

Ieiunium

nō malefaceret. Nam et hoc etiam in solennibus ecclesijs fieri solet. Si autē hoc faceret ut quietus nō et voluptati vacaret; nō est absq; peccato. Nō tamen videtur de se mortale: quādoquocūq; tarde quis dicat officiū: dūmodo nō transeat dies: qui q̄tum ad hoc videt terminari circa mediā noctē. Non enī istud p̄ceptū de horis dicendis refert ad t̄ps fm Archi. f. in sum. Tamen ut h̄r in dicta cle. j. ibi. horis debitis. hoc est fm Pau. q̄n hora officij trādet hore diei.

Que autē sit hora dicendi matutinas? R̄n. diuersarū ecclesiarū diuersa cōsuetudo seruat. tamen si p̄rie dicamus matutinus est quarta seu vltima vigilia noctis. vtz post tres partes noctis vsq; ad auroram.

An autē in principio officij debeat dici p̄r noster Dic fm Lu. ro. in suis singularibz. q̄ dz diei in fine et nō añ: q̄ hoc nullo iur̄ cauet. Et q̄ debeat dici in fine ex ter. in. c. id sp̄ placuit. de ple. di. v.

An autē liceat de mane omnis horas simul dicere? Car. in. d. cle. j. dicit q̄ itinerantes et p̄lati occupati p̄sūt omnes horas simul dicere: sicut faciūt cardinales. Et est melius p̄uenire q̄ p̄ueniri maxime q̄ prima pars diei est aptior et deuotior ad orādū: q̄ suprema.

An autē vespere debeat dici añ prandiū tempore quadragesimali. Archi. f. dicit q̄ vespere debeant dici tempore quadragesimali ante prandiū: canon insinuat de ple. di. j. solent. Sed ille tex. videt loq̄ de officio ecclesiarū. Ideo si q̄s priuatim vespas dicat post p̄mestione in quadragesima: nō p̄demnaret de mortali: q̄ nō reperio scriptum. Nulli t̄n p̄sule rem hoc agere: q̄ videt esse de p̄muni more timoratorū non prandere ante vespere dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponit ratōne tempis cōgrui obseruandi in p̄mestione ieiunij quadragesimalis: q̄ ratione officij. Et de nona dicenda ante prandium in ieiunijs ecclesie extra quadragesimā multo minus: quia nihil sup hoc inuenitur determinatum.

Quid si monachus p̄ficiatur ecclesie parochiali. Quid officij sequet? R̄n. fm Ho. seruabit p̄suetudinem ecclesie ad quā transit.

Quid si quis omissa vna hora dicat sequentes? R̄n. fm v̄y. Credo q̄ sufficit q̄ caute suppleat illud t̄n qd̄ ommissum est: et agat p̄niam de negligentia. Penitentia q̄z de ommissis horis est arbitraria: sic et alie de pe. et re. deus qui.

Quid si clericus excoicatus teneatur dicere horas. R̄n. si est excoicatus minor: non est dubium si v̄o est excoicatus maior: dic fm Host. et alios q̄ tenet quidē dicere: h̄ nō in ecclesia: vel cum alio aut q̄si in officio suo: sed solus: et quasi p̄ modum oratōnis. i. ut nō dicat. d̄s vobiscū.

An autē degradati teneant ad officij? Dic q̄ sic. Vide de hoc s̄. Degradatio.

Clerici et religiosi commorantes cum cardinalibus: aut cum quibuscūq; pontificibus: gratiam et communionem sedis apostolicę habentibz. ut i. cle. dignum. eo. ti. possunt se coaptare illis in diuinis officijs: nec ad alia tenent.

Ieiunium. Quid sit ieiunium? R̄n. fm Sof. et Panoz. super

rica extra eo. q̄ ieiunium de quo hic est abstinentia a cibis fm ordinatōnem: seu p̄suetudinem ecclesie. Et ieiunium dicitur a quodā intestino sic vocato. quia ut plurimū est vacuū et exinanitum.

Quid ieiunium cadat sub p̄cepto. Resp̄. fm Tho. scda scde. q. cxlvij. q̄ ieiunium in q̄tum pertinet ad necessitatem coercionis peccati: vel satisfactōnis in penitentia: vel ad eleuatōnem mentis ad spiritualia: sic in p̄muni cadit sub p̄cepto legis nature: h̄ determinatio t̄pis et modi ieiunadi: cadit sub p̄cepto iuris positivi: q̄ ab ecclesia sic ē statutū. Nec tamē quilibet transgrediens peccat mortaliter: h̄ t̄n qui transgredit̄ ex cōtemptu: vel sic q̄ impediatur finis: quem intendit legislator.

Sed qui ex causa ratōnabili frangit ieiunium: nō peccat mortaliter: nec est transgressor p̄cepti. Blo. autem. xxv. dist. in. j. als ea demum. dicit q̄ transgrediens ieiunium solenne obligatur ad mortale. Panoz. autem vbi s̄. dicit. q̄. d. suus Car. dicit h̄ procedere quando ieiunium omittitur ex contemptu: vel inobedientia: ut quia non vult se subicere p̄cepto superioris. Secus si sine p̄ceptu: q̄ tunc transgressio solum obligat ad veniale. Et dicit hoc tenere Archi. in dicto. j. als ea demum. Sz certe Archi. ibi solum refert opinionē Jo. de fon. et transit. Sed aliter dicit in. c. vtinam. lxxvj. dist.

Ibi enim dicit q̄ si ex aliqua causa quis transgreditur ieiunium: non peccat mortaliter. Quod potest intelligi: quādo forte esset debilis: nec curat ire ad superiorem pro licentia. Secus sentit quando nulla subesset licita causa. Sed pro prima opinione facit notabile dictū collec. in. c. j. de consti. vbi dicit q̄ transgressio canonis obligat ad mortale: q̄ fit ex contemptu: seu inobedientia. Et p̄emptus p̄rie est: quādo ex sola voluntate non vult se subicere statuto superioris. Et iste p̄emptus dare ap parere non potest: nisi p̄ monitōnem fm eū. Sed si quis transgreditur ex p̄cupiscentia. ira vel negligentia. tunc obligatur ad veniale. Quod dictū p̄ma fronte videt notabile. Et hoc dictum Panoz. putat. verum vbi superior aliqd̄ iniungeret p̄ verbum p̄mune. puta. p̄ verbum statum. vel ordiamus. vel simile. Secus vbi p̄cederet p̄ verba p̄ceptiua: seu equipollentia. Nam transgressio p̄cepti superioris obligat ad mortale. licet fiat sine cōtemptu. xiiij. q. j. c. quod precipit. et in. c. ij. de ma. et obedi.

Et fuit illud iudiciū beati Tho. q̄ vbi statutum sit p̄ verba cōia: transgressio nō est ad mortale. Qd̄ intellige q̄ fit sine p̄ceptu. Nam sicut nō omnis transgressio legis obligat ad temporalem mortem. Ita nec eternam: que prouenit ex peccato mortali. Et ideo ponderanda sunt verba statuti: seu canonis quibus indicatur ieiunium. An sint verba p̄ceptiua: seu equipollentia: seu p̄muna.

Et predicta notabis: q̄ materia est pegrina. Quā autē transgressio statuti: vel regule obliget ad mortale. Vide Panoz. in. c. nam concupiscentiam. de

consti. et in. c. dens. de vi. et hone. de. et in. toto iure canonico non est rex. qui ad hoc faciat: vt facit de. exiui. de ver. signi. Archi. antez. floren. in sum. dicit fm. Tho. in. iij. di. xv. q. si quis ieiunia instituta ab ecclesia fregit libenter: vel scienter: et sine causa rationabili peccat mortaliter: postq. peruenit ad etatem: in qua obligatur. Secus si non aduertebat esse diem ieiunii: vel etiam quando sibi videbatur non posse ieiunare ratione debilis complexionis: cum tamen posset: quis peccet forte non mortaliter: si habebat aliquam causam dubitandi. debz tamen induci ad ieiunium. De. autem de pal. circa hoc sic dicit. ieiuniū cadit sub iure positio. vnde eius transgressio sine causa est peccatū mortale. Quando vero fractio eius est cum causa: non ex toto sufficiente: est veniale: vt in his qui legunt institutam in completorio. Quando vero sufficiens est simpliciter: tunc nulla est culpa. Qui autē non aduertens de ieiunio comedit in mane: si quidem scire tenebatur q. esset ieiunium: non excusat a fractioe ieiunii. non tamen tenetur postea eo die ieiunare: cum iam sit obligatus ad alium diē. Et si non liceret sibi plus comedere: nimis grauaretur: nec cum toto hoc esset ieiunium: propter nimiam anticipationem. Itē si non ieiunando cum posset: in diebus ieiuniorum comedit pluries: fm. Jo. An. neapolitanus in quolibet totiens peccat mortaliter: quotiens comedit ultra vnam vicem: quia reducit istud peccatum ad preceptum negatiuum. Durandus tamen in. iij. tenet q. sit tñ vnus peccatum: sed tanto grauius quanto pluries committitur. Et istud communius tenetur. Et hoc nisi comedens: nouo contemptu: pluries incideret in illud. hec Archi. f.

In quibus diebus tenetur quis ieiunare. Respondeo quantum ex precepto ecclesie. tenetur primo totam quadragesimam. de consecra. distinctione. iij. non liceat. c. non oportet. z. c. placuit. Itē quatuor tempora. lxxvj. distinctione. statum. Itē in vigilia natalis domini. extra eo. c. j. et in vigilia assumptionis virgi. d. c. primo. et in omnibus vigilijs apostolorum preterq. Philippi et Jacobi: quia venit tempore paschali. et Johannis euangeliste: quia venit infra octauas natiuitatis. extra eodem consilium. De festo etiam beati Bartholomei consuetudo seruanda est: non de ieiunando: quia hec est firma et vniuersalis: sed de die celebrandi festum: vt in dicto. ca. consilium. Item ex vniuersali consuetudine ecclesie: preceptum est de vigilia Johan. baptiste. omnium sanctorum. et beati Laurentij. Item vigilia penthe. est ieiunanda: de qua habes duas glo. pamā in. S. necessario. lxxvj. distinctione. Aliam. Ser. in dicto. c. ij. Et tene eam menti. Nam Gratianus visus est sentire contrarium in dicto. S. necessario. In vigilijs autem rogationum fm. Panor. in hoc seruanda est consuetudo loci. Idem dicit de aduentu.

¶ Nunquid autem ieiunium possit differri a die in diem. Dicit Inno. q. sic: existente causa. Nam videmus q. si festū accidit scda feria non ieiunatur

die dominica: sed transfertur ad diem sabbati precedentis: vt extra eo. c. j. Ita dicendū pari ratione. q. si vigilia accidat in aliquo festo solenni: q. tunc propter venerationem festi: potest ieiunium explicari die precedenti. Et ponunt doct. in multis locis francie exempla. vbi communiter festum sancti quini quod accidit in vigilia omnium sanctorum. non enim illi homines ieiunant propter festum solenne: sed transferunt ieiunium in aliam diē. Et idē potest fieri q. ieiunium accidit in festo: principali alicuius ciuitatis vel loci: vt ieiunium transferatur in precedentē diem: et placeret: vt ista translatio fieret p. epm. hec Panor. vbi supra.

¶ An autē consuetudo non ieiunandi excuset non ieiunantes. Vost. in. c. ij. extra eo. dicit q. in ieiunijs solennibus. i. in diebus per ecclesias: nihil potest fa-tere consuetudo. Qd intelligit Panor. verum: quādo consuetudo ex toto vult illud ieiunium tollere. Secus autem si illud interpretat qualiter sit explendum. puta. quo ad cibos. horam. collationem. et huiusmodi. Nam consuetudo est optima legum interpretēs. Et Panor. in dicto. c. ij. limitat adhuc fortius dictum Vost. q. vix in ieiunijs solennibus non valet consuetudo. Hoc intelligit nisi papa sciret et toleraret. vide tamen glo. singularem in. d. c. ij. q. valet consuetudo ieiuniorum relaxatiua: de q. glo. Panor. ibi facit magnum festū propter eius auctoritatem.

¶ An liceat ieiunare in dominica. Dicit prout habetur de cose. di. v. c. quadragesima. q. dies dominicales sunt subtrahi ab obseruantia ieiunij tempore quadragesime: fortius alijs temporibus: quia dies est leticie. Si quis tamen absq. scandalo aliorum et absq. alia superstitione ieiunaret: non peccaret.

¶ Que hora sit competens comedendi in diebus ieiuniorum. Glo. in. d. S. als. dicit q. comedere ante horam comedendi ē mortale. allegat. c. solet. de cose. di. j. Sed Panor. super Rubrica eodem tit. dicit q. aut loquimur de ieiunijs quadragesimalibus: et tunc hora vespertina est competens. i. post completas vespas in ecclesijs: que tempe quadragesimali dicuntur. et peccatum est anticipare illas horam. de hoc est rex. in. c. solent. Et ratio illius statuti fuit: quia i ieiunio quadragesimali imitatur vestigia christi. qui abstinuit a cibo quadragesima diebus et quadragesima noctibus. Nos ita debemus agere si natura pateretur. Sed quia hoc nō ē possibile in humanis: statuit ecclesia: vt salte per omnes quadragesima dies sicte sumptos homines ieiunarent. nam post vespas expletas dies sicte dicitur expletus cum non restet aliud officium diurnum. In alijs vero ieiunijs non est hora ab ecclesia prefixa. Et ideo communiter tenetur: vt in nohis sicte sumatur cibus. Et ita habetur in obseruantia generali. Nam ex quo non habemus ius specificum: recurrendum est ad consuetudinem loci. ad hoc tertus in. c. vti in. lxxvj. distinctione. Ri. tñ in. iij. dist. xv. dicit q. iam inualuit consuetudo in multis locis comedere q. statim post horam sep-

Ieiunium

tam: vel ipsa hora sexta. Non enim tante necessitatis est in obseruatione ieiunij hora sexta sicut comedere semel tñi. Circa tamen horam comedēdi pōt dispensari: vel ppter debilitatem: vel ppter letōnem: vel propter iter: vel alias pias causas fm **De. de palu.**

¶ Que aut requirant ad integritatē ieiunij. **Ri.** vbi supra dicit. q. sub determinatōne precepti ecclesiastici d ieiunio cadit semel comedere in die naturali. Et hora determinata. Et abstinētia ab esu carniū. et ouis. et caseo in quadragesimali ieiunio. Adde etiā saginē. i. lardū. In alijs aut nō phibētur onā et lacticia nec vllus ter. specificē disponit de hoc. **¶** Sequēda ē psuetudo. loci. d. c. v. tinam.

¶ Quid aut si quis excuset a ieiunio qdragesimali. ppter aliquā cām legitimā. An peccet comedendo lacticia. **Ri.** Archi. f. in sam. q. si q̄s excusatus a ieiunio. ppter defectū etatis: vel ppter labore: vel aliā ratōnabilez cām: pōt in quadragesima vti cibis quadragesimalibz. et ex voluptate: vel incuria vti lacticijs ouis: vel carne mortalit peccat. q. facit ptra pceptum ecclesie q̄ ordinavit uti debe re cibis quadragesimalibz. iij. di. deniq. **¶** Itz addit. q. si quis in ieiunijs ab ecclia institutis in qdragesima. vel quatuor t̄pibz: vel vigilijs sanctorz comedit carnes ex delectatōne gule: vel sine causa infirmitatis peccat mortaliter: cum sit cōtra morem vniuersalem ecclesie.

¶ Quid de collatiōe que fit in sero? **Ri.** Panor. dicit q. aliqd. sumere. p collatiōne d sero magis ad sustentōez nature q̄ ad delicias: non est pctū: nec frangere ieiuniū: dūmodo hoc fiat fm cōsuetudinem loci et tempate. Nam ex q̄ nō habem? in hoc ius specificū recurrendū est ad psuetudinē loci. p hoc. d. c. v. unā. et c. illa. xij. di. Videm? em̄ in simili religiosos p̄cipue cisterciē. statuisse: vt bi qui ministrant reliquis tempe ieiunij aliquid sumāt: vt sic melius possint differre prandij. Idem de lectoribus mense inter religiosos et h̄mōi. Et fm **Ynn.** isti nō dicunt frangere ieiunij. Idem dic de illis qui surgūt a mensa: vt portent encenium alicui. et postea reuertunt ad comedenduz et h̄mōi. Idem dic de ministrantibz dñis qui p̄gustant cibos ex suspitōne veneni: nec etiā isti peccarent. si p̄gustarent in quadragesima carnes: dūmodo nō faciāt ex voluptate. Et p predicta p̄ erro: dicentium: q. comedere panem in sero. p collatiōne: etiā in modica quantitate frangit ieiuniū. Istud em̄ nullo iure cauet. ieiunij em̄ saltem quo ad circūstantias tempis. modit sepius. vel semel comedendi est de iure positio: vt dictū est s̄. Et ex q̄ nō habem? ius specificū quo ad collatōez: recurrendū est ad cōsuetudinē loci que est optima legum interpretis. Et sic vbi est psuetudo comedēdi modicū panis in collatiōne nullo mō credendū est frangi ieiuniū: maxime in illis qui non habent aliud quod sumant. Adde etiā q. dicit **De. de pal.** in iij. di. xv. q. si quis: non propter famem: vel voluptatez: sed p̄ timore ne deficiat p̄ anxietate die ieiunij ficus: aut porretā p̄libaret: vel huiusmodi. f. ante p̄mestio-

nem p modum medicine: sic nō est fractio ieiunij. Et dicit directo. fm quosdaz circa ieiunia ecclesie potest statui q. bis: h̄ parū comedat in die. Sicut faciūt cistercienses: q. ad remouendū scandaluz et charitatem obseruandam statuerunt: q. illi qui legunt: aut ministrant aliqd. p̄gustent an̄ alios: nec soluunt ieiuniū ab ecclia indictū.

¶ In qua aut etate teneat quis ieiunare? **Ri.** fm **Tho.** scda sede. q. cxlvij. q. q̄ diu aliq. sunt in statu augmenti. f. vsq. ad finē terciū septēnij. f. xij. anni nō teneat ieiunare. Conueniēs aut est: vt etiam in hoc tpe se ad ieiunandū exerceat plus vel minus fm modū sue etatis et possibilitatis. Nouicij quoq. et iuniores religiosi fm v̄y. sup. soluēdo ieiunio. iuxta discretōnez prelatoz se gerere debent. Et ex dicit **Thome** et v̄y. potest nō irōnabiliter dici: q. etiā p̄fessi in ordine minorz ante dictam etatē. xij. annoz: nō teneant nisi ad ieiunia: q̄ expresse in regula p̄tinent. Ad alia v̄o ieiunia ecclesie nō tenentur ex regula: nec etiā ex p̄cepto ecclesie: vt dictum est ante dictam etatem.

¶ An autem dari possit pro uictis tempus vltra qd ieiunare nō teneant. sicut datur t̄ps̄ anterius. **Ri.** in senibz nulluz t̄ps̄ determinatū est ab aliq. vsq. ad quot annos quis teneat ieiunare. In nimium aut senibz secus videt̄ vt patet p **Ri.** in iij. di. xv. vbi dicit q. nimium senes nō tenent ad ieiunium: q. in eis virtus et calor est debilis. Et ideo sepius alendi sunt. Nimium aut senes dicunt decrepiti. Et fm medicos regulariter hoc est a. lxx. annis vltra. Et fm glo. in p̄hemio sexti: a. lxx. annis vltra nō dicit esse quis in senio: qd est aliaz etatum terminus. Ad hoc facit **psal.** Anni nostri. lxx. et. pro hoc facit. l. fi. **L.** qui eta. lib. x. iuncta. l. ij. **S. fi. ff. de decur.** vbi maior. lxx. annis. vltra excusat quo ad excusatōez munerū psonalium ergo mag. excusabit a ieiunio qd est maximū onus. nō solū senibz: verū etiā iuuenibz.

¶ An autem peregrini teneantur ad ieiunia terrarum: ad quas transeunt. **De. de palu.** prout recitat **Archi.** flo. dicit si consuetū est in aliqua dioecesi: q. ieiunetur certo die. Illi de dioecesi tenentur ieiunare. Sicut si episcopus indiceret. de **psal.** di. v. ieiunia. Consuetudo em̄ ratōnabilis et p̄scripta obligat. Et hoc quo ad indigenas. xij. di. illa. Alienigene v̄o si veniunt gratia habitandi: ex tunc ligantur ieiunio consuetudinario sicut et septo. Si autem transeunt p terram non ligantur consuetudinibus nec statutis dicte terre: tenent tamen nō scandalizare. vnde occulte comedere p̄t̄ fm psuetudinē terre sue. Videt̄ tñ q. psuetudo laicoz nō ligat clericos: nec seculariū clericoz religiofos: quia distincti sunt modi abstinētie inter hos tres status. Item excusant alienigene: q. in terra eorum ieiunetur ex quo veniunt animo remanendi. Sed qui transitum faciūt per terram sicut nō obligantur ad ieiunia illius terre: sic non liberantur a ieiunijs terre sue. **Dec. De. idem glo. viij. dist. c. que contra.**

¶ Quid de pregnantibz? **Ri.** fm **Ri.** vbi supra

q̄ non tenentur ad ieiunium duplici ratōne. **Pri**ma. q̄ debent accipere cibum: non tñ p̄ se: sed etiā p̄ nutrimento fetus. **Secūda.** quia pregnātes cōsueverunt habere varia et inordinata desideria ciborum diuersorū. Et quāq̄ ita intensa: q̄ nisi aliquo modo possent appetitui satisfacere posset esse periculum periclitatōnis fetus. Et p̄pter primam ratōnem lactantes etiā non tenent ad ieiunium. Et vbi predictae maxime pregnantes de se vellent ieiunare per longum tempus. puta. per totā quadragesimam: vel medietatē phibende sunt.

Quid d̄ egrotantibus vel debilibus? Respondit qui s̄. q̄ licet in eis aliquā abstinētia sit utilis. non tñ ad ieiunium q̄ in eis natura est debilis. Et ideo si daretur eis vna vice simul totū quod est necessarium p̄uenienti sue sustentationi: natura grauareretur. et si datur pluribus vicibus: natura p̄fortatur et vigoratur.

Quid de laboratoribus? Respondit qui s̄. q̄ tunc graui labore victum necessarium lucrant: nō tenentur. q̄ in eis fit magna humidi p̄sumptio: nec tunc ieiunio possent comedere efficaciter opari. Debent tñ si adsit facultas: a suo sacerdote petere dispensationē nō ieiunandi: et ille d̄ eis p̄cedere. Qui tamen oparios p̄ducere nolunt: nisi sub hac cōditōne: q̄ nō ieiunent: a p̄cto nō excusant. hoc aliqui limitāt nisi forte sit causa necessaria: q̄ festinatōez opis exposcat. Si autē victū necessarium possunt acquirere cum labore: cum quo p̄uenienter exercere possunt opus suū cum ieiunio: tūc a fractōne ieiunij nō excusant. Circa hoc tñ facta est magna modificatio. **p. d. Lu. papa quartū.** **Decretū.** q̄ indulget: q̄ artifices laboriosa opa exercentes: et rustici: siue sint diuites. siue paupes: nō tenent ad ieiunandū sub p̄cepto peccati: et q̄ absolui possunt: et q̄ inducātur ad elynas: et ad alia bona sp̄ialia.

Quid autē de pauperibus mendicantibus? **Rñ.** **Rñ.** vbi s̄. q̄ victū necessarium hostiatim: medicantes: q̄ si l̄ tantū habere nō possunt de elemosyna hora p̄mestionis: q̄ ad victus rotius diei cōmode sufficiat: vel q̄ ex p̄cedenti inedia debilitati ieiunium sufferre cōmode nō p̄t: ieiunare nō tenent.

Utrum peregrinantes et viatores teneant ad ieiunia ecclesie? **Rñ.** **Asten.** q̄ si sit talis peregrinatio vel viatio q̄ differri possit sine incōmodo: debz differri si simul cum ea nō possit ieiunari si autē nō potest differri vt q̄ tempus ieiunij p̄occupat hominem in via: vel quia dies festus alicui imminet ad quem ex deuotione homo pergere cupit: vel quia mora in patria periculum habet: vel spirituale: vel corporale potest fm̄ dispositōez sui superioris soluere ieiunium: vbi ita est p̄suetum: quia ex hoc ipso q̄ prelati dissimulant: annuere vident fm̄ t̄ho.

Accob. q̄ consilio p̄ceptum debet preponi. q̄ intentio dantis huiusmodi p̄ceptum: nō est excludere alias pias et magz necessarias causas. **Secus** est de p̄ceptis legis nature: que prohibent hoc: quod fm̄ se semper est malum. Si tamen isti peregrinantes in discrete iter aggressi sunt tempore quo ieiunare debebant: nec p̄pter illud iter ieiunare possunt: ne p̄pleri sint licite frangūt. sicut q̄uis p̄pter culpam quis sit infirmus: durante infirmitate nō tenetur fm̄ **De. de pal.** Et si isti p̄grini: vel viatores: p̄pter cāz piam: p̄t omittere ieiunia ecclesie multo forti? fm̄ t̄ho. sc̄da sc̄de. q. cxlvij. et **Arch. f.** vbi adesset aliq̄ publica vtilitas quā aliquis ieiunādo implere nō posset sicut est aliq̄ bōa p̄dicatio et necessaria et discursus p̄pter eam: vel discursus ali? p̄pter necessitatez: vel vtilitatē ecclesie et h̄mōi: cum quibz nō posset ieiunare: q̄ non videt fuisse intentio ecclesie statuentis ieiunium p̄ hoc impedire alias magis pias et necessarias causas. de hoc vide s̄. **More canonice.**

Quid de cursoribus. **Rñ.** q̄ cursores: quoz vsus est necessarius dñis vel ciuitatibz: si nō p̄t curz ieiunio iter agere: excusant. **Secus** cū modicuz vadunt et quiescūt. nisi indigerent ex labore p̄cedenti: vel etiā in primo debentes magnuz iter facere: optet q̄ reficiant fm̄ **De. de pal.** vident excusari. nō solū si sine tali officio nō p̄t viuere: q̄ tūc p̄t pertas excusaret: s̄ etiā si aliter p̄t viuere: s̄ non eque bene: q̄ aliud est de illis qui ad certā diem se locant: q̄ nō debent se locare: nisi possint tūc ieiunare: si habent als vñ viuant. Aliud est de isto q̄ locat se ad totū annū: et ad totale seruitiū: q̄ si exciperet q̄ nollet itinerare in die ieiunij: nunq̄ inueniret qui eum reciperet.

Quid de vxoribus an p̄pter phibitiones maritorū debeant dimittere ieiunia? **Respon.** fm̄ **Pa nomita.** sup **Rubrica.** eo. ti. q̄ ieiunia voluntaria nō debent explere sine licentia maritorū. **xxiiij. q̄. v. noluit.** et c. manifestum. Sed ad ieiunia necessaria indicta: p̄ ecclesiam obligantur: nec excusat maritorum phibitio: quia magis obediendum ē deo et vicario suo: q̄ maritis iniuste p̄cipientibus. **xj. q̄. ij. c. iulianus.** nisi oriatur scandalum inter ipsas et maritos: tūc enim saltem cum licentia sacerdotis poterūt ieiunium omittere. q̄ nota. p̄ hoc facit: quia p̄ceptum positiuum ecclesie non obligat quem cum scandalo. vt in. c. ij. de no. ope. nū. de hoc dictum est s̄. **Adulterium.** Scandaluz autem dicitur ori: si propter hoc vir p̄cederet ad facta. puta. ad verba vel prouocaretur ad blasphemandum deum et sanctos et huiusmodi quod sc̄ri posset ex retroactis eius factis: tūc enī et in similibus casibus: p̄t salua p̄sciētia dicta ieiunia omittere: et obedire marito.

Utrum nō ieiunās vna die teneat alia die ieiunare. **Rñ.** **panoz.** in. c. ij. de obser. ie. q̄ nō tenet: quia tibi nō imponit frangēt ieiunium: vt alia die ieiunet. De hoc vide diffuse s̄. **More canonice.**

Utrum ieiunia possint redimi. **Rñ.** fm̄ **Inno.** et **panoz.** s̄. **Rica.** e. ti. q̄ in ieiunijs indictis p̄ ecclesiam nō p̄t aliquis dispensare citra papaz: nisi cā sit in debente ieiunare. Ex causa enim potest episcopus dispensare. et talia ieiunia in aliud bonum compensare. Et causa satis sufficiens est: debilitas persone: siue proueniat ex defectu nature. siue ex exercitio exteriori. **Exemplum** in agrimestonibus et alijs artificibus: q̄ ex diutino et lōgo labore debili-

Ieiunium

tant: ita q̄ cōmode ieiunium tolerare non possunt. licita est in istis commutatio. ar. lxxvij. dist. c. presbyter. in si. Non tamen intelligas: q̄ quis propria auctoritate possit sibi hoc ieiunium commutare. arg. in. c. j. de voto. vnde glo. in dicto. c. presbyter. debet restringi ad casum illius capituli. Nam ibi redemptio ieiunij permittitur auctoritate illius canonis: vnde non debet trahi ad alia ieiunia. Et multos decipit illa glo. hoc idem tenet ibi Archiepiscopus. In ieiunijs vero ad que quis se obligavit ex voto potest episcopus dispensare etiam sine causa existente in vouente dummodo illud in quod fit commutatio sit melius. id est deo acceptius: vt in dicto. c. primo. Et hoc videtur prima fronte mirabile: vt magis stringat ieiunium indictum per ecclesiam q̄ ieiunium ex voto. Et ratio potest esse: quia primum fuit ab initio necessarium: nec est obuiandum precepto superioris sine causa. scdm̄ vero a principio fuit voluntarium: et apparet satis de voluntate dei: cui acquiritur obligatio: qui vult commutationem fieri in melius. ieiunia autem que in penitentia imponuntur: redimi possunt auctoritate superioris: vel etiam equalis professionis. De hoc vide sup̄. Confessio. ij.

¶ **Q**uam super solutione ieiunij sit petenda dispensatio: Rñ. fm̄ v̄y. q̄ aut constat omnibus vicinis causam esse sufficientem. propter quam soluendum sit ieiunium. Et tunc non oportet petere dispensationem. Si autem constat infirmo de sufficientia cause: sed alijs non: tunc si timet probabiliter scandalum aliorum: petere debet licentiam: aliter non. Si autem dubitat ille qui soluere vult ieiunium. An causa sit sufficientis: tunc petere debet dispensationem ab episcopo si haberi potest: vel saltem a proprio sacerdote. Nec v̄y. vel saltem a proprio confessore. Et causa sufficientis ad dispensandum fm̄. Posti. est infirmitas nature et debilitas. ciborum carissima paupertas. peregrinatio. labor. et protractio nimia mensis: vt in seruientibus mensis nobilium et huiusmodi.

¶ An autem religiosi: seu clerici teneantur ieiunia sua inchoare a quinquagesima. Dic fm̄ Directoriaz q̄ non quinquagesima: sed quadragesima est eis indicenda. de pse. di. iij. a sacerdotibus. Nec ob. c. statuimus. et. c. sequentia. dist. iij. que loquuntur de speciali ieiunio clericorum: qd̄ ipsis suadet. sed non precipitur. Idez Jo. et Archiepiscopus.

¶ Si festum natiuitatis occurrat sexta feria: licitum est comedere carnes: exceptis professis et vouentibus. extra eo. c. si. Et quo inferitur: q̄ propter excellentiam diei detrahatur abstinence et maceratiōni carnis. Et sic videtur q̄ in die festo: non solum spiritualiter homines gaudere debent: sed etiam cum honestate possunt aliquam delectationem capere. Et tene menti dictum text. facit enim vt cessante iactantia: possint homines: vti licite vesti b̄ magis preciosis in veneratōe festi.

¶ An autem sit licitum comedere carnes in sabbato. Dic fm̄ doc. et Panormitanus in. c. ij. extra eo. q̄ attendi debet consuetudo regionis. Et ad

c. sabbato. de conse. di. iij. dic q̄ loquitur de consilio sicut cauetur de die mercurij. Idem dici potest de c. quia dies. de conse. dist. v. Et vide de hoc glo. in. c. de esu. de conse. dist. iij. et in eadem glo. habetur q̄ illud quod ibi dicitur de esu carniū: q̄ dies vigilię incipit a cene termino. dicit q̄ illud est consilium. Et fm̄ Directoriaz. li. iij. dic q̄ dies: quo ad esum carniū: est a media nocte. s. precedente vigiliam vsq̄ ad aliam mediam noctem sequentes. Et hoc teneas.

¶ An autem illi qui consueverunt comedere carnes in partibus suis die sabbati: vel huiusmodi peccat comedendo in alijs partibus. vbi hoc non est consuetum: Rñ. fm̄ Directoriaz. q̄ sic. d. c. quia dies et. xij. di. illa a p̄trario sensu. Sed illi qui sunt d̄ patria: vbi non consueverunt comedere si veniant ad locum vbi consuetum est: ad habitandum intellige totaliter: non peccant nisi aliter voto: vel abstinentia regulari ad abstinentium sp̄auter sint stricti. extra eo. c. si.

¶ Quid si quis vouit in vigilia alicuius san. et. vt puta. Laurentij non comedere panem: postea vel ante vouit die veneris: vel sabbati non comedere nisi panem et aquam. et accidit q̄ vigilia venit illa die. Ad qd̄ votum teneat: seu ieiunium. vel an ad vtrumq̄: Distingue fm̄ Directoriaz. q̄ aut in vouendo scdm̄ non recoluit de primo. Et si recoluit: set excepisset: tunc tñ tenetur ad primum ar. ff. de act. et ob. l. obligationum. la. scda. Aut recoluit: sed non excepit. Et tñ distinguitur vtrū possit vtrūq̄ adimplere: et tunc ad vtrumq̄ tenetur. argu. de sp̄o. commissum. et extra eo. c. si. quia que sine conditione vouentur. sine conditione soluantur. Aut nō potest vtrumq̄ adimplere: tunc tenetur ad primū et non ad secundū. extra de voto. c. si. quia ad impossibile: non potuit obligari. Et in hoc casu licitū esset commutare aliquod istorum per episcopū. Et precedenti q̄one soluitur alia questio. Quidam vouit non comedere carnes in die mercurij. nunq̄d possit comedere ferculum: vel brodium in quo cte sunt carnes: Dic q̄ si in vouendo recoluit de ferculo et brodio: tunc aut intendebat se obligare. Et tunc tenetur non comedere. Si etiam non intendebat se obligare. et tunc potest comedere. Si autem quando vouit de predictis non cogitabat tunc distinguendum q̄ iste qui vouit et non recoluit: aut excepisset si cogitasset: aut non. Si excepisset: tunc non tenetur. si autem non excepisset: tunc tenetur non comedere predicta. Ad hoc facit singulariter. c. quemadmodū. de iureiur. vbi iuramentum non fertur ad nō verisimiliter cogitata. Idez dic de voto.

¶ An autem in diebus ieiunij liceat comedere sagimen. id est lardum. Respon. Panormita. in. c. consultit. de iudeis fm̄ glosas. xxxij. q̄one. ij. admonere. et. c. proposuisti. lxxvij. di. dicit. q̄ licitū est comedere sagimen illis diebus: quibus licitū est comedere onā: licet tunc nō licitū sit vti carnibus: quia quasi mutando formam. videatur rei substantia mutata.

Ignorantia. *Utrum* quilibet teneatur scire articulos fidei et precepta legis: *Vide supra. Fides. Singuli tamen* tenentur scire ea que ad eorum statum et officium spectant.

Utrum ignorantia excuset a peccato: Rñ. fm. Vl. duplex est ignorantia. Quedam est iuris: vt si nescit furtum esse peccatum. Quedam est facti: vt si nescit hanc rem quam accepit esse alienam: s; putat suam. ignorantia autem iuris: aut est omnino inuincibilis et inuoluntaria: et dicitur inuincibilis que studio superari non potest: vt quia scilicet aliquis sine sua culpa scire non potest: sicut in infantibus: vel amentibus: a natiuitate. Et tunc excusatur a toto. Et eodem modo si aliquis de aliquo casu dubitans consuluit peritos: a quibus tamen aliter habuit: q; veritas se haberet: excusatur propter talem ignorantiam. Nam in se fecit quod potuit. Si vo in hanc inuincibilem ignorantiam incidit culpa sua: tunc aut hoc fuit per opus licitum: vt si per vigilias et abstinentiam denegit ad amertiam: et tunc excusatur a toto: etiam si feruoris excessus peccatus veniale fuerit. Aut fuit per opus illicitum. Et tunc fm opinionem veriorum etiam excusatur a toto: si nullum habuit vsum rationis. Quo vo ad ea sine quibus non est salus. nulla ignorantia est inuincibilis simpliciter et omnino: quia si non inueniret homines a quo doceretur: vincto doceret eum: nisi staret per ipsum. Si vo ignorantia iuris sit vincibilis et voluntaria: tunc si fuit affectata: in nullo excusatur. immo est speciale peccatum. Si vo non fuit affectata: sed solum quia neglexit adiscere: excusatur a tanto: sed non a toto. Si vo sit ignorantia facti: hoc potest esse dupliciter. Nam vel ignorantia est causa agendi. ita q; si sciret illam circumstantiam: que trahit in peccatum non faceret et se fecisse doleret. Et hec excusatur a toto: si tantum debita diligentia premissa fuerit. Quæ si premissa non fuit: excusatur solum a tanto. vel ignorantia est comitans actum. scilicet q; etiam si sciret circumstantiam peccati. nihilominus faceret. Et hec non excusatur.

Ignorantia crassa et supina dicitur per metaphoram hominis crassi et supini: qui non videt etiam ea que coram eo sunt sicut qui publica et manifesta se dicit ignorare. Cui non facile creditur. de postu. pre. c. j.

Et vt plene habeatur noticia huius materie se aliqua notanda. Primo. q; quedam est ignorantia iuris naturalis et diuini. Et ignorantia in istis non excusatur. Et per hoc patet quid dicendum de puellis que se tangunt impudice: nec confitentur de predictis: postmodum asserentes nescisse esse peccata. Sed dico: vt dictum est q; talis ignorantia non excusatur. Et ideo si per longa tempora steterunt in huiusmodi tenentur reiterare confessiones. preteritum si habebant facti memoriam. Sed si facti memoriam non haberent: et tamen diligentiam ante fecerunt: vt ad memoriam reducerent sua pec-

cata: et postea confitentur qd memorantur: et dolent de his sic excusantur: vt non teneantur iterare confessionem. Idem dicendum in similibus.

¶ Quedam vo est ignorantia iuris positium. Et hec est duplex: sicut duplex est ius positium. scilicet vniuersale. et commune. Et quo ad hoc regulariter ignorantia non excusatur. vt est glo. singulari in. c. vt animar. de pñti. li. vi. vbi ex illo tex. elicit q; licet ignorantia excuset a sententijs prolatijs p statuta quorumcumq; ordinarioium. Secus e de statutis generalibus canonum vel legum: q; ab omnibus sciri et custodiri debent. Quoddam vo est positium ius pticulare seu municipale. Et q; ad hoc: vt dictum est: regulariter ignorantes excusatur: nisi sit ignorantia crassa vel supina que vocari potest lata culpa.

¶ Et que sit lata culpa vide Bar. in. l. quod nerna. ff. de po. vbi ponit quicq; species culpe. Prima est latissima: que est dolus verus et manifestus. Secunda vocatur latior: que est dolus presumptus. Item lata. lenis et leuissima. Et q; sit dare culpam latissimam et latiorum Bar. reducit in practicum. Quidam scholaris accepit famulum. et pro eo accepit expromissorem qui promisit reficere scholaris omne damnum qd enim contingeret culpa famuli. Famulus famulus fecit furtum: queritur vtrum expromissor teneatur: Et videt q; non fm communem modum loquendi glosaz. Nam aliud e culpa: aliud dolus. de quo dolo non fuit hic promissum. In prarium est veritas. scilicet q; expromissor tenebit. quia dolus est culpa latissima: vt etiam patet ex diffinitione culpe latissime. quam Bart. diffiniendo dicit. q; cum ista latissima culpa non sit aliud: q; dolus manifestus diffinitionem ei habemus sicut de dolo. Dolus autem est machinatio: ad decipiendum fallendumq; alterum: adhibita manifeste. Et addit manifesti: ad differentiaz doli presumpti: qui est culpa latior. Culpa autem latior e machinatio: ad decipiendum fallendumq; alterum: adhibita presumptiue. Et hoc ad differentiam doli manifeste. Sed Bar. arguit ptra. Nam cum dolus consistat ex animo: non potest pbari: sed indicij; presumitur. vt. l. de dolo. l. dolum. Omnis q; dolus est presumptus: nullus manifestus: Rñ. q; quedam sunt indicia manifesta. et illa pbata inducunt dolum manifestum: vt. d. l. dolum. Quedaz sunt indicia non manifesta seu presumptiones non ita manifeste nec omnino dolum pcludunt. Et ista de necessitate non inducunt dolum sed presumptiue. Et differentia e inter dolum verum et presumptum. Nam primo differunt: quia minor a vero dolo non excusatur. A dolo presunto sic. Item a vero dolo nulla est excusatio. A presunto sic. Item qui in causis criminalibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. vt. l. sciant. l. de probat. Presumptus vo dolus non sufficit: quia non debet quis ex presumptionibus damnari: nisi hoc exprimeretur: forte ex aliqua causa. vt. l. de adulterijs. lege si qui adulteri. et in autentic. si quis ei. Lata culpa est deuiatio incircumspecta ab ea diligentia:

Illegitimus

quam communiter habent homines qui sunt eiusdem professionis. Et dicitur. incircumspecta. ad differentiam doli veri et presumpti. hoc est ad differentiam culpe latissime et latioris: que veniunt ex animo manifeste et presumptive. Et ex hoc patet quid dicendum. An lata culpa sit dolus saltem presumptus. Et concludit Bar. q. non: quia diffinitiones doli veri et presumpti et late culpe sunt distincte. ergo et diffinita erunt distincta et dispersa. Et sic unus non predicabitur de alio. Item hoc patet ex alia diffinitione late culpe: que ponitur in l. late. de verbo. signi. vbi sic diffinit. q. lata culpa est non intelligere quod omnes intelligunt. Et si sic ergo lata culpa venit ex ignorantia. ergo necessario sequitur q. lata culpa non est fraus presumpta seu dolus presumptus qui provenit ex animo. tertia ratio secundum Bar. Nullum simile est idem. et allegat per hunc ad hoc sed lata culpa equiperatur dolo presumpto. quod non est dolus presumptus.

An autem hoc verum sit q. lata culpa equiperatur dolo. Glo. in l. in actonibus. ff. de in lit. ii. facit regulam. q. regulariter lata culpa equiperatur dolo. Fallit vbi pena corporaliter afflictiva esset imponenda. Item Bar. in d. l. in actonibus. dicit q. vbi requiritur verus dolus nunquam lata culpa equiperatur dolo. Idem vult Bal. in l. si quis. ff. de iur. om. iudi. vbi dicit. q. quod delictum circumscribitur per dolum: non sufficit culpa. Secus in his vbi venit culpa punienda.

Sed dices tu: quando statutum vel lex requirit dolum: Respondit panor. in c. cognoscentes. de consti. q. aliquando lex vel statutum requirit dolum expresse. Aliquando tacite. Dicitur requirere dolum expresse: quando verba statuti hoc important: vt in c. si quis suadente dyabolo. xvij. q. iij.

Nota verba suadente dyabolo. Ecce dolus expressus. Tacite vero lex requirit dolum: quando punit actum qui fit in persona alterius. Exemplum dicitur statutum si quis percutit clericum vel alium: puniatur pena tali. Nam iniuria non poterit esse sine dolo. Idem est dicendum in casibus in quibus lata culpa non equiperatur dolo. scilicet quando pena corporaliter est afflictiva: vt dictum est. Si vero sumus extra casus predictos: tunc ignoras lata culpa puniri: sicut si dolose fecisset. quia regulariter lata culpa equiperatur dolo. hec Panormita. Similiter dici posset q. lex requireret dolum etiam expresse: quando in lege poneretur hoc verbum presumunt vt in de. religiosi. de priuileg. Et ibi zab. dicit q. illud verbum. presumunt. dolum et temeritatem signat. Idem de hoc verbo: proprie temeritatis audacia. et homicidii. vt in de. j. de sepul.

Et per predicta patet sol. ad aliam. q. quotidiana. An quis possit incidere in sententiam excommunicationis sine dolo. Et patet sol. ex predictis q. sic. vt patet in dicto. c. vt animarum. Nam ibi regulariter ignorantia excusat: nisi sit supina vel crassa: que est lata culpa. Cum ergo lata culpa secundum bartholomaeum non sit dolus verus nec presumptus. ergo et cetera. Et Bar. in d. l. quod nerua. dicit q. huius

opinionis est de.

Sed queritur de alia questione notabili. An iurare iura communia sit late culpe. Respon. Bar. in dicta. l. quod nerua. et Panormitanus in c. considerauimus. de elect. dicunt q. sic. Vbi ergo ius requiret dolus expresse vel tacite: posset dici sine preiudicio veritatis q. talis ignorans non incidet in penam legis: nisi quis incidet in factum aliquid damnatum. Et hoc videtur verissimum vt notat glo. singularis in c. a nobis. el primo. de sentent. ex com. quam sequitur do. An. Idem videtur sentire Bart. in l. cunctos populos. l. de summa tri. Idem Panormitanus in dicto. c. a nobis. Et licet Jo. an. in dicto. c. vt animarum. reprobet dictam glo. in casu. d. c. vt animarum. scilicet respectu statutorum ordinariorum: vel iurium municipalium. Secus tamen secundum eum respectu iurium communium et canonum generalium. Immo etiam cum veniens contra dictos canones generales incurrit dictas sententias: etiam si ibi non esset factum damnatum: vt dictum est supra. in glo. sua. Et panor. in d. c. a nobis. dicit q. talis non potest licite allegare ignorantiam cum scire debebat factum esse damnatum: vbi autem statutum puniret factum aliquid non damnatum: tunc probabiliter ignorantes non ligantur. hec Panor. Et sic contrario sensu: si lex punit factum aliquid damnatum: tunc nulla est excusatio ignorantie: presertim in lege vniuersali seu communi. Et hoc videtur indubitatum. licet Panormitanus ibi etiam loquatur in statuto ordinario: vt etiam voluit glo. ibi.

Et per predicta patere potest responsio. Quid de piratis et alijs qui veniunt contra processum annuale. Nam dici potest q. licet dictus processus curie non sit inclusus in corpore iuris: tamen quia dictus processus omni anno in curia ter publicatur et notorius videtur per totum mundum: non excusant. Ex quo faciunt factum aliquid damnatum.

Illegitimus. Illegitime nati multipliciter dicuntur. Nam alii dicitur manser: qui proprie natus est de secoto. Alius spurius vel notus: qui de adultera. Et secundum glo. Ray. Spurius dicitur natus ex scubina pro spurcicia incontinentie. Notus vero natus de adultera. videtur enim filius esse de matrimonio cum non sit. Sicut et notas febres dicimus: que vere quartane et hmoi videntur: et non sunt. Sed veritas est q. de adulterio natus dicitur etiam spurius: vt in c. tanta. qui si. sint le. Alius naturalis qui de soluto et soluta. Et tales omnes prohibentur ordinari: quia per antiquam legem manseres prohibiti sunt intrare templum dei vsq. in decimam generationem Deute. xxij. c. de elect. innotuit. extra qui si. sint le. p. venerabilez. Causa autem prohibitionis triplex est. scilicet dignitas clericalis que hmoi vilibus pferri non debet: extra de ex. p. inter dilectos. Item detestatio patris criminis. extra de heres. vergentis. Item quod tales filij solent esse imitatores patris sceleris. vj. q. j. si quis cum militibus. In secularibus tamen dignitatibus tales non semper prohibentur. ff. de

Decur. l. spurij. r. l. generaliter. S. spurios. In quo
S. dicitur qd si ille illegitimus habeat competitorē
legitime natum: ei p̄fertur in officio dignitatis.

Quid si illegitime nati p̄ ignorantia p̄moti fue
rint: Rñ. fm No. hoc casu fm omnes pbabilis
ignorantia excusat. Si ergo nihil scit: excusatus ē
Secus ergo qñ hoc ad eius noticiā puenit.

Sed nunqd filius debeat credere verbis mris
etius filius sit. vide s. Adulterium.

Quid si aliquis cōtraxit cum aliqua p̄ verba d̄
p̄sū: vel de futuro in p̄ntia testium? Et idem in-
telligas in foro conscientie: si nulli sunt testes: non
solum in hoc casu: sed in omnibus alijs: quia non
deficit ius: sed pbatio iuris: r̄ cognouit eam: r̄ con-
cepit postea cōtraxit publice cum alia: r̄ habuit fi-
lium. Nūquid filius prime erit heres? Rñ. Dir.
li. j. dicit qd sic. extra qui si. sint legi. per tuas. qz per
carnelem copulam p̄summatū fuit matrimonij.
intantū q nulla pbatio in cōtrarium admittetur
extra de spon. is qui. Als si simpliciter pbasset qd
eam affidasset: non determinando tempus ante
matrimonij cōtractum cum alia non sufficeret i
foro contentioso ad hoc vt succederet. extra de p-
ba. in p̄ntia. Idem No. r̄ Ber. in. d. c. p tuas. et
Ber. ibi in. ver. affidauit. dicit. i. fidem dedit qd eā
diceret in vxorem.

Pone. Titius tenebat duas vxores in domo
sua. vnam affidauit r̄ cognouit r̄ cum alia cōtra-
xit in facie ecclesie que hoc ignorabat. Eadem no-
cte vtrāqz cognouit r̄ impregnauit. Querit quis
succedet? Rñ. Dir. vbi s. fm No. qd vtriusqz p̄-
les succedet titio tāqz legitima. Quod pbatur sic.
Prima est sua cum qua prius p̄traxit clandestine
lz coram testibus: p̄ quos pbatur contractū ma-
trimonij: nec aliquod impedimentū erat in eos
quo casu ples succedit. d. c. per tuas. r̄ c. le. Secū-
da vō ignorans: fuit in facie ecclesie desponsata.
Et sic proles succedit: r̄ veritas opinioni cedit. eē
qui si. sint legi. ex tenore. Qd mirabile videtur. hec
Dir. Quibusdam tamen videtur qd in dicto casu
primus filius prime vxoris succedet r̄ nō secundus
lz secunda vxor: cōtraxerit publice in facie ecclesie:
r̄ non prima: quia sufficit qd cōtraxerit in presen-
tia duorum testium. Et sic tale matrimonijz erit
matrimonij non solum quo ad deū. sed etiā quo
ad ecclesiam. Sed difficultas est maxima: si quis
cōtraheret matrimonij cum vna clandestine so-
lis cum sola: ex qua haberet filium. r̄ cum alia cō-
traheret publice in facie ecclesie: ex qua etiam ha-
beret filium: quis eorum diceret legitimus? Rñ.

Den. d gan. in suis quotlibetis dicit. qd edicta ec-
clesie penalia: sunt cōtra illos maxime qui faciunt
contra edicta ecclesie vt fortius obseruent. Et ma-
xime ad illa custodiendz que nouit ecclesia: de q-
bus habet iudicare. Vnde cum ecclesia ponit edi-
ctum penale qd nullus illegitimus ad curam ani-
marum accedat: hoc est in odijz copule extra ma-
trimonij ab ecclesia nō approbate. propter quod
illi qui sunt geniti ex matrimonio nō approbato.
pecciam quantumcunqz sit ratum coram deo: cōn-
tra eos est edictum precedens: r̄ nō contra illos q

sunt ex matrimonio approbato per ecclesiaz quā-
 tumcunqz non sit ratum coram deo. Quare dicē-
 dum est: qd si ille primus ex legitimo matrimonio
 coram deo: non tamen approbato per ecclesiam:
 suscipiat curam animarū cōtra interdictū ecclesie
 suscipit: r̄ est irregularis. Alter non. hec Den.

Quid si aliqui cōtraxerūt clandestine: r̄ postea
matrimonij approbatur ab ecclesia. r̄ post pbaf
impedimentū: r̄ separatur matrimonij. nunquid
filij sunt legitimi. Rñ. glo. in. c. quod nobis. qd si.
sint legi. dicit. qd aut nullum impedimentū pbaf
cōtra matrimonij: r̄ omnes indistincte sunt legi-
timi. r̄ hoc omnes sequunt: vt dicit Panoz. ibi. r̄
videtur hoc pbari in. c. ij. de dan. despon. Nam
approbatio retrahitur. r̄ perinde est ac si a p̄n-
cipio in conspectu ecclesie fuisset matrimonij con-
tractum. Aut impedimentū pbatur postmodū
cōtra matrimonij. Et tunc fm glo. geniti p̄ ap-
probationem sunt legitimi: sed ante probationē nō
Jo. an. tenet indistincte qd oēs legitimantur: licet
postmodū matrimonij separaretur detecto impe-
dimento. Nouetur: quia matrimonij oia p̄ce-
dentia purgat. vt. c. rāta. qd si. sint legi. Et hoc pla-
cet etiā. d. An. Sed Jo. cal. tenet opi. glo. quia ad
hoc vt matrimonij sequens legitimet filios p̄ce-
dentis: optz qd potuerit esse tpe cōceptiōis. quod
non est in casu nro: obstāte impedimēto. Panoz.
vo dicit aliqñ tenuisse opinionē Jo. an. Sed nūc
tenet opinionē glo. p. c. fi. S. si quis. d. dan. despo.
vbi dicitur qd ples suscepta de clādestino matri-
monio prius est illegitima detecto impedimēto
Et hāc opinionē putat venozē. Idē No. r̄ Dir.
Quidam in facie ecclesie cum quadā cōtraxit fa-
cta solenni denunciatōe: vtrōqz vel altero ignora-
te parentela: seu impedimentū. Post cum accusa-
rentur d̄ parentela pemptorie citati venire nolne-
runt: tandē excomunicant̄ pseuerantes in excōi-
catōe tres filios susceperunt. deinde eis recōcilia-
tis r̄ parentela pbata celebratū est dinotium in ē
ipos. Queritur an filij nati tpe excōicatiois sint le-
gitimi. Rñ. fm Dir. r̄ Bar. bz. r̄ Tancre. qd filij
omnes nati vel cōcepti ante finiam sunt legitimi.
c. cum inter. qui si. sint le. si in facie ecclesie cōtra-
xerunt solenni denunciatōe premissa. r̄ ambo vel
alter eorum bonam fidem habuit tempore con-
tractus.

Quid de filijs sacerdotum: quos susceperūt de
legitima vxore ante sacroz ordinē. Rñ. fm Ray.
tales de iure cōmuni p̄moueri possunt ad omnes
ordines r̄ dignitates: nisi in illa ecclesia vbi patres
eorum immediate fuerūt prelati seu canonici. vbi
non possunt canonicari. vel p̄moueri. Hoc intel-
lige ad easdē dignitates r̄ p̄bendas: quas patres
eorz tenuerunt. Ad alias aut etiā in eadez ecclesia
poterunt canonicari r̄ p̄moueri: etiam viuentibz
eorz patribz: r̄ in eadem ecclesia in officio suo ma-
nentibus. extra de si. p̄sby. ad bec. r̄ c. ad extirpan-
das. r̄ c. ad abolendā. Idem No. Ber. r̄ Hof. r̄
addit Hof. nota. qd cū p̄f̄ habuit p̄sonatū: vel vi-
caria p̄petuā in aliqua ecclia: filius immediate ip̄m
vel ip̄am habere nō p̄t. d. c. ad extirpandas. r̄ c.

qm̄. eo. ti. Item si pater habuit personam: filius nō pot̄ habere vicariā: nec ecōuerso. c. michael. z. c. cōstitutus. de fi. p̄sby. Istud ecōuerso intellige: q̄ si pater habuit vicariā p̄petuā: filius immediate p̄sonatū habere nō pot̄. d. c. constitutus. z. rō est: q̄a p̄petuus vicarius curā habet ecclie: cuius vicari⁹ existit. extra de of. vi. ex parte. Quod si filius disp̄satiue succedat patri: frater istius bene poterit postea succedere patri: vt ponit No. quia in hoc nō succedit patri immediate. Sed secus si prius habuisset ip̄am eccliam solum de facto. s. p̄m⁹ frater q̄ tunc secundus nō poterit succedere.]

Sed nunquid hec prohibitio extēdatur ad nepotes. Rñ. No. z. Ser. in. d. c. ad extirpandas. dicunt q̄ extendit ad nepotas: de iure in hereditate succedētes: vt sunt nepotes p̄ rectā lineam descendentes. ar. in sti. de here. qua. §. sui. Secus autē in collateralibus: in quibus successio nō habet locū. Nō tñ fm̄ No. q̄ viuēte patre: nepos immediate pot̄ poni in ecclia: quaz auus tenuit: patre vō mortuo nō pot̄. Rō est. q̄ in p̄mo casu cessat rō p̄hibitiōis. s. successiōis: q̄ si iure successiōis haberetur: non nepos: sed pater succederet auo. In secundo vō casu nepos tanq̄ proximior admitte retur.

Et ex predictis queritur de. q. vtili z. quotidiana. an appellatione nepotis veniat filius fratris. Rñ. Panor. in. c. non line. de arbi. dicit ex illo tex. q̄ appellatōe nepotis venit filius fratris z. sororis Et hoc ex cōi vsu loquēdi. z. sic capif i. c. vnico. q. mo. seu. amit. col. x. vbi tex. exponit nepotes. i. filios fratris: p̄prie tamen dicitur nepos ex filio vel filia p̄creat⁹. vt. in. l. iuriscōsultus. §. at nepos. ff. de gra. z. fm̄ Catholicoñ. nepos dicitur a nascor. ris. Ideo dicitur nepos. i. natus post. s. filium. Et sic ergo bene dicitur: q̄ ex proprio significato vocabuli: appellatōe nepotis: venit natus ex filio v̄ filia. Et de hac materia vide Jo. an. in. c. fundamēta. de elect. in. vj. vbi noluit: q̄ lz in materia odiosa appellatōe nepotis: nō veniat filius fratris: mero iure inspecto: tñ p̄ cōmunē vsum loquēdi cōmp̄henditur talis nepos: quātūcūq̄ materia sit odiosa. z. hoc dictū placet panor. q̄ f̄ fede. d. se. in suis cōsilijs tenuerit contrariū. Nam in omni dispositōe quātūcūq̄ odiosa z. restringibili debemus facere interpretatōem fm̄ cōem vsum loquēdi. vt no. glo. in. c. nōnulli. de rescrip. z. doct. in. c. olim. d. ver. sig. et Bar. in. l. om̄es populi. ff. de iusti. z. iu. vide etiā Panor. de hoc in. p̄hemio decre. vbi concludit. q̄ vsus loquēdi p̄fertur. p̄prio significato vocabuli. vt in. l. labeo. ff. de sup. le. etiam in materia stricta. hoc etiam voluit Bar. in. l. nō dubiū C. de legi. vbi notabiliter dicit. Statuta intelligēda fm̄ cōmunē vsum loquēdi. Et dicit Butri. hoc. p̄cedere: etiam si statutū dictaret statuta debere intelligi. put iacent. Secus dicit in legibus cōditis a iure peritis. quare tunc fm̄ eum verba nō regulantur ab vsu loquēdi: sed a proprietate vocabuli. hoc intelligit verū. d. An. nisi esset vsus loci condite legis: quia tunc debent intelligi verba fm̄ cōmunem vsum loquēdi. Secus autem vbi

lex cōp̄benderet multa loca: vbi non est talis vsus loquēdi: quia tunc verba intelliguntur proprie. et nō regulantur ab vsu loquēdi. Itēz addit alius notabile. q̄ si statutum dictaret statuta debere intelligi: nullo extrinsecus addito: vel subintellecto: q̄ tunc debent intelligi: nō fm̄ vsum loquēdi: q̄ ille intellectus est extrinsecus: sed fm̄ proprium significatū vocabuli. Idem tenet Panor. in. c. p̄petuas. de proba. vbi dicit. q̄ in dispositōe statutaria: cōis vsus loquēdi p̄fertur. p̄prio significato vocabuli.

Quid si quis sit natus de damnato coitu: z. postea pater ducat matrem in vxorem. nunquid ille de iure cōmuni potest tanq̄ legitimus p̄moueri? Rñ. si pater potuit illam in legitimā vxorē habere tpe p̄ceptōis: q̄ nullum impedimētū erat. z. postea duxit eam in vxorem: legitimat⁹ est filius antea genitus per sequēs matrimonium. z. ita succederet in hereditate tanq̄ legitimus. et ad oīs actus legitimus admitteretur. Secus si propter aliqd̄ impedimētū nō poterat esse matrimonium inter eos tempe p̄ceptōis.

Quid si p̄sby. filium generet ex vxore legitima: cum qua p̄traxit dum erat laicus. vel in minoribz nunquid filius erit legitimus. Rñ. Hosti. distinguit. q̄ si inuita vel ignorante vxore fuit p̄morus tunc talis erit legitimus fauore. plus. Si vō ea cōsentiente: tunc talis nō erit legitimus. xxxij. di. seriatim. z. sic fm̄ hanc distinct. cōcordat opinionēs Ray. z. Gof. que vidētur cōtrarie. Idem dicit ea sciente z. nō cōtradiciente. ar. liij. di. li. serui sciente. Et ideo talis de iure nō poterit p̄moueri. vide etiam glo. singularē in. c. ministri. lxxij. di. q̄ dicit. q̄ si vir post suā ordinatōem cognoscat vxorē cui⁹ qua. votum emisit: cōmittit incestum: z. filij erunt illegitimi.

Quis potest dispensare cum illegitimo? Rñ. episcopus potest dispensare q̄tum ad ordines minores z. beneficiū sine cura. Aliter non. nec ad dignitates seu personatus: nisi papa. extra de filijs p̄sbyte. is qui. libro. vj. vbi etiam patet q̄ si per papam fuerit cum tali dispensatum: vt possit beneficium curatum obunere. intelligitur solum de vno.

Quid si a papa dispensatōnem obtinuit: z. postea impetrauit: q̄ duo aut plura beneficia cū cura possit habere. Tacuit aut̄ p̄dictum defectum. Dic q̄ nō valet hec secunda gratia. c. si is cū quo. de fi. p̄sby. li. vj.

Que est dispensatio circa illegitimos. Dic fm̄ Ray. si tales intrant monasterium de iure cōmuni possunt p̄moueri ad omnes ordines. lviij. dist. §. j. extra de fi. p̄sby. c. j. Religionis enim ingressus tollit irregularitatem. sicut etiam ingratitudez xix. q. vlti. nō liceat. Ad prelatoem tñ nō possunt p̄moueri absq̄ dispensatōe pape. d. c. j. Et de de palu. in. iij. dicit q̄ illegitimus etiam ingressus religionem: curam animarū iure ordinario siue per electōem siue per cōmissionem: habere nō potest. Et no. glo. in. c. ij. de aposta. q̄ ingressus religionis tollit omnē irregularitatem: que surgit ex p̄

pro delicto. ita q sine dispensatōe pōt ad ordines
promoueri: sed nō ad dignitates. illam vō que sur-
git: nō ex p̄prio delicto nō tollit. Panoz. aut. ibi di-
cit q de hoc nō pōt dari certa regula. quia in qui-
busdam casibus tollit: in quibusdā nō. Et credit
q nū in iure expressis casibus tollat irregularitas p̄
ingressum religionis. Si vō remanent in seculo:
nec ad ordines nec ad prelaturā possunt absq; di-
spensatōe promoueri. Sed circa eos quōq; adhibet
dispensatio magna. vtz vt ordinētur et instituant
i ecclesijs alijs a paterna. Dico si sunt filij p̄byteri
Aliter vō in quibuscūq; ecclesijs. ar. extra de si. p̄-
sby. p̄ntium. Maior: vt etiam in paterna aliquo
tamen medio. extra de si. p̄sby. ex transmissa.
Maxima: vt in paterna: nullo medio. ex de fil. p̄-
sby. ex tua.

Quid si cum illegitimo dispenset quo ad ordines
et ecclesiasticū beneficium. Rñ. si ab ep̄o facta
est dispensatio: non extenditur nisi ad ea que pōt.
vt dicitur est. Si vō a papa poterit promoueri ad
parochialem ecclesiam non ad personatum vel re-
croiam: ad quam per electionē p̄cedi cōsuevit. ex
de p̄ben. c. si.

Queritur an papa possit legitimare quo ad tē-
poralia et successiones. Rñ. Panoz. in. c. p̄ venerabilem. qui si. sint le. recolligendo sūmarie dicta do-
cto. dicit q aut queritur de legitimatōe fienda per
papam. Aut per impatorem: seu habēt ab eo po-
testatem. P̄mo casu si vult legitimare in patrio-
nio ecclesie: libere potest. vt in. d. c. p̄ venerabilem.
Sed in terris alienis: aut subest maxima et ardua
causa. et credit q possit: licet legitimandus cogno-
scar alium in dñm. Mouetur per tex. in. d. c. p̄ ve-
nerabilem. in v. rōnibus. Nam si ille auctoritates
veteris et noui testamenti nō cōcluderent in actu
legitimationis: frustra papa eas adduxisset. Fin-
ge ergo: q ex legitimatōe filij alicuius principis
lequat fidei magna dilatatio. Nam tunc ob eam
causam: vel similit̄ papa poterit exercere iurisdicti-
onem temporalem: vt ibi et in. c. p̄ hūani. de homi.
li. vi. Aut cessat arduitas cause. et si vult legitimare
nō recognoscentē superiorē seu eius filios. et pōt.
Aut vult legitimare recognoscentem superiorē. et
nō pōt nisi superior cōsentiat: nisi velit legitimare
in spūalibus. vt extra de si. p̄sby. c. j. et ij. li. vi. vlt̄ ni
si velit incipere a radice matrimonij. vt in. c. tanta.
qui si. sint legi. et in. c. qz circa. de p̄san. et affi. In im-
peratore dicendū: q incipiendo a radice matrimo-
nij nō pōt legitimare: quia nō pōt ip̄e disponere
sup matrimonio. vt in. c. tuam. de or. cogni. Aut
p̄scriptum vult legitimare: et tūc in spūalibus nō
pōt. In tp̄alibus vō pōt in terris sibi subiectis: me-
diatē vel immediatē. immo de iure ip̄e solus pōt
in toto impio. Vnde reges et alij principes qui re-
cognoscunt imperatorē in dominū: d iure nō pos-
sunt legitimare: q legitimatio sicut et fame restitū-
tio et silia vidēt referuata soli principi. Secus si
essent principes: vel ciuitates non recognoscentes
superiorē. Nam isti habent tantam p̄tatem quā-
tam habet imperator in impio suo. Ad hoc. d. c. p̄
venerabilem. in v. insup. et facit glo. ibi in ver. re-

cognoscat. Et quo habes: q rex francie d iure nō
est exemptus a romano impio. l3 Innoc. dicit q
de iure subest pape et nō imperio. Hosti. vō tenet
primū: quia omnes principes seculares debent re-
cognoscere imperatorē in dñm: vt in. c. adrianus.
li. iij. di. Et ex hoc dicit. q reges hyspanie: anglie:
et francie tenent de iure obedire impatori: l3 defa-
cto nō obediant. Nunquid autē peccent nō obe-
diendo. et nunquid potuerint p̄scribere cōtra im-
perium. Respectu p̄scriptōis sentit q nō: nisi p̄-
scriptissint passim. i. nomine romane eccle. Re-
spectu peccati dicit: q forte excusantur a peccato:
interim dum imperator nō exigit ab eis obediē-
tiā. Sicut in simili notatur in decimis. et cum hoc
dicto transit in. d. c. p̄ venerabilem. Jo. an. S3 do-
minus Anto. dicit posse defendi: q isti p̄scribe-
runt cōtra imperium. Nam plures possunt esse
imperatores: quēadmodū qñ plures eliguntur in
discordia. Et de cōsuetudine vterq; ministrat: vt
notat glo. in demen. romani. de iure iur. Et Pa-
noz. putat q isti principes possunt p̄scribere iura
imperij in eorum regnis. Ad hoc facit quod no.
Jo. an. in. c. cum episcopus. de offi. ordi. li. vi. vbi
dicit q prelatus inferior episcopo pōt p̄scribere
iura episcopalia in certa pte dyocelis. Sed q prin-
ceps possit p̄scribere: vt ip̄e non sit sub imperio:
non videt hoc possibile in iure: quia sine possessio-
ne p̄scriptio nō p̄cedit. Sed quis non pōt possi-
dere seipm. Et ideo l3 papa vel alius potuisset p̄-
scribere contra impatorem: tamen actiue nō p̄-
cedit p̄scriptio. Aut vult legitimare in terris eccle.
Et tūc nō pōt. Idē et fortius dicendū de habente
ab eo p̄tatem.

Et ex predictis pōt correlarie inferri q papa q̄
ad terras eccle pōt legitimare: tam quo ad tp̄alia
q̄ quo ad spūalia. Quo vō ad terras imperij: pōt
quo ad spūalia sed nō quo ad tp̄alia. vt etiā voluit
Bar. in autent. ex cōplexu. l. de ince. nup. Et
hoc nisi ex maxima et ardua causa. vt dicit panoz.
Nam tunc etiā in terris imperij posset legiti-
mare quo ad tp̄alia. Secundo inferitur q imperator:
vel alius ab eo habens p̄tatem nō pōt legitimare
quo ad spūalia. Et ideo nec ad ordines: nec ad alia
spūalia admittentur. vt etiam vult Bart. vbi s.
Nec etiam erunt legitimi in dominio illorū qui
non recognoscunt imperatorē: q̄tum ad ea p̄ que
fieret alteri p̄iudicium. puta ad successiones bo-
norum ab intestato. vt notatur in dicto. c. per ve-
nerabilem.

Utrum autem comites palatini habentes p̄-
testatem legitimādi ab impatore possint legitima-
re in p̄iudicium agnatorum. d. An. in. d. c. p̄ vene-
rabilem: dicit q non: nisi pater et agnati cōsentiat
quia hec potestas tanq̄ alteri p̄iudicialis est re-
stringenda. vt. l. j. §. si quis a principe. ff. ne quid i
lo. publi. Sed Panoz. in. d. c. per venerabilem. di-
cit fore inspiciēda verba potestatis collate. Et vbi
simpliciter eēt data potestas: credo q possent legi-
timare: etiam in p̄iudiciū agnatorū quēadmo-
dum impator: quia in hac legitimatōe iura nō fa-
ciunt mentiōem nisi de patre. quia agnatis nō p̄-

Illegitimus

iudicat nisi respectu spei. Sed posset dici q̄ quan-
do istis comitibus simpliciter est concessa aucto-
ritas legitimandi: q̄ possunt legitimare. etiam in
preiudicium agnatorum. Et hoc quo ad filios na-
turales tñi. Secus in spuris et alijs ex damnato
coytu: nisi expresse concedatur. fact q̄ notat Jo.
an. in addi. ad spec. in ti. qui si. sint legi. vbi dicit.
q̄ si spurius dupliciter. s. ex patre uxorato et matre
maritata impetrat a papa. vel ab impatore rescri-
ptum legitimacionis q̄ non valet: si non expressit
vtrunq̄.

¶ Quid si pater fecit legitimari filium naturalem
post testamentum. An rumpatur testamentum.
Dic q̄ sic: quia filius fictus rumpet. vt in auten-
ti. si qua mulier. l. de sa. san. ec. et arrogatus rum-
pit. ad hoc facit insti. q̄. mo. te. infir. in princ. Nec
Jac. de bel.

¶ His premissis. Quero de solennitate adhiben-
da in actu legitimacionis. Dic q̄ primo debet qua-
litas legitimacionis referari principi. vtruta. quia
est incestuosus. vel adulterinus. vel incestuosus et
adulterinus simul. Alijs autem legitimatio est sur-
repticia: vt dictum est. Et regulariter dicendum.
q̄ omne tacitum: quo expresse. princeps nō ita de-
facili concessisset legitimacionem: habet ipsam vi-
ciare. Ad hoc. c. postulasti. de rescriptis. Et p̄ hoc
dico. q̄ si habēs fratres legitimos et naturales im-
petrauit legitimacionem: et non fecit mentionē q̄
haberet legitimos. non valet legitimatio. q̄ prin-
ceps non solet legitimare. quando legitimandus
habet fratres legitimos. vel saltem non ita defaci-
li. vt sentit Jo. an. in addi. specu. ti. de suc. ab inte.
Secundo requirit q̄ legitimandus consentiat. et
hoc vult Bar. in. l. inuiti. ff. de his qui sunt sui vel
alie. ii. vbi concludit per illaz legem q̄ pater non
potest legitimare filios bastardos: ipsis inuitis.
Idem dicit de naturalibus: natis ex p̄cubinis. hoc
verum dicit: nisi filius sit infans. vt. l. iubem. l. c.
de eman. li. Et est ratio fm ludo. ro. quia non pōt
liber homo nōlēs alteri subijci potestati.

¶ Sed pone q̄ filius scit patrem impetrare suam
legitimacionem: et non dicit. An habeat p̄ sen-
tente. Fuit aljs magna questio. Et communē te-
nebatur q̄ non: quia in p̄iudicialibus taciturnitas
non habetur p̄ consensu. Sed contrarium est ve-
rum. Glo. est singularis in. l. in adoptionibus. ff. de
adop. Item oportet q̄ pater consentiat. vt in au-
ten. qui. mo. na. effi. sui. §. generaliter. De agnatis
dubitat vtrum debeant vocari et consentire. Pa-
nornita. in dicto. c. per venerabilem. recitat Jac.
de bel. sentire q̄ sic. Alijs non valebit in p̄iudici-
um eorum. Sed dicit communiter teneri opposi-
tum. vt notat Jo. an. vbi supra. Idem Bar. in. l.
gallus. §. et quid si tñ deli. et po. vnde Panornita
nus concludit q̄ aut pater vivit. Et satis est q̄ pa-
ter consentiat adeo q̄ etiam agnatis ab intestato
iste legitimatus succedet. Nam princeps qui ab-
stulit istis bastardis ius agnationis et cognatio-
nis: potest eos restituere sine alterius iniuria ad
ius nature p̄ueniunt. vt in di. §. generaliter. Si

vo pater est mortuus. tunc aut pater disposuit vt
iste legitimaret: et tunc nō est necesse vocare agna-
tos. ar. in Autenti. Item si quis. l. de naturali. li.
Aut pater nihil disposuit. Et tunc est opus vt vo-
cent agnati: quibus hereditas paterna acquisita est
argu. l. j. et si. ff. de nata. re. Alijs non valeret rescri-
ptum legitimacionis: seu saltē non haberet regres-
sum ad bona paterna. hec vera: nisi princeps ex cer-
ta scientia vellet legitimare agnatis non vocatis
vt notabiliter dicit Bart. in di. §. et quid si tantū.
Potest enim princeps ex certa scientia restituere
in integrum cum p̄iudicio alterius. ad hoc facit
quod notat in. l. si. ff. de sen. passis. et. l. in cause. ff.
de mino. Adde predictis quod notat Panorni-
ni. c. referente. qui si. sint leg. q̄ papa dispensando
super matrimonio: per consequentiam dispensat
sup legitimacione filiorum. etiam respectu heredita-
tis. Et hoc intellige de filijs postea genitis quia vt
dicit idem Panornitanus in. c. tanta. qui si. sint
le. Si incestuosus contrahat matrimonium p̄ di-
spensationem ecclesie. non tamen filij ante geni-
ti legitimantur: nisi aliud dicatur in dispensatio-
ne.

¶ Vtrum is quē papa legitimat possit in episco-
pum p̄moueri? Rñ. Goff. et Hostien. dicunt q̄
non: quia cum hec indulgentia sit odiosa: est re-
stringenda. extra de consang. q̄ dilectio. Et ideo
ad personatus et alias dignitates minores episco-
patus tñ est extendenda. extra de concess. pie. dile-
ctus. Idem Asten.

¶ Nunquid autem is quem papa legitimat sim-
pliciter: et in forā communi intelligatur legitima-
tus quo ad dignitates? Rñ. Goff. q̄ non. h̄ Do-
stien. dicit q̄ sic. quia talis est perinde ac si ab ini-
cio fuisset ex legitimo matrimonio natus. hoc enī
facit lex mortua. d. c. tanta. Multo forti⁹ lex viua.
ff. de p̄sti. prin. beneficium. Sicut enī simpliciter re-
stitutus: ad oia restituit. l. de sen. pas. l. j. Sic sim-
pliciter legitimat⁹ intelligi d̄z ad oia legitimat⁹. et
de pri. q̄ circa. hec Asten. li. viij.

¶ An autem filij presbyterorum possint saltem suc-
cedere matri. Dic fm Panornini. in dicto. c. p̄vene-
rabilem de mente glo. q̄ filij presbyterorum dicunt⁹
adulterini. Et sic inferē q̄ matri succedere nō p̄nt
quia tales nati ex damnato coytu repellunt ab he-
reditate parentum. vt in Auten. ex complexu. l. c.
de inces. nupt. Idem dic de natis ex alijs clericis:
constitutis in sacris. quod p̄cedit etiam si sint na-
ti ex vnica concubina clerici. vt notat Bar. in. l. si
gener. ff. de his qui. vt indig. quia concubinatus
est specificē damnatus in clericis. vt extra de coha.
de. per totum.

¶ Sed dubitari pōt quid de natis ex clericis non
constitutis in sacris beneficiatis. Bar. in. l. in con-
cubinatu. ff. de p̄cu. format. q̄ in terminis. Pone.
q̄dam clericus in minoribus ordinibus p̄stitutus re-
tinuit p̄cubinam. et ex ea habuit filios postea eam
dixit in uxorem. An filij legitiment⁹. Et dicit Ri.
malum. disputaui hanc q̄dem et tenui q̄ non le-
gitimentur: quia coytus concubinaris in clericis

est totaliter reprobatus a lege. vt in auten. de sanctis. episcopis. S. clericos. vnde nō pūit dici filij naturales: nec p pīs legitimant p sequens mīmonium. Jo. an. ponit istam qōem in mercu. in regula line culpa. Et facit mentōz de dicto Ricardi. z determinat suūm p regulaz. q ex quocūq; coytu sint nati: dūmodo potuerit esse vxorū. si p̄sensus affuisset. legitimant p sequens matrimoniu. Secus si tunc non poterat esse vxorius. Bar. autem distinguit. an ille clericus sit beneficiatus vel ne. h̄ tamen hoc nihil facit p̄opi. Jo. an. quia dato qd ille clericus in minorib; esset beneficiatus nihilominus si h̄beret teneret matrimoniu. Et sic filij ante nati legitimant p dict. c. tanta. Et per p̄dictam regulam patet. q si saracenus habuit filium ex xp̄iana z postea efficiat xp̄ianus. z cum illa h̄bat: nō p̄pter hoc filius legitimat: quia tempore natiuitatis non poterat esse matrimoniu. vt in. c. caue. xxviii. q. j. Idez dicit Din. in nat. ex coytu incestuoso. q licet postmodum p̄trahat matrimoniu p dispensationem ecclie: non tñ filij ante geniti legitimant. q: tunc nō poterat esse matrimoniu obstante impedimento p̄sanguinitatis vel affinitatis: nisi aliud dicat in dispensatione. Et sic Panormi. in di. c. tanta. p̄cludit. q vbi coytus nō poterat esse vxorius obstante impedimento perpetuo: non remouibili sine dispensatione ecclie. filij non legitimantur per sequens matrimoniu.

An autē quis possit petere se p̄nunciari legitimum. Inno. p̄cludit q non: nisi ad aliquem effectum. vt puta. si agit de successione: z imp̄tat sibi q non est legitimus: tunc potest petere p̄nunciari se legitimum. vt in. c. j. qui si. sint legi. Vel si difamat de illegimitate. Idē Panormi. in. c. causas. qui si. sint le.

Impedimentum primo p̄munit. Circa impedimenta matrimonij. Primo agem de impedimento in genere. Secundo de impedimentis in specie. que in his versib; p̄tinent. Error. p̄ditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen honestas. Si sis affinis. si forte coyre nequibis. Nec socianda verat: nubia iuncta retractant. Ecclesie vetitū: necnō tps feriaz. Impediunt fieri. p̄mittūt facta teneri.

Que impediunt matrimoniu iaz p̄ctum. Rñ. tñ. sunt que impediunt: nō solum matrimoniu p̄bendum h̄ etiam dirimūt p̄tractum. que p̄tinetur in trib; p̄mis versis. Et intelligas q dirimūt p̄tractum: si p̄cesserunt matrimoniu. Si autem veniant post matrimoniu rite factum. vt affinitas vel crimen z b̄mōi: non dirimūt: p̄ter vnum. s. votum religionis cum effectu. quando quis p̄cto matrimonio h̄ ante carnalem copulam ingredi religionem. extra de conuer. coniu. vep. z. c. ex parte. el. ij. z de spon. commissum. Expectari tamen debet vsq; ad p̄fessionem. nam ante non dirimūt.

Quid autē dicendum si quis aliquaz mulierem cognouit carnaliter z postea p̄bat cum ea p̄verba de p̄nti. h̄ post p̄ctum matrimoniu eaz nō cognouit carnaliter: nūquid poterit alter eoz intrare religionem. Questio est pulera: z de facto his diebz accidit. Rñ di p̄t q sic: nō obstante tali copula p̄cedēte. Primo p. c. vep. z. c. ex publico. z. c. ex pre. ij. de p̄uersari. p̄iu. Que q̄dez capitula dicit q an p̄summatōz mīmonij alter p̄iugum p̄t intrare religionem. Et nota illud vbum p̄summatōz. qd importat p̄pletōem. Illud autē qd p̄plet aliqd op̄ videt sequi z nō antecedere. Secundo in casu p̄dicto: iste nō incurrit bigamiam. etiam dato q talis mulier fuisset prius ab alio viro cognita. de quo videt s. bigamia. vbi iura requirunt q ad incurrēdaz bigamiaz nō sufficit q q̄s p̄bat cum corrupta nisi post tale p̄ctum matrimoniu sequat copula carnalis. Non ergo sufficit antecedens. Ad hoc etiam facit. c. veniens. de spon. vbi copula p̄cedens non facit transire sponsalia de futuro in mīmoniu. h̄ bene copula sequens.

Quid autē si sponsus cognouit sponsam violentē. nūquid poterit sp̄sa intrare religionē inuito sponso. Dubitū facit. qz effecti sunt vna caro: l̄ violentē. In hoc sunt varie opiones Jo. an. in mercu. in regula. Ea q̄ p̄. de re. iu. in. vj. vi seq̄ opi. Bar. bri. q tenuit talē sp̄sam cognitaz posse ingredi religionē: sponso inuito: ne delinq̄s sit melioris cōditōis q sapiens. Itē nō v̄ p̄municasse corp̄ suū erq̄ inuita fuit cognita. Panormi. in. d. c. vep. vi ad herere huic opi. Quidā tñ distinguūt. q si ē sp̄sa de futuro p̄t trāsire ad religionē: nō obstante carnis copula violenta. si autē est sp̄sa de p̄nti. nō p̄t trāsire p̄dicte marito. hui' opi. ē Donal. z Rod. que v̄ valde equa.

Quid autē si vir vxorē suaz quam nōdum cognouit tradidit adulterādam p̄sanguin eo p̄prio mutam: An possit postea p̄ illi' volūtatem religionē ingredi? Rñ. Ri. in. iij. di. xxv. dicit q attenta iure naturalē q̄tate z viri iniq̄tate. z p̄siderato qz corruptōz vxoris vir est p̄ncipalis cā. p̄ illaz corruptōz acq̄siuit vxorē tantam p̄tatem in corpus viri vt p̄ eius volūtate: religionē nō possit intrare. vñ ex de eo. q̄ co. p̄san. v. c. discretōz: d̄i de q̄daz muliere q̄ nōdū a viro cognita. ab eo fuit tradita inuita p̄sanguineo viri: q cū ipsa inuita p̄cubuit. Et q̄ cito fuit r̄ddita lib̄tati: fugit ab eo. z se p̄ori viro restitui postulauit. qd si monita vt p̄tinetiaz fuet ad hoc induci nō potuerit. vir p̄ior cogat redire ad ipsam. z maritali affectione tractare.

An p̄susceptōz sacri ordinis dissoluant sp̄salia prius p̄cta de p̄nti? Rñ. Glo. in. c. q̄ votuz. de voto z voti re. li. vj. dicit q hodie est approbatū p̄stitutōz Jo. q̄ incipit antique. s. sp̄salia de p̄nti nō dissolui p̄ receptiōem sacri ordinis. p. c. ex pre. el. ij. de p̄uer. p̄iu. Et si dicerem? p̄mū: iaz nō eēt eq̄litas. qz iaz duplici remedio posset vir dissolue re sponsalia: z mulier vnico. qz p̄pter fragilitatem sexus. mulier ordines recipere nō p̄t. Et sic habes casum in quo sacerdos potest habere vxorē. Sec̄

tamen esset dicendum: si essent solum sponsalia de futuro. quia tunc p[er] susceptionem sacri ordinis dissoluerent.

¶ Que sunt illa que impediunt matrimonium s[an]cti. s[ed] tamen n[on] dirimunt contractum. R[ati]o. Primo quod sunt duo p[re]dicta in. v. s. i. p[ro]hibito eccl[esi]e et t[em]pus feriarum. Item sunt quedam crimina de quibus habet. j. impedimentum. viij. It[em] impediunt matrimonium contrahent[es]. sponsalia. que sunt prius cum alia contracta. de quo. j. Sponsalia. Item catholicismus. de quo. j. Impedimentum. vi. Item impedit votum simplex. de quo. j. Impedimentum. iij.

¶ Utrum aliqua consuetudo impediatur matrimonium s[an]cti. vel dirimat contractum. R[ati]o. Panoz. in. c. sup[er] eo. de cogna. sp[irit]u. q[uod] aut[em] consuetudo habilitat al[ia] s[an]cti p[er] ius canonicu[m]. Putat in tercio g[ra]du possit matrimoniu[m] s[an]cti vel ut frater possit s[er]uare cum sorore spirituali: et non valet consuetudo. et videtur ter. in dicto. c. sup[er] eo. Idem tenet Hosti. quasi consuetudo non sit rationalis: cum sit contra omnem honestate[m]. ex quo inferit consuetudinem a papa non approbatam n[on] posse tollere impedimentum publice honestatis. quia n[on] valet consuetudo p[ro]tra honestatem eccl[esi]e. ut in. c. cum decorem. de vi. et ho. clerico. Aut consuetudo inhabilitat al[ia] habiles. ut in filiis duorum compatrium. per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem. Et tunc aut habet solum consuetudo ut impediatur: n[on] ut dirimat. et valet ar. d. c. sup[er] eo. Aut habet ut dissoluat coniugium. Et si ad tempus valet ut dicit Inno. in dicto. c. sup[er] eo. Nam peccaret p[ro]trahendo p[ro]tra consuetudinem patrie. xxx. q. v. c. aliter. Aut habet ut dissoluat imperpetuum. Et si est approbata per papam: saltem tacite. valet. ut p[ro]bat in dicto. c. sup[er] eo. fm lecturam Hosti. Aut n[on] apparet de approbatione pape. et videtur Hosti. velle consuetudinem n[on] valere. Dicit enim casum. d. c. sup[er] eo. non esse extendendum. Sed Panoz. putat oppositum: ubi cum consuetudine p[er]currat scandalum. Unde si aut papa potest ius diuinum interpretari. et addere et diminuire. ut notat Inno. in. c. que in eccl[esi]a. de consti. ut dictum est s[uper] Consuetudo. Ita et consuetudo. ut notat idem Inno. in. c. fi. de consuetud. Item videmus q[uod] consuetudo que generat scandalum inhabilitat que ad matrimonium sp[irit]uale. ut in. c. cum olim. de cle. coniu. ergo pari ratione debet posse inhabilitare ad matrimonium carnale. ad hoc facit q[uod] notat glo. in dicto. c. sup[er] eo. que est singularis. q[uod] si in aliquo loco esset hodie consuetudo. ut in. v. gradu non possit contrahi matrimonium et ex p[re]t[er]ito generaret scandalum. q[uod] n[on] valeret matrimoniu[m]. Licet. c. non debet. de p[ro]p[ri]etate. hoc p[ro]mittat. Et potest esse duplex r[ati]o. Prima quia hec consuetudo p[er]currat c[um] iure antiquo: nec censet sublata p[er] ius nouum: ex quo n[on] reprobat p[er] illud ius. et p[er]currat secum scandalum. Secunda ratio colligitur ex p[re]dictis. quia consuetudo p[ro]tinens in se scandalum ex p[re]teritione: potest inhabilitare al[ia] habiles: s[ed] ubi a principio nullum fuisset impedimentu[m]

tunc solum scandalum sup[er]ueniens non posset dissoluere matrimonium. ut dicit glo. in dicto. c. sup[er] eo. quam notabis. quia p[ro]pter scandalum n[on] est recedendu[m] a veritate iur[is] diuini: ut in. d. c. ij. d. op. no. nu. hec Panoz. in. d. c. sup[er] eo. Vide ad p[re]dicta que notat idem Panoz. post glo. in. c. q[uod] super. de p[ro]p[ri]etate. q[uod] consuetudo inhabilitans potest esse rationalis: habilitans vero non. quia prima est inducta ad charitatem ampliandam: ut homines potius s[er]uarent cum extraneis q[uam] cum sanguineis. S[ed] in secundo casu consuetudo est p[ro] bonos mores: et p[ro] bonum charitatis: eo q[uod] relaxat p[ro]hibitionem inter sanguineos. Consuetudo aut[em] p[ro] statutum. vel legem nutrientem bonos mores: n[on] valet. ut in. c. fi. de p[ro]p[ri]etate. et notat Bar. in. l. omnes populi. ff. d. insti. et iure. Opinio t[ame]n Hosti. videtur p[ro]moueri et securior. ut dicit Aste[n]s. li. viij. titu. xvij. dicens. q[uod] Ber. libip[er] aperte p[ro]dicat in duobus suis glo. s. in. c. j. et in. c. sup[er] eo. de co. sp[irit]u. Naz. in. d. c. j. dicit q[uod] si sit consuetudo. q[uod] si fiat p[ro]p[ri]um eius generet ex hoc scandalum: n[on] tamen dirimeret p[ro]pter hoc matrimoniu[m] iaz p[re]t[er]itum In dicto aut[em]. c. sup[er] eo. dicit q[uod] si sit scandalum magnum alicui: q[uod] tales coniungantur vel remaneant coniuncti. non solum impediunt inter eos p[ro]trahi matrimonium: sed etiam dirimet iam p[re]t[er]itum. Sed Aste[n]s. dicit. q[uod] magis est assentiendu[m] p[ro]p[ri]e glo. et huius opi. est Aug. et Hoff. p[ro] qua facit singulare dictum Hosti. q[uod] tolerabilius est aliquos p[ro]tra statuta hominu[m] copulatos dimittere simul. q[uam] sic coniunctos p[ro]tra statuta dei separare. et de testi. licet. Pro hoc etiam facit singularis thetica dicti Hosti. q[uod] vbiq[ue] magis p[ro] iuas glo. matrimoniu[m] soluit. nec ius exp[re]ssum adducant. si inuenierit aliquem doct. scribentem p[ro]trarium. s. matrimonium n[on] debere dissolui: sequaris eum. Ad hoc facit q[uod] notat Panoz. in. c. si vir. de co. sp[irit]u. q[uod] vbi agit de matrimonio sustinendo: singularis opinio est p[ro]ferenda p[ro]muni. Quod bene notabis: nisi comunis opinio h[ab]eat quasi textum p[ro] se. In alijs aut[em] vbi doct. in aliquo articulo sunt varij: secunda est opinio humanior. i. r[ati]onabilior et equior. Si v[er]o v[er]a opinio est rationalis: est secundu[m] plurimorum iudicium fm Hosti. et Ber. Ad hoc bonus tex. in lili. xij. di. in canonicis.

¶ Quid si eccl[esi]a p[re]cipiat alicui coniugium cohabitare cum altero: et ille cui p[re]cipit sciat esse impedimentum? R[ati]o. fm Aug. in hoc casu q[ui]ntum ad reddendum debitum non tenetur obedire. tamen in cohabitatione. et necessarium exhibitione obedire debet.

¶ Quod ante matrimoniu[m] sit in q[ui]rendu[m] an sit aliq[uod] impedimentu[m]. R[ati]o. dicit in eccl[esi]is banna. publice p[ro]p[ri]os p[ro]poni ut. j. p[ro]p[ri]entem terminu[m] q[ui] scit impedimentu[m] p[ro]ponat. Et si appuerit p[ro]p[ri]abilis pietura s[ed] copulam futuram: indicat exp[re]sse. donec p[ro]stet q[uod] fieri debeat. Alter si p[ro]berent sine b[an]nis. aut post p[ro]hibitoz et extiterit impedimentu[m] utputa. gradus p[ro]hibiti: tunc filij dicentur illegitimi. et n[on] excusabunt p[ro]pter ignorantiaz parentum. de hoc t[ame]n. j. Sacerdos q[ui]z qui tales coniunctiones inbi-

bere pretempserit. vel regularis qui in fesse presumpserit p trienniu ab officio suspendat. Qui vo falsum impedimentu maliciose obicerit. canonicaz non effugiet vltodem. extra de clā. despon. cum in-
 hibito. In aliquibz vo locis nō sunt hec bannaz: solum strahunt sponsalia solēnit & publice: mul-
 tum aut mrimoniū & interim p̄t manifestari: an sit
 impedimentum.

¶ An quid autem peccent reges. principes & mi-
 lites qui strahūt hodie sine bannis? Rñ. Asteñ.
 li. viij. ti. xij. de mente Rod. dicit q non peccant
 mortaliter: vbi non est psuetum eoz matrimonia
 banniri. Et qd dicit in dicto ca. cum in hibito. nō
 extendit ad matrimonia nobiliū que in ecclesia
 non consueverunt banniri. Scdm etiam Hosti.
 nō est necesse banna p̄poni: quando quis vxorem
 vocat a remotis & publice mittit nuncios. Sic em̄
 in facie ecclesie dicuntur contrahere matrimonia.
 nec erit contra mentem dicte constitutionis. Tu-
 tius tamen est vt in ecclesia p̄ponant publice ho-
 die in hoc casu.

¶ Sed nunquid regulariter hoc sit preceptum. s.
 q hmōi solennizatio fiat in strahendo matrimo-
 nio. Rñ. Asteñ. de mente Rod. q banna & solen-
 nitates pdicte psuete: dimitti nō debent sine cau-
 sa. Et q hoc facit: peccat mortalit. Et hoc vey fm̄
 De. qñ illi non sunt ignari iuris. maxime vbi eccle-
 sie pbibitō p̄muniter fuat. Secus aut si sunt iur̄
 ignari. Et causa aut p̄t dimitti fm̄ Hug. puta.
 quia forte vir est senex & erubescit strahere cū tan-
 ta solennitate. Aut accipit ignobilem: cum ipse sit
 nobilis. Aut nobilem: cum ipse sit ignobilis. & ti-
 met eius parentes. vel forte diu manserunt: sicut
 vir & vxor. Et erubescunt modo adhibere solēni-
 tatem banno: & benedictionis nuptialis. Cregit
 autem q in talibz possit ex causa p̄ ep̄m dispensa-
 rinec sufficit dispensatio minoris plati. Quidam
 tamen quo ad benedictionem nuptiaz dicunt. q
 causa rationalis esset euitatio fornicationis. vt
 quia p̄tinere non posset maxime vir: quia diu cō-
 tractum erat matrimoniu & nō potest ducere vxor-
 em. quia dotem h̄e non potest: tunc videt q
 possent sine tali benedictione se adinuicem cogno-
 scere. Et hoc nisi esset scandalum in patria. Idem
 dicendum esset si terra esset interdicta vel hmōi.
 d hoc vide s. Debitum.

¶ Sed quero an mortaliter peccet p̄nges: toties
 quoties alter ab altero erigit debitū sine cā ratio-
 nabili ante benedictionem nuptialem. Respon-
 det q non: nisi prima vice nisi nouo p̄temptu hoc
 faceret.

¶ Quent an dispositio dicte capituli cū in hibito
 habeat locum in sponsalibz de futuro? Rñ. Pa-
 nor. in dicto. c. cum in hibito. dicit doctores p̄clu-
 dere ex m̄te l̄e idem esse dicendum. nam sponsa-
 lia in multis casibz trāseūt in matrimoniu ipso fa-
 cto. vt in. c. is q. de spō. Ideo ne occurrat difficul-
 tas p̄tra pbibitōem ecclesie: debet etiam in spōsa-
 libz adhiberi hec solēnitaz. facit. l. oratio. ff. de spō.
 vbi dicit q pbibitō matrimonio: videt pbibi-

ta sponsalia. Et quo nota. q contrahentes spon-
 salia clandestine: peccant: & q iudex loci potest illa
 interdicere.

¶ Quid in laicis p̄stantibz p̄ntiaz mrimonijs clā-
 destinis. Doct. dicit vt refert Panor. vbi s. q ex
 verbis l̄e nō p̄phendunt h̄ et mente sic. Est q eis
 imponēda p̄ntia sicut & clericis. Peccat q tam ipsi
 p̄bentes clādestine q in fessentes. siue sint clerici si-
 ue religiosi. siue laici.

¶ Vt aut hec edicta debeāt p̄poni in multis ec-
 clesijs. Rñ. Panor. vbi s. dicit q si volētes p̄tra-
 here. & eoz antiqui traxerūt moram in certa paro-
 chia: sat̄ ē in illa ecclesia edicta p̄poni. Si vo i diuer-
 sis parochijs traxerūt moram: tūc in diuersis eccle-
 sijs dñt p̄poni vel in locis publicis. puta. in pdica-
 tionibz vt verisimilit̄ possint puenire in noticiam
 eoz: q de impedimētis informati sunt. Vñ refert
 Abb. q qdaz ep̄i hoc fuant: vt forensis nō admit-
 tat ad p̄hendum mrimoniū: nisi habeat l̄ras testi-
 moniales sui plati. & est valde optimū hoc fuare.

¶ Nam sepe p̄tingit q h̄ntes vxores in p̄tibz suis:
 se p̄ferunt ad pres remotas: & ibi denuo mrimo-
 nium p̄trahūt. In multis tū locis nō fuat hmōi
 denūciatio. Et p̄pter hoc quero. nūquid dicat clā-
 destinum matrimoniu. Rñ. Panor. vbi s. de m̄te
 Jo. an. in addi. Spe. c. t. & Oldra. p̄cludit q dñ
 modo matrimoniu sit p̄tractū in facie ecclesie: nō
 potest matrimoniu appellari clādestinum. Et licet
 hoc verbū. ecclesia. sumatur multipliciter vt no.
 in. c. si. ne p̄. vi. suas. tū in p̄posito sumit ecclesia p̄
 p̄gregatione fidelium. p̄trahens ergo coram mul-
 titudine fm̄ patrie psuetudinem nō dicit clāde-
 stine p̄trahere s̄ in facie ecclesie. Et hoc habet Pa-
 nor. p̄ indubitato vbi nō est psuetudo q mittan-
 tur edicta: sed vbi esset consuetudo: dubium est
 utrum habeat locum pena. dict. c. cum in hibito.
 Si quis contraxerit in facie ecclesie non p̄missis
 istis denūciationibus: credit tamen q non. Licet
 glo. in dicto ca. cum in hibito. sentiat contrarium
 quia pena est apposta contra contrahentes clā-
 destine. & non contra contrahentes edictis non
 p̄missis. Et non potest dici clādestine: ex quo
 in facie ecclesie nemine prohibente contraxit. ma-
 xime: cum illud sit officium sacerdotis. & non con-
 trahentium.

¶ Quid aut dicat mrimoniū clādestinū. Glo. in
 di. c. cū in hibito dicit q tripliciter dñ mrimoniū clā-
 destinū. Primo cū n̄ habet testes. et eo. c. ij. Secū-
 do qñ nō sit cum solēnitaz: q h̄. xxx. q. v. alit. Ter-
 cio qd sit p̄ tenorem hui⁹ p̄stōnis. vtz nō p̄missa
 denūciatōe. Host. aut vltra pdictes tres modos
 dat regulam generalem dicens. q mrimoniū p̄ctum
 p̄ pbibitōz eccleie generalem vel sp̄alem. explicatā
 vel tacitam dñ clādestinū & h̄z locum pena. d. c. cū
 in hibito.

¶ Quid si quis audiuit perpetuum impedimē-
 tum esse inter se & vxorem. nūquid tenetur in-
 quirere? Respondeo fm̄. vñ. si audiuit a fidedi-
 gnis: & non suspectis: cum non debeat esse ne-
 gligens sue salutis: tenetur inquirere. Alit̄ esset
 x. iij.

Impedimētū. ij. et. iij.

affectata ignorantia que non excusat. Et si concipiat pbabilem opinionem de dicto alicui nō debet exigere debitum: licet reddere teneat. Secus si ita inuenerit. s. q̄ esset impedimētuz. tunc enim nec exigere nec reddere debet. Facit. c. in q̄sitioni. de sen. ex. Porro q̄ tale impedimētum audit a viro fidedigno. etiam iurato. aut cōpatre suo. aut a p̄p̄o sacerdote. aut publica fama. nō ita teneat credere q̄ peccet mortaliter si non credat: sed venialiter. Sicut etiam peccare potest qui nimis defacili credit.

¶ An quid aut peccat sacerdos vel alius quicūq̄ sciens impedimētū: insinuando hoc alteri cōiugum. vel ambobz. vel alteri alteri. Rñ. fm. v̄v. Si p̄bati non potest: dicendo agit indiscrete: nisi credat q̄ audiens paratus sit in hac parte p̄torz p̄silio obedire. Si v̄o possit p̄barez sciat hoc sacerdos parochialis. vel alter p̄iugum: teneat solenniter ad diuortium agere. nisi de consensu velint cohabitare tanq̄ germani. hūc casum habes s. l. c. fessio secundo.

Impedimētum secūdo

Ido. s. de errore p̄sone. Sciendū fm. Dir. li. j. q̄ error in m̄rimōio est quadruplex scz fortune. qualitatis. p̄sone et p̄ditionis. Error fortune. v̄tpote. cum putatur diues et est pauper et econuerso. non impedit m̄rimoniū. Similiter nec error qualitatis. vt cum putat nobilis et est rusticus. vel q̄ duxit in vxorem meretricem vel corruptam. quam putabat castam vel virginem. talia m̄rimoniū non impediunt. xxix. q. j. S. error. Error v̄o p̄sone est vt si credam p̄bere cum gēma et p̄trabaz cum berta. Et hic nullum est m̄rimonium. Nec hoc p̄cedit ex p̄stitutione ecclie s̄ ex sui natura. cum in m̄rimonio p̄sensus liber desideret eē de spon. cum locum. Ita q̄ sine ipso: cetera frustrant. de spon. tua. quia errans non p̄sentit. ff. de iurisd. o. iudi. l. si p̄ errorē. Sed ad hoc vt error impediatur m̄rimonium: necesse est ex p̄stitutione ecclie. q̄ is qui errat habeat aliquam noticiāz p̄sone: cum qua p̄trabere intendit. aut p̄ visum. aut p̄ famam. aut p̄ auditum. quia in penitus incognitum nec amorem nec p̄sensus dirigere possumus. vnde si quis consentiat in p̄sonaz absentem non sibi notam. quam putat esse p̄sentem. p̄stat q̄ nō consentit in p̄sentem. s̄ in illam quaz p̄sentem esse putat. Et sic deficiente consensu: deficit et m̄rimonium: quia errare est alium p̄ alio accipere. xxij. q. ij. in quibz. Ideo oportet q̄ aliquam noticiam p̄sone habeat. als non errat in ea. s̄ decipit in p̄sentem. de quo ponunt doct. tale exemplum. Quidā rusticus gallicanus iuit ad quandā mulierem romanam dicens se esse filium regis anglie et cōtrahit cum illo: credens eum filium regis et dicunt q̄ tenet m̄rimoniū: quia non errauit s̄ potius decepta fuit. vel non fuit error p̄sone s̄ qualitatis. Sed certe dicit Hostien. Cum vbiq̄ terraz habeatur noticia regis anglie. saltem per famam: videtur q̄ hic sit error: p̄sone: nec in p̄sentem p̄so-

nam sed in p̄sonam filij regis anglie consentire videtur: quod non refert vtrum nomine p̄p̄o vel alio equiualentem nomine. Sed si in generali diceret se esse filium regis. vel comitis: non diceret eius. tunc non esset error p̄sone. s̄ fortune. aut q̄litas qui non impedit. dicto. S. error. vel etiam si specificauit. nulla tamen habet noticia patris vel filij. Adde predictis qd notat Tho. in. iij. distin. xxx. q̄ error nobilitatis in quātum h̄mōi: non enaenat m̄rimonium: sicut nec error qualitatis. S̄ si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem p̄sone tunc impedit m̄rimoniū. vnde si consensus mulieris ferat in istam p̄sonam directe. Error de nobilitate ipsius non impedit m̄rimonium. Si autem directe intendit consentire in filium regis: quicumq̄ sit ille: tūc si alius p̄sentetur ei q̄ filius regis: est error p̄sone et impedit m̄rimonium. Et eodem modo videtur dicendum si quis dicat se primogenitum et nō est. Et hoc est singulare dictum.

¶ Pone quis p̄sentit in aliquem qui est mortuus et alius p̄sentat sibi loco eius. An talis error impediatur m̄rimonium. Rñ. Dir. fm. Jo. q̄ sic. quia cum ille non sit in re: natura: non est ibi. ergo est error p̄sone.

¶ Quid si aliquis habeat tres filios: et quedam mulier consentit in maiorem. postea p̄sentat minor: nunquid tenet m̄rimonium cum minore? Rñ. Dir. fm. Jo. q̄ non. xxix. q. j. S. bis ita. Idem Ray. et Hosti.

Impedimentum tertio

Ido. de errore p̄ditionis. s. fuis. Talis aut error fm. Dir. li. j. impedit m̄rimonium p̄bendum et dirimit p̄ctum: si ignoranter p̄batur. quia si scienter contraheret non dirimeret p̄ctum. Hoc aut intellige quando est error deterioris p̄ditionis. secus aut quando est parus vel melioris fm. Hosti. et Inno. Et ideo licitum est fuis p̄bere etiam dñs p̄dicentibz. et eo. c. j. Sed dñi nō dñt p̄pter hoc fuis debitis defraudari: vt ibi dē Si tñ liber postq̄ p̄traxit sciat eius p̄ditionem et eam postea carnaliter cognoscat. tenet m̄rimoniū vt in. c. si quis ingenuus. et c. si femina. xxix. q. ij. et c. p̄soluit. et eo.

¶ Sed nunquid error p̄ditionis libertine vel ascripticie. vel originarie impedit m̄rimoniū: sicut et cōditionis fuis? Rñ. fm. v̄v. nō. q̄ omnes tales sunt liberi licet ad q̄sdaz opas plus ceteris teneat Qui dicat ascripticij et originarij: vide. j. Seru. j.

¶ Quid si q̄s ignoranter p̄xit cū ancilla: quaz dñs viro ignorate postea manumittit. et ipse cognoscat eam post manumissionē: querit an possit eam dirimit. Rñ. fm. Dir. li. j. q̄ sic: q̄ nullū fuit m̄rimonium: q̄ sp̄ ei se p̄misit ex p̄mo p̄sensu q̄ nullus fuit iuramentum Hosti. et Ho.

¶ Quid si dñs ancillam tanq̄ liberam alicui tradidit. vel tacuit scienter. Sic fm. Dir. vbi s̄ q̄ intelligitur ei libertatem dedisse. Idem Hostien. et Ber.

Impedimentū.iiij. Fo. CXXVI.

Quid si liber contraxit cum ancilla ignoranter: et illa durante ignorantia contraxit cum alio non ignorante conditionem eius. **Rñ. fm. vñ. tenet** matrimonium cum secundo, cum nullum fuerit primum.

Quid si libera contraxit ignoranter cum seruo et postea scita seruitute nihilominus vult esse cum eo, et ille vult discedere. **Rñ. Dire. fm. Jo. et Ber.** qd non est matrimonium, tñ ipse dicitur appellari: ex quo ipsa cum eo vult esse.

Quid si quis contraxit ignoranter cum ancilla et postquam sciuit exigit ab ea debitum, nunquid postea poterit ab ea separari. **Rñ. fm. vñ. Si ex his** qd prius audiuit: habuit pbabilem opi. de fuitute eius, et nihilominus exigit debitum non potest eam relinquere. **Si vero habuit opinionem leuem et temerariam: tunc non obstante qd exigit debitum: poterit cum veritatem certius sciuerit: separationem petere. ar. capituli inquisitioni. de sentent. ex. Nam dubitans p ignorante habendus est. l. de condi. inde. l. fi.**

Quid de illo qui mouit questionem conditionis contra uxorem: et illa lite pendente: petit debitum? **Rñ. in. iij. distin. xxxvi. dicit.** qd si copula sequitur certam cognitionem in libero de fuitute alterius: tunc fm omnes: siue commisceatur cum ea per compulsionem ecclesie: siue non. **Illam copulam semper ratificat matrimonium in conspectu dei.** si illa commixtio sit affectu matrimoniali. **Si autem affectu fornicario quis non ratificet in conspectu dei: ratificat tamen in conspectu ecclesie.** **Si autem copula sequitur pbabilem presumptionem siue fiat ad preceptum ecclesie siue non. semper ratificat matrimonium: si facta sit affectu matrimoniali.** nisi aliter conuictus: qui est conditionis fuitus: prius a suo sensu pristino recessisset. **Si autem facta sit affectu fornicario. matrimonium non ratificat in conspectu dei: quis raturum presumeret fm iudicium ecclesie.** **Si autem copula sequitur leuem suspicionem et temerariam: cui credi non debet: tunc fm omnes ei non preiudicat etiam ad mandatum ecclesie. titubans enim p ignorante habendus est. hec Ric. Sed Ber. in dicto. c. pposuit. et Do. in sum. dicit qd ad mandatum ecclesie: in predicto secundo casu. potest cognoscere sine iudicio. vt ex primo consensu ei coniungat: qd diu constat per sententiam de impedimento conditionis. **Et si queratur quo affectu. Hostien. dicit.** qd coniugali non tanquam liberam. nec tanquam suam: sed tanquam illam cui monetur questio fuitntis. **Et sic euentus iudicij declarabit vtrum cogatur eam retinere vel ne. Sed Panormitanus in dicto ca. pposuit: videt tenere opinionem Ri. quia ex quo credit illam esse seruam. mouendo sibi litem. non debet eam aliquo modo cognoscere carnaliter. quia oportet necessario qd ex aliquo affectu eam cognoscat. Si uxorio: confirmat matrimonium. Si fornicario. peccat mortali ter. **Nec ppter preceptum ecclesie debet venire contra suam conscientiam iuste informatam. vt in. c. literas. de resti. spo. Et dicit Panormitanus qd huius opinio. est Inno. Jo. an. Tan. et multi alij. licet******

Hostien. sequat vltimam opi. glo. s. Ber. Asten. tñ li. viij. dicit. qd Do. in. d. c. pposuit. corrigat suum primum dictum. **Et sic vt seq opi. Inno. et se. que. vt communis.**

Impedimentum quar

Ito. s. de impedimento voti. **Utrum votum de continentia impediatur matrimonium.** **Rñ. duplex est votum. Quoddam est solenne: qd fit p susceptionem sacri ordinis. aut p fess. dem expssam vel tacitam facta alicui de regulonibus approbatis. et tale votum impedit matrimonium habendum. et dirimit dictum. Quoddam est votum non solenne sed simplex. et hoc si fiat de non habendo. vel de castitate et hmoi: impedit matrimonium habendum. et quanto manifestus est emissum: tanto maior pena debet transgressor: tñ non dirimit matrimonium dictum. et eo. qd votum. li. vi.**

Quare autem votum solenne dirimat matrimonium: non aut simplex. cum apud deum non minus obliget vnum qd aliud: qd violatio vtriusq; inducat peccatum mortale. vt in. c. rursus. qd de. vel vo. Sic fm Panorm. in di. c. rursus. qd hoc facit psto ecclesie. Et id ibi dicit glo. qd si psto ecclesie non esset: teneret matrimonium dictum a religioso vel pbytero seculari. Et eod. d. oct. hoc sequunt. **Mag. vt Do. dicit de iure diuino qdam plone. phibent ad habendum matrimonium. vt in. c. lras de resti. spo. inf. qd vouens phibit non repit. Dicit oz dicere. qd aut ecclesia errat in suando matrimonium post votum simplex. Aut qd etiam hodie possit statuere: vt matrimonium dictum post solenne votum teneat. naz si vtriusq; equaliter obligat apud deum. sicut fuerat in simplici ita posset fieri in solenni. nec eod. d. qd ecclesia erraret. qd non longe esset ab heresi. xxiiij. q. i. hec est fides.**

Quo dicitur intelligi qd votum simplex impedit matrimonium habendum. **Rñ. fm Ray. Instantium impedit qd si iste qd fecit tale votum: postea pstitit iuramentum alicui qd eam duceret: dicitur votum implere. et agere penam de iuramento illicito. d. c. rursus. Idem Do. qd si primo iurauit: et postea vouit fm Host. et Hoff. in hoc casu pualet iuramentum. Potest tñ intrare religionem. et de spon. pmissum. nec tenet prius exequi iuramentum fm Panorm. in. d. c. pmissum. qd in habendo matrimonium: intelligitur si res in eodem statu pmanerit. vt in. c. que admodum. de iuratu. **Sed hic non pmasit in eodem statu. Nam si post matrimonium dictum p verba de presentia: licet intrare religionem: sponsa inuita. vt i. c. ij. z. c. et publico. d. pser. pu. Forn. hoc fieri poterit p sponsalia de futuro. qd turpius eicitur: qd non admittit hospes di. c. que admodum. **Non ob. dictum. c. pmissum. qd vult qd primo iurauit cum aliqua phere: si vult religionem ingredi. dicitur primo phere vt iuramentum fuerit. quia fm Panorm. contrahere est de consilio: et non de necessitate. et psilium fit ne notet piurus quo ad vulgi opinionem. qd si post tale votum contrahat p verba de presenti: non potest uxorem cognoscere sine peccato mortali. quia adhuc potest iurare religionem.******

Primo fuit perturbatio mentis: quia votum emi-
lit: nō inspirata: s; in fraudē spōsi. Secōdo pp̄ ma-
pialū enitādū: q; mulier videbat incōtinēs. Ter-
cio quia erat iuuenis et suspecta. Et sic papa acce-
pit a non idoneo debitore quod sp̄tuit. hodie tñ
p̄ extrauagantē Sixti que incipit. Et si dominici
gregis est exōdicatio late sententiē cōtra dispēsan-
tes in voto castitatis: vel religionis. Et iō ampli-
de istis nō est disputandū.

¶ Quid autē: si quis nouit nō nubere. an ep̄s pos-
sit dispensare: Dicendū q; sic. nā fm̄ ar. f. in sum.
Aliud est vouere castitatē. aliud vouere nō cōtra-
bere matrimoniu. quia secundus. s. vouens nō cō-
trahere: fornicando non frangit votum. Primus
sō sic: quia vouendo vnum: vouet qd̄ implicatur
in alio. Item si quis voueret castitatē ad tps̄: ep̄s
dispensare posset. secus de voto p̄petue castitatis.
et sic intellige p̄dicta.

¶ Donec aliquis p̄misit castitatē respectu certe
religionis: sed nō vouit omnia substantialia regule
nūq̄d̄ matrimoniu postea cōtractū teneat. Rñ.
d. an. in. c. rursus. qui de. vel vo. vt refert Panoz.
ibi. post multa cōcludit. q; aut; vouit oia substan-
tialia religionis: sed non respectu certe religionis:
et tunc votum dicit̄ simplex. vnde nō dirimit ma-
trimoniu post contractū per. c. vnicuz. de voto. li.
vi. Aut vouit omnia substantialia respectu certe
religionis: Ita q; efficaciter est obligatus religiōi.
et tunc est certum q; matrimoniu non tenet: vt in
dicto. c. vnico. Aut vouit tñ castitatē respectu cer-
te religionis: et tunc dicit̄ q; votum est solennizatū
et non tenebit matrimoniu sequens: licet iste nō sit
vere et stricte religiosus: vt quia nō obligauit se ad
paupertatem et obedientiā. et hoc p. d. c. vnicum.

Sed panoz. dicit se semper tenuisse oppositum: q; illud. c. vnicum requirit ad solēnitatē voti: q; p̄fes-
sio fiat alicui de religionibus approbatis. Et sic q;
quis profiteatur religionē approbatam. Ita vt ve-
re sit religiosus illius religionis. Et hoc videt̄ vel-
le litera illius. c. vnic. hec Panoz. Et si obijciatur
de capitulo si. qui de. vel vo. s. de illa muliere q; fe-
cit votuz castitatis in manu cuiusdā mōachi. hoc
adiecto: q; remaneret in domo sua cum omni sub-
stantia sua: et nō intrauit aliquod monasteriu mo-
nialium: nec viroz. Et tñ dicitur ibi q; tale votuz
erat solenne. et dirimebat matrimoniu postea con-
tractum per talem mulierē. Potest responderi ex
dictis panoz. ibi. q; p̄missio alicuius de substantia
libus regule vna cum susceptōe habitus religiōis
inducit plenam p̄fessionem: et obligat quo ad oia
substantialia: put fecit ista mulier: que vt dictum
est fecit votum continentie: et p̄fessionē fecit i ma-
nibus cuiusdā fratris sancti Aug. qui habuit mā
datum ad hoc a superiore. Als nō potuisset istam
mulierē incorporare religioni. vt in. c. porrectum.
de regula. et ex ter. iuncta glo. infert Panoz. q; fe-
mina potest p̄fiteri religionē masculoz in manibz
eozum et erit vere religiosa: s; non intret monaste-
rium monialiu: sed moratur in domo olim sua. et
in quantū glo. ponderat susceptōem habitus pro-
fessoz. Idem dic̄ sine susceptōe habitus dū modo

fecerit professionem expressam. vt in. d. c. porrectū
Sed ponderatur susceptio habitus ad inducen-
dam professionem tacitā: vt in. d. c. vnico. Quod
autem dicitur: cum omni substantia sua remane-
at et c. s. o. exponit. i. cum usufructu sue substan-
tie olim ante monachatu. vt de usufructu illarum
rerum victum et vestitū haberet in vita sua: et qe-
quid supererit deberet esse mōasterij. et sic ista mu-
lier habebat administratōnem: nec hoc est contra
substantiā monachatus: cum possit esse sine pro-
prio et in obedientia superioris. Nec panoz. et idem
Panoz. innuit: q; licet ista mulier expresse tñ vo-
uerit castitatē: tamen tacite vouit votum paup̄ta-
tis et obedientie.

¶ An autez pactum quod fecit ista mulier: vt ha-
beret bona sua in administratōnem sit licitum. d.
An. dicit q; non: quia videretur sibi ex debito illi
administratōem appropriare et sic esset propueta-
ria. Sed Panoz. vbi supra sustinēdo predicta di-
cit. q; hoc potest procedere: non ex iure acquisito
illi monache: sed ex pollicitatione obligante abba-
tem. Et dicit q; hoc dictum est sans coloratum. de
hac materia vide pulcra s. Abbas.

¶ Quid respondendū cum persona que fecit vo-
tum simplex querit an possit matrimoniu contra-
here: Respon. fm̄ Do. debz responderi: q; non.
et si ultra querat dicens: quid si contraxero: nun-
quid tenebit matrimoniu: non debet respondere.
Als peccat: quia dat occasionem peccandi morta-
liter fm̄ Do. Credo tamen q; dicens: tibi non s; cō-
trahere: et si cōtrahas: s; matrimoniu teneat: tñ
peccabis mortaliter cōtrahendo: nō peccat saltem
mortaliter.

Impedimentum. v.

De cognatione carnali primo scienduz
q; triplex est cognatio. s. carnalis: q; dicit̄
consanguinitas. Sp̄ialis: que dicit̄ compaterni-
tas. et legalis que dicit̄ adoptio.

¶ Quid est consanguinitas. Rñ. fm̄ Do. est vin-
culum personarum ab eodem stipite descenden-
tium: carnali propagine contractuz. Stipitem di-
co illam personam a qua aliqui duxerunt originē.
vnde et consanguinei dicuntur quasi de vno lan-
guine procedentes. vnde spurij etiam consangu-
neos habere dicuntur. Consanguinitas autē ha-
bet tres lineas. i. p̄cedit triplici ordine. Prima nā
q; linea dicitur ascendētium: vt pater: auus: et hu-
iusmodi. Secunda descendētium. vt filius: ne-
pos. Tercia collateralium: vt fratres et fratru filij.
qui et patruales dicuntur. et hec eadem intellige in
feminis: vt in matre et auia: in filia et nepte: et dua-
bus sororibz: aut filijs earum qui dicunt̄ consobri-
ni: quasi cōsoroni.

¶ Quid autem sit linea cōsanguinitatis: Dic fm̄
Hostien. q; est ordinata collectio personarū con-
sanguinitate cōiunctarū: ab eodem stipite descen-
dentium diuersos gradus cōtinens: et eos a stipi-
te fm̄ numeros distinguens.

¶ Quid est gradus. Rñ. fm̄ Jo. an. ē qdā bitudo
distantiū p̄sonaz: qua cognoscit̄ q̄ta agnatōis: vt

Impedimentū. v.

cognationis distantia: due psonē inter se differūt. ⁊ dicunt gradus ad similitudinē graduum scalarum vel locoꝝ p̄cliuū: q̄ ita gradimur de primo in primū.

Qualiter cōputantur gradus? Rñ. fm Dir. li. i. fm leges ⁊ fm canones: in linea ascendenti ⁊ descendēti: eodē modo cōputant fm hanc regulam q̄ quelibet psona addita psonē facit gradū. xxxv. q. v. ad sedem. Sic. Done aliquem p̄ trunco: qui non computatur. vtpote Joachim: ⁊ tunc cōputa ascendēdo. pater ⁊ mater ioachim sunt in primo gradu. Auus ⁊ auia in secundo. Proauus et proauia i tercio. Abauus ⁊ abauia in quarto. In descendēti vō sic cōputant. filius ⁊ filia Joachiz sunt in primo gradu ⁊c. vel a stipite descendentes p̄ter ip̄m stipitem: quotus est numerus cōi parēte detractē: totus est gradus. Et pes autem fm panoz. in. c. fi. ⁊ xtra. e. demit: quia filius est ex sanguine patris. vnde non fit de cōis per duos gradus: sed tñ per vnum. Et fm Donal. cū vis scire de consanguinitate aliquoꝝ quantū inter se differant: recurre ad cōmunē personā a qua traxerūt originem. vt Petrus generauit. S. ⁊ T. qui fuerunt fratres. Ecce primus gradus. Si vō nō poteris scire quis fuerit pater eorum: dicas sic. S. et T. fuerunt fratres. Hoc idō dico: quia fratres sp̄ sunt ponendi in primo gradu: vl̄ frater ⁊ soror: vl̄ due sorores: ⁊ tunc procede. S. ⁊ T. fuerunt fratres: qui faciunt primū gradū. S. genuit. A. Ecce secundus gradus. A. genuit. B. Ecce tertius. et sic de alijs. Idem est dicendum de alio fratre. In transuersali vero linea aliter cōputantur fm leges aliter fm canones. fm leges cōputantur fm hanc regulam: q̄ persone numerant hinc inde a cōmuni parente vel stipite descendentes: p̄ter ip̄m stipitem. Quotus est numerus cōmuni parente detracto: totus est gradus. vnde si vna persona distat a cōmuni parente per quatuor personas: alia per tres: cōputato cōmuni parente: sunt octo. De trabe stipitem remanent septem. Sic ergo attinēt inter se gradu septimo. Et hoc obtinet: siue equaliter distent: siue unequaliter. Ideo fm leges frater ⁊ soror sunt in secundo gradu. filij duoz fratrum in quarto: ⁊ sic d̄ alijs. Ratio diuersitatis est: quare transuersales duplicantur fm leges: quia hereditates nequeunt deferi: nisi de vna persona ad alteram. Idcirco curauit secularis imperator: singulis personis: singulos p̄ficere gradus. Sed q̄a nuptie sine duabus personis nō possunt fieri. Id sacri canones duas personas in vno gradu cōstituerunt. d. c. ad sedem. Qualiter autem fiat cōputatio fm canones. Rñ. fm Dir. q̄ in transuersalibus lineis: si due persone inueniuntur equaliter descendētes a cōmuni stipite: totto gradu attinēt inter se. Et sic non distant gradu: sed sunt in eodē gradu. xxxv. q. v. parentele. ergo filij in eodē gradu attinent sibi: ⁊ filij duoz fratru ⁊ h̄mōi: q̄ eqli ter descendunt. Si vō unequaliter descendūt: quotto gradu remotior illorum distat a stipite cōmuni totto gradu attinent sibi: ⁊ sic remotior addit gradum. vnde nō sunt in eodē gradu: sed distāt gra-

du fm regulam approbatam. s. quotto gradu remotior distat a stipite: totto differt ⁊ a quolibet descendenti ab eodem per aliam lineā. d. c. fi. Inuius autem ratio est. quia ratio cōsanguinitatis inter aliquos in linea transuersali: ortum habet ab illa que est ad stipitem. vnde p̄bs dicit. Omnis cognata amicitia dependere videtur ex paterna. Et ideo in linea transuersali: vnus nō potest esse p̄pinquior: alij q̄ stipiti. Itē predicta regula fm docto. habet intelligi solum vsq̄ ad lineam equalitatis: quia post illam quelibet descendentiū personarum adiicit gradus. vnde p̄nepos alicuius: sicut tercio gradu distat ab eo: ita ab omnibus descendentiū ab eodem: vsq̄ ad tertium gradus: sed plus distat ab illis qui transcendent tertium gradum. Asteñ. tñ lib. viij. ti. xvij. limitat dictā regulam per. c. qd̄ dilectio. de consan. q̄ lz gradus consanguinitatis cōputari debeat a remotior: tamē si consuetudo esset alicubi computari a propinquo: standum est consuetudini propter scandalum euitandum.

Queritur: vsq̄ ad quem gradum matrimoniū contrahi p̄hibeatur? Rñ. Dir. vbi s. fm legē moisaicam. xij. persone p̄hibentur tñ in lege diuina quarum alique sibi in secundo gradu attinēt. viij. v. Nata soror neptis matertera fratris ⁊ vroz. Et patru cōiunx mater p̄nigna nonerca. Dronisq̄ soror: p̄iugni nata vtriusq̄. Atq̄ soror patris: cōiungi lege vetantur. Liquez igitur q̄ secund⁹ gradus est in nepte ⁊ in matertera. ⁊ in sorore patris: que amita dicitur. Et cum illis papa nō posset dispensare. intellige sine magna causā. vt. j. c. papa. Et qd̄ dicitur q̄ prohibetur de vroz fratris. Intelligas si prolem habuit. Als fm legem moisaicā duci debet ad semē eodem mortuo suscitandus. vt extra de dino. c. fi. Idem No. ⁊ Ber. extra de resti. spo. literas. Post vō fuit facta p̄hibitio vsq̄ ad septimū gradū. d. c. ad sedem. Sed hodie p̄hibitio coniugalis quartum gradum consanguinitatis ⁊ affinitatis decetero non excedit. extra. c. non debet.

Quid de ascendentiū ⁊ descendentiū: videtur q̄ in infinitum extendatur. ita q̄ fm quosdā si adam viueret hodie non posset aliquam ducere fm No. ⁊ Jo. an. Idem panoz. in. d. c. nō d̄. Et putat opinionē p̄dictam verissimā: cum text⁹ iuris ciuilis indistincte p̄hibeat matrimoniū in ascendentes ⁊ descendentes. vt in. l. nuptie. ff. de ritu nup. Et hoc in infinitū. Et cum ius ciuile nō reperiat expresse correctum: ⁊ sit fundatū super honestate maxima: nō debemus propter generalem dispositōem canonum dicere cōtrariū: hec tñ questio propter breuem hoīm v̄tam raro practicitur. Sed Hof. ⁊ Dir. tenēt indistincte: q̄ hodie tam in ascendentiū q̄ in descendentiū: ⁊ collateralibus quartum gradū non excedit prohibitio q̄tum ad matrimoniū contrahendū. d. c. non debet. quod loquitur generaliter ⁊ indistincte. Et sic videtur q̄ ius ciuile sit correctum expresse per dictum. c.

Sed queritur: an hodie in quinto gradu ⁊ sup̄

sit consanguinitas. Rñ. fm Hoffre. z Do. Sic. qñ ad ius succedendi. vsq; ad decimū gradū legalem. d. c. ad sedē circa principiū. de hoc dictū est supra **H**ereditas. Non obstat qd dicit in. d. c. ad sedē. in fi. qvltra septimū gradū nō est psanguinitas. z hodie pōt dici vltra quartū. d. c. non debet. Rñ dicit q non est gradus impediens matrimonium. Sed bene est gradus inducens successionem.

An autē cōmittat incestus in qñto gradu. Rñ. fm Hoff. z Do. q nō. qz incestus cōmittatur. hoc nō pcedit ex natura coitus. s; potius ex ecclesie cōstitutione: que statuit certos gradus z constituit in eis esse incestuosum coitum. Sic et prohibitio matrimonij non ex natura matrimonij. sed ex cōstitutione. pcedit ecclesie. xxxv. questio. j. cū igitur.

Quid si aliqs contraxit in qñto z qñto gradu. vel in scdo. fm stipites. Rñ. fm Dir. valet matrimonium. qz tales attinent sibi in qñto gradu siue distant qñto.

Sed nunquid in qñto z pmo possit contrahi. Hosti. dicit q nō extra eo. qd dilectio. vbi sibi bene cauit sfa q nō fecit mentionē de pmo gradu. q immediate descendit a stipite. quia cum eo nullo modo pōt esse. s; de scdo z tercio. qz illud concedit fm regulā approbatā. extra e. c. fi. Ratio est. quia stipites z germani filij stipitis faciunt vnum z eundem gradum. xxxv. q. iij. S. hac auctoritate. Sed Dir. vbi supra expresse tenet contrarium. Idem Hoffre.

Impedimentum. vi.

De cognatione spūali: que cōmunit est cōpaternitas. Vbi sciendū q cognatio spūalis puenit ex hoc. q qd confert sacramentūz baptismi seu cōfirmationis vel suscipit. siue tenet illum: cui tale sacm confertur.

Inter quas psonas cōtrahit cognatio spūalis. Rñ dco fm Ri. in. iij. di. xlij. q cognationis spūalis tres sunt spēs. i. paternitas. cōpaternitas. z fraternitas. Prima contrahit inter regenerantē z regeneratum. Et sicut in generatione carnali duo sunt. s. pater z mater. sic in spūali. ministrans sacramentū est pater. qz psonā dei rēpñtat: tenentes autē sunt sicut mater. qz rēpñtant psonā ecclesie. Et ita inter regeneratū z dantē sacm pōtrahitur paternitas spūalis. Similit̄ inter euz z ipm tenentē. Si tñ sacm ministrans vel tenens baptizati sunt. aliter nō. quia omnium sacramentoz et cognationū spūalium que p sacramenta contrahuntur baptismus est fundamentum. sed de hoc. j.

Cōpaternitas contrahit inter regenerantē z generantē. tā em sacm ministrans qz tenētes efficiunt cōpatres vel cōmatres pentū carnaliū illi? q regenerat. Et qñq; transit ad vnū coniugū alio mediante. aliqñ nō. Si em alter coniugū inter qd cōsummatū est mrimoniū suscipit filius alicui? de sacro fonte vel tenet in cōfirmatione. alter cōiunx efficit cōpater parentū carnaliū regenerati. ex

eo. martinus.

Fraternitas vō contrahit inter regeneratum z carnales filios regeneratis. Et hoc siue hm dī filij nati sint añ ppaternitatez. siue post. ex eo. tua. siue dicti filij sint legitimi siue illegitimi. Secus si adoptiui fm Inno. Int̄ has psonas p̄hibet mrimonium. Inter alios nō p̄hibet. quia istd est edictū p̄hibitorū. z oēs qui nō excludunt: admittuntur Et hec cognatio impedit z dirimit matrimonijz post ptractū. Et idē de sacro cōfirmationis. ex eo. nedum. lib. vj. vnde y. Dirimitur frater. cōpater. atq; pater. In alijs autem sacris nulla spūalis cognatio contrahitur. extra eo. q̄uis. li. vj. Per cathecismum vō contrahitur spūalis cognatio. que tñ impedit matrimonijz contrahendum. sed nō dirimit contractū. extra eo. per cathecismum. li. vj.

Quid si plures sunt suscipientes. p̄hibetur ne fiat. de conse. di. iij. nō plures. Et similiter in cōfirmatione. vt in. d. c. nō plures. Si tamē fiat: cuz omnibz p̄trahit cognatio spūalis. Sed tamen isti suscipientes bene possunt p̄trahere inter se. vt ponit Inno. z Hosti.

An autē eps possit dispensare vt plures possint leuare de sacro fonte. Glo. in. d. c. q̄uis. facit q sic que dicit. qz ep̄i dispensant p̄tra ius. vbi nō est eis p̄hibitū. vt in. c. at si denci. de iudi. Cum igit̄ nō reperiat̄ p̄hibitūz. videt̄ q possit. hec Be. in. d. c. q̄uis. de hoc vide s. eps. Si tñ sunt plures: sine licentia peccant. Sed Jo. an. z Archi. putant qz vbi cōsuetudo nō resistit. z fortius si assistit. q illa sit leuis culpa.

Quid si quis baptizat seu tenet ad baptismum p̄prium filij. Rñ. licet doc. in hoc sint varij. videt̄ tamē sic dicendū. q si vir vel mulier hoc fecit in necessitate seu p̄ ignorantia. aut p̄ errore. tunc potest exigere z reddere debitū. Si scienter. s; ex quadaz simplicitate ignorando ius in talibz: tunc etiā exigere potest. vt videt̄ tenere Ber. in. c. si vir. eo. ti. Si autē hoc fecit in fraudē z ex industria. s. insidiando matrimonio. vt sic posset vxorē p̄nare debito coniugali. tunc incurrit duo mala. P̄mo q nō potest exigere. Scdo q si superuixerit: mortua vxore: sine spe cōiugij remanere debet z de hoc est ter. in. c. de eo. xxx. q. j. ibi hac causa. vt discidiū fieret coniugij. z ibi grauis p̄nia insidiatorū imingatur. Si autē vterq; fraudulentus fuerit fm Hosti. neuter debet debitū exigere. nec neuter subtrahere. quasi dicat non debet quis eoz exigere. Si tamen exigit. tenet alter reddere debitū. Et hoc est mirabile dictū: q ille nō possit exigere sine peccato mortali. z tamē si exigit. alter tenet reddere. dicit tamē Hostien. q si nō potest cōtinere. de licentia ecclesie hoc est episcopi potest petere. cū etiā de licentia eius posset p̄bere. de hoc z similibz vide. j.

Impedimentū. viij.
Qrum spūalis cognatio transeat ad nepotes Rñ. q non. quia nō habet gradus. filia quippe mea spūalis. licet nō possit p̄trahere cuz filio meo. potest tamē contrahere cū filio filij mei. Item pater potest cōtrahere cū filia spūali filij. vt notat

Impedimentū. vi.

Panor. extra eo. c. vtrum. quia cognatio spūalis descendit de patre in filiū. sed nō ascendit de filio in patrem. de hoc glo. in. c. i. e. ti. li. vi. Item pater spūalis licite potest ducere in vxorē carnalem sororem filij sui spūalis. et etiā filiā eius. Ac etiā vxorē filij spūalis. Et ex p̄dictis patet abrogatū esse: qđ dicit in. c. post susceptum. xxx. q. iij. vsq; ibi quia leges. Dicit em̄ ibi. q. qui ex cōpatre et cōmatre fuerint nati. m̄rimonio nō possunt cōiungi. qđ patet ex dictis esse falsum.

¶ Vtrum vxor et vir simul leuare possint puerū de sacro fonte. **R̄n̄.** a. steu. li. viij. ti. xvij. dicit. In patre et matre spūalem nulla cognatio spūalis contrahitur. et ideo vterq; cōiunt puerū simul tenere nō impedit de necessitate. h̄ ex quadaz honestate. Quando vō vterq; cōiunt simul tenet duplex cognatio spūalis contrahit in vtroq;. vna directa p factū suū. altera indirecta p factū alterius. Nec est hoc incōueniens. sicut nec gyna mulier alicui cōsanguinea simul et affinis inueniat.

¶ Vtrum aliquis successiue possit habere in vxores duas cōmatres. **R̄s̄io** patet ex dictis supra. q. si p̄ma tua vxor tenuit filiū alteri? anteq; tu misceris ei. poteris habere illam alterā. Si vō tenuit postq; a te fuit cognita. nō poteris secundā habere. Et q. cōpater eius factus es. Si autē alia mulier tenuit filiū vxoris tue: quē de alio viro habuit illa mulier est cōmater vxoris tue. h̄ tua nō. Siue illa tenuerit anteq; inter vos esset carnalis copula siue post. Ideo potest illam habere. Et similiter filius tuus: quē de alia genuisti. si ab aliquo suscipiatur: tunc suscipiens est compater tuus: non autē vxoris tue. vnde si casus tue mortis euenerit. suscipiens possit cōtrahere cū illa que fuerat tua vxor. **R̄atio** autē p̄dictorū fm̄ **R̄i.** vbi supra est. quia et si q̄tum ad contrahendū compaternitatē. coniuges inter quos cōsummatū est matrimonii communicent sibi suas actiones. nō tamen suas passiones. quia hoc induceret nimis onus et piculosum matrimonio. Et dicit quis cōmunicare actiones suas. qm̄ ille tenet aliquā p̄sonā. et hanc cōmunicat alteri cōiugum carnaliter cognito. **P̄ati** vō dicit: qm̄ eius filius ab alio tenet. vnde tenēs filiū vxorū mee quē habuit ex alio viro: ē cōpater vxoris mee et nō meus. Idem econuerso. vnde v. Que mihi: vel cuius mea natū fonte leuauit. Nec mea cōmater fieri mea nō valet vxor. Si qua mee natū: non ex me fonte leuauit. **Hanc** post fata mee nō inde vetabor h̄re. **Ambos** cōpatres facit actio: passio nunq̄.

¶ Quero: an huiusmodi cognatio spūalis contrahatur cū concubina. **Pone** exemplū. habens concubinā leuauit puerū de sacro fonte. nunquid concubina sua efficiatur cōmater parentib; baptizati. sicut dicimus in vxore. **R̄n̄.** Panor. in. c. martinus. extra eo. de mente Archi. et Jo. an. cōcludit q. non. Et dicit q. hec est communis opinio. ne ista cognatio spiritualis: ad illicitum coitum extendatur.

¶ An autē ista cognatio extendatur ad filiū illegitimum ipsius leuantis seu baptizantis. **Docto.** di-

cunt q. sic. vt refert Panor. vbi s̄. Et videt̄ tex. in. c. si. extra eo.

¶ Vtrum ille qui baptizauit aliquā: posito q. sit laicus vel in minorib; ordinibus: possit contrahere cum illa. **R̄n̄.** non. quia est eius filia spūalis. extra eo. nedum. li. vi. Similiter nec ille quē p̄byter baptizauit. potest ducere filiam carnalem ipsius p̄byteri. extra eo. c. si. nec filius p̄byteri potest illam ducere: quā p̄byter ille baptizauit. Et idē de confirmante seu confirmante dicendum per p̄dicta.

¶ Sed querit̄ de. q. notabili et q̄tidiana. **Pone** vt in p̄dicto casu. laicus aliquē baptizauit in necessitate vel mulier sine aliqua solennitate. Postmodū p̄dicti putantes talem nō esse baptizatum iterato faciunt eum rebaptizari. Eadē questio fieri posset de exposito qui bis baptizatur: aut ignorant: aut scienter. an in ista scōa rebaptizatione contrahat huiusmodi cognatio spiritualis. **R̄spon.** Sol. huius questionis dependet ex alia questione: videlicet an huiusmodi scōa baptizati vel cōfirmati de nouo accipiant caracterē. Et si sic. tunc de nouo contraheret cognatio spūalis. Alis secus. **¶** **Tan.** vt recitat glo. in. s̄. qđ vō. l. viij. dis. dicit. q. si miles quis ordinetur p̄byter. tot p̄byterales ordines recipit. **Idez** dicit de bap̄tismo. **Aliter** em̄ quomodo fieret iniuria sacramēto. vt de cōse. dis. iij. ostendit. vel quomodo diceret quis bis baptizari. vt de cōse. di. iij. qui bis. et c. eos. **¶** Et cum dicatur. accedit verbū ad elementū et fit sacramentū i. q. j. detrahe. ergo quotiens dicunt̄ verba illa. et apponitur elementū: fit nouū sacramentū. **Sed** glo. ibi tenet contrariū: dicens. q. ibi non iteratur nisi vinctio exterior. **Et** hanc opinionem dicit glo. ibi esse veriorē. **Glo.** tamē in. c. ij. de aposta. videtur tenere opinionem **Tan.** **Pan.** tamen ibi dicit **Hoff.** tenere. q. ex iteratione nō imprimū nouus caracter. nec in veritate obfuscat̄ p̄imum sacramentum seu caracter iam impressus. **Sz** obfuscatio: seu iniuria fit quo ad animū facientis. quia q̄tum in se fuit intulit iniuriam sacramēto. **Et** tenendo istā opinionē que videt̄ verior. nulla cognatio spūalis contraheret. alis secus.

¶ An autē lauantes crisma post confirmationē contrahant cognationē spūalem. **R̄s̄io** nō. **Ex** quo nō interfuerūt in actu confirmationis et confirmatus nō est leuatus p̄ ipsos.

¶ Vtrum filij duorū compatrū possint matrimonialiter copulari. **R̄spondeo** sic. Siue sint geniti ante compaternitatē: siue postea: excepta soluz illa persona. per quā compaternitas est cōtracta. que nunq̄ potest copulari alicui filiorū sui patris spiritualis. xxx. q. iij. super his. et extra eo. c. j. nisi cōsuetudo ecclesie que scandalum generaret. aliter se haberet. vt. d. c. j. De hoc dictū est supra. **Impedimentum.** j. **Et** nota fm̄ **R̄i.** vbi supra. q. nō solum est attendenda cōsuetudo ecclesie. p̄p̄e. h̄ etiā metropolitana vel aliaz circūpositarū. **Idez** tenet glo. in. c. sup. eo. extra eo.

¶ Quid si quis post sponsalia de futuro et irata. tenet ad bap̄tismū filijz sponse. **An** dissoluantur

Impedimentū
Panor. extra eo. c. vtrum. quia cognatio spūalis descendit de patre in filiū. sed nō ascendit de filio in patrem. de hoc glo. in. c. i. e. ti. li. vi. Item pater spūalis licite potest ducere in vxorē carnalem sororem filij sui spūalis. et etiā filiā eius. Ac etiā vxorē filij spūalis. Et ex p̄dictis patet abrogatū esse: qđ dicit in. c. post susceptum. xxx. q. iij. vsq; ibi quia leges. Dicit em̄ ibi. q. qui ex cōpatre et cōmatre fuerint nati. m̄rimonio nō possunt cōiungi. qđ patet ex dictis esse falsum.

sponsalia. Rñ. fm Hosti. q sic. Sicut 7 propter
affinitatē subsecutā. Idē dñr.

Querit de q. notabili. Maritus post cogniti-
onem carnalem vxoris leuauit puerū de sacro fonte
Ita q vxor est effecta mater spūalis ipsius. De-
inde mouitur maritus. 7 illa transit ad secunda vo-
ta. Et ex secūdo marito habet filiaz. An illa possit
contrahere cum illo puero. Rñ. Be. in. c. nedum.
eo. ti. li. vj. refert. d. An. tenuisse bononiē cū de fa-
cto illa questio ibi accidisset. q sic. quia ista pbi-
tio est exorbitans. 7 non reperit exp̄ssum. s̄ solum
pbi-
bitio reperitur in cōiuge leuātis. in quantum
vellet cōtrahere cū patre leuati vel parente. vnde
nō debet addi iste casus fm eum. licet sit eadē rō.
quia sufficit q non reperitur exp̄ssum. nec reperit
iste casus exp̄ssus p scribentes. nec p summistas
Sed Be. dicit se tunc tenuisse oppositum. quia sa-
tis est in iure exp̄ssum. saltē sub regula generali.
videlicet q filij duoz compatriū. per quoz alterū
deuentū est ad compaternitatē nō possunt cōtra-
bere. vt extra eo. c. j. Sed negari non potest: quin
illa fuerit filia carnalis matris spiritualis illius. ex
quo erat mater spūalis mediante marito. Et suffi-
cit q casus reperiat in genere. licet nō reperiat
in specie. hec Be. Iste casus nō est totaliter certus
Et ideo ante factū posset teneri opinio Be. s̄ post
factū opinio. d. An. Et hoc p regulā Mo. positā
supra Impedimentū. j.

Querit de aliā. q. quotidiana. Nunquid p pro-
curatorē possit cōtrahi cōpaternitas. Mar. doct.
Jo. an. vt refert Panormi. in. c. veniēs. extra eo.
disputādo tenuit q sic. quia realiter quilibet act⁹
potest explicari per pcuratorē: nisi exp̄sse sit pro-
hibitum a iure. vt. l. j. S. vsus. ff. de. pecu. 7 in regu-
la potest quis. de reg. iur. in. vj. Sed nullibi hoc
specialiter pbi-
bitur. ergo rē. Jo. an. in dicta regu-
la potest quis. in mercu dicit q nō. Et fundamen-
tum suū principale est sup. c. de his. 7. c. ad limina.
xxx. q. j. vbi videt requiri actus corporalī. Idem
tenet Archi. in. c. j. eo. ti. li. vj. Panor. aut in dicto
capitulo veniēs. dicit q. d. pceptor: suus. d. Car.
tenuit opinionē Mar. Et ad iura allegata incon-
trarium. Rñ dicit q loquunt qñ quis p se vult con-
trahere istam cognationē spūalem. Duo casu nō
sufficit sola p̄sentia: nisi sustentet puer⁹: seu cū tan-
gat tempore sacramēti. Et pcludit Panor. q ante
factum seruanda est opinio Jo. an. vt nō admitta-
tur quis p pcuratorē. sed post factū placet sibi opi-
nio contraria. Gal. autem in. l. post mortem. ff. de
adop. tenet opinionē Jo. an. Idem Bar. in. l. gal-
lus. S. forsitan. de li. 7. po. Et dat rationē quare hu-
iusmodi compaternitas nō possit cōtrahi: p pcuratorē.
quā vide supra Adoptio. q est singularis.
Et facit ad multa.

Sed p̄supposito. q nō possit contrahi per pcuratorē.
nūquid saltē contrahat cum ipso pcuratorē. Panor.
vbi supra refert Jo. an. in dicta regula tenuisse q sic.
quia re ipsa. ipse pcurator interuenit 7 licet nō
intenderet se obligare. tamen. mul-
tociens extra id qd agitur nascit obligatio. vt in
l. si is qui. ff. cōmo. Contrariā opinionem tenuit

Federi. consilio. xv. Et istam opinionē putat Pa-
nor. veriorē. quia vbi nō est cōsensus alterius. nō
nascitur obligatio. vt in. l. in omnib⁹. 7 in. l. cōsen-
su. ff. de ac. 7 ob. Itē ibi deficit animus 7 intentio.
que in huiusmodi sacramētis requirunt. vt in. c.
ij. extra eo. Nec ob. iura allegata p Jo. an. vt no-
tat Be. in dicto capitulo nedum. quia dicta iura
bene pbant. q sepe aliquid inducitur extra id qd
intendit. Sed illa loquunt quando habebat ani-
mum obligandi se. 7 sic nō deficit animus. licet er-
ror fuerit in materia. Dic autē defuit anim⁹ 7 in-
tentio que requirunt in huiusmodi sacramētis.
vt dictū est. Et quo potest inferri q si aliquis te-
net filium alterius. quē credebat esse filium vnus
cum quo intendeat contrahere. q non contrahi-
tur compaternitas illius: cum sit fili⁹ alterius. Et
ita tenet Arch.

Nunquid autē vniuersitas possit cōtrahere istā
compaternitatē. nā sepe ciuitates cōstituunt sin-
dicos ad hos act⁹. Panor. vbi supra refert fede-
ri. in dicto consilio. xv. cōsuluisse q nō. Nam nemo q
nō est baptizatus potest alium tenere in baptismo.
vt nota in. c. baptisate. de cōse. dis. iij. Sed vni-
uersitas nō habet animā. ergo nō est capax huius
cognationis spūalis. p hoc capitulum romana. S.
vniuersitatē. 7. c. si sententia. de sen. ex. lib. vj. Sed
Panor. credit posse attentari. vt ipsi constituen-
tes syndicos. efficiant compatres. quia dispositio
cōcepta in vniuersitate resoluit vt cōcernat singu-
los de vniuersitate: si actus nō cadit in vniuersita-
tem. vt res nō careat effectu. Iste est textus nota-
bilis qui facit ad multa in dicto capitulo si senten-
tia. 7. c. nouerit. 7. c. grauem. de sen. ex. vbi excom-
municantur singuli statuentes contra libertatem
ecclesiasticam. licet statuunt nomine vniuersita-
tis. Opinio tamen Federi. videtur verior per pre-
dicta.

Quero an cōtrahatur compaternitas si leuans
nō respondet. Archi. dicit q sic. vt probat textus
in dicto capitulo nedū. qui loquit de suscipiente.
vnde ponderat suscipientē. nō responsionē. Mo.
cōtra. Et dicit Jo. an. q p Hosti. facit. vt sicut in
baptizante requirit verbum. sic in leuante: qui de-
bet respōdere. de cōse. dis. iij. paruuli. Sed nec de-
bet annuere. s̄ debet dicere volo. Ita vt sit emissā
cautio. Et hoc inferit q sicut mutus nō potest ba-
ptizare. Ita nec puerum tenere. vt dicto capitulo
paruuli. Nam respōsio p̄inet ad celebratē sacra-
menti. de cōse. dis. iij. cū p paruulis. Sed Archi.
dicit q Mug. intelligit illud verbū. celebratē p
solēnitatē. non em̄ omnia que dicunt vel fiunt in
celebratione sacramētoꝝ sunt de ipsoꝝ substātia.
Substantia autē baptisimi est aqua 7 forma euan-
gelica. j. q. j. detrahe. Sed Be. vbi supra reducit p̄
dictas opiniones ad cōcordiā dicēs. q aut leuans
nihil respōdet verbo vel signo. 7 tunc pcedit opi-
nio Hosti. Aut nō r̄idet verbo sed signis. 7 tunc
pcedit opinio Archi. q autē n̄ntu vel signis dica-
tur quis loqui. facit de spon. cum apud. Multa ta-
men summis tenent. q respōsio patris nō
sit de substantia quo ad cōpaternitatē p̄trahendā

Impedimentū. viij.

Similiter nec signa vel natus. De tactu vobis secus dicunt eum quod non efficit patrinus nisi tangat puerum vel teneat dum baptizatur. vel leuando de sacro fonte vel tenendo ad confirmationem: licet non rideat.

Quid autem si teneat. et non rideat cum alijs patrinis. intendens per hoc facere. ne copater efficiatur ut sic possit cum minorum peccato postea cognoscere matrem pueri vel eam ducere in uxorem. Ista est alia quod a precedentibus. Dubium facit. quod ut dicitur est in huiusmodi factis ad hoc ut inducat obligatio: requiritur animus et intentio volentis se obligare. sicut in baptizante et baptizato. Et hoc videtur voluisse Panor. in. c. ij. et eo. Quid verum dicit in tenente vel leuante. Secus tamen dicit in baptizante. Et de hoc videtur casus finem eum in. c. si. et eo. ubi habet de quodam sacerdote qui ex debito officij baptizabat et non habebat animum obediendi ista copaternitate. Et dicit Panor. in. d. c. si. quod contrarium ibi decidit. Nam ex quo fecit eum christianum: effectus est pater illius spiritualis. vel ita ergo non licet eius pater est. sicut dicitur in patre carnali. ubi considerat factum et non voluntas. Quid ergo dicemus ad casum nostrum. Casus videtur dubius. tamen sum misse videtur tenere. quod talis efficit copater. ex quo ipse tenet puerum vel tangit. et facit ea que agit vere patrinus. licet non intendat esse patrinus nec rideat.

Quid autem si leuans non tangit puerum. sed linteam quo est inuolutus. an praebrat copaternitatem. Archi. tenet quod sic per textum in. c. quis. eo. ti. li. vj. quod dicit. accesserint. et sic non requiritur tactus pueri. Idem Jo. an. Et dicit hoc esse verum: si in linteum tenet puerum dum baptizatur. Idem Se. in. d. c. quis. Idem tenet Dir. quod etiam dicit. quod si multi tenent linteum circumquaque et puer ponitur in medio. Et ideo suscipiunt eum in linteum. hoc sufficit finem eum.

Utrum autem in pluribus actibus sacralibus requirantur diuersi patrinus. Respondeo. In cathecismo. baptismo et confirmatione. vnus tamen patrinus esse potest si necessitas cogit. sed non est consuetudo romana quod potius per plures actus singuli suscipiant. de ple. dist. iij. In cathecismo.

Utrum religiosus possit fieri patrinus vel copater. Respondeo. prohibitus est abbatibus et monachis puerum de baptismo suscipere. aut baptizare et huiusmodi. xvj. q. j. placuit. de ple. dist. iij. non licet. Idem intelligendum est de omnibus religiosis. Non enim licet religiosus commatres facere. propter familiaritatem que solet inde puenire.

Utrum ille qui non est baptizatus possit aliquem suscipere in baptismo. Respondeo. Probo. et Pe. et Ri. tenent quod non. quod talis non est membrum ecclesie. Et ideo sine de facto: siue necessitate leuare vel tenere: seu etiam baptizat non prohibet aliquam cognationem spiritualem. ex quo non est baptizatus. et baptismus est fundamentum huiusmodi cognationum spiritualium. Glo. autem in. c. in baptismate. de ple. di. iij. dicit. quod baptizans prohibet copaternitatem secus suscipiens. Sui. autem de Land. in suo sacrali tenet totum oppositum glo. Dicit enim quod baptizando non contrahit copaternitas: suscipiendo sic. Et ratio diuersitatis est finem eum. quia qui ministrat. iura alterius. scilicet spiritualis sancti exercet: et parum ponit de suo. ut in. c. aliud. et in. c. cum tunc. de conse. dist. iij. et in

d. c. in baptismate. Sed qui suscipit: multum de suo ponit. quod vice sua hoc facit. Et hanc opinionem videtur tenere glo. in. c. j. xxx. q. j. que glo. cetera approbat a doc. Et ideo dicit Archi. flo. p. glo. illam. quod si baptizatus teneat filium non baptizatum seu infidelis: quod bene praebrat copaternitatem. Et ideo si iudeus baptizetur. oritur copaternitas inter leuantes iudeum baptizatum et pentes et etiam filios iudei baptizati et filios leuantis. Idem si pater infidelis veniat ad baptismum. non potest praebrere cum ea que filium suum in baptismum prius tenuit.

An autem non confirmatur baptizando vel suscipiendo in baptismum vel tenendo in confirmatione: praebrat huiusmodi cognationem. Respondeo. quod sic. si est baptizatus. licet male faciat.

Impedimentum. viij.

De cognatione legali que fit per adoptionem ubi sciendum quod per adoptionem pueniunt tres species legalis cognationis. Prima est ascenditium et descenditium: que attendit inter patrem adoptatorem et filium seu filiaz nepotem vel neptem et huiusmodi adoptatos. Et hec indistincte impedit matrimonium: quoniam per adoptatorem non potest habere cum filia adoptiua: neptem huiusmodi. xxx. q. iij. ita diligere. etiam post emancipationem. Insti. de nup. §. ergo. Secunda species est collateralium. scilicet inter filium meum naturalem et adoptiuum. Et hec impedit matrimonium quod diu durat adoptio vel sunt in eiusdem patris potestate. Ita vero soluta. scilicet morte patris. vel emancipatione filij naturalis vel adoptiui. non impedit. et eo. c. vnico. Si quis ergo vult filium suum naturalem tradere in virum filie adoptiue: remedium est: ut emancipet filiam adoptiuam vel e converso. Ita dicit textus in. c. p. adoptionem. xxx. q. iij. Tercia species est que legalis affinitas inter patrem adoptantem et uxorem filij adoptiui. Et hec prohibito introducta est ratione reuerentie. Sicut inter filium adoptiuum et uxorem patris adoptantis. Et hec item omni tempore impedit matrimonium quoniam per adoptatorem nunquam potest habere cum illa: que sunt vxor: filij adoptiui. etiam post emancipationem. ff. de r. nup. l. adoptiuus. Sicut filius adoptiuus post mortem patris non potest habere cum vxore patris adoptantis. vt. d. l. adoptiuus. etiam si ante mortem fuisset emancipatus. vt ibi.

Pone. Aliquis coram vicinis seu honestis viris recipit aliquem in filium. nunquam ex ista adoptione impediatur matrimonium. Et nunquam filius acquirat iura legitime adoptati. Respondeo. Panor. in. d. c. vnico. de mere. Do. dicit quod non. quoniam non seruata forma: corruit ex toto ipse actus. Debet enim adoptio fieri coram magistratu etc.

Quero nunquam presbyter possit legitime adoptare. Respondeo. Panor. ubi §. de mere. Hostie. sentit quod sic. Nec ob. insti. de adop. §. Sed et illud. quod loquitur in castratis et in spadonibus. que naturaliter generare non possunt. unde sicut non possunt habere filios naturales: ita nec adoptiuos. quod ista cognatio legalis est inducta ad instar carnalis. vnde imitatur naturam in quantum potest. hinc est quod nisi quis preceat adoptatum. xvij. ans. l. in plena pubertate: non valet adoptio. vt dicitur insti. §. minorum. Sacerdos vero de facto generare potest et non

turaliter. vide tñ ad p̄dicta qđ notat Asteñ. li. viij. ti. x. de mēte. **Do.** qđ ille qđ nō pōt generare. ppter defectū nature nō pōt adoptare. **Sec.** si nō posset generare. p̄t aliqđ accidēs supueniēs. vñ castrat. i. caste nar. i. naturalit̄ frigidus nō p̄t adoptare. **Sed** spado qđ cū gladio testiculos amisit. pōt. **Qđ** est notandū. 7 declarat p̄cedentia.

¶ **Orz** cognatio legalis trāseat ad nepotē. i. filiū filij adoptiui. **Rñ.** Asteñ. vbi s. qđ sic. i. p̄t cohabitacionē. **Nec** tñ. p̄t hoc b̄mōi cognatio b̄z qđ. qđ in eodē gradu attinet p̄t filio 7 nepoti.

¶ **Orz** adoptiuus qđ nō trāsit in prāte adoptātis possit p̄bere cū filia naturali legitima p̄tis adoptātis. **Rñ.** Asteñ. vbi s. dicit **Do.** tenere. xxx. q. iij. in p̄ncipio. qđ adoptio qđ nō est arrogatio. nō impedit m̄rimoniū in filiis. **Inno.** etiaz videt̄ in hoc p̄sentire. **Arrogatio** vō impedit dū durat. h̄ ea soluta nō impedit. **Sz** **Panoz.** vbi s. dicit. qđ cōtr̄ doc. 7 **Spe.** eo. ti. tenet qđ nō. **Et** p̄cludit **panoz.** qđ in filiis naturales adoptātis 7 adoptatā nō pōt cōsistere m̄rimoniū. qđ adoptata nō trāserit in potestate adoptātis. qđ nihilomin⁹ filia ē durante illa adoptōe. **Hoc** etiā tenet glo. in. d. c. vnico. qđ indistincte loq̄t de adoptōe: nō distinguēdo in arrogatū 7 adoptatū. **Itē** qđ etsi nō transeat talis in prāte adoptātis. acq̄rit tñ ei qđā iura ex adoptōe qđ dissolunt̄ p̄ emancipationē. **L.** de adop. l. pe.

¶ **Orz** fili⁹ alicui⁹ natural⁹ 7 legitim⁹ p̄bere possit cū filia mulieris arrogate a suo p̄te. **Rñ** dicit Asteñ. vbi s. qđ sic. **Cū** em̄ m̄r̄ neminē h̄eat in prāte sua. filia filie arrogate trālire nō p̄t in prāte arrogātis. **Et** iō nulla cognatio orta ē in ip̄m 7 illā ex arrogatione m̄ris sue. ff. de adop. l. si p̄. **Nō** posset tñ tal⁹ p̄bere cū filia viri arrogati a suo p̄te. si habebat eā in prāte sua qñ fuit arrogatus. **Idē** **Do.**

¶ **Orz** filij adoptiui possunt p̄bere in se. **Rñ** dicit Asteñ. vbi s. qđ sic. sicut notat **Do.** xxx. q. iij. Ita. **Sicut** 7 spūales filij alicui⁹ in se p̄bere p̄nt. 7 etiā spūales cuz adoptiuus. p̄ glo. in. d. c. vnico. qđ hoc nō inuenit̄ p̄hibitū. **Sed** vō **Do.** distinguēdū est in arrogatos 7 adoptatos. p̄ue dictos. **Nam** in oēs illos qđ sunt in prāte adoptātis p̄hibentur nuptie celebrari vsq; ad gradū p̄ legē p̄hibitū. **Et** iō in duos arrogatos ab eodē nō pōt p̄bi m̄rimoniū. h̄ in duos adoptiuos filios eiusdē patris adoptātis pōt cōtrahi. **Ber.** tñ. 7 **Dir.** vident̄ tenere indistincte p̄mā opinionē.

¶ **Quid** si adoptiuus durate adoptōe p̄bat m̄rimoniū cū filia legitima adoptātis. nunqđ m̄rimoniū soluet̄. **Rñ.** qđā dicūt qđ nō. eo qđ impedimētū est t̄pale. vt notat glo. in. d. c. vnico. **Et** h̄ op̄i. est **Inno.** vt refert **panoz.** in. d. c. vnico. **Sed** ip̄e tenet opinionē p̄uā. quā dicit se qđ cōtr̄ doc. 7 **Spe.** **Nec** ob. qđ impedimētū sit t̄pale. qđ lz illud impedimētū sit t̄pale fm̄ se. inducit tñ p̄petuū effectū. **Et** ponit̄ exēpluz in glo. in. d. c. vnico. s. qđ iste nō pōt hodie p̄trahere cū hac cōiugata: cras viro mortuo poterit cōtrahere cum ea.

¶ **Orz** fili⁹ adoptiuus p̄bere possit cū filia illegitima p̄tis adoptiui. **Rñ.** **panoz.** vbi s. dicit qđ nō. vt qđadmodū filius illegitim⁹ nō pōt p̄bere cū sorore carnali legitima vel cuz alia p̄ sanguinea. **Ita**

nec cū filia adoptiua. sicut nec etiā cuz filia spūali. **Sz** Asteñ. 7 p̄uū. ex eo qđ fili⁹ illegitim⁹ non est in prāte p̄tis. 7 iō pōt copulari filie adoptiue patris. **Lōcoz.** ho. **Inno.** **Ri.** 7 **vñ.** 7 **hec** vñ cōior opinio. **¶** **Orz** in matrē adoptatē. 7 patrē adoptatū: sine matrē. aliqđ cogitō p̄bat. **Rñ.** fm̄ **Tho.** 7 **pe.** nulla **De** mā a adoptōis 7 arrogatōis vide s. **Adoptio.**

II Impedimentuz. viij.

De impedimēto criminis. **Sciendū** qđ qđā crimina impediūt m̄rimoniū p̄hendū. h̄ nō dirimūt p̄ctū. 7 sunt septē. **Prīmū** ē incest⁹. eē de eo qđ co. p̄san. c. j. **Sed** m̄ ē de illo qđ infecit p̄uā vxoze. xxxij. q. ij. admonere. 7 c. infectores. **Ter-** **ciū** qñ qđ rapuit spōsaz alteri. xxvij. q. ij. statutū. **Quartū** qñ qđ inlicitādo m̄rimoniū p̄uū filiū de sacro fonte suscepit. vt posset vxoze p̄uare debito piugali. xxx. q. j. de eo. de hoc dictū est s. **Impedi-** **mentū.** vj. **Quintū** qñ qđ infecit sacerdotē. eē de **pe.** 7 remi. qđ p̄sbyter. 7 ibi **panoz.** in verbo p̄uic⁹. dicit fm̄ vñā expolitionē: qđ iufficiēs sacerdotē nō impedit p̄bere. nisi pus sit p̄uic⁹ in foro p̄tēioso. **Sextū** est solennit̄ penitēs. xxxij. q. ij. de his. 7 c. antiq; **Septimū** cū qđ monialē scient in vxoze accepit. xxvij. q. j. bi vō. **Si** tñ timeret de incōtinentia. dz eis ep̄s p̄cedere licētā nubēdi. **Tñ** fm̄ vñ. sufficit licētā p̄uū sacerdotis. **Immo** de p̄suetudine nō seruat̄ iste rigor petendi licētā. **Idē** monial. **Archi.** tñ flo. 7 **De.** de pal. in. iij. ponunt p̄dictam opinionē. h̄ magis dedināt in h̄ac. videlicet qđ sine dispēsātōe nō lz inuolato aliqđ dictoz criminū p̄bere vel debitu petere: nisi ep̄s dispēslet. **Nec** valet p̄suetudo in p̄uū: nisi constaret qđ ep̄i longo tpe hoc sciētes dissimularēt. **Als** p̄uū faciētes peccant mortalit̄. **Et** de his septē ex̄rāt vñ. **P̄sbyter.** vxozeq; necans. natiq; patrīn⁹. **Incestus.** raptor. solennis nō sociant̄.

¶ **Que** sunt crimina qđ dirimūt m̄rimoniū iā p̄ctū **Rñ.** solum duo. **Prīmū** si vxoze fuit machinata in mortē alteri cōiugis. vt ipsi efficiat vxoze. 7 cū effectū occiderit virū vel econuerso. **Sed** si viuente vxoze dederit fidē alteri vt illam duceret. mortua vxoze vel econuerso. **Sz** p̄ declaratōe p̄dictoz **Pa-** **noz.** in. c. j. de eo qui du. in ma. dicit. qđ iura vario mō loquunt̄. **Sz** p̄cludēdo veritatē dicit. qđ aut solūmodo p̄cessit adulteriū 7 nō impedit m̄rimoniū sequēs. vñ alio nō interueniēte. qđ pōt ducere in vxoze illā. quā pus polluit in adulterio. vt est tex. in. c. significasti. de eo qđ duxit in ma. **Aut** qđ p̄rit cū muliere. supstite p̄ma vxoze. nec ad alia fuit p̄cessum 7 solus p̄ctus m̄rimonij nō impedit m̄rimoniū p̄bi mortua vxoze. **Et** idē esset si nō p̄risset de p̄riti. h̄ dedisset fidē de p̄bendo post mortē piugis. vt ē tex. in. c. fi. de eo qđ du. in ma. **Aut** cū p̄ctū m̄rimonij fuit mixtū adulteriū. **Et** tñc. aut fuit cū ignozātē. 7 tñc pōt in eos eē m̄rimoniū p̄ mortē piugis. vt ē casus in. d. c. j. **Et** itelligit hoc qñ sup̄inducta toto tpe ante mortē vxoze p̄me ignozauit. **Si** aut̄ cerciorata de vita p̄me piugis p̄misit se cognosci ab illo. non p̄nt̄ ap̄lius eū h̄ie in maritū. **Ad** hoc. d. c. fi. **Et** sequunt̄ doc. in. d. c. j. **Idē** p̄oia

Impedimentū. viij.

dicendū est qū p̄cessit fides de ducendo sc̄dam sequito adulterio. Quo v̄o ad machinationē: doc. varie sentiūt. S̄z panor. placet opinio Jo. an. quā ponit in. c. si. de p̄uer. inf. q̄ aut incestit in mortē machinatio v̄triusq̄. Et tūc nō req̄rit adulteriu: vt p̄z pillū ter. Aut solū incestit machinatio v̄ni? puta. q̄ marit̄ incestit vxorē suā: vt ducēt Bertā in vxorē. Et tūc req̄rit adulteriu p̄cedēs ad impediendū z dirimendū tale m̄rimoniū p̄ctū. Si aut̄ nō incestit p̄us adulteriu. lz impediāt m̄rimoniū p̄hi. nō tū dirimūt p̄ctū. hec Panor. in. d. c. j.

Sed pone q̄ adulter dedit nudā p̄missionem adultere de p̄bendo p̄ mortē mariti. nunq̄d mortuo ei? marito tenebit m̄rimoniū inf̄ eos. Quidaz dicūt q̄ sic. vt refert Ri. in. iij. di. xxxv. q̄ cū p̄hibitorū sit edictū de m̄rimonio p̄bendo. q̄cūq̄ nō p̄hibet. p̄ p̄ntiā admittit. Nō aut̄ innēuit in iure p̄hibitū adulterz p̄bere cū adultera p̄ mortē mariti: nisi viuēte marito fidē dederit vel iuramentū fecerit de p̄bendo vel nisi alter eoz in mortē mariti ad hoc fuerit machinat̄. Alij dicūt p̄nti. q̄ illō idē piculū videt̄ causari ex tali nuda p̄missione cū adulterio. p̄ quo fuit p̄hibitio facta.

Esto q̄ p̄ sollicitat Ber. At illa p̄sentiat sibi: tali pacto: q̄ ipse p̄ fidē p̄mittat. Martine ipsius Berte p̄sanguinee: q̄ post mortē viri ei? accipiet i vxorē illā: de q̄ cōsulet ei Martina: intēdēs z p̄babiliter credens q̄ Martina ei cōsulet de ipsamet Berta: cui De. p̄sentit. z postea p̄ficiēs illud q̄d p̄misit: Bertā: de p̄silio martine p̄ mortē viri Berte: in vxorē accipit. Nōdo q̄rit. Vt illud m̄rimoniū teneat. R̄ndit Asten. q̄ nō: q̄ Berta sciēs q̄ ille si daret sibi fidē postea nō posset eam hie in vxorē: fraudulēt fecit illā p̄suationē. Et fraus dz nemini p̄ocinari. Si tū Berta p̄dictā p̄missionē p̄curasset: nō intēdēs sup̄radictā fraudē. h̄ potius q̄ De. vtiliorē z honorabiliorē vxorēz h̄ier. Si de p̄silio martine vxorē accipet. z q̄ accipiedo vxorē de p̄silio martine p̄ mortē viri sui. sibi solaciofior esset: m̄rimoniū inf̄ eā z pe. p̄ctū teneret. Idē Ri.

Pone q̄ viuēte legitima p̄uge: q̄s dedit fidem sc̄de z eā nō cognouit. Demū mortua p̄uge non illā cui fidē dedit. h̄ aliā duxit in vxorē. Et p̄stante illo sc̄do m̄rimonio: cognouit illā cui p̄mo fidē dederat. Nunq̄d mortua sc̄da vxore possit p̄bere cū illa cui fidē dedit. p̄stāte p̄mo m̄rimonio legitimo z cognouit eā p̄stante sc̄do. R̄n. panor. in. c. si q̄s. eī de eo q̄ du. in m̄rimoniū. refert Jo. an. ibi tenere q̄ nō. q̄ v̄ez est dicē fm̄ eū q̄ p̄stāte m̄rimonio legitimo dedit illi fidē z eā cognouit. v̄i sc̄dm m̄rimoniū nō h̄z remouere ipedimentū. facit. l. in gularia. ff. si cer. pe. S̄z Gal. tenet p̄nti. cui? opi. panor. putat veriorē. q̄ p̄bendo cū sc̄da. v̄ recessisse a fide illi data z p̄ p̄nti nūc repit solū adulteriu. q̄d nō h̄z ipedire m̄rimoniū. vt in. d. c. significasti. Itē iura inducēt ipedimētū. ne p̄p̄ spem p̄bendi m̄rimoniū inducāt machinatio in mortē alterius. q̄ rō hic cessat. ex quo mortua p̄ma noluit cōtrabē cū illa cui fidem dederat.

Quid si q̄s occidit maritū adultere. non aīo: vt vxorē illi? habeat. h̄ in bello vel casu vel odio. R̄n. nō dirimet m̄rimoniū p̄ctū. nisi ad hoc inf̄fecerit: vt eā duceret. eī de p̄uersi. inf. c. laudabilem.

Sz q̄d si q̄s p̄cepit. mādauit vel cōsuluit in sc̄cia z inf̄fect? R̄n. fm̄ v̄y. z Du. Idē est ac si inf̄fecisset. S̄z si nō mādauit nec p̄suluit. h̄ postq̄ fuit inf̄fect? ratū habuerit: dicendū q̄ lz als in maleficijs ratibabitio retrotrahat. tū nō p̄pter hoc dirimitur m̄rimoniū sequens. Idē Lau. z Ber. de hoc vide pulcre s. c. Excommunicator.

Sz q̄d si aliq̄ p̄xit cū aliq̄ quē credebatur liber: et solutus. z mortua vxore p̄ma cognoscat sc̄dam inf̄scia de p̄ma vxore. nūq̄d ratificat m̄rimoniū. R̄ndit Ber. Inno. z Ho. q̄ nō. q̄ lz ista credēt eū liber: tū ligat? erat. Et i p̄mo p̄sensu q̄ null? fuit. itelligit p̄durare. Silem casum h̄ēs s. Impedimentū. iij.

Quid si ab initio fuit ignorās. postea p̄ma viuēte fuit certificata. R̄n. fm̄ Ho. nō debet pati q̄ a viro cognoscatur.

Quid si mortua p̄ma: anteq̄ sc̄dam cognouit: ducat terciā. R̄n. fm̄ Hof. z Ho. q̄ dz cū sc̄da remanere: q̄uis postea cognoscat sc̄dam. eī de eo q̄ du. in ma. c. veniēs. Null? tū fuit p̄sensus habit? cū sc̄da: legitima viuēte. Et sic nō p̄t impedire cōsensum terciā. hec Dir.

Quid si terciā ducit: cū iā cognouisset sc̄dam p̄ mortē p̄me. R̄n. fm̄ Hof. q̄ cū ipsa sc̄da ignoret mortē: z m̄rimoniū p̄me: cuz terciā remanebit. ar. de cōi. ser. c. p̄posuit. Idē Dir.

Quid si sc̄da mulier agat p̄ v̄y. Et durāte iudicio p̄bit cū alia. R̄n. fm̄ Asten. q̄ terciā erit vxor. si aliud impedimentū nō subsistit. q̄ sc̄da nō censet vxor. nisi ex nouo consensu. d. c. veniēs.

Quid si cū. x. inf̄scijs p̄bat: p̄ore viuēte. R̄n. fm̄ Ho. q̄ p̄ma vxore legitima mortua z ignoātia durāte: poterit gratificari cui voluerit. q̄ quācūq̄ certificata de morte p̄oris. p̄mo cognouit p̄ mortē legitime: illā tenebit. d. c. veniēs. Idem Dir.

Sed q̄liter intelligit inf̄scia. R̄n. fm̄ Ho. q̄ h̄z iustā cām ignorādi. vt q̄ vir de remot? veniēs asse rebat se nō h̄ie vxorē. eī de spon. cū in apostolica. Ideo aut̄ inf̄scia nō cōmittit adulteriu. q̄ nō committitur sine dolo. ff. de adul. l. pe.

Vt vxor adulterās de licētia viri: tū ab eo coacta. possit ab eo q̄ ad thoz z cobitationē dimitti. R̄n. fm̄ Ri. in. iij. di. xxv. q̄ vxor adulterans de licētia mariti. si ab eo nō cōpellit. nec p̄ metu. nec alio mō. p̄ tale adulteriu: p̄t q̄nti ad cobitationē z thoz a viro p̄ iudiciū ecclesie dimitti. ar. eī de eo q̄ cognō. plan. vxo. sue. c. discretionē. vbi dī q̄ vir vxor adulteriu nō p̄t obijcē: q̄ eā adulterādā tradidit. p̄sertim iuitā. p̄ hoc eū q̄ dicit. p̄sertim iuitā. v̄ dare intelligi. q̄ si ad hoc non fuisset tradita iuita. q̄ vir illud adulteriu sibi obijcē posset. S̄z p̄ Ri. exp̄sse ē panor. in. d. c. discretionē. vbi dicit. q̄ ibi ē casus ap̄tus. q̄ marit? nō p̄ vxorē obijcē adulteriu. si ipse fuit eā adulterij. lz vxor: fuerit spontanea. Nā dictio p̄sertim. p̄ne sumpta. ponit idē in casu p̄uo. vt nō. in. c. auditis. de elec. z in. c. q̄m. vt lit. nō p̄te. Et dat panor. exēplū de q̄dā egrotante ad cui? p̄ces vxor: p̄buit cū medico. Et cōcludit q̄ talis nō p̄t vxorē adulteriu obijcē. ex q̄ ipse fuit eā. Idē t̄z Jo. an. Addit tū Panor. q̄ aut vir fuit eā imediata isti? adulterij mulier? z tūc nō p̄t sibi obijcē adulteriu. Aut fuit eā mediata. puta. quā vxor: deserta a viro p̄misit adulteriu. z tūc q̄d iustū

ca sola occasio. qz est nimis remota.

Vtror possit petē debitū a marito q̄ eā tradidit adulterandam p̄ sanguineo marito. **Rñ. fm Ri.** vbi s̄. q̄ aut illa mlt̄ fuit a p̄ sanguineo marito cognita p̄ coactionē absolutā. Et sic nullū factū ē p̄ iudiciū mlt̄eri. d. c. discretōz. vbi h̄r q̄ si iure culpa sua non dz suo iure p̄uari. Aut p̄ coactionē q̄ est p̄ metu cadentē in p̄stantē vtr̄. tūc moxiat̄ peccant r̄ incestū p̄misit. Credo tñ q̄ i detestōnē: imiq̄tat̄ vtr̄. mulieri nō ē inf̄dictū a viro debitū petē. r̄ vir petēri tenet reddere. Si aut̄ nō fuit inducta: nisi p̄ lenē metu. credo q̄ nō ē sibi licitū debitū petē. Si vir petat. n̄ tenet reddē. qz p̄t ei illd̄ adulterii obijcē

Vtr̄ aut̄ vir possit ab vxore p̄dicta petē debitū **Rñ. fm Ri.** vbi s̄. q̄ nō. p̄t p̄tā affinitatē inter ipm̄ r̄ vxorē. de sua volūtate r̄ p̄cepto. Et ipso ad hoc eā cogēte. vñ nō min⁹ v̄r sibi p̄iudicare illa affinitas q̄ si cōcubisset cū p̄ sanguinea vxoris sue. qz nec hoc faciēdo. tāntū p̄iudiciū vxori fecisset q̄ntū sibi fecisset iūtā. p̄p̄o p̄ sanguineo adulterā dā reddēdo

An aut̄ vxor possit denegare marito incestuoso petenti debitū. **Rñ. panoz. in. c. trāsmisse. de eo q̄ co. p̄lan. vxor. refert Ho.** dicē q̄ sic. freta auēte dñi xxxij. q. j. c. dixit. Dicit tñ q̄ si vxor semel petiit debitū: tenet postea reddē q̄ si videat̄ recōciliatio facta. **Sz. d. An. r. d. Ar.** tenet oppositū. Et meli⁹ fm panoz. nā in casu isto nō p̄uat̄ exactōne debiti cōtēplāte vxoris s̄. p̄t attrōcitātē delicti. **Iō** nō p̄t sibi hāc penā remittē. nec etiā exigendo debitum videt̄ sibi velle remittere.

An aut̄ incest⁹ cū p̄ sanguinea vxoris impediatur m̄rimoniu. **Rñ. fm Ri.** vbi s̄. q̄ talis incest⁹ non soluit vinculu m̄rimonij. tñ incestuosus amittit ius petēdi debitū ab vxore: attinēte illi cū q̄ p̄misit incestū. c̄ de eo q̄ co. p̄lan. c. j. Et etiā ab vxore nō attinēte illi. cū q̄ cōmisit incestū. d. c. trāsmisse. Tenet tñ reddē debitū. Post mortē tñ vxoris nō licet sibi aliud m̄rimoniu s̄bere. d. c. j. r. d. c. trāsmisse. Dispēlat tñ cū eis. si essent iuvenes. Et si dicat̄ cū maius petiit sit cognoscē p̄ sanguineā p̄p̄iā q̄ vxoris. q̄re incest⁹ cū p̄ sanguinea p̄p̄iā nō ipedit m̄rimoniu nec exactōnē debiti. **Rñ. d. Ri.** q̄ nō tñ m̄riat̄ m̄rimo marit⁹ p̄ incestū cū p̄ sanguinea p̄p̄iā q̄ cū p̄ sanguinea vxoris. Nec p̄ incestū cuz p̄ sanguinea s̄bit affinitatē cū vxore. sicut s̄bit per s̄dm. Et iō nō sic p̄uat̄ iure petēdi debitū ab vxore: cognoscēdo p̄ sanguineā p̄p̄iā sicut p̄ sanguineā vxoris. **hec Ri.** Et sic ex dictis ei⁹ elicit. q̄ nec etiā cōmittēs incestū cū p̄ sanguinea p̄p̄iā p̄hibet̄ m̄rimoniu s̄bere. Sicut nec p̄hibet̄ exigē debitum **Ide Archi. flo.** Silt̄ si q̄s cognosceret affines vxoris: poterit exigere: ac etiā posset post mortē vxor̄ contrahere m̄rimoniu.

Querit. nū qd̄ possit dispēfari cū incestuoso sup̄ exactōe debiti. **Rñ. doc. dicit q̄ sic.** vt f̄fert panoz. i. d. c. trāsmisse. Nā si ecclia dispēlat vt possit s̄bē de nouo. vt nō. in. d. c. j. forti⁹ poterit dispēfari. vt post s̄ctū possit exigē. Et hoc subsistente cā. puta. Iuuentis. **hec panoz.** **Ide** videt̄ etiā vbi al̄s timet̄ de incōtinētia. Et loq̄t̄ de ep̄o. qz de papa nō esset dubitādū. Et sic p̄t fieri r̄la general. q̄ tā in incestu q̄ in voto vel i h̄mōi vbi timet̄ de incōtinētia q̄ ad exactōnē debiti ep̄s p̄t dispensare.

Et ex p̄dict̄ infert̄ panoz. vñ mirabile in. d. e. discretōz q̄ marit⁹ r̄ vxor: s̄t affines. r̄ nihilomin⁹ exercet̄ m̄rimo ad petitionē illi⁹ q̄ nō fuit affinitatis p̄cius. **V**tr̄ liceat viro vxorē adulterā occidē. **Rñ.** hoc p̄p̄tingē dupl̄. Primo mō qz p̄ iudiciū iudicis. p̄curat occidi. Et hoc licet facē amore iusticie nō liuore vindicte. Secdo mō qz eī iudiciū occidit eā vel facit occidi. Et hoc nunq̄ lz fm legē diuinā. fm aut̄ leges ciuiles. p̄t lz occidere filiā in adulterio dephensā. s̄ nō marito. lz forte dolor mariti sit maior. vt i. l. nec i ea. ff. de adul. q̄ lex reddit rōnē diuersitatis. **P**icit̄ em̄. **Iō** aut̄ p̄t. nō marito mulierē r̄ oēm adulterā p̄missum ē occidē. qz p̄lrunqz pietas p̄ni nois p̄liū p̄ liber⁹ capit. **A**terz marit̄ calor r̄ ipet⁹ facile desuētis fuerat refrenā dū. Et ex illa lege infert̄ q̄ q̄ p̄t inficē: multomagis p̄t p̄tueliis afficē r̄ vberare. **Qd̄** facit ad statuta q̄ p̄mittūt aliq̄s occidi ip̄one. Et vide **Bar.** in. l. qd̄ ait. ff. de adul. vbi dic̄. q̄ in aliq̄b loc̄ ē statutū q̄ liceat viro occidē adulterz dephensum cū vxore sua. Et nō solū lz p̄t occidē adulterz. si inueniat̄ i ip̄a turpitudine. s̄ etiā si siueniat̄ i rebz venerz p. l. qd̄ ait. s̄. alk. Et glo. singulari ibi dicat̄. q̄ reueneris s̄t aīcedētia ipm̄ scel⁹. s̄. apparat⁹. colloquia loc⁹ cōstituit⁹. cōiunia. basia. tact⁹. Nā ab ipsis. ar. sceleris indicit̄. vñ v. **V**ilus r̄ alloquiū. tact⁹ post oscula factū. **hec glo.** Et q̄ glo. **Bar.** dicit. q̄ stāte p̄dicto statuto. Certe intelligit̄ dephensū i adulterio si repiat̄ cū vxore i camera i p̄dict̄ rebz venerz Et nō illa talia p̄p̄atoria venerz. qz p̄ illa r̄ p̄ alia uerisilia p̄bat̄ adulteriu. Et ex illa. l. qd̄ ait. **Bar.** infert̄. q̄ i maleficijs dicat̄ fieri incōtinēti. qd̄ sit vno ipetu. lz duret p̄ horas illa rixā. de hoc vide s̄. singularia **Ex cōcatōe. xvij. r. c. Dos.** vide etiā **Bar.** in. l. impator. ff. de sta. ho. vbi dicat̄. q̄ p̄t lz inficē filiā adulterā etiā p̄gnatē. Ita tñ p̄t lz occidere in hoc casu vt adulterz occidat r̄ filiā suā secū in domo sua vel domoviri. vt. d. l. qd̄ ait. r. l. nihil. ff. de adulte. r̄ sic i vno reuenat̄ r̄ i alio gnat̄. nec curatur hoc casu. vtr̄ q̄ occidit̄ sit vilis nec ne. vt nōt̄ **Fr.** in. l. grace. **L. e. ti.** Sec⁹ i eo q̄ occidit̄ a marito. oꝝ em̄ q̄ sit vilis p̄ditōis r̄ iuētus i rebz venerz in domo p̄p̄iā sua. vt. ff. c. l. marito. Et sic dz̄ intelligi. d. l. grace. **Hec** vera nulla denūciatōe p̄missa. als seclus. vt nō. i autē. si q̄s. **L. e. vbi Fr.** dicit q̄ p̄ denūciationē marit⁹ p̄t occidē adulterz etiā si nō inueniat̄ eū i rebz venerz. dūmō sit vilis p̄sona als n̄. Nā si nō vilē p̄sonā iuētā in actu venerz nō lz occidē: min⁹ licebit̄ p̄t colloquiū r̄ denūciationē. q̄ ter insc̄p̄t̄ fieri dz̄ i p̄ntia triū testiū fidedignoz: r̄ postmodū si marit⁹ iuenerit adulterz cū vxore sua vel vxor̄ vel adulteri aut in popina in domo sua aut in suburbijs sine periculo eū perimat.

Impedimentū. ix. De disp̄i cultu. s̄. qñ fidel⁹ s̄bit cū infideli. vt in deo vel pagano Et int̄ istos nō p̄tē m̄rimoniu. **S**ponsalia tñ posset fidelis cū infideli s̄bē sub p̄ditōne. vt si infidelis p̄uertat̄ ad fidem. **xxvij. q. j. caue. r. c. le. Nec Directoria.** Sed nunq̄d int̄ xp̄ianos dispar cultus ipediatur m̄rimoniu. **Rñ. fm Ho.** q̄ nō. qz p̄t esse m̄rimoniu inf̄ ex cōcatū r̄ catholicū r̄ q̄lemcūqz here.

Impedimentū. x.

tiā r apostatā vel fide baptizatū. Hoc apte colligitur ex dicto. c. Leue. Idē dicit. Si tū aliq̄s cathedum nōdū baptizat? cū aliq̄ baptizata p̄beret. nō esset vtz matrimonii fm Ray.

¶ Vtrū infideles possit esse m̄rimoniū. Rñ. fm Tho. Infideles pōt eē m̄rimoniū: in q̄tū est ordinariū ad plem fm p̄fectionē nature. Non autē in q̄ntū est ordinariū ad ipam fm p̄fectionē ḡfe. Et ideo m̄rimoniū q̄dē est. h̄ nō p̄fectū. vnde infidelis cognoscēs vxorē nō peccat. si p̄ter bonū plis: aut illi fidei. q̄ tenet vxor: debitū reddat.

¶ Vtrū cōiunx cōuersus ad fidē possit remanere cū vxore infideli nolente conuerti. Rñ. fm Tho. in. iiii. di. xxxix. fidelis cōuersus pōt cū infideli remanere sub spe cōuersionis. si eā in infidelitate obstinatā nō viderit. r bene facit cōmanēdo. Et de hoc est p̄siliū apli. j. ad cor. vij. Nō tū tenet. h̄ pōt dimittere eā: etiā si ipsa velit ei cohabitare sine cōtumelia creatoris. si cōuerti nō vult.

¶ Quid si iudei vel pagani p̄xerūt cū p̄sanguineis fm ritus suos. nunq̄d post cōuersionē poterūt remanere. Rñ. fm Tho. Si p̄xerūt in gradibz diuina lege p̄hibitis Leui. xvij. tūc sine vterq̄ sine alter ad fidē cōuertat: nō p̄nt in tali m̄rimonio comanere. Si autē p̄xerūt in gradibz p̄hibitis p̄ statutū ecclesie p̄nt cōmanere. si vterq̄ conuertat vel si vno cōuerso: sit spes de cōuersione alterius.

¶ Quid si infidelis q̄ cōuertit habeat plures vxores. Rñ. fm Tho. nō fuit vtz m̄rimoniū nisi cū p̄ma. q̄ esset p̄ legē nature. vñ si talis cū oibz vxoribus cōuertat. pōt cū p̄ma cohabitare r alias dz abijcere tāq̄ penit? c̄neas. Et si p̄ma puerti nolet nō p̄t hoc ē m̄rimoniū cū aliq̄ istaz. h̄ pōt cū aliq̄ istaz de nouo p̄bere fm modū q̄ in seq̄nti. S. d̄r.

¶ Quid si infidelis repudiata p̄ma vxore: alia duxerit r cōuertat. Rñ. fm Tho. dicendū q̄ repudiū vxoris ē p̄ legē nature. vñ infideli nō lz repudiare. Et iō si cōuertat postq̄ ipse vna repudiata alterā duxit. Idē est iudiciū: sic de illo q̄ plures simul vxores hēbat. q̄ tenet p̄mā quā repudiauerat accipere si conuerti voluerit. r alia abijcere. vt dictū est s. S. primo.

¶ Quid si ipsa puerti noluerit. Rñ. fm Tho. Si ipsa infidelis vult cohabitare viro fideli sine cōtumelia creatoris. r sine hoc q̄ ad infidelitātē inducat. pōt quidē vir fidelis ab ea discedere. h̄ discedens. nō pōt alia accipere. Si autē hec vxor infidelis nolit ei cohabitare vel nō sine contumelia creatoris. aut si ad infidelitātē p̄trahere nitat. In his tribz casibz vir fidelis discedēs: p̄t alteri p̄ m̄rimoniū copulari.

¶ Quid autē si marit? fidelis conat ducere vxorē ad aliud delictū p̄ter heresim. nunq̄d vxor: possit petere sepationē q̄ ad mutuā cohabitationē. Inno. in. c. q̄siuit. de diuor. tenet q̄ sic. Et idē tenet in. c. j. de adul. lz glo. in. c. vxor. xxvij. q. j. teneat p̄trariū Pan. autē in. d. c. q̄siuit. dicit q̄ si non pōt cōpesci ab ista insolētia: poterit fieri sepatio. nā p̄sumptio est cuiusdā infidelitatis. si p̄sistat cōiunx in trahēdo p̄iugē ad delictū: nec ab hac prauitate p̄pesci possit.

¶ Quid autē si sepeet m̄rimoniū infideles. p̄ter fornicationē sp̄ualē. nunq̄d innocēs sit absolutus a redditione debiti carnalis. Quidā tenet q̄ non.

h̄ tū a mutua fuitute. Cōtrariū tenet Tho. r melius. q̄ licet xps exceperit fornicationē. nō tamē dīstinxit int carnalē r sp̄ualē. vnde fauore fidei debemus etiā intelligere de sp̄uali. Et nota hoc dictuz fm Panor. vbi s. q̄ in materia penali verbū generale intelligit largo modo. si dispositō tendit ad fauorem fidei.

¶ Vtrū autē p̄t vicū sodomiticū cōmissuz a marito. possit vxor: petere sepationē m̄rimoniū q̄dam modū adulterij. Inno. dicit q̄ nō. Nā p̄t nullū crimen separari debet matrimoniu quo ad thorum: nisi propter crimen adulterij. nisi maritus ad illud pctm trahere vellet vxorem. Sed Du. et Lau. tenēt oppositum. r Jo. cal. r. d. an. dicunt q̄ noie adulterij seu fornicatōis cōphendit ois illicitus coitus. xxxij. q. vij. nō solū. xxxij. q. iiii. c. meretrices. Et hanc opinionē Panor. in. c. marit? de adul. putat veriorē. Nā maior iniuria inferi m̄rimonio ex nephando crimie p̄ naturā. q̄ ex crimie nāliter cōmissio. de hac materia vide s. Dinortū.

¶ Sed nunq̄d liceat viro ad fidē conuerso: vxore existēte in infidelitate: emittē votū cōnētie. Rñ. fm Tho. Si post cōuersionē viri sit aliq̄ p̄babilis spes de cōuersione vxoris. nō dz vir votū p̄tinentie emittere: nec ad aliud m̄rimoniū trāsire. q̄ vxor difficilius cōuertēret: sciens se sic puatā esse. Si at nō sit spes de p̄uersione. pōt ad ordines sacros vel ad religionē accedē pus r q̄sita vxore q̄ puertat. Et tūc si postq̄ vir sacros ordines acceperit vxor puertat. nō est sibi vir su? reddēdus. h̄ dz sibi ipu tari q̄ in penā tarde p̄uersionis sue puat viro suo.

¶ Quid si alter coniugū puertat. ples quē dz seq̄. Rñ. fm Tho. Si ples puertat ad etatē p̄fectā. libere qoterit seq̄ pentē quē voluerit. Si aut in minor etate. tūc debz dari fideli. nō obstante q̄ indi geat matris obsequio ad educationē.

¶ Quid si vtrq̄ cōiugū tpe p̄cti m̄rimoniū erat fidelis. nūc aut labit in infidelitātē. Rñ. fm Ray. Alter nō pōt p̄bere. nec distingo vtz interuenit copula carnalis vel nō. Nā in vtroq̄ casu tunc fidelis tenet continere.

¶ Vtrū infidelis vni? ritus possit p̄bere cū infideli alterius ritus. Rñ. fm Tho. pōt nisi. p̄t aliq̄d ius positiuū eoz. p̄hibeant. q̄ tunc cultus distptas impedit matrimoniu.

Impedimentum. x.

I De violentia sine metu. vbi sciendū p̄mo q̄ violentia sine metu ex sui nā etiā sine p̄stōne ecclesie m̄rimoniū excludit q̄ exclu. dit consensum. sine q̄ m̄rimoniū esse nō pōt. ex de spon. c. cū locū. Et nota p̄ declaratōe p̄dictoz r hui? capituli. q̄ diu est int metū r coactionē. Nā metus p̄prie fm Inno. ē. q̄ p̄ter violentiā corporalem seu captiōnem: met? insert. Coactio vō est q̄ fit cū captura seu violentia corporali. vis autē est maioris rei ipet? q̄ repellit nō p̄t. ff. qd me. cā. l. ij. Ver? at ē instātis vel futuri piculi cā: iusta mētis trepidatio.

¶ Vtrum coactio impediāt m̄rimoniū. Rñ. duplex est coactio. quedā absoluta q̄ fit p̄ vim. Et ista nō hz cōsensum animi. in quez nō cadit coactio. h̄ pōt esse coactio ad copulā carnis vel aliud extrin-

secum: ad qd trahit psona inuita. Et talis coactio qm̄ nō p̄sentit in m̄rimoniū: nō efficit illd. Quedā autē est coactio p̄ditionalis. Et ista sit p̄ metū: qm̄ sc̄ q̄s p̄sentit timore alicuius mali. Sup̄ q̄ sic distinguit. Nā duplex est metus. Quidā cadit in p̄stantem virū. 2. iste excludit m̄rimoniū. et eo. platum. 2. c. ad audiētā. 2. et de spon. veniēs. el. ij. Quidāz vō metus est insufficientis. s. q̄ nō cadit in p̄stantem virū. Et iste non excludit m̄rimoniū. ff. eo. neq; timorem.

Quis autē est metus q̄ cadat in p̄stantē virum. Rū. q̄druplex. Primus metus mortis. Secus cruciatus corporis. et eo. cū dilectus. Tercius metus stupri. Et quartus seruitutis. d. l. neq; timorē. Et ibi addit q̄ idē est de metu vinculoꝝ. Secus de metu infamie: seu vexationis. s. q̄ nō cōphendant sub aliq̄ p̄dictoꝝ. Adde dō q̄ nō differt vtrū p̄dicta q̄tuor fiant. siue in persona p̄pria. siue liberoꝝ. vt in. l. isti quidē. ff. e. Sine vxoris. vnde v. Excusare metus hos posse puta. q̄ nescis. Stupu: siue stat. vberū atq; necis. Nota tū glo. in. d. c. cū locū: q̄ est multū notanda. q̄ minor metus excusat mulierē q̄ masculū. q̄ fragilior est rōne sexus. Ideo dicendū q̄ ex pte mulieris requiritur metus. q̄ potest cadere in cōstantē mulierē.

An autē teneat m̄rimoniū si mulier cōtraxit ex imperio vel p̄abus p̄ncipis. Glo. singularis in c. si. q̄ de. vel vo. iuncto tex. dicit q̄ regis vel p̄ncipis iperū nō iducit iustū metū. In cōtrariū tū fat. l. si. q̄ me. causa. Jo. an. dicit. q̄ si rex p̄suevit tyrānicē tractare nō p̄tent suis p̄ceptis seu p̄abus. 2. tunc satis p̄batur iustus metus. Qd nota singularit̄ fm̄ Panoꝝ. in. d. c. si. Et idē sentit Bar. in tractatu de tyranno.

An autē m̄rimoniū sit nullū: si inuenit metus: vel coactio q̄ posset cadere in cōstantē virū. Glo. cōiter teneant q̄ in p̄dicto casu ipso iure: m̄rimoniū est nullū. vt recitat Panoꝝ. in. d. c. cū locū: quā dicit esse cōem opinionē doctoꝝ: p̄ter Car. q̄ in. c. abbas. qd me. cā dicit. q̄ mero iure tenet. licet veniat rescindendū actione qd metus cā p̄ regulā generalē. q̄ oīa q̄ fiunt p̄ metū tenēt. Sed panoꝝ. dicit. q̄ semp̄ securus fuit opinionē cōem. p̄ hoc videtur tex. apertus. in. c. significauit. de eo qui du. in ma. vbi tenet scdm̄ m̄rimoniū non obstante p̄mo p̄ metū cōtracto. nulla petita rescissione p̄ois. ad hoc facit. d. c. cū locū. dum dicit. q̄ plena debet securitate gaudere. Nā verbū. debet. de sui natura importat necessitatē: vt dicit glo. in de. attendētes de sta. re.

Quare autē regularit̄ teneant q̄ fiunt p̄ metū et non sic in m̄rimonio. Panoꝝ. post Gal. dicit. q̄ in m̄rimonio reperiunt̄ tria bona. s. fides. p̄les 2. sacm̄: que oīa metus intercedens h̄z excludere. Nam p̄mo m̄rimoniū est sacm̄ quia significat vnionē inē xp̄m 2. ecclesiā. vnde sicut xp̄s voluntarie assumpsit carnē humanā. ita 2. m̄rimoniū illaz vnionē significans. debet esse volūtariū. vt signū corespondeat signato. Secdo metus impedit p̄creationē solobis. q̄ p̄pter displicentiā nō intēdūt ad p̄creationē plus. Tercio est p̄ bonū fidei. nā p̄pter

metū 2. inuitas nuptias defacili coniuges labunt̄ in adulterium. Et sic in summa omnia clamant li bertatem.

An autem in captiuitate positus vel in carcere possit p̄bere m̄rimoniū. vide s. Accusatus.

Quid si mulier post p̄sensum coactū: mox trahit in domo mariti. Rū. fm̄ v̄v. q̄ si mulier que allegat metū steterit p̄ annū 2. dimidiū cū marito. aut etiā minor tpe. dū tū rānū sit: q̄ iuxta arbitriū boni viri p̄sumendū sit. p̄sensum: nō dz postea au dirī. et de spon. ad id. vbi h̄z ex illo tex. q̄ m̄rimoniū p̄ vim p̄ctū: cohabitatio sponanea p̄ualefcit. Et loquit̄ de q̄dā puella. xj. annoꝝ. q̄ p̄ suū nutriciū cuiusdā thentonicō fuerat tradita. 2. vbi papa dicit. q̄ quis. xj. ānos h̄z: ab initio iuita fuisset tradita 2. renitēs. tū q̄ postmodū p̄ annū 2. dimidiūz sibi cohabitās p̄sensisse videt̄ ad ipm̄ est cogenda redire: nec decetero recipiēdi sunt testes. vbi dicit Panoꝝ. fm̄ Mo. q̄ lz in tex. fiat mētio de āno euz dimidio. tū nō est necessaria tanta cohabitatio. qa ibi narrat̄ facti p̄tingentia. s. sufficit si pueniat ad etatē legitimā. 2. captata opportunitate fugiēdis non fugerit: nec regit̄ copula carnalis. vñ ex quo sponte cohabitauit cū viro videt̄ approbasse m̄rimoniū. p̄ hoc. c. vnicū. de despō. impu. li. vj. Index tū h̄z p̄siderare q̄ntitatē more 2. opportunitatem fugiēdi. Et si interim intercessit copula: oīno p̄sumit̄ p̄ p̄sensum: nisi p̄bare p̄ vim extora. vt in c. cōsultationi. de spon. Et addit Pir. q̄ hoc verūz nisi ante 2. post carnis copulā redamasset. q̄ tunc nō esset sibi audiētia denegāda. d. c. p̄sultatōi. Sz vbi nō apparēt de reclamatoꝝ: p̄sensisse p̄sumitur in fauorē m̄rimoniū si carnalit̄ cognita fuit. Sic it̄ tellige. et q̄ ma. ac. pol. c. insup. vii. v. Effuge cū poterit: ne p̄sensisse puterit. Si tū talis coacta fuerit p̄ vim absolutā: siue metū sufficientē. nō est m̄rimoniū. Sz si nō sufficiēs fuerit: tunc in iudicio quidē exterior p̄sumet̄ p̄ m̄rimonio. Si tū vere non p̄sentit: nō est m̄rimoniū.

Quid at̄ si dolus dat cām m̄rimonio: an teneat Glo. in. c. cū dilectus. qd me. cā dicit. q̄ tenet m̄rimoniū. lz dolus det cām p̄ctū. Sed Panoꝝ. dicit hoc limitandū nisi tantus 2. talis esset dolus q̄ habuisset tollere cōsensum. Et facit. p̄ hoc. c. cū locū. de spon. Et Anno. in. d. c. cū dilectus. post glo. illā singularē. q̄ q̄tidie allegat̄ dicit. q̄ dolus q̄ nō cadit in cōstantē virū: nō h̄z impedire religionis ingressum. Et de tali loq̄t̄ ibi tex. Secus vbi inueniret dolus q̄ p̄missimos h̄z fallere. Qd nota. Et facit. p̄ limitatōne eoz. q̄ dicta sunt s. Diuortii. s. An cā falsa habeat viciare religionis ingressum.

Quid si ad p̄sensuz coactū apponat iuramentū. Rū. fm̄ Pe. tale iuramentū in foro q̄dem iudiciali dicit̄ nō fuisse obligatōnū. tū in foro p̄scie cōsulerdum est qd impleat iuramentū vel saltē p̄ supiorē impetret absolutōnē.

Qutrū cōsensus coactus: ex pte cogentis faciat m̄rimoniū. Rū. fm̄ doc. q̄ nō. q̄ m̄rimoniū clari dicare nō p̄t. Si tū postmodū p̄sentiret: essz m̄rimoniū. dūmō cogens adhuc in suo p̄sensu maneret. Secus si mutauit voluntatē.

Impedimentū. xj.

¶ Utrum pater possit cogere liberos ad contrahendum. *Rñ.* non potest. nec generaliter. nec in speciali cum aliqua. quia in matrimonio requiritur consensus maxime liber. Non tamē propter hoc parentes temere iurant matrimonia filiorum. quia ex natura ipsius contractus intelligitur ista conditio. scilicet si liberi consenserint. et ipsi parentes obligantur ad inducendum eos. extra de spon. ex. iuris. el. ij. iuncta glo.

Impedimentum. xj.

Impedimento ordinis. Ordo sacer impedit et dirimit matrimonium sequens extra de voto. q. votum. li. vj. *Alis nō.* Sed ut perfecte habeatur materia huius capituli. quando scilicet alter coniugum possit intrare religionem vel promoueri ad ordines vel vouere. *Hic fm Panoz. in. c. j. de conuer. cōiu. post Jo. an. et Cal.* Aut enim matrimonium non est consummatum. Aut sic. *Primo casu:* aut alter coniugum vult intrare religionem. profitendo. et tunc potest etiam inuita vxore. ut in. c. vey. et c. ex publico. extra eo. Aut vult vouere continentiam. seu intrare monasterium. et non profiteri. et tunc non potest inuita coniuge. ut in dicto capitulo ex publico. Aut vult promoueri ad ordines. Et communiter tenet quod non potest inuita vxore. unde in hoc casu magis deferatur religioni quam ordini. quia per ingressum religionis soluit matrimonium non consummatum. non autem per susceptionem sacri ordinis. ut habetur in extravaganti *Job. xxij. que incipit. Antiqua.* Si vero matrimonium est consummatum. Et tunc aut volunt vouere continentiam. statu non mutato. et possunt. Et talia matrimonia dicuntur sanctora. ut in. c. qd deo pari. xxxij. q. v. Aut alter tamen vult vouere. et potest in sui iudicium. non autem in iudicium alterius coniugis. unde non potest exigere debitum. sed tenet reddere. Et si alter consensit alteri. non obligat consentiens *fm Inno.* quo minus possit exigere. nisi etiam ipse vouisset. Nam si ambo vouerunt. non tenet amplius alter alteri reddere debitum. ut in dicto capitulo qd deo. et nota. in. c. charissim. extra eo. Aut volunt mutare statum. Et hoc multipliciter. Aut maritus vult effici episcopus. Et tunc requiritur quod vxor intret religionem. etiam si non sit suspecta de incontinentia. ut in. ca. sane. extra eo. Et est casus spalis. Aut vult promoueri ad ordines. Et tunc si vxor est suspecta de incontinentia. debet intrare monasterium. *Alis autem si non sit suspecta:* sufficit quod voueat continentiam. remanendo in seculo. ut in. c. coniugar. extra eo. Aut vult intrare religionem. Et tunc si alter commisit adulterium. potest etiam eo inuito. ut in capitulo agatosa. xxvij. q. ij. quia committendo adulterium perdidit ius quod habebat in altero. quo ad mutua seruitutem. Aut alter non commisit adulterium. Et tunc aut intrat altero ignorante. Aut sciente et contradicente. Aut eo dissimulante. Aut consentiente per metum. Aut per dolum. Itē aut consensit simpliciter. Aut consensit. votum continentie emitendo. *Primo casu* quando intravit altero ignorante. potest reuocari ad petitionem ignorantis. ut in. c. placet. extra eo. Si vero altero sciente et contra-

dicente. idē dicendum. ut in. c. quidā. extra eo. Idē si alter sciuit et dissimulauit. ut in. c. cōsuluit. extra eo. Si tamen in vita non reuocauit. non potest *fm Cal.* post mortem remanens in seculo. professus exire monasterium. ut in dicto capitulo cōsuluit. Et idē dicit *Cal.* in casibus precedentibus et sequentibus. in quibus potest fieri reuocatio. Si tamen non reuocatur in vita coniugis. non potest ingressus post illius mortem exire monasterium. quali cessauerit causa que inuadabat illius ingressum. Et hoc tene. licet *Inno.* in dicto capitulo quidā. variauerit. Aut alter consensit inuitus. et tunc fit reuocatio ad ipsius petitionem. ut in. c. accedens. extra eo. Idē si consensit per dolum. ar. capituli veniens. extra eo. Si vero consensit sponte ingressi alterius. non tamen emittendo votum continentie. tunc sunt opiniones. Nam quidam. ut *Ab.* et *Inno.* in dicto capitulo quidā volunt quod si remanens in seculo est iuuenis debet ad petitionem ipsius. ingressus reuocari. *Cal.* tenet quod solum ex officio iudicis. Quod placet *Panoz.* Nam prestando consensum renunciauit iuri. quod habebat in altero. Ad ergo habet amplius actionem. sed iudex ex officio suo. ne committat adulterium per remanentē in seculo educit illum de monasterio. Et credit *Panoz.* quod hoc casu. ille sit verus religiosus ex quo vxor consensit. unde post mortem vxoris compellitur ad redeundum ad monasterium suum. Et credit quod si dans licentiam est iuris conscius. quod tunc non fiet ista reductio. quia dando licentiam. tacite videtur vouere. ut nota. in iuribus supra allegatis. Aut consensit ingressi alterius. promittendo continentiam. Et si est iener. potest intrare religionem. unde remanebit in seculo. et alter remanebit in religione. ut in. c. cū sis. et in. c. vxoratus. et c. ad apostolicam. extra eo. Aut remanens in seculo est iuuenis et suspectus de incontinentia. et tunc non debet superior pati alium ingredi. nisi alter quocumque religionem ingrediatur. Sed si de facto ingrediatur. tenet ingressus *fm omnes:* quia professio coniugis non est de substantia professionis alterius. ut in. c. significauit. extra eo. Idē tenet *Federi.* Sed remanens in seculo. ex quo est suspectus et vouit. compellitur ingredi monasterium. ut in. d. c. significauit. Sed an teneatur profiteri. in hoc sunt opiniones. *Inno.* tenet quod non cogitur profiteri. sed debet includi in monasterium ut arceatur a vagatione. quia ultra proprium consensum non compellitur quis profiteri. *xxij. q. j. integritas.* *Hosti.* tenet contrarium. quia non est licita communio in monasterio. professio cum non professis. Itē quia vouendo. tacite se obligauit ad religionem ex quo non potest stare in seculo sine suspicionem incontinentie. *Jo. cal.* dicit satis eque posse distinguere. quia aut vouit intrare religionem et compellitur profiteri. ut in dicto capitulo agatosa. Aut simpliciter vouit continentiam. dando licentiam marito de intrando monasterium. Et si erat iuris plaus compellitur profiteri tricesimatercia questione quinta. qui vxorem. Aut erat iuris inscius. Et sit talis quod ignorantia iuris eius excuset. puta si est miles. mulier. et agricultor. non compellitur profiteri. sed esse in monasterio. Aut non erat talis. et tunc

compellitur profiteri. **I**d quod dicitur in muliere. q̄dam non admittunt. quia mulier non excusatur ab ignorantia iuris ultra masculos. nisi in casibus a iure expressis. ut est textus satis notabilis in. l. si. c. de iur. 2. fac. ignoran. Panormitano tamen plus placet dictum Gal. ar. dicti. c. j. extra eo. 2. eoz que supra dicta sunt. **M**am videmus q̄ mulier solummodo dando licentiā. non compellitur continere ut in dicto capitulo primo. **S**ecus in masculo. ut in dicto capitulo qui vxoꝝ. **M**am ille tex. non dicit q̄ maritus ibi vouisset continentia. sed q̄ solū p̄milit intrare monasteriū. **E**t per hoc compellit etiam ipse intrare. ex quo est inuenis 2. suspectus de incōtinentia. hec Panor. in dicto capitulo p̄mo. **N**ota etiam Panormita. in dicto capitulo quidā q̄ si quis intrauit religionē. 2. etiā p̄fitendo vxoꝝe inuita. 2. ei fuit postea restitutus: non compellitur mortua vxoꝝe: monasteriū intrare. matrimoniuꝝ tamē contrahere nō debet. **S**i tamē contraheret: tenet matrimoniuꝝ. licet peccaret mortaliter. **S**i tamen in vita vxoꝝis nō reuocat. non p̄t post eius mortē exire. ut dictū est supra. **E**t quo infert Panor. in dicto capitulo quidāz. glo. ibi male dicere. eo q̄ dicit istum peccare. si nō perficit votum post mortē vxoꝝis. **M**am votū fuit nullum respectu ingressus monasterij. cū tunc non haberet habilem consensum ad se obligandū. **R**equirit ergo consensus de nouo. **E**t hec opinio plus placet panor. q̄ opinio. d. **A**n. qui dicit tutius esse tenere q̄ matrimoniuꝝ istius contractū post mortē vxoꝝis: non teneat. quia licet hoc votūz dicat simplex. tamē ex quo fuit determinatū ad certā religionē approbatam. videtur solemnizati. **E**t sic possz linutari fm eum. c. vnicū. de voto. li. vi. ut intelligatur de voto omnino simplici: nō determinato ad certam religionem. **S**ed hoc nō placet Panor. quia dictum c. requirit ut votū solemnizet per p̄fessionē tacitā vel expressam. **E**t sic requirit: q̄ iste vouens sit effectus religiosus. **S**ed in casu nostro votū istius respectu p̄fessionis fuit nullū: nec fuit effectus religiosus. **A**ls papa mandasset post mortem vxoꝝis eum debere compelli ad repetendū monasterium ut facit extra eo. ex parte. **S**ecus tamē dicendum si vxoꝝ dedisset licentiā marito ut intraret religionem. **M**am tunc teneret ingressus. ut dictum est. **S**i vxoꝝ non contradixit. s̄ dissimulauit. neq̄ maritū reuocauit. **M**arito post mortē vxoꝝis non potest maritus redire ad seculū. **S**ed in p̄mo casu vxoꝝ contradixit 2. reuocauit maritū **E**t sic soluta fuit obligatio: si qua erat cū monasterio.

Et quia votū ex cōstitutione ecclesie est annexū ordini. ut in dicto capitulo vnicū. **Q**uerit. vtrum omnes ordinari etiā cōiugati teneant ad istud votum. **R**ñ. fm **D**ir. li. j. q̄ differentia est inter ecclesiam occidentālē et orientalem. **I**n hoc q̄ in duobus cōueniunt. 2. in duobus differunt. **C**onueniunt p̄mo in hoc. quia vtriq̄ possunt cōtrahere matrimoniuꝝ in minoribus ordinibus cōstituti. xxxij. dist. si quis. **S**ecundo p̄ueniunt. quia nec apud nos nec ap̄ grecos in sacris ordinibus constituti possunt s̄bere matrimoniuꝝ. **N**ec potuerūt a t̄pe apostolorū. **E**t

si contrabant: nō est matrimoniuꝝ. **H**oc patet ex sexto synodo: que in oriente fuit celebrata 2. regulā statuit eis. xxxij. di. nicena. 2. d. c. si quis. 2. lxxxiij. dist. cū in p̄terito. **D**ifferūt autē greci a nobis. quia ipsi siue sunt cōiugati siue nō. p̄mouent ad sacros ordines. non p̄missa cōtinentia. xxxij. dist. quoniā. **S**ed occidentales nunq̄ p̄mouent nisi p̄missa cōtinentia tacite vel exp̄sse. xxvij. di. c. j. **S**ecundo differunt. quia orientales in sacris ordinibus constituti licite vtuntur matrimonio cōtracto ante sacros ordines. **S**ed in sacris ordinibus contrahere non licet. extra de cleric. coniu. cum olim. **O**ccidentales vero non possunt contrahere matrimoniuꝝ: ex quo sunt in sacro ordine. extra de clerico cōin. ca. p̄mo.

Quare greci nō peccant. non obseruando continentiam: licet sint xp̄iani 2. sub potestate pape. q̄ vnacum concilio voluit dictis grecis 2. alijs indicere continentiaz. **D**ic fm Panor. de mente doc. in dicto capitulo cū olim. q̄ papa approbavit: tacendo mores eoz. quia ex quo illa lex non erat de necessitate salutis. nō fuit recepta ab istis grecis p̄ longa tempora: papa sciente: 2. transgredientes nō puniente. **I**lla lex nō ligauit eos. pro hoc facit q̄d notat glo. singularis in capitulo quia circa. de consang. q̄ tolerantia 2. dissimulatio principis in acti de iure prohibito: inducit dispensationem. **E**t hoc intelligit. d. **A**n. quando constitutio pape a principio non recipitur. ipso pape sciente 2. tolerante. **E**t tunc tolerantia excusat a peccato. **S**i vō a quibusdam a principio recipitur. 2. a quibusdam non. tunc tolerantia nō excusat a peccato. **S**ed panor. limitat hoc dictū. quando maior pars populi recipit. **M**am tunc minor pars peccat. **S**ecus ecōtra **E**t ex hoc nota pulcra theoricā q̄ vbiq̄ lex generalis recipitur in vsu a certo genere personarū: ab alio vō nō. **N**on recipientes nō peccant. saltē per longa tempora. **A**d hoc. iij. dist. leges. **S**ecus dic. si in eodem genere personarū maior pars recipit. **M**am minor pars. non videtur tunc excusabilis per taciturnitatē superioris. sed potest habere locum. quod dicit. extra de p̄ben. cum iam dudum. **I**bi multa per patientiam tolerātur 2c. **E**t his etiam potest colligi alia theoricā. q̄ etiā lex precepti tollitur. si moribus vtentium non recipitur. licet aliud sentiat **H**ostien. **S**ed intellige dictum **H**ostien. quando est lex principis: inducens ex natura sua peccatum ex contrauentione. ut quia concurrat cum lege diuina. **A**lia solutio notabilis dari potest. ut dicamus q̄ papa etiam cum maiori parte concilij. non potuit indicare continentiaz certo generi personarum post promotionem: eis resistentibus. quia continentia est res que potest persuaderi: imperari autem non. xxxij. questio. j. integritas. **F**uisset em̄ indicare vitam valde arduam 2. strictiorem clericis promotis contra notat. c. gesta. lxxxiij. dist. 2. in regula. q̄d omnes tangit. de reg. iuris. libro sexto. **E**t ita est. nam ecclesia orientalis non emisit. sed nec admisit votum continentie. et non se voluerunt obligare voto. nec voluerunt approbare. ut supra in dicto capitulo

Impedimentū. xij.

nicena.

An autem clerici occidentales teneantur ad continentiam ex voto vel ex constitutione ecclesie. Glo. singularis in dicto capitulo: cum olim. dicit fm Vincentium qd vbi clericus in ordinum promotione exprimit votum. tenetur ad illud. Et si papa dispensaret in hoc. contra votum dispensaret. Si vo non exprimit. Si pmouendus est iuris peritus: eodē modo tenet. Si vo iuris in sciis: nō tenetur ex voto. s; ex constitutione ecclesie. Et si papa dispensat cū tali: non intelligitur contra votū dispensare: sed contra constitutionē ecclesie. vnde non dispensat qd aliquis in sacro ordine cōtrahat. Illud tamen verum est qd ex cōstitutione ecclesie introductū est. vt qui ad sacros ordines pmoueri vult. prius continentiam debeat profiteri expresse xxvii. di. nullum. Aut tacite. ea. dist. diaconi. Eodē ipso qd aliquis pmouet ad sacros ordines: tacite videtur vouere continentiam. etiam si nulla fiat mentio de voto continentie. hec glo. Ex qua glo. potest inferri ad decisionē huius. q. nun qd hodie ecclesia possit statuere: vt clerici possint contrahere matrimoniū quē admodū faciunt greci. panoz. in dicto capitulo cum olim. dicit qd sic. Et dicit qd hoc est indubitātū penes eū respectu posteriorū: qui nō sunt obligati ex voto tacito vel exp̄sso. Et sic intelligit glo. notabilem in. c. que ad ppetuam. xxv. q. j. Nam cōtinentia nō est clericis secularib; de substantia ordinis vt dicit Inno. in. ca. placet. de conuer. coniu. Nec est de iure diuino. als greci peccarent. nec eos cōsuetudo excusaret. Et credit panoz. qd pro bono animaz esset salubre statutum qd volentes continere relinquerent voluntati eoz: et nolentes continere: possent contrahere. quia experientia teste contrarius proisus effectus elicitur ex illa lege. vt non viuant spiritualiter. sed maculantur illicito coitu. cum grauisimo eozum peccato: vbi cum propria vxore esset castitas dicto capitulo nicena.

Impedimentum. xij.

De impedimento ligationis. videlicet qm̄ est alteri coniugi colligatus. Si qdē alligatus vxor: ea viuente: aliā accipere nō potest. Als adulteriū cōmittit. extra de spon. duo. c. licet. Sed nec antiquo tempore potuit: nisi diuina reuelatione: instinctu. vt in patriarchis. de diuoz. gaudemus.

Quid si vxor credat virū mortuū et contrahat cum alio. Rñ. fm no. p. d. an. in. c. in presentia. de spon. 7. c. dñs. de secundis nup. qd ad hoc. vt excusetur mulier a peccato. sufficit qd verisimiliter credat maritū mortuū. Et fm Ray. hoc casu filij si quos susceperit indicabunt legitimi. Sed quo ad hoc vt ecclesia det licentiā cōtrahendi. requirit aptior pbatio. vt in. d. c. in p̄sentia. hoc est vt mulier recipiat certū nunciū de morte viri. Et sic fm. d. an. ecclesia nō dat auctoritatē cōtrahendi: nisi certificatū fuerit de morte viri. Si tñ verisimiliter credebatur virū mortuū: mulier excusat a peccato. Et hāc opi. do. An. videt sequi Inno. in. d. c. dñs. l3 Pa-

noz. in. d. c. in p̄sentia sit contrarius. vide etiā glo. singularē. xxvii. q. ij. in summa. que dicit qd si mulier credit maritū suū mortuū. et habz iustā causā credendi: licet pōt contrahere. Si autē dubitat de morte viri et cōtrahit. licet nō debeat cōtrahere teneat tñ reddere debitū petenti. s; ipsa nō pōt exigere. Et hoc casu vir potest eā refutare. ppter adulterium. cum nō habuerit pbabilem causā mortis sue. Sed si audiuit eum mortuū. licet p falsum rumorē. et tunc nuplit. vir non potest eam de tali adulterio accusare. nisi ipsa pcurauerit ipsum rumorē. ff. de adul. l. miles. s. mulier. Idem tenet Dir. li. j. Quod est valde notandū. Et que sit differentia inter scientiā. opinionē et dubitationē. vide supra Confessio. j. Si tamē ipsa mulier post contractum matrimoniū certificata sit de vita prius viri. tunc nō debet exigere nec reddere debitum. Si autē credat ex leui et temeraria credulitate. tūc dimissa tali opinione: ad iudiciū pastoris sui. erigat et reddat. vt extra de sen. exco. inquisitioni. Si tamē prius reuertat vel aliter sibi de vita constituerit: statim debet recedere a scōdo et redire ad pmū Als adultera indicabit.

Sed qualiter ista mulier dicit esse certa de morte viri. Glo. singularis. in. c. quoniā frequēter. vt lit. nō contesta. ponit tres modos pbandi mortē ad hoc vt vxor sit licitū transire ad alia vota. Pri mus est per famā. Secundus. quia senex erat: in acie fuit nec redijt vel si recepit literas illoz cū quibus militauit. L. de repu. autentica hodie. Tercius casibus p̄sumit qd sit mortuus. Et si contrahit credens ita esse. excusatur ab adulterio. etiam si viuat ppter ignorantia. xxviii. q. ij. cum p bellicam. Hodie tamē dicit qd non debet contrahere nisi primo certa sit de morte ipsius. vt in. d. c. in p̄sentia. 7. d. c. dominus. Sed tamē satis certū est de illis. dicit glo. per huiusmodi violētās p̄sumptiones. postq̄ aliquanto tēpore duxerit expectandū. s. per annū. vt in dicta autentica hodie. Et p glo. facit qd notat Bar. in. l. si quis ita. ff. de testa. tu. vbi dicit qd quis dicit esse certus qm̄ habet vehementē opinionem de aliqua re.

An autē fama sufficiat ad contrahendū matrimoniū. Do. an. dicit. qd autē de longinquo. et tūc videtur sufficiens maxime. cū maritus fuerit longo tempore absens. Aut dicit mortuus in vicinis partibus. et sola fama nō sufficit. Panoz. autem in dicto capitulo in presentia dicit. qd licet opinio. d. an. videatur multū equa: tamē iudicio suo relinquit multū. d. c. in p̄sentia. dum requirit certū nunciū. Nam fama pcedit ex auctore incerto et plerūq; fallaci. et etiā in persona nunciij. debet inspiciqua litas persone. et vtrū deponat per verba verisimilia. nam agimus nō de modico p̄iudicio absentis. Et in dubio hec materia relinquenda esset arbitrio iudicis. vt diligenter omnib; consideratis. cōsideret vtrum de morte sit facta certificatio. Et iō per p̄dicta patet. qd hodie de iure canonico nō est seruanda solennitas illius autē hodie. vbi dicitur. qd si maritus dicat mortuus in bello. dz vxor p̄ level aliū adire ducē belli. et facere recipi iug hoc

dicta aliquoz. Et si deponit mortem: debet vxor expectare p annū 7 postea contrahere. Alter contrahens potest puniri de adulterio. Tamē Tan. phi. 7 Hof. dicunt nō esse necesse: sed satis est fm eos q de morte mariti cōstet vere vel verisimilit. puta q nauis in qua erat maritus passa est naufragiū 7 omnes dicunt mortui. Idē sentit Vin. dicens: q non solum p nunciū: sed etiam per litteras 7 alias pbatōnes pōt mulier certificari. Nota tamē q p quātācūq; absentia maritorum non dissoluit matrimoniu contractum per verba de presenti: etiā si ignoret de vita: vel morte eorū: ac etiā cōcurrente iuuenili etate cōiugū. Secus in sponsalibus de futuro. vt in. c. de illis. de spō. nec quis psumitur mortuus: licz habita diligenti inquisitione ignoretur vbi sit. Nam quis psumitur viuere posse p. l. annos. vt in. l. fi. c. de sa. san. ec.

¶ Quid si primo reuerso: mulier permittit se cognosci a secūdo scienter. nūquid prim⁹ compellit ipam recipere inuitus? Dg. dicit. q non: siue faciat hoc ex iure ignorantia credens hoc sibi licere: siue scienter.

¶ Quid si cōtrahat cū aliquo credens virū suū viuere: qui reuera mortuus est. nūquid est matrimoniu? Rñ. Dg. distinguit. q si illa credebat sibi licere 7 contraxit cum alio: primo mortuo. matrimoniu est. Si nō credebat sibi licere: nō est matrimoniu: q nō maritali affectu: sed adulterino sibi copulauit secūdū. Idē de illo qui contraxit cuz aliqua quā putabat cōsanguineā: et nō erat. Alij tamē dicūt matrimoniu esse in hoc casu: nō distinguēdo vtrum cōtrahentes credant sibi licere: vel ne. hanc vltimā opi. sequit̄ Dir. li. j. Idem Jo. et Grebi. Et hoc quidā intelligunt verū: nisi cōstet q pūnx credens impedimentū esse: nō intendebat contrahere. Nam si non sit intentio: non est matrimoniu. extra de spon. tua.

Impedimentū. xiiij.
De publice honestatis iusticia.

¶ Quid sit: Rñ. fm Tho. in. iij. dist. xij. est. pūnitās ex sponsalibz pueniens: robur trahens ab ecclesie institutione propter eius honestatem.

¶ Quādo aliqui inter se sponsalia contraxerunt nullus de cōsanguinitate sponsi pōt habere sponsam illā in vxorē: nec aliqua de panguinitate spō se: pōt habere spōsum illū in virū. extra de despō. impu. p̄tinebat. extra de spon. iuuenis. 7. c. ad audiētiā. Et durat hec p̄hibitio vsq; ad quartum gradū ipoz panguineoz. extra de spon. c. spōsaz vbi dicit Panor. q hoc p̄cedit tā in sponsalibz de futuro q etiā de p̄senti. 7 fortius fm doct. Nam maior honestas est vt nō ducaſ sponsa de p̄senti: cū q̄ vinculu matrimoniale cōtractū est q̄ sponsa de futuro. Superueniēte vō carnis copula inter eos oritur aliud vinculu. s. affinitatis. vñ omnes panguinei mariti sunt affines vxoris 7 ecōuerso extra de consan. q sup his. Et durant hec vincula etiā post mortē alteri⁹. vt in. c. j. eo. ti. li. vj. Sic ergo cauit̄ maxime i impetrāda dispensatiōe. Nā

quāq; orit̄ pblica honestas sine affinitate. Quāq; affinitas simul cū honestate publica: vt p̄ ex dictis Quāq; affinitas sine publica honestate: vt si extra sponsalia seu matrimoniu quis cognoscat mulierē. Nā inter eū 7 panguineos mulieris affinitas oritur 7 ecōuerso. vt in. c. discretiōnē. de eo qui co. san. vt. Nec orit̄ hoc casu publica honestas.

¶ An autem in dispensatiōe sit faciēda mentio specifica de affinitate et publica honestate vbi sūt coincidunt. An vō sufficiat facere mentioē de affinitate? Rñ. Panor. in. c. nō debet. de san. concordando opiniones dicit. q si publica honestas necessario p̄prehenditur sub affinitate: satis est de affinitate fecisse mentioē. Et sic procedit glo. in dicto. c. nō debet. Exemplū. Si impetro dispensatiōē: vt liceat mihi ducere vxorē panguinei mei defuncti: non obstante affinitate in tercio gradu. nā ex quo feci mentioē q fuerat vxor cōsanguinei mei: cōsequēter feci mentioē de publica honestate. Et sic p̄ sequentiā videt̄ sublata virtute dispensatiōis. Si vō nō cōprehēdit̄ ex narratiōe verbor. vt puta. Impetraui dispensatiōē: vt liceat mihi ducere. l. vxorē. nō obstante q sit mihi affinis in tercio gradu: nō valet dispensatio si vltra affinitatē erat publica honestas: ex quo d̄ ea nō fuit facta mētio exp̄sse vel tacite. Nā affinitas pōt p̄trahi sine matrimonio: vt dictū ē. Nota tñ q antiquitus fuerūt due spēs hui⁹ iusticie publice honestatis. vna que cōtrahēbat̄ ex secūdis nuptijs. vbi grā. Petr⁹ habebat vxorē quo mortuo eius relicta cum alio p̄traxit: ples nata de secūdo viro. olim nulli panguineo p̄mi viri poterat cōiungi. Et hec spēs est hodie sublata de medio dicto. c. nō debet. Alia est que p̄trahit̄ ex sponsalibz de futuro. de q̄ dictū est s̄. Et hec remanet.

¶ Quid si spōsalia de iure nō tēuerūt? Rñ. Si spōsalia fuerūt pura 7 certa. etiā si fuerit nllā rōne panguinitatis. affinitat̄. religiōis. frigiditatis. aut alia quīs rōne. orit̄ publice honestatis iusticia ad dirimēdū sequētia spōsalia vñ infimonia nisi fuit. sent nulla rōne p̄sensus. vt puta qz ambo vñ 7 infans vel furiosus. et de spon. c. vnico. li. vj. Ex quibz habes q monachus p̄t impedire panguineos suos ne p̄trahāt cū aliqua panguineaz cuz qua ip̄e monachus p̄traxit spōsalia de facto. Nota etiā Pe. de pal. limitantē id qd̄ dictū est d̄ defectu p̄sensus qz hoc verū quādo defectus p̄sensus est apparens: vt in pueris 7 amētibz. Secus esset quā esset latēs sic in illo q̄ p̄trahit nō aīo p̄trahēdi. h̄ decipiēdi: qz tūc orit̄ publice honestatis iusticia qz ecclesia instituit istud impedimentū p̄pter apparentiam honestatis. Et ideo impedit quia de intentiōe non potest sciri. Nota etiā glo. singularē in dicto. c. vnico. q licz supueniens affinitas dissoluat sponsalia de futuro. Supueniens tamē iusticia publice honestatis. ipsa sponsalia nō dissoluit 7 merito. secunda em̄ sponsalia tollūtur per publice honestatis iusticiam ex p̄mis inductam Non ergo ex secūdis potest esse honestas: que tollat p̄ma spōsalia.

¶ Quid autem si sunt nulla ratione confusus in

Impedimentū. xij.

his qui habent etatem legitimā de contrahendo sponsalia. An inducant publice honestatis iusticiam. Sic fm Job. de san. li. j. pticula. viij. distinguendo. q̄ aut sponsalia cōtracta sunt ante septēnium. Et sic non generat publice honestatis iusticiā. Sed de hoc. j. Aut sunt cōtracta post septēnium. et tunc aut cōsensus deficit vt in furioso vel ebrio. Et tunc nō generant publice honestatis iusticiam. Si autē nō deficit cōsensus. Et tunc aut sunt pura et incerta vt si dicatur accipiam vnaz de filiabus tuis. Et tunc non generant rē. vt etiam tenet glo. in. c. vnico. Aut sūt pura et certa. Et tūc generant. Aut sunt conditionata. Et tunc aut apponitur honesta conditio. Et tunc non generant nisi post euentum conditōnis. Et hoc fm glo. ibi nisi interueniat interim carnalis copula. Aut apponitur conditio inhonesta. Et tunc aut est contra substantiā. Et tunc nō generat. Aut nō est cōtra substantiam matrimonij. et tunc generat: quia talis conditio habet p̄ nō adiecta fm Ho. et Jo. an.

¶ Quid autem dicendum quādo apponit conditio que inest ip̄i matrimonio siue sponsalibus. puta si deo placuerit vel ecclesie: vel si possum te d̄ iure habere uxorem. Si post congrū impedimentum et sponsalia soluta. contrahat sponsalia pure cum alia prioris cōsanguinea. An teneant secūda sponsalia. videtur q̄ non: quia conditiones que insunt non faciunt legatum cōditionale. ff. de cōdi. et de. l. conditiones. Sed Jo. mo. et Jo. an. in dicto. c. vnico. dicunt q̄ matrimonij cōtractum cum prioris cōsanguinea tenet. Et sic cum prima nō est contracta publica iusticia: licet conditio ista intelligat̄ etiam si nō apponatur: tamen quando non exprimitur consensus purus remanet. conditiones enī tacite non faciunt obligationem conditionale. dicta. l. conditiones. tacitum tamē si exprimitur facit rem conditionale. ff. de leg. primo. si ita legatum. Idem Panor. in. c. significasti. de elect. vbi per istam. l. si ita. dicit q̄ si relinquo alicui. l. si voler. legatum est cōditionale. Secus si reliquo simpliciter. Et tamē illa conditio si voler: tacite inest legato cum legatarius possit repudiare legatum. Nam quādo relinquo. si voler. suspendo virtutē legati in euentum cōditionis. vnde nō acquiritur legatario: nisi declaret voluntatem suā. vt ibi. Sed quādo simpliciter fit relictum: acquirit legatum: etiam ignorant: licet cōcomitetur cōditio si voluerit acceptare: quia tūc cōditio est pura et non cōditionalis. Nam opi. etiā tenet Directoria li. j. Idē Jo. de san. Donal. et Hosti.

¶ Donec q̄ frater meus ioco aliquam desponsauerit. nūquid impedior cōtrahere cum cōsanguinea illius. Archi. videtur tenere q̄ nō. si iocus patens est. Nam taliter desponsans. nullo mō consentire intēdit. ergo rē.

¶ Quid si sponsalia sint facta sub conditōe. et pendente cōditione. vir cum alia cōsanguinea illius cōtrahit per verba de p̄senti. Rñ. cum secūda debet remanere: quia ex sponsalibus cōditionalibus licet ex nō habentibus p̄sensum et incertis. nō orit

publice honestatis iusticia. d. c. vnico.

¶ Quid si duo infantes vel vnus maior septēnio. alter minor cōtraxerūt sponsalia ip̄i vel parētes pro eis. Rñ. Si facti maiores septēnio percohabitationez mutuam seu aliter verbo. quia post septēnium ad inuicem vocant se sponsos vel facto vt quia post septēnium secum iacet. vel eam osculatur. vt sponsus vel bis similia. per que liquido appareat q̄ in eadem voluntate perdurauerūt sponsalia cōualeseūt. als non. Nam ab initio nulla fuerunt ex defectu cōsensus. Et ideo non inducunt publice honestatis iusticiā. extra de despon. impu. si infantes. li. vi.

¶ Quero pro declaratiōe p̄dictorum. An ad cōtrahenda sponsalia futura requirat̄ septimus annus completus. Rñ. glo. in. c. Iuuenis. de despon. videtur sentire q̄ discretio suppleat etatē. Et Panor. ibi dicit. q̄ dictam glo. cōmuniter sequitur docto. Archi. etiam sequēdo dictam opinionē dicit. q̄ si primus septēnio plus intelligit q̄ cōsueuerūt intelligere nouēnes nō videtur ratio quare non debeat malicia supplere etatem in primo septēnio quo ad sponsalia. Sicut supplet pudentia in contractu matrimonij. Sed Panor. in dicto. c. Iuuenis. dicit q̄ hoc. nullo iure pbatur. vt patet in. c. litteras. et in. c. accessit. d̄ despon. impu. vbi tex. loquitur de septimo anno completo. Et bene faciūt illi tex. q̄ etas ista perueniri nō possit als papa distinxisset prout fecit in minore. xij. annorū in. c. cōtinebatur. de despon. impu. pro hoc etiam facit. d. c. si infantes. quod loquitur de minore septēnio si distinguēdo. an malicia suppleat vel ne. Et Panor. ad hoc dat talem rationē. Nam vbi requiritur certa etas respectu discretiōis. non potest p̄ueniri. vt patet in etate ad cōficiendum testamentū. vt in. l. qua etate. ff. de testa. Nec obstat fm Panor. d. c. Iuuenis. quod multum facit pro alia opinione. Nam ille tex. fundauit se super dubio attentatus. quia forte attētauit rē. Nam puellam istam iam traduxerat ad domum. Item textus fundat se super honestate ecclesie. quia illa dicebatur cōiunx istius. vnde hic fuit cōtractum matrimonium per verba de p̄senti. licet de facto. Sed casus magis dubius est fm Panor. si fuerunt contracta sponsalia cum minore septēnio. et interuenit temptatus. vel saltem sit dubium. vt quia secus cohabitabat sp̄sus. Et videtur q̄ hic oriatur publica honestas. ex quadam honestate. tamen hoc iure nō probatur. hec Panor. vtraq̄ opinio est probabilis. Et ideo vnusquisq̄ amplectat̄ opinionē quā maluerit.

¶ An ex sponsalibus que parētes pro filiis puberibus vel impuberibus contrahunt. filij obligentur. Rñ. si consenserūt expresse vel tacite. vel si presentes fuerunt. nec contradixerunt. obligantur. et in eis oriatur publica honestas. Idem dicitur si absentes fuerūt. et postq̄ scierunt ratificauerunt tacite vel expresse. Als ex sponsalibus factis a parentibus. filij nō obligantur. nec oriatur publice honestatis iusticia. d. c. j. infantes.

Impedimentū. xiiij.

De affinitate. et strahitur affinitas etiā per fornicariam copulam. extra de eo q̄ eo. p̄san. v. l. i. c. d. discretionē.

Quid est affinitas? Rñ. fm̄ Hosti. est primitas sine attinentia vni⁹ p̄sone ad aliā. p̄ueniens ex carnali copula: omni carēs parētela. scz p̄ se; licz p̄ accidēs aliē eē posset qz p̄ accidēs p̄t licite et illicite p̄misceri cōsanguinitas p̄sanguinitati. et affinitas affinitati. et cōsanguinitas affinitati; vt in incestu Noth cum filiabus. et Caroli magni cum sorore ex qua genuit Rolandum filium et nepotem. Et ip̄e pater et auūculus quia frater matris. Hec p̄e. de pal. Qui etiā addit: qz affinitas est tantū vinculi adeo qz si resurgeret frater meus qui fuerat vxo ratus quū ip̄e non sit maritus amplius ip̄i⁹ mulieris: tamē illa mulier est mibi affinis. vnde et in patria erūt cōsanguinitates et affinitates. Et ideo Pano. in. c. fraternitatis. extra de fri. querit. nūquid Lazarus resuscitatus recuperet vxoem et filios et alia bona. Idem queritur: an p̄uus baptizatus resuscitatus iterum debeat baptizari. Idē de ordine et p̄fessione religionis. Item si aliqua reliquerūt ecclesijs. nūquid possint repetere. de quo vide per glo. et Archi. xxxij. q. vij. c. ij. et per Jo. an. in dicto. c. fraternitatis. post Bar. bñ. Et videt̄ cōcludere qz ea que imp̄mūt̄ anime nō perdi derint. Et sic non est opus tractare de recuperatione. Exemplum. In ordine. Baptismo. et alijs sacramētis: in quibus character imp̄mūt̄ anime. Idem in professione: non quia professione imp̄matur character: sed quia obligatio inde orta: deo acquirit̄. In alijs vō que inherēt corpori: tenet qz si vere fuit mortuus nō recuperat bona de rigore. Secus si credebāt mortuus et nō erat: vt quia reperitur viuus in monumētō. Idem in casu duobz. Bar. tamē in. l. j. c. de sa. sanc. eccle. dicit qz talis mortuus d̄ iure recuperat bona. vide s̄. Ecclesia p̄mo. et dic vt ibi.

Quot sunt genera affinitatis? Rñ. fm̄ Directoria l. i. p̄mo. tria sunt. Sed p̄imum genus hodie tm̄ habet p̄hibitionem. extra eo. nō debet. Sed nota quatuor regulas pro declaratione hui⁹ impedimētī. Prima est. qz p̄sona de qua queritur post carnalem copulam facit p̄mū genus et gradum affinitatis. Iuxta gradum cōsanguinitatis inter virum et cōsanguineos vxois. Et inter vxoem et cōsanguineos viri. extra eo. qz sup̄ bis. Secunda regula qz quoto gradu quis distat a p̄sanguineo suo vel p̄sanguinea: totto gradu distat ab eius vxoze vel a marito ip̄ius. xxxv. q. iij. de p̄p̄n. quis. et c. equaliter. Tercia regula est qz p̄sona addita p̄sone per carnalem copulam mutat genus et non gradum. xxxv. q. iij. hac auctoritate. Quarta regula. qz p̄sona addita p̄sone per carnalem copulam mutat gradū et nō genus. xxxv. q. v. p̄oro vnde v̄. Mutat nupta genus: sed generata gradum.

Qualiter genera affinitatis computent̄? Rñ. Directoria fm̄ regulas predictas. Primum genus

sic computat̄. Ego et soror mea attinemus nobis in p̄mo gradu generis cōsanguinitatis. P. cognoscit sororem meā carnaliter. Et sic persona petri sociatur p̄sone sororis mee per carnalis copulam. Hic ergo per carnalis copulam mutat genus attinentie: quia alio genere attinet mibi soror mea. scz genere cōsanguinitatis. Alio. P. quia in genere affinitatis. Sed nō mutat gradum: quia in eodem gradu cōsanguinitatis in quo ego sum sorori mee. scz in p̄mo. Et in eodem gradu affinitatis sum. P. scz in p̄mo. Et quod dixi de sorore mea hoc idem intelligas de quacūqz cōsanguinea mea in quocūqz gradu: quia omnes mariti cōsanguinearū mearū sunt mibi affines in p̄mo genere. et in illis gradibus affinitatis: in quibus gradibus cōsanguinitatis vxoies eorū attinent mibi: quia si qua est mibi in secūdo gradu cōsanguinitatis: maritus ip̄ius est mibi in p̄mo genere affinitatis et in secūdo gradu. Et si qua est mibi in tercio gradu cōsanguinitatis: maritus est mibi in p̄mo genere affinitatis. et tercio gradu. Et sic de quarto. quia gradus p̄putant̄ inter affines respectu p̄sanguinitatis tm̄. dicto. c. p̄oro. Et qd̄ dictum est de maritis cōsanguinearū mearū. Idem intelligas p̄ omnia de vxoibus cōsanguineorū meorū. Secundum genus per eādem regulam inuenitur. Pone qz Petrus maritus sororis mee: qui est mibi in p̄mo genere affinitatis et p̄mo gradu: mortua sorore mea: strahit cum Berta. hec Ber. Petro quōdam sorori mee marito: p̄ carnalis copulam sociata mutat genus: quia cum Petrus attineret mibi p̄mo genere affinitatis. Berta attinet mibi secūdo genere: sed nō mutat gradū: quia attinet mibi p̄mo gradu secūdi generis affinitatis: sicut Petr⁹ attinebat p̄mo gradu p̄mi generis. vnde mortuo Petro: inter me et Bertam matrimonū olim cōtrahi nō poterat. Et fm̄ hoc cōtrahitur tm̄ ex vna parte: sed aliqui cōtrahitur ex vtroqz latere: vt. P. et. A. sunt frater et soror. Ego accipio. A. in vxoem. Et sic. B. est mibi in p̄mo genere affinis. P. accipit Ber. in vxoem. Illa est mibi affinis in secūdo genere et p̄mo gradu. Et hoc genus contractum est ex vtroqz latere: quia vterqz cōsanguineorū cōtrahit scz P. et. A. Idem est p̄ omnia inter vxoem meā. et maritū sororis mee. Idem inter maritos duarū sororū vel duarum cōsanguinearū. Et inter vxoies duorū p̄sanguineorū. Item pater et filius possunt strahere cum matre et filia. et duo cognati cū duabus cognatis. et auūculus et nepos cum duabus sororibus. extra eo. c. j. et dicto. c. qd̄ super bis. Istud secūdum genus posui: vt p̄mū meli⁹ appareret. Tercium non pono: quia nullius utilitatis. Si vis videre. vide Ber. in dicto. c. nō debet. Et ex p̄dictis patz veritas multarū p̄clusionū. Pone mortua vxoze: vir vult accipere in vxoem illam que quōdam fuit vxoze alicuius de p̄sanguinitate vxo ris p̄ime. nūquid potest? Rñ. per p̄dicta. qz licz nullā feminā de p̄sanguinitate p̄ime vxo is possit accipere: quia ibi est affinitas. tamē feminā olim vxoem alicui⁹ de ip̄a p̄sanguinitate: bene potest.

Impedimentū. xiiij.

accipere. Et idem dicendū si ponat similes casus ex parte vxoris. Item pone. Petrus accepit Bertam in vxorem ex qua habuit filiam. que nupsit sempromio. demum. h. mortua Berta vxore sua: accepit secundam vxorem. postmodū moritur. P. et etiam filia sua vxor dicti sempromij. modo dictus Sempromius vult accipere in vxorem illam mulierem que fuit secūda vxor dicti Petri. Queritur an possit. Hec questio nūc accidit de facto. Et dicendum est per p̄dicta q̄ sic: quia licet iste Sempromius non possit accipere in vxorem aliquā de p̄sanguinitate sue vxoris vsq̄ ad quartū gradum: tamen feminā olim vxorē alicuius de ip̄a p̄sanguinitate bene potest accipere. vt est in casu nostro: et sic erit casus q̄ gener potest accipere in vxorem mulierē que fuit vxor: Socii sui. quod est mirabile. Item olim q̄s nō poterat ducere successiue vxores duorum fratrum: quia ibi inerat terciū genus affinitatis cum secūda. nam duorum fratrum vxores sunt in secūdo genere affinitatis. Sed si altera p̄ mortem mariti nupsit Sempromio. Ille Sempromius attinet vxori alterius fratris in terciō genere: q̄ ē p̄sona addita secundo generi. Ideo mortua vxore sua et marito alterius non poterat olim ducere illā obstante terciō genere affinitatis. et vltra impedimentū affinitatis suberat impedimentū publice honestatis. Sed cum secūdū genus et terciū sint sublata: videt q̄ publica honestas tanq̄ accessoria sit hodie sublata. hec Panor. in dicto. c. nō debet. vide etiam glo. singularē ibi: que notabiliter concludit: q̄ illa publica honestas que veniebat accessione ad secūdū et terciū genus affinitatis est hodie sublata: quia sublato p̄ncipali: remouetur accessorium. Sed publica honestas que nō venit sic accessorie: vt in ea que oritur ex cōtractu sponsaliorū seu matrimony cum consanguineo meo. non est hodie sublata: cū de ea nulla fiat ibi mentio. Et q̄ hoc sit verum aperte probatur in. c. unico. de spon. li. vj. Et Panor. in dicto. c. non debet. ex dicta glo. infert vnam regulam in materia extensionis. q̄ vbi duo sic se habent: q̄ vnum venit cōsecutiue ad reliquum. vno sublato vel mutato: etiam cōsecutiū intelligitur sublatum vel mutatum. ad hoc tex. optimus in. c. miramur. de ser. non or. De dispensatiōe circa istam publicam honestatem. vide s̄. c. immediate p̄cedenti. Itē infertur q̄ relicta viri qui fuit germanus vxoris mee vxore mea mortua potest mihi esse vxor. Item cognatā vxoris defuncte: licite quis ducit in vxorem. Aut enī erat cognata: q̄ fuerat vxor fratris vxoris. et tūc est in secūdo genere affinitatis. et sic possunt p̄trahere. Aut erat cognata vxoris: quia ambe fuerūt cōiuges duorum fratrum. Et tūc sunt in secūdo genere. Et sic p̄nt p̄bere.

Quādo vir carnaliter cōiungit vxori: omnes p̄sanguinei vxoris efficiuntur affines viro. et cōuerso. oēs p̄sanguinei viri efficiuntur affines vxori et in eisdem gradibus cōsanguinitatis et affinitatis attinent: tamē altero genē affinitatis. Sed in cognatos viri et cognatos vxoris. nulla ex illo ma-

trimonio orit̄ attinetia. d. c. qd̄ sup̄ bis.

Quid si aliquis polluit aliquā extraordinarie id est extra naturalia? Rñ. fm̄ Dir. q̄ etiam si circa claustrā pudoris fiat: non facit affinitatem: nec matrimonij p̄sumatū: nisi ex consensu fiat matrimonij. et si mulier semen emittat: sed vir non: nō contrahit affinitas. Et est ad hoc ar. de frigido: q̄ palpando mulierē potest puocare ad seminis emissionem. et cōuerso. Et tamē nō est matrimonij: vel cōmixtio seminis. Et ideo nec affinitas. Sed si vir emittit in mēbro mulieris: et nō mulier. dubitari potest. verū tamē sine emittat sine nō: et etis neutro emittente sponsalia prius facta ratificantur propter cōsensum matrimoniale qui inesse p̄sumitur. ar. c. extraordinaria. xxxv. q. iij. dūmō sunt matrimonio apri vel primi. extra de despon. impu. cōtinebatur. Idem tenent Din. Jo. et Archi. i dicto. c. extraordinaria.

Sed p̄o declaratione p̄dictorum queritur an ad cōtrahendam affinitatem requiratur seminum vtriusq̄ cōmixtio? Respondeo. Panor. in. c. fraternitatis. de eo qui co. constan. refert Inno. tenere q̄ nisi detur cōmixtio seminis vtriusq̄ intra claustrā pudoris: non causatur affinitas: nec cōsumatur matrimonij. vnde nō sufficeret emissio seminis vnius. Et ponit exemplū in frigido et. Sed Panor. dicit q̄ cōmuni opinio medicorū ē in cōtrariū. scz vt semen mulieris necessario nō cōcurrat ad generationē. Secus de semine viri. Idem tenet Fed. de se. in cōsilijs suis. vbi dicit: q̄ ad causandam affinitatē seu ad matrimonij cōsumandum: necessario non requirit. q̄ mulier emittat: sed satis est q̄ viri semen sit cōmixtū materie vxoris. Et cōtrario enī sequeretur magna absurditas. Nam pone. q̄ per annū mulier non emisit: nō concepit ex semine viri et peperit. Absurdum enī esset dicere q̄ matrimonij non sit cōsumatur: vel q̄ affinitas nō sit p̄tracta. Immo plus dicit De. de Val. in. iij. q̄ sine copula potest causari affinitas: si fiat seminis receptio. Sicut dicunt quidam de antichristo qui nascetur semine transfuso p̄ demionem incubum et succubum. Idem dicunt quidam medici de quadā muliere que impregnata ē ex semine transfuso dum balnearē in balneo. vbi mali homines spermatizauerant: quātūcūq̄ etiam quis inuadat vel frangat vasa pudoris. nō in ip̄o vase tamen semen effundatur. non contrahitur affinitas.

Pone q̄ iuuenis deflorauit sp̄saz: et aperuit seras eius: sed nō emisit semē. Nūquid tenet matrimonij cū secūda? Quidā dicūt q̄ sic: vt refert Directoria. vbi s̄. quo ad rei veritatem. vt notat Jo. in dicto. c. extraordinaria. Et ita deberet seruari: si constaret q̄ nō spermatizauit. Sed aliter p̄sumitur. s. q̄ eam cōgduerit: et sic cōpelleat stare cū p̄ma. Similit̄ si aliquis solutus cū soluta apiret seras: et nō spermatizaret. et cōstare posset. p̄sanguine defloratoris nō impediret p̄bere cū illa. Idē dicendū si maritus deflorauit vxorē: et an seminis emissionē velit intrare monasterij. possit intrare

Sed ecclesia se opponeret ex p̄sumptione. extra de despon. impu. si infantes. li. vi. vbi hoc etiam notat Archi. flo.

¶ Quid si moritur p̄sona: mediante qua contrahitur affinitas: puta moritur maritus vel vxor: vel cōcubina: vel cōcubitor. Rñ. nihilominus remanet affinitas que erat ad cōsanguineos eius: nec potest esse inter eos matrimonium. xxxv. q. x. fraternitatis.

Impedimentum. xv.

¶ De impotentia coeundi. quid sit. Rñ. fm Ray. est viciū anime vel corporis vel vtriusq; quo quis impeditur alteri carnaliter cōmisceri.

¶ Quot sunt species impotentie. Rñ. fm Ray. Sunt p̄ncipaliter due. Una est naturalis: vt impotentia pueri: vel frigiditas senis: seu etiā frigiditas oplexionis. Aut artatio mulieris. Alia nō naturalis: s; accidentalis vt castratio et maleficiū.

¶ Virum naturalis impotentia impedit matrimonium. Rñ. illa que est in puero vel puella impedit ad tempus: quia q̄d̄m̄ inest non potest cōtrahere. extra eo. quod sedē. vbi habet q; impotēs ad copulā: est impotens ad matrimonium cōtrahendū. Sed illa naturalis impotentia que est in frigido: si est perpetua impedit matrimonium cōtrahendum et dirimit contractū. extra eo. laudabile. Illa tamē que est in sene nō impedit: q; habet habituz q̄m̄ reducibile ad exercitium: aut cōsilio medicorū: aut artificio. Et ideo dicit glo. in c. nuptiarū. xxvij. q. j. q; nemo ē adeo senex q̄n̄ calere possit natura vel artificio. qd̄ nō est i frigido vel i puero.

¶ Quid si vir nō est oīno frigidus: sed vel membrū non erigitur: seu diuersimode ineptū est. Ita q; nō potest vxori cōmisceri: vel statim spergit semen et huiusmodi. Rñ. fm Hosti. Si potest iuuari medicinis: planum est q; tenet. Aliter expectandam est triennium. et postea forsan separari poterit: sicut poterit naturaliter frigidus. Expectatio tamē triennij fienda est: nisi p̄ prius possit de impedimento constare. De hoc triennio vide supra diuortium.

¶ Virū caliditas impedit sicut frigiditas. Rñ. Aliter. q; caliditas sup̄flua vix potest esse impedimentū perpetuū. Si tamē inueniret q; per triennium copulam impediret carnis: iudicaret p̄petuū q; tū frigiditas magis et sepius impedit: tollit enī nō tū cōmixtionem seminū: sed etiam rigore mēbrorū quo fit cōmixtio corporū. Iō frigiditas magis ponit impedimētū q; caliditas.

¶ Quid si mulier dicit vix nō impotentē. p̄pter defectum membri. Rñ. fm Hosti. vir est inspiciendus per honestos viros sicut de muliere arta. Si vō alleget excessuz mēbrū. dicit Hosti. q; papa est p̄ulēdus. Quidā tū dicūt hoc casu idem dicendū quod de arta que potest contrahere cum vno et nō cum alio. Dicit enī Auicena. q; mulier quandoq; nō est arta: sed vir eius nō puenit ei. vnde vterq; indiget p̄mutatione.

¶ Quid si vir habet membrū multū carnosum.

Rñ. Hosti. se audisse ab expertis: q; hec pōt esse iusta causa dirimendi matrimonium. Nam infirmitas elefancie occasio posset esse que reddit etiam nulum grossuz. id est membrū. Et hoc ip̄e Hosti. de facto fuit expertus: vt ip̄e dicit.

¶ Quid si quis non potest copulari cum virgine: sed cum corrupta sic. Rñ. fm Tho. in. iij. posunt medicinaliter cum aliquo instrumēto claustra pudoris frangi: nec hoc esset contra naturam quia non fieret ad delectationem: sed ad medicinam.

¶ Quid si quis mouetur ad pulchram: et non ad turpem. Rñ. fm Tho. huiusmodi abominatio mulieris non est causa naturalis: sed accidentalis. Et ideo idem iudicium est quod de maleficio: de quo infra.

¶ Quid si vir sciat se frigidum et ineptū. et tamen scienter contrahit cum aliqua. Rñ. fm Ray. Si mulier vult cohabitare non potest vir ab ea recedere. ar. extra d eo. qui du. in ma. c. j. et extra eo. cōsultatiōi. et quas tanq; vxores habere nō possunt habeant vt sorores. Et idem dicendū si mulier sciens se esse artā p̄traxit cū aliquo q; si vir cohabitare velit nō poterit illa discedere.

¶ Quid si aliquis scienter p̄trahit cū arta. Rñ. fm Inno. tenetur cum ea stare: vt frater et soror. Si tū cōtrahat cū alia tenet matrimonium quous p̄mam vt sororē tenere et alere teneatur. Et eodem modo si qua mulier scienter p̄trahit cū frigido: vel impotente. Et idem dicendū: si frigidus et arta: scienter cōtraxerint.

¶ Virū artatio mulieris sit semper impedimentum p̄tracti matrimonij. Rñ. fm Ray. Si absq; piculo potest subueniri beneficio medicine: vel p̄ futurū vsum viri. p̄portionari: nō impedit matrimonium p̄trahere. extra eo. ex litteris. Si vō nō potest aliquo mō subueniri sine graui periculo: certe sepabit. vide de hac materia s. diuortium.

¶ Quō constabit q; illa que fuit sepata a p̄mo p̄pter artitudinē sit facta idonea ei p̄ vsum cū secūdo. Rñ. fm v̄y. p̄ iuramētū matronarū. A q̄b; inspiciet ip̄a: vel forsitā vterq;.

¶ Quid fiet si reddita p̄mo cognosci nō possit. Rñ. fm Hosti. remanebit p̄ triennium cum ip̄so: quasi p̄sumatur maleficiatus. et si interim eaz cognoscere potest: cū illo stabit. al̄s elapso triennio restituetur. secūdo sine spe q; iterū reddatur p̄mo licet glo. Ray. dixerit q; ista restitutio potest fieri vsq; in infinitū.

¶ Sed nūquid possit p̄trahi matrimonium cū illa que est arta: sed p̄ incisionē potest fieri apta. Rñ. fm v̄y. dicit Du. q; nō credit nisi facta incisione q; si ante incisionē ducat eam: tūc si facta incisione adhuc duret. p̄mus p̄sensus sufficit ad matrimonium. Si vō nō duret: vel nō de nouo p̄sentiat i eā aut nō carnaliter cognoscat eā: pōt ab ea recedere et aliā sup̄ducere. q; si nolit pati incisionē. non est cogēda: maxime cū timeat piculū.

¶ Donec q; est vni arta et apta alteri. nūquid potest cōtrahere. Rñ. fm v̄y. q; sic: cum illo cui potest sine piculo cōmisceri. cum aliq; autē non tenet

Impedimentū. xvj.

matrimonii.

Circa impotentia coeundi: quoniam est propter impedimentum accidentale. puta propter crastatores. An tales possunt habere? **R.** Non. **P.** Anor. in. c. qd sedē. extra eo. de mēte doc. dicit. qd spado utroque testiculo carens: non potest contrahere matrimonium. **S.** autē si careat uno tantum. Et sic potest intelligi. l. si fua. §. si spadoni. ff. de iur. dotum. Et vide glo. in. c. bi qui. xxij. q. vij. qd tractat de eo qd habet virgā erectā: sed non potest emittere semē. propter impedimentum naturale vel accidentale. Et tenet ibi glo. qd talis potest matrimonium contrahere: cum possit mulierē puocare. Sed contra tenet contrarium: quod putat **P.** Anor. verū: quod ex quo non potest generare: potest vtroque dicere. Ego volo esse masculus. ut extra eo. c. accepisti. Et propter hanc rationem dicit aliqui ut recitat **R.** in. iij. de sene. qd si esset talis frigiditas ratione senectutis: quod nullo modo iuvari posset natura vel arte. Idē esse dicendum sicut de naturali frigiditate: quia talis contrahendo se obligaret ad impossibile.

De impotentia de coeundi propter maleficium dicitur ut s. **D.** inortium.

Utrum autem maleficium per aliud maleficium sit tollendum? **R.** Non. **F.** in Den. de gan. in quoz. v. qd maleficia virtutem nullam: aut efficaciam habent ex natura propria: sed cuncta que apparēt fieri propositis maleficiis immediate sunt a demonibus: ut homines decipiant. Et ex quibusdam pactone eorum ad quos pertinet omnia molinua artium magicarum. Nec debet homo eis fidem adhibere quod aliquid ex se agant. Et ideo proutiosum est ea facere vel proutiosum prestare quemadmodum illicitum est idololatriam comedere. Licet etiam proutiosum sit operibus supstititiosis communicare: catholicum tamen est destruere operibus supstititiosis seu demonis. Et in hoc est contrariari. Et sic dico quod licitum est maleficium deponere: sicut licitum est idololatriam in cloachā purgare. Et etiam ut curetur infirmus maleficiis. Non tamen credendo. quod virtute illius maleficij morbus ille contingat. hoc enim esset infidelitatis. Sed quod fiat ex pacto demonum: ex divina permissione: quod non consueverunt firmi pactone suam maleficiam verare nisi constante illo maleficio. Idem **S.** in. iij. Et ex predictis videtur concludendum quod licet maleficium tollere per aliud maleficium: dummodo fides non adhibeat vel sortilegia vel incantationes non fiant. Et hec nota. De hoc vide infra Maleficiatus.

Impedimentū. xvj.

De matrimonio tracto contra interdictum ecclesie. Sciendum quod matrimonium contra interdictum ecclesie vel iudicis tractum: licet contrahi non debeat: tamen tractum non dirimitur. Imponenda est tamen penitentia: et separari debet donec cognoscat de causa interdicti. ex eo. p. totum. Nota etiam quod sponsalia tracta cum aliqua per verba de futuro: cum interdicto ecclesie: non habent dirimere matrimonium postea cum alia contractum per verba de presenti. extra eo. c. ij.

Quid autem si papa interdiceret omnibus generaliter ut non contrahatur matrimonium. An teneant matrimonium postea tracta. **H.** ex notatis per **L.** in. de. vnica

de re. p. mu. vbi quo ad spiritualia matrimonium placuit ex illo textu. quod tanta est potestas papae quod reddat spiritualia matrimonium illicita. Quid autem de carnalibus: ut si dicat papa oreten? **N.**olum? quod contrahatis. Et si contra feceritis puniamus nullum. Dicit **L.** and. qd si voluntas papae est rationabilis non tenebit matrimonium: quod potuit inhabilitare: et eius voluntati statueret quo ad hoc. l. inhabilitate psonarum. Et hoc dicit se tenuisse p. c. ad dissoluendum. extra de despon. impu. Idem dicit **L.** and. de sacramento penitentie. quod hoc sacramentum pendet a dispositione eius. hec **L.** ar. Idem **D.** in. li. j. dicens quod vbi voluntas papae rationabilis est et iusta in promulgatione legis: efficaciam matrimonij impedit. ut per de impedimento publice honestatis. **M.** si sacro matrimonij persone legitime quo ad talia spiritualia: sit oino in dispositione papae. Et idem in sacro penitentie ut notant in dicto. c. ad dissoluendum. vbi hoc notat **I.** nno. et **H.** osti. qd addit quod idem est etiam si oreten? vna voce: sine aliqua constitutione hec prohibeat. Secus dicit in sacramentis in quibus materia non spectat ad dispositionem papae: sicut aqua in baptismo. panis et vinum in eucharistia et similibus: quia in illis voluntas eius quantum ad effectum: et per se efficaciam sacramenti non posset impedire: debita materia et debita forma cum intentione percurrerent. De hoc per **H.** ug. xxvij. dist. nullum. facit quod notat de osue. quanto. vi. de s. **C.** confirmatio sacri. Idem **H.** osti. in. c. tua. de sp. duo. dicens quod interdictum papae est fortius quam matrimonium nisi presummatum cum sup illo possit statuere ad libitum. ut in. c. ex publico. de puer. coniu. Glo. tū in dicto. c. ad dissoluendum. singulariter dicit quod matrimonium tractum contra interdictum papae: etiam cum clausula decreti irritantis: tenet mero iure: alio impedimento non supposito. Idem videtur tenere **I.** nno. sentiens aliud esse in sp. salibus. l. qd irritant. Et **F.** in **H.** osti. p. concordari opinionem fin **D.** in. li. j. Sed in matrimonio non. Et sic intelligi opinionem. v. d. et **H.** of. Alij autem distinguunt inter clausula generale et speciale: ut primo casu non irretat matrimonium. secundo sic. Et quo constat de intentione papae. **P.** Anor. aut in dicto. c. ad dissoluendum. distinguit. quod aut interdictum papae habet perpetuam causam prohibitoris. et dicit perpetua fin glo. in dicto. c. tua. quoniam non est restricta ad certum tempus puta si prohibetur aliquid fieri propter malum quod inde sequi potest: vel prohibetur matrimonium propter sanguinitatem vel quod simile. tunc deo dicit hanc causam temporalem quoniam causa est restricta ad certum tempus. puta prohibetur matrimonium propter veneratōis diei. Quoniam autem habet perpetuam causam: tunc matrimonium est nullum. Quoniam vero temporale: tunc matrimonium tenet. et decretum debet referri ad factum: ut sic durante causa: debeat matrimonium separari.

Impedimentū. xvij.

De impedimento feriarum. Sciendum quod tempore feriarum ubi presunt sponsalia: et etiam matrimonium quod sit solo consensu: sed tractatio uxoris nuptiarum solennitas. et carnalis copula: prohibentur fin **A.** do. in. ti. de matrimonio. Idem **P.** Anor. in. c. capellanus de ser. vbi dicit quod nuptialia proutia seu nuptiales solennitates et solennes tractationes: et carnis continentio

phibent his diebus feriatis: licet infimonia p̄trahi possit omni tpe etiā q̄dragesimali. p̄ hoc glo. no. xxxij. q. iij. hinc etiā. **Itē. c. nec vxore dnce. ea. cā. 7. q. vbi simpliciter dicitur: nec vxore dnce. Et sic simpliciter nō phibet solēnitatē. h̄ etiā dnce. s. ad domū.** Et p̄ hoc infero. q̄ nō solū hec phibitio p̄cedit in virginibus: h̄ etiā in viduis q̄ etiā sine solēnitatē nō debet p̄iūgi vns hoc tpe: nec duci ad domū.

Que autē sunt ista tpa feriatā quo ad nuptias: hic p̄mū esse ab aduētū vsq; ad ephiam. sc̄ndū a. lxx. vsq; ad octauā pasche. vt in. c. non oportet. xxxij. q. iij. terciū a p̄ma die rogationum vsq; ad octauam penthe.

Quid autē in ip̄a die octauarū pasche 7 penthe. s. in p̄ma dñica post ip̄a festā possint nuptie celebrari vel p̄trahi. Do. dicit q̄ nō. p̄ hoc lra in. c. capellan. 7. extra de ferijs. dū dicit post octauas pasche. ergo nō octaua: q̄ ter. dicit post septē dies p̄ penthe. Nō etiā essent. vij. dies post festū: si i dñica sequenti festū: nuptie celebrarent.

An autē includat octaua ephie: sicut includūt alie prediete octauę. Hosti. dicit q̄ durat vsq; ad octauā ephie inclusiue. Jo. an. dicit. q̄ lz hoc multonū loco: approbet p̄suetudo: non tñ. videt iure p̄bari. vnde satis putat. q̄ post p̄mū diem licite p̄trahant nuptie. Cū in dicto. c. nō oportet. nihil dicat de octaua. Nā si voluisset dicere de octaua: exp̄ssisset: sicut exp̄ssit in. c. j. de tren. 7. pa. vel dixisset in pl̄i. Nō ergo recedem? a lra: 7. marie post factū: nō debent p̄bentes indicari culpabiles. Et standū est p̄suetudini q̄ est optima legū interpres cessante autē p̄suetudine: tenenda est opinio Jo. an. videlicet q̄ trāfacto festo ephie dūtarat: nuptie licite celebrari possunt. Nota etiā fm̄ Arch. flo. q̄ festa fm̄ nouā 7 veterē legē a vesp̄a in vesp̄a celebrant: tñ in septuagesima est hoc sibi p̄mū q̄ ab dicat cātica leticie. Nō incipit tñ in vesp̄is: sed in cōpletorio. Et in p̄mo p̄mittit allā. vnde vsq; ad cōpletoriū exclusiue licet p̄here. Sed officiū ad nētus p̄mū p̄fecte incipit in vesp̄is sabbati p̄cedētis. vnde ext̄c nō licet p̄here. In diebus v̄o alijs n̄ solū vesp̄e. imo cōpletoriū sunt de tpe p̄cedente p̄ se loquēdo: licet p̄ accidēs sup̄ueniētē maidi festo: nihil fiat de illo cōpletorio vel solū memoria in vesp̄is. tñ in ol̄y p̄dictis est p̄suetudo obseruanda. vñ in multis terris etiā de nocte p̄funda i vigilia aduētus. 7. lxx. nuptias faciūt. Sed si post mediā noctē facerēt esset corruptela: quia a mediā nocte t̄more romano n̄or incipit: vt. ff. de fer. l. more. vñ sicut nulla cōsuetudo excusaret i mane diei: sic nec post mediā noctē. Sed certe peccatū esset: q̄ p̄tra sanctorū canones: p̄bentes etiā nuptias istis temporibus phibitis. debent puniri in quo deliquerūt sc̄z vt vsq; ad t̄pus sepentē nisi sit piculū in cōtinētie. Sacerdos autē q̄ dedit b̄ndictiōz his graui pe. ne: licet arbitraria ē puniēdus. nō autē ē mortale exigere talibz temporibus ab vxore pus rite b̄ndicta fm̄ De. de pal. Qui etiā tenet q̄ his diebus nō licet p̄here infimonia p̄ v̄ba de p̄mū: q̄ iste cōtract? d̄z fieri in facie ecclie. **Et facie autē ecclie nō videt faciendū sicut nec b̄ndictio nuptialis. Credit tamē**

Arch. flo. q̄ in hoc standū sit cōsuetudini. **Itē et si sit mortale p̄summare n̄matrimonii his diebus. tñ post p̄mā copulam iterū recognoscendo nō peccat mortaliter.**

Impubes omniter

I dicit p̄uer. j. xiiij. annū p̄pletū. puella. j. xij. et de despō. impu. ex lris. **No. bar. in. l. talis. C. d. his q̄. vt idi. q̄ licet ipuberes nō sint idonei testes i maleficijs: vt. l. in testimoniū. ff. de testi. hoc ē verū ad plenā p̄bationē: h̄ ad iudiciū b̄n̄ possunt exariari. Et sic no. q̄ dictū impubers est sufficiens iudiciū.**

Accarceratus.

I natus ad mortē 7 incarceration? possit licite abire si t̄pus 7 locū habeat? **Rñ. fm̄ Den. de gan. quolibeto. ix. q̄ licet damnato morti effūgere: h̄ nō carcerē frāgere. v̄puta si iudex dānatus dimittat in carcere sine vinculis. 7 negligit firmare carcerē: tunc absq; omni iniuria iudicis: qui nullū in s̄ habet in substantiā corpous: potest corpus suum abducere quāadmodū si q̄s sepiat agrū suū: nō licet quēq; transire p̄ agrū illi? sepe rupendo. Si tñ sepiis nō fuerit: licitū ē p̄ agrū trāsire. 7 q̄ plus est si p̄cipiat ei iudex ne carcerē creat si tñ nō oporteat q̄ vincula aut carcerem dirūpat vel quicq; sile faciat: in quo circa ip̄m ius habeat. In illo ei obedire non debet. Et si fugit: iudex sue negligentie imputet. De hoc vide supra pulera. c. Accusatus.**

Accendarius est qui

I auctoritate p̄ria ciuitatē. villā. māsum. legetem. domū. vel arbores incēdit vel filia. igne apposito ex odio vel vindicta. **xxij. q. vi. tima pessimā. 7. xij. q. ij. cū deuotissima.**

Sed qd si incendū sit ortum in vico vel ciuitate. Et causa defendendi edificium meū: dissipo edificium vicini mei. nūquid teneor? Rñ. distinguedo. Aut erat iustus metus: ne ignis occasio ne domus vicini mei: meum edificium cōbureret puta q̄ iam ignis peruenerat ad domum vicini mei: vel iuste et p̄babiliter dabitabam an perueniret: q̄ forte tempus ventosum erat: tunc nō teneor ei. ff. de incen. ru. nau. l. j. S. ex incendio. neq; etiā damnū dare video: eque pituris edibz. ff. qd vi aut clam. l. si alius. S. est 7 alia. Et q̄uis nō puenit: iuste tamē putabam ignē puenturū. Et ido nihil a me p̄d̄t repetere. ff. ad legem aquil. l. si quis fumo. S. quod dicitur. Aut non fuit iustus metus. puta quia adhuc non peruenerat ignis vsq; ad domum vicini quam destruxi: nec iuste dabitabam: tunc teneor ad simplicium damnū fm̄ Hostien.

Sed pone q̄ vicini dubitātes de igne: petunt q̄ talis domus destruat. nunquid debet domus emēdari vicino a vicinitate? Rñ. q̄ sic ex summa equitate. vnde consulendum est iudici: vt hoc ex officio suo fieri faciat. argu. ff. ad. l. rodiam de iactu. l. si laborante. et hoc est equissimum. De ma

Indulgentia

teria incendiarioꝝ et effractorum. vide s. Absolutio primo.

Indulgentia. Quid est? Dicitur quod est pene relaxatio quam quis iuste pro culpa peccatis facere debuisset; de thesauro ecclesie ad diuinam iusticiam persoluenda: sumpta. Dicitur in predicta diffinitione. relaxatio pene. ad differentiam relaxationis culpe: que fit per gratiam dei in contritione. Et sic gratia formaliter lauat in contritione. Deus autem effectiue dimittit culpam. s. pe. dist. j. c. verbu. Et quo inferitur quod nulla indulgentia directe potest esse a pena et culpa. licet vulgus hoc affirmet. Nam culpa directe dimittitur in contritione et confessione. Et propter hoc dicitur quodammodo quod ecclesia nunquam videtur tali forma. vt. s. dicatur indulgentia dari a pena et a culpa: quoniam si tali vteretur forma: videretur euacuari sacramentum confessionis. quod esse non potest. scilicet de necessitate salutis: quod esset contra omnem theologicam disciplinam. et contra. c. ois. de pe. et remis.

Quis potest concedere indulgentias? Rñ. s. m. docto. in. c. qd autem. et. c. cum ex eo. de pe. et remis. Primo papa qui habet plenariam potestatem: et cui thesaurus ecclesie ex meritis christi et martyrum et aliorum sanctorum aggregatus: est commissus. potest indulgentias facere cui vult et quando. causa tamen existente legitima. Archiepiscopus quoque licet non sit iudex ordinarius omnium de sua provincia: vt dictum est supra. Archiepiscopus. potest non solum in diocesi sua: sed etiam in tota sua provincia indulgentias concedere: dummodo non excedat statutum concilii generalis. extra de pe. et remis. nostro.

Quam autem indulgentiam concedere possunt prelati ecclesiarum circa papam. Rñ. Panor. in dicto. c. cum ex eo. ex illo tex. concludit. quod in dedicationibus ecclesiarum duntaxat possunt concedere annum. Sed pro alijs quibuscunque causis non possunt concedere ultra. xl. dies. Et hoc teneas: quicquid dicant alij. Et sic omnes prelati cuiuscunque dignitatis sint: non possunt concedere indulgentias: nisi vt dictum est. Et licet littera loquatur generaliter de prelati. non tamen intelligas de inferioribus episcopis: quia inferiores prelati non possunt concedere indulgentias: quod hoc est dignitatis episcopalis. vt est tex. singularis in. c. accedentibus de ex. pre.

An autem electus et confirmatus in episcopum non consecratus possit concedere indulgentias: maxime si non sit sacerdos: et sepe ista questio accidit in legato apostolico non presbytero. Hosti. in dicto. c. accedentibus. tenet quod si est presbyter potest concedere. aliter secus. Jo. autem Cal. post Tho. tenet quod etiam si non sit sacerdos: hoc possit. Et hoc idem in legato. Idem Panor. quia concedere has indulgentias procedit ex dispensatione bonorum ecclesie: et licet ex iurisdictione. ergo isti possunt: cum habeant iurisdictionem licet non sint consecrati in episcopos vel sacerdotes: vt in. c. ex transmissa. de elec. Et per peccatum non tollitur predictis potestas ista quod dicitur

tamen ab ecclesia tolerantur s. m. Ray. et Hosti. Inferiores tamen prelati possunt concedere participationem bonorum congregationis sibi commissam. nam hec participatio fit per mutua charitatem.

Quid si episcopus vel archiepiscopus excedit indulgentiam ultra predictam taxam. numquid saltem valebit pro numero dierum quam possunt dare? Rñ. s. m. in. c. fi. de pe. et remis. li. vi. s. m. Jo. mo. dicit. quod talis indulgentia est omnino nulla per ter. qui dicit. Item tamen quod statutum generalis concilii non excedas. ergo videtur potestas eorum limitata intantum quod si excederent: potestatem non haberent. Et sic totum videretur factum ab illo qui potestatem non habet. ergo non valet. Idem Hosti. Jo. autem an dicit. quod valet usque ad summam. quia hec est quedam liberalitas. Et in his et donationibus dicimus quod valent per parte usque ad legitimum modum: et in residuo non. Hanc opinionem videtur approbare Panor. in simili de quinquagesima episcopi. Aut centesima. de quo vide s. Donatio primo.

Donec quod episcopus dedit. xl. dies indulgentie Successor eius iterum dat. xl. dies. An utraq; valeat? Rñ. s. m. vbi supra ex mente Jo. an. in additionibus Spe. dicit quod non: quia per talem multiplicationem posset veniri contra concilia cum ex eo. s. allegatum.

An autem tales indulgentie concesserit per legatos et alios prelatos sint perpetue. Rñ. glo. singularis in. c. fi. de offi. le. dicit. quod indulgentie quas sepe legati concedunt: subuenientibus ad reparationem pontium: vel loci religiosi: durant post finitam legationem: quemadmodum et eorum statuta: etiam si in eis continetur pena excommunicationis. Idem dicit de indulgentiis aliorum prelatorum. Et hoc est contra multos: credentes indulgentias reuocari per mortem concedentis.

Quid autem de reuocatione indulgentie: an noceat ante certificationem. Exemplum olim per papam Calixtum concessa fuit indulgentia plenaria omnibus qui dabant subsidium. Postea per successorem fuit reuocata. numquid illi qui exburauerunt pecunias suas illo intermedio tempore. puta a die reuocationis et noticie. An habuerint dictam indulgentiam. Dicit s. m. docto. in. c. j. de cõces. p. li. vi. q. sic. Et Be. ibi dicit quod talis indulgentia valet quousque certificati fuerint illi: quibus concessa est: nisi in dicta reuocatione esset clausula decreti: vel quod simile. per quod expresse appareret de voluntate pape contraria. Ita quod vellet quod a die bullationis non amplius valeret. quod tamen communiter non fit.

Quid autem dicendum contra. An privilegium sumat vires suas statim cum papa concessit illud. puta papa concessit alicui privilegium vt non possit excommunicari vel huiusmodi. An censetur adempta potestas ordinario per tale privilegium. Be. vbi s. refert quosdam dicentes quod statim bullato privilegio. Et hoc quidam intelligunt: quoniam quis per se vel procuratorem ad hoc datum impetrat tales indulgentias quod excommunicari non possit. Nam ex quo concurrens voluntas precedentis indulgentie et impetratis statim habet efficaciam: quoniam si tales ius habentes in privilegio: hoc ignorant;

Indulgentia Fo. CXXXVIII.

quia possent esse plures. Et si papa i privilegio dicere: presentis: per se vel per nuncium: prohibemus omnibus ne quis eum excommunicet. Idem esset. Statim enim effectum habet: quia concui ruit voluntates predicte. Si vero nec per se: nec per nuncium quis impetrat talem indulgentiam: sed papa proprio motu vel ad instantiam alterius dicit quod nisi appareat de voluntate contraria concedentis. privilegiatus non gaudebit beneficio indulgentie nisi postquam ad eum pervenerit. Idem videtur tenere Inno. et Do. Et hec faciunt ad ea que dicta sunt s. Excommunicatio. vi. in fi.

Quid autem si in consecratione episcopus et archiepiscopus concurrant. et quilibet dat annum? Rñ. Dir. li. i. fm Hostie. dicit quod coprovinciales habebunt annum. Subditi vero episcopi biennium.

Numquid autem concedens indulgentiam habebit eam: si facit ea. propter que concedit? Rñ. Dir. refert quosdam theos. tenere quod sic. Idem Din. in dicto. c. cum ex eo. Ad hec faciunt nota. p. doc. in. c. p. venerabilem. qui si. sint le. ubi princeps potest legitime filios suos. non tanquam pater: sed tanquam princeps. Et sic gaudet privilegio: quo ceteri participes gaudent.

An autem unus possit alteri indulgentiam mereri? Rñ. non potest nisi. pcedat ex intentione dantis. vñ possit indulgentiam fieri hoc modo dicendo. quod ille qui facit vel pro quo fit habeat talem indulgentiam. Et ratio est fm theos. quia licet. proprium opus possit quis per intentionem cuiusque voluerit applicare. Et sic cum satisfactio sit. proprium opus. poterit quis cui voluerit per intentionem suam applicare: et sic per alio. satisfacere. Indulgentia autem non est. proprium opus sed eius qui dat indulgentiam. quod opus ipse applicat per intentionem ad hunc: vel illum qui sic fecerit etc. Et per consequens non potest quis hanc intentionem ad alterum transferre.

Quid si quis faciat pluries in die illud. propter quod indulgentia est concessa: vel cum vadit ad locum ubi indulget remissio. numquid habebit totiens indulgentiam: quotiens vadit. Rñ. aliqui dicunt quod quando indulgentia ad determinatum tempus datur: ut cuius dicitur. Quicunque inierit usque ad tale tempus ad ecclesiam talem: habebit tantum de indulgentia. Intelligitur tamen semel. Sed si in aliqua ecclesia sit perpetua indulgentia sicut in ecclesia beati petri est indulgentia. xl. dierum. tunc quotiens aliquis vadit totiens indulgentiam consequitur. Et huius sententie est Tho. fm do Inno. et Guil. in Spe. quando indulgentia consistit in visitatione alicuius ecclesie: tunc pro qualibet vice qua quis ad ecclesiam vadit indulgentiam habebit.

Sed quid de his qui deferunt multas litteras episcopi: et legit omnes in uno loco: asserentes quod talis episcopus facit talem indulgentiam: et talis talem. numquid potest conferri. Ita quod omnes indulgentias capiat? Rñ. fm Dir. quod non. sed illi tamen qui subest episcopo indulgentias faciunt: nisi forte et is qui confert: habeat licentiam a suo iudice quod tales indulgentie illi. plunt. ar. ex de fo. cope. significasti. vel suus confessor ei indule-

rit: quod possit per tales indulgentias redimere penitentiam. extra de pe. et re. quod aut. ubi Panor. dicit quod tutissimum est et valde expediens ut volens peregrinari et visitare loca pia: habeat licentiam a proprio iudice: et gratiam precipiendi indulgentias alienis. hoc tamen intellige de indulgentiis concessis ab alio quam a papa. Nam respectu pape quilibet est subditus. ut in. c. cuncta per mundum. ix. q. iiij. hoc etiam verum nisi indulgentia esset restricta ad habitatores certi loci: que tamen sic communiter non conceditur: sed generaliter.

Quibus presentis indulgentie? Rñ. fm Hostie. presentis tamen vivis et non mortuis: sicut enim membrum corporale putridum vel resecatum vel mortuum non potest nutriri: vel vivificari abo corporali: sic nec membrum spirituale: abo isto spirituali. Ideo excommunicatis. hereticis et schismaticis sic existentibus non presentis orationes. nec ieiunia. nec elemosine. nec indulgentie quo ad effectum spiritualis nutrimenti: nec mortuis presentis huiusmodi remissiones. licet alia suffragia ecclesie presentis: quod charitas sola prodest in purgatorio. Cum fm prosperum. Sit in omnibus fidelibus operosa. de pe. di. ij. charitas. Sed potestas clavis non habet ibi locum. Pro predictis facit quod notat Ri. in. iij. di. xx. ubi querit. An valeant indulgentie existentibus in peccato mortali. Et concludit quod non hac ratione: quod non potest fieri remissio pene manente culpa. Et ideo cum presentis indulgentias non remittatur existentibus in mortali peccato culpa: non remittetur eis per indulgentias aliquid de pena. Bona tamen facta in mortali disponunt de congruo ad penitentiam. Et illa mediante ad suspensionem remissionis peccatorum per divinam misericordiam. Quo tamen ad existentes in purgatorio dicit Ri. quod illi qui sunt in purgatorio: cum ecclesia militante. aliquo modo communicant in pena. Cum triumphante impossibilitate peccandi: tamen cum utraque in charitate. Et ideo quia coniuncti sunt cum militante ecclesia per charitatem: maximo auxilio indigent: quia non sunt in statu in quo possint penam assumere voluntariam: per quam citius admittentur ad visionem beatam. Ideo ecclesia potest eos iuvare: concedendo eis merita vivorum non tamen per modum auctoritatis vel iudicij: per quod directe iuvant illi quibus directe presentis indulgentie. Et per predicta soluit questio: que de facto accidit de indulgentia plenaria concessa olim per Calixtum papam patribus et matribus defunctis fratrum minorum: si qui in purgatorio repiebantur. An valeat dicta indulgentia? Dic per predicta quod sic: per viam conicationis bonorum spiritualium ecclesie. Et sic indirecte. non autem directe per viam auctoritatis seu iudicij. quia sic illos nec ligare nec absolvere potest.

Utrum ille cui iniuncta est penitentia. vii. annorum: et postea consecutus est indulgentiam. Septem annorum teneatur postea agere penitentiam illam? Rñ. quod non tenetur amplius penitentiam illam agere: dum tamen peccatum omnino per contritionem dimissum sit: quod per omnem peccatum mortali duplex pena debet. scilicet eterna et temporalis. de peni. dist. i. li. peccatum. Sed

Indulgentia

per contritionē pena eterna dimittitur seu in temporalē commutat. de pe. di. j. verbū. Temporalis vō p satisfactionē. vt in dicto. c. si peccatū. Et per istā penā qualitercūq; satisfaciatur ecclesie: dū tamē nō decipiat ecclesia sufficit: et absolut⁹ est. xliij. q. j. quod dicitur. nec tenet amplius de necessitate ieiunare: vt bene pbatur in dicto. c. qd aut. vbi dicit q; p tales remissiones enervat penitēntialis satisfactio. Et hanc ibi reprobat opinionē dicentium q; huiusmodi indulgētie plunt quo ad penitēntiā hic iniunctā: dū modo sacerdos qui p̄us indultit penitēntiā: hoc cōcedat vt possit cōpensare penitēntiā cum indulgētia. al's secus. Sed hec opinio nimis restringit potestātē et effectum indulgentiā. Nam cū hec indulgētia p̄ficiat et thesuro ecclesie: cuius potestātē habet papa cōpensandi: debet p̄desse quib; papa cōcedit: vel alius prelatu habens ad hoc potestatem. vnde non est necessaria licentia sacerdotis licz sit consilium vt habeat licentia.

¶ Quid valent iste indulgentie? Rñ. fm Hof. Hosti. et theo. q; tantū valet quātū sonant. videlicet. xl. dies indulgētie valent quātū. xl. dies penitētie fm tarationem factam: siue a iure siue a sacerdote: siue a iusticia diuina. Dies enī isti siue anni: non sunt anni celi nec purgatorij: sed mūdi. Et sicut in mundo. xl. dies penitētie plus valent p̄ficiēti cum maiori feruore q; valeant alteri. Ita xl. dies indulgentie plus valent illi qui cum maiori charitate vel rei date quātitate: accedit. Sciendum tamē q; aliquādo indulgentie sonant numerum dierū vt quando dicitur. Quicūq; ierit et. habeat. xl. dies de indulgentia. Aliquādo sonant numerum annorum: vt cum dicitur. Quicūq; ierit et. habeat duos annos et. Aliquādo sonant partē peccatorum: vt cum dicitur. Quicūq; ierit vel sic fecerit: habeat suorum peccatorū terciē vel quarte partis remissionem. Aliquādo sonant plenariā remissionem. Si indulgentie sonant numerū dierum: tunc talis indulgentia debet sic intelligi q; si alicui essent. xl. dies de penitēntia iniuncti. xl. dies de indulgētia. Ipsam penitēntiā euacuat. Et sic si quis tenebat ieiunare. xl. diebus. habita indulgētia. xl. dierum: non tenetur amplius ieiunare. Ita enī dicit in forma litterarū. xl. dies de iniunctis sibi penitēntijs: misericorditer relaxamus. Si sonant numerum annorū: tunc similiter intelligendū est. videlicet q; penitēntiā in cōfessione vnus anni iniunctam: vnus annus indulgēntiarum soluit. Et si dicitur. ponamus. tanta mihi non fuit assignata penitēntia: vt cōmuniter sit. Quid dicendū? Dico q; tibi in purgatorio recompensabitur ac si illam fecisses. et tibi iniuncta fuisset. vnde deposito q; quis p̄ decennij in purgatorio stare deberet. Et ipse. vij. annos de indulgentia in vita habuisset: certe solū per triennij in purgatorio puniret: quia quod semel fuit relaxatum: amplius a christo non repetit. Si autem indulgentie partem peccatorū sonant: tunc tantū valent ac si quis penitēntiā illius p̄tis suorum peccatorū fecisset. Et si talis in gratia dece-

deret: manifestum est q; in purgatorio: nisi p̄ residuo puniretur. Si plenariam indulgentiam sonant. Clarus est q; ei plenaria pena relaxatur. Et si in illo instanti moreretur absq; additione none culpe: p̄culdubio si fuisset peccatorum maximus ad celos euolaret. Nota tamen fm Augu. de ancho. prout recitat Archi. flo. in summa: q; quatuor sunt que faciunt retardare ne statim euolēt: nō obstante q; in litteris papalibus dicitur plenariā indulgēntiam cōcedimus. Prīmū est forme indulgentie ratio: vt si dicatur. Tibi indulgēntia plenariam omnium peccatorum tuorum de penitēntia tibi iniuncta indulgemus: tunc si moreret: non statim euolaret: si maior sibi penitēntia fuerat iniungenda. Et vigore indulgētie non sibi remittitur: nisi pena iniuncta a p̄fessore. Pro illa ergo parte penę que sibi debebat iniungi in foro penitētie luet in purgatorio. Secūndum est alicui⁹ peccati confessio per obliuionem vel ignorantiam. scz q; nō fuit de eo confessus. Et hoc precipue videtur habere locum: quādo dicitur in forma indulgentie: q; habeat remissionem omnium peccatorum: de quibus corde cōtritus et ore confessus est: quia non valet quo ad peccata nō p̄fessa. Sed de hoc infra. Tertium est alicuius mortalis peccati post cōsecutionem indulgentie perpetratio. De illo enim licz cōfiteatur et satisfaciatur. non tamē habet indulgēntiā quo ad illud sequens. Quartum est culpe venialis in purgatio. id est q; decedit cū aliquo peccato veniali: de quo non est contritus: sed fixus in affectu eius. stant enim venalia cum gratia et nō potest remitti pena remanente culpa. vnde indulgentia quo ad talia quibus est affectu fixus: non valet. Sed si ista non impediāt: cum alijs que cōcurrē debent: puto q; papa a tota pena et culpa absoluere pōrta q; talis euolabit.

¶ Sed que sunt alia que concurrere debent ad huiusmodi indulgentias consequendas? Dico q; quatuor requiruntur. Duo ex parte dantis. scz auctoritas et causa rationalis. Alia duo ex parte suscipientis. scz q; sit in statu merendi. et vt faciat illud pro quo indulgentia datur. Et ob defectum huius vltimi indulgentie non valent bis qui libenter facerent illud pro quo indulgentia datur: sed non possunt: ex quo indulgēntia datur sub hac forma. vt faciat vel det hoc vel illud. vt puta est indulgentia mediolani certis temporibus plenaria bis qui porerent man⁹ adiutrices: licet fratres minores et alij religiosi nihil habentes illuc accesserint et deuotissime: non cōsequētur illam indulgentiam virtute talis p̄uilegij. Quid ergo haberent facere in hoc casu: vt et ipsi dicant indulgentiam consequantur. Debent facere vt alius pro eis aliquid tribuat. Et hoc nota.

¶ Et per predicta patet quid sonat remitto tibi vnum annum de penitēntia iniuncta. Nam iste est sensus fm Inno. et Hosti. id est rāto min⁹ punieris in purgatorio: quātū esset: si vno anno cōigisses penitēntiā in hac vita. Hec. ip̄t has generales indulgēntias: nō min⁹ debes agē p̄ntiā in hac

vita quis de necessitate non tenearis: tñ q̄ nescia
vtrū sacerdos iniūxerit tibi penitentiā quā debuif-
set. Nam hodie vix iuste imponit: cū pro quolibz
peccato mortali: septēnis penitentiā debeat. xxij.
q. ij. hoc ipm. Et cū illud qd̄ nō est purgatū i hac
vita: debeat purgari in purgatorio: fatuus est et
simplex qui ibidē huiusmodi indulgētiās non re-
ferat cū si ipas referuauerit tot diebz quot hic re-
misse sunt: sit minus in purgatorio puniendus q̄
fuisse. Sed illis tñ plunt: quibz dū viuerent fa-
cta fuit remissio. Et hoc intelligas de particularibz
remissionibz que fiūt per papam vel alios inferio-
res dicentes tñ de iniūcta penitentiā relaxamus.
Secus de generali z vniuersali: per quā oīs satisf-
factio remittit que a solo papa fieri cōsuevit. **Pdē**
Dir. Et hoc de papa intelligendū est: qñ in tali re-
missione generali nō refert se ad penitentiā iniūctā
sed absolute et generaliter remittit. **Als** secus fm
Augu. de anch. z arch. flo. vt dictū est.

An autē isti dies sint vtilēs vel cōtinui: **Rñ.**
Panoz. post **Dost.** extra de pe. z re. cum ex eo. di-
cit qd̄ dies debent esse vtilēs. Annus vō est fm qd̄
iniūgit in penitentiā: hoc est qd̄ si debeo ieiunare in
anno per. xl. dies: licz interpolatim vt qd̄ forte qua-
libet septimana debeo ieiunare semel: valet illa in-
dulgētia. xl. diez ad tollendū omnes istos. xl. dies
vnde nō currunt quotidie: sed sunt vtilēs. De an-
no vō sic intellige. debeo agere penitentiā p annū
qualiscūq̄: sit illa penitentiā. puta ieiunādo p annū
semel in septimana tollit iste ann⁹ p hāc indulgē-
tiā annalē. Ita qd̄ indulgentia anni nō diuidit p
dies: sed valet respectu anni integri: put peniten-
tia est annalis.

Querit de q. quotidiana. **An** indulgētia con-
cessa vere penitētibz z cōfessis: p̄sit illis qui fue-
runt cōfessi semel in anno z habēt. p̄positū cōfiten-
di: z p̄tritionē de peccato p̄terito: **Rñ.** fm **Panoz.**
in. c. oīs. de pe. z re. qd̄ sic. nam isti dicuntur vere pe-
nitētes: ex quo hñt cōtritionē z vere cōfessi: ex quo
fuerūt cōfessi tempore determinato: z habēt. p̄po-
situm p̄fitendi. **Itaz** cōtritio est illa: q̄ multū ope-
ratur apud deum. **Idem** **Lar.** in. cl. j. de reli. z ve.
sanctorū. vbi etiam querit de alia. q. quotidiana.
Datur indulgentia p totaz octauam corporis xp̄i
interessentibz diuinis officijs in ecclesia. **Quid** si ob
multitudinē populi omnes nō possunt intrare ec-
clesiā: sed pars populū audit diuina extra ecclesiāz
An tales habebūt talē indulgētiā: videt qd̄ non p
p̄dicta: quia ex quo indulgentia est data sub hac
forma daturat qui audierint in ecclesia. **Ho.** sol-
uit qd̄ non gaudebit hac indulgētia. **Pan.** dicit qd̄
si ex necessitate celebratur extra ecclesiā sub tētoio
gaudebūt presentes indulgentia. **Cōcludit** tamē
qd̄ propter verbū in ecclesia. tut⁹ est tenere qd̄ non
sufficiat bonis interesse extra ecclesiāz. **Dicit** tamē
qd̄ si propter turbam omnes non possunt ingredi
ecclesiā: stantes extra ambitum muroz: gaude-
bunt indulgentia: quia sufficit voluntas intrādi.
z qd̄ p eos nō stat. p regulā **Imputari.**

Drum autem vicini ecclesiē: vt derici vel re-

ligiosi illius loci vbi indulgentie conceduntur: con-
sequatur tantam indulgentiam quātam remoti.
Rñ. qd̄ sic: quia remissio non. p̄portionatur labori.
sed meritis que dispensantur: sed qui plus labo-
rar: de merito plus acq̄rit. **Nota** tamē fm **Asteñ.**
qd̄ propter indulgentias dissolui non debet obser-
uantia regularis: quia religiosi magis merentur
religionem seruando: quo ad premium vite eter-
ne qd̄ indulgentias exquirendo. licet minus quo
ad dimissionē pene: quod est minus bonuz. **Acc**
iterum per indulgentias dimittuntur pene in iun-
cte in capitulo: quia ibi agitur quasi forum iudici-
ale magis qd̄ penitentiale. vnde non sacerdotes:
quādoq̄ capitulū tenent: sed absoluntur a pena
iniuncta: vel debita pro peccato in foro peniten-
tiali.

Sed querit de q. quotidiana. **Hone** quidam
habet priuilegium a papa: qd̄ semel possit absolui
plenarie i articulo mortis. **Et** fecit se absolui: post-
ea liberatus est. **An** virtute dicti priuilegij possit
iterū in alio articulo mortis absolui: **Rñ.** **Archi.**
flo. in sum. dicit. non putet aliquis qd̄ qñ semel in
articulo mortis fuit: z vsus fuit tali grā qd̄ postea i
alio articulo mortis vti valeat: nisi papa latiore
auctoritatem daret qd̄ dat: qñ ponit qd̄ in articulo
mortis dūtarat semel. **Et** ita rñsum fuit fm eum
in cōcilio cōstanciensi a litteratissimis viris. **Acc**
mirū: quia priuilegijz de indulgentijs tantū dat
quātū sonat. nō aut extēdi d; vltra.

Drū indulgētie faciēde sunt. p subsidio tēpo-
rali: **Rñ.** fm **Ri.** qd̄ p tpalibz p̄ncipaliter nō de-
bent dari spūalia. **Nā** cū dant indulgētie p eccle-
sijs vel hospitalibz cōstruēdis: nō dant: vt in illis
tpalibz listat: sed. ppter vtilitatē spūalem cōsequē-
tem. **Et** ideo nō dant p tpalibus: nisi in quātum
ordinant ad spūalia.

An autē p edificatione pontiū licitum sit dare
indulgentias: **Dic** fm **Panoz.** in dicto. c. qd̄ aut.
qd̄ qñ pons sit: aut reficit in aliquo loco piculoso:
vbi pegrini z paupes sepe patiebant mortis peri-
culū in trāsitu: tūc licitū ē. als sec⁹.

Drū cruce signatus qui mouit anteq̄ iter ar-
ripiat: bebeat indulgentiā. **Rñ.** fm **Tho.** forma
priuilegij p̄siderāda est.

In **Infidelis.** **Drū** liceat cū infide-
libz cōdicare: **Rñ.** fm **Tho.** qd̄ in fide fir-
mi sunt ita qd̄ ex eozū cōdicatione cū infi-
delibz sperat magis illoz cōuersio qd̄ hoz subuer-
sio: nō sunt. p̄hibēdi cōdicare cū infidelibz. **Sim-**
plices autē et infirmi. p̄hibēdi sunt ne sine magna
necessitate cū eis cōuersent.

Drū cū infidelibz sit disputādū. **Rñ.** qd̄ null⁹
laice p̄sone licet disputare d̄ fide cū infidelibz p ter.
in. c. q̄cūq̄. de here. li. vi. vbi sic habet. **Inhibem⁹**
quoz ne cuiq̄ laice p̄sone liceat publice vel priua-
tim de fide catholica disputare. qui vō cōtrafece-
rit: ex cōdicationis laqueo innoctet. **Ho.** in v. laice.
forte intendit de laico ad moduz vltimōtanorū
qui illiteratos laicos vocat. **Quid** em̄ ē diceret

Inquisitio

ruralis clericus disputatio de fide catholica non incidat in hanc penam: et doctor decretorum laicus incidat: Tamen sufficit ita esse scriptum. Et solum duo sunt christianorum genera. Clerici et laici. xij. q. j. Duo sunt.

Inquisitio. Sciendum quod tribus modis principaliter procedit contra aliquem de crimine videlicet per accusationem denunciationem et inquisitionem. Et quidem quod debeat fieri accusatio videatur. Accusatur et Accusare. Ad denunciationem vero an debeat procedere charitativa admonitio: sic secundum Ricardum in. iij. dist. xix. ar. iij. quod peccatum primum: aut est publicum aut secretum. Si publicum non est necesse secretam monitionem procedere denunciationem. de pe. et re. c. manifesta. Et illud ubi peccantes coram omnibus argue. Si autem est secretum: tunc distinguendum quod aut tardatio denunciationis eius probabiliter videtur esse in notabile nocuumentum proximorum corporale seu spirituale: ut si aliquis tractaret occulte quod civitas hostibus traderet: vel occulte homines auerteret a fide vel moribus. Aut non immineret tale periculum. Si sic festinandum esset procedere ad denunciationem. nec est necessarium expectare quousque procedat secreta monitio: quia magis cavendum est detrimento boni corporalis et spiritualis rei publice quam fame ipsius peccatoris. Si vero peccatum est occultum: nec pro tardatione denunciationis immineret tale periculum. adhuc distinguendum est quod aut probabiliter creditur per conditionem et signa peccatoris et alia que probabilitate possunt generare: quod homo circa eum per secretam monitionem non proficeret: sed ille magis exasparetur contra corrigentem et promissus subterfugia quereret: ut corrigi non posset: tunc non debet secreta monitio procedere denunciationem. Aut speratur quod secreta monitio proficeret contra ipsam quod semper credendum est: nisi per signa probabilia contrarium videatur. Et tunc dico quod ex precepto divino debet secreta monitio publicam denunciationem procedere. non tamen est necessarium: ut procedat secretam denunciationem: que fit soli prelato: maxime quando denunciatus ad hoc compellitur per sui prelati obedientiam. Et si frater ad secretam monitionem se corrigat: debet desistere a publica denunciatione. Et sic intelligitur quod dicitur. ij. q. vij. accusatio. ubi dicitur. quod si aliqui sacerdotes ante secretam monitionem lacerare: accusare: vel infamare presumpserint: excommunicentur. Si enim possum sine detrimento spiritualis boni illius quem corrigo et communitatis: custodire famam fratris: teneo: ex precepto dei famam ipsius non ledere: quod preciosior quidem est inter temporalia: et multum utilis ad spiritualia: et multa timore infamie a malo retrahunt. Et homines quando se infamatos considerant: magis sine freno peccant: non tamen propter fratris correctionem factam per secretam admonitionem. teneo: desistere a secreta denunciatione: prelato scienda: quia valet ad precauendum fratri a recidivo: nec est in fame fratris iudicium. Si ta-

lis est prelatus qualis esse debet. Si tamen per signa valde probabilia: et presumptiones quasi violentas crederet quod ex illa denunciatione: fratrem correctum infamare veller: tunc crimen occultum fratris iam veraciter correcti: sibi denunciare non deberet. hec Ricardus.

Ad inquisitionem vero procedere debet fama publica: vel clamorosa insinuatio. nec inquisitio debet fieri nisi procedat diffamatio a viris honestis: non malivolis: non semel sed pluries. Et pro huiusmodi declaratione. sic secundum Ricardum nota. per doctorem in. c. qualiter et quando. el. ij. de accusa. quod quedam est inquisitio generalissima: ut quando prelatus inquit super statu totius provincie: ut in. c. romana. de consensu. lib. vi. Et in hac non est opus infamiam procedere imo tenetur quolibet anno generalem inquisitionem facere. Quedam est inquisitio generalis: ut quando inquit super statu civitatis castri vel loci. Et tunc etiam non exigitur quod infamia procedat ad hoc. c. j. de offi. or. facit. l. cogruit. ff. de offi. p. Et ita patet per hoc quod iudicatores rectorum qui iudicant caput et eius membra. puta potestatem capitaneam et eius officiales possunt contra eos inquirere in genere de delictis commissis per eos in eorum officio non procedente fama publica vel clamorosa insinuatione. Et ita de consuetudine servatur. Quedam est inquisitio specialis: que fit contra certam personam: et si fit non ad penam imponendam: sed ex debito officij: ut matrimonium carnale non contrahat propter aliquod impedimentum vel ut non promoveatur quis ad prelatum seu non confirmet electio: si repitit promouendus vitiosus: et etiam non exigitur infamia: quia ut dictum est non agitur ad penam: et fit ex debito officij. Idem cum iudex inquit ex mero et puro officio et non ad instigationem alterius: ut in dicto. c. j. Et per hoc sint cauti rectores terrarum quod ad hoc: ut ab eis non possit peti copia diffamationis: semper cum formant inquisitiones dicant. hec est inquisitio quam facit talis contra talem ex suo mero officio. Quandoque ista specialis inquisitio fit ad penam imponendam. Et tunc si ad denunciationem publici officialis: non est opus quod infamia procedat: ut l. ea quidem. l. de accusa. et. c. preterea. de testi. co. Sed tamen non denunciantur hoc casu: nisi notionalis non creditur denunciatoribus: de quo vide supra familia. Quandoque fit inquisitio specialis: infamia deferente. Et tunc si proceditur contra prelatum secularem: non debet fieri inquisitio: nisi procedat tanta infamia quod sine scandalo non possit tolerari. ut in dicto. c. qualiter. Si autem fit inquisitio contra priuatum secularem: non requiritur scandalum vel periculum. Sed satis est infamiam clamorosam precessisse. Si autem fit inquisitio contra subditum regularem: et si agitur ad penitentiam seu ad correctionem: tunc non est necesse servare ordinem positam in dicto capitulo qualiter. sed de plano et sine strepitu potest procedi. ut in capitulo. reprehensibilis. de appellati. Si vero contra prelatum regularem. tunc aut contra

abbatem: aut contra priorem uenturalem: vel alium habentem curam auctoritate epi. Et tunc debet ordo seruari positus in d. c. qualiter. sed non ad unguem. Debet tamen seruari aliquis ordo. Hic. n. remouet ordo quo ad subtilitatem: non quo ad ueritatem. Si pro alius regularem obedientiarum. tunc non seruetur iste ordo: quia potest remoueri ad libitum abbatis ab administratione: ut in. c. cuz ad monasterium. de sta. mo. Idem fallit in quosdam: ubi inquisitio fit presente parte: et non opponente se diffamatum esse: vel diffamationem precessisse non legitime: ut in. c. ij. de accu. li. vj. Item fallit ubi inquisitio formatur pro confessum crimen. ut in. c. primo. de pffessis. li. vj. In criminali vero in quo iudex procedit ex necessitate officij: non est necessaria diffamatio. quod est notandum in inquisitionibus que fiunt hodie per rectores terrarum. An sit necesse diffamationem preedere. Nam si de necessitate officij inquirere tenentur: non est necessaria diffamatio. Sed si inquirunt ex voluntate non necessitate: tunc si inquirunt ad petitionem alterius: necessaria est diffamatio. Si vero ex mero officio: vel ad denunciationem publici officialis: non est necessarium diffamationem preedere. ut dictum est.

An autem inquisitus teneatur de omnibus respondere ueritatem de quibus fuerit interrogatus: distinguendum est secundum de palu. in. iij. Aut certum est quod iudex inquit de crimine in casu in quo potest de iure. et tunc tenetur homo sibi dicere res de se: quod de alio: quia mentiri in iudicio est mortale. Aut certum est quod ipse iniuste inquit. ut puta. quia non precessit accusatio: nec denunciatio: nec clamorosa insinuatio: nec infamia illius: nec factum est denulgatum: nec denunciatum in generali: nec in speciali. tunc enim non tenetur: nec de se: nec de aliquo alio responderi: quia ille in hoc non est suus iudex. Et secundum An. de ro. in suis singularibus: talis confessio sine iudicij precedentibus non ualet. Ac etiam iudicia: si superueniant post questionem habitam illam confessionem non confirmant. ut dictum est in Confessio iudicialis.

An autem sitens proprium delictum: debeat interrogari de alijs criminosis: Respondeo. Bar. in. l. repeti. ff. de questi. distinguit. quod quedam sunt delicta: que non committuntur principaliter in offensam vel odium alicuius: sed propter comedium committuntur: ut falsare monetam: seu eam fabricare. Item latrocinia facere. Nam latrones non odiunt aliquem: sed diligunt eos alterius. Et in isto casu possunt interrogari de socijs. ut probatur in. l. diuus ff. de custo. re. et in. l. prouincia. l. de ferijs. Quedam sunt delicta: que committuntur principaliter in odium offensi. Et in istis confessis de se: non debent interrogari de alijs: ut in dicta. l. repeti. et in l. ultima. l. de accus. fallit in casu. l. prius. ff. ad fill. Et secundum Panor. in. c. primo. de confe. etiam fallit in crimine lese maiestatis. Et ex predictis infert Barro. quod fures possunt interrogari de socijs et de receptatoribus et similibus ar. dicte. l. diuus. Ratio predictorum est: quia quando delictum committitur in alterius iniuriam: est qui alios potest accusare: sed

non ita in delictis que non committuntur principaliter in alterius iniuriam. Ideo magis permittitur iudici inquirere.

¶ Quero. An fama faciat plenam fidem? Respondeo. Bar. in. l. de minore. ff. de questi. refert Dy. et Cy. tenere. quod fama cum uno teste faciat plenam probationem in ciuilibus: non in criminalibus: in quibus requiruntur probationes luce clariores. Sed sibi uidetur dicendum quod quedam sunt in quibus sufficit fama sic esse: licet in ueritate sic non sit: et tunc sufficit probatio fame. ut. l. barbarius. ff. de offi. preto. Quandoque requiritur probatio ueritatis: quod ita sit. Et tunc quedam sunt in quibus ipsa fama seu communis opinio facit ueritatem et inducit. Et tunc sufficit probatio fame. ut. l. j. S. j. ff. de flu. facit. l. cuz de lanionis. S. asina. ff. de fun. instruc. Quedam sunt in quibus ipsa fama seu communis opinio non inducit ueritatem. Et in hoc dico. quod si quidem est fama probata solum ex uoce populi non probata aliqua presumptione: ex qua dicta fama et opinio trahat originem. tunc quod ista non probat: sed magis dicitur uana uox populi: que non est audienda. Sed licet non probetur: tamen adiuuaret probationem iam factam. ut. l. iij. S. eiusdem. ff. de testi. Si uero ista fama esset probata: que trahit originem ex aliquibus presumptionibus legitimis precedentibus: tunc dico quod in quibusdam casibus facit plenam probationem. ut puta. in causis breuionibus: vel modici preiudicij. Sed an faciat semiplenam: ita quod probet eum uno teste? Dico quod debemus considerare illa iudicia et illas presumptiones: ex quibus fama trahit originem: qualiter uigeat. Et secundum qualitates illas dicam istam famam facere semiplenam probationem: vel non facere. Ita debet intelligi glo. in. l. excusantur. S. j. de excu. tu. et dicta. l. iij. Et ex hoc habes etiam perpendere utrum fama sit sufficiens iudicium ad tormenta: vel non hec Bar. uide etiam eum eo. ti. in. l. ex libero. ubi dicit quod licet minor: non possit torqueri: ut ex eius dicto aliquis condemnatur ut ibi: potest tamen torqueri: ut ex eius dicto sumat iudicium propter quod ueritas inquiratur. Torquetur autem ferula uel zona ut notat in. l. talis. in prima glo. l. de his q. ut in dig. Nota etiam panor. in. d. c. j. quod illud quod dicitur quod unus testis facit iudicium sufficiens ad tormentum debet intelligi in teste integro.

Inscriptio. Qui accusat aliquem: debet se inscribere. id est ad penam talionis: si non probauerit se obligare: ut dicitur. Accusare.

¶ Utrum inscriptio semper sit necessaria? Respondeo. quando crimen non opponitur directe per modum accusationis uel denunciationis: sed per modum exceptionis. ut cum obijciatur accusatori. uel testi ad hoc ut ab accusatione: uel testificatione repellatur: uel electo: ut a promotione excludatur non est necessaria inscriptio. Sed si obijciatur ius confirmato. puta. in consecratione: obijciens debet se obligare ad penam extraordinariam ad arbitrium iudicis circa uinculum incriptionis. nam

Interdictū. 1.

electus crimine sic probato perdit quod per electionem et confirmationem ei fuerat acquisitum: sed prius habita non amittit. extra de accu. sup. bis. r. x. qualiter et quoniam. el. secundo.

Interdictum primo.

Quid sit et quot sunt eius species: Quo ad primum dicitur quod interdictum est privatio quo ad aliqua ecclesiastica per sententiam iuris vel iudicis facta. Quo ad secundum dicitur quod due sunt species. scilicet loci: aut persone. Interdictum loci: aut est generale: aut speciale: aut particulare. Et simili modo dicitur interdictum persone: siue hominis. Et de quo libet istorum est dicendum. Interdictum loci generale dicitur: non tamen quando regnum vel provincia interdicitur: sed etiam civitas: vel villa: vel castrum unum: solum interdicitur. extra de ver. sig. cum in partibus. quia dicitur generale quantum ad locum illud: cum nullus excipiat: ut ibi dicitur glo. Et cum interdicitur terra alicuius domini intelligitur de ea que est sua quo ad dominium iurisdictionale. Et multo fortius si terra illius domini: esset simpliciter et absolute propria. Item intelligitur de terra. quaz habet ab alio in feudum. vel emphyteosim. Item intelligitur de terra: que pertinet ad ipsum dominum ratione dotis uxoris: quia maritus: constante matrimonio: est dominus dotis uxoris. Item intelligitur de terra sibi pignoriata: si proferens dixit Interdico terram quaz talis tenet. Secus si dixerit Interdico terram suam secundum Jo. an. Item si talis dominus cuius terra interdicitur habet terram in diversis provinciis: vel diversis locis. Si habet eam parte et pro diuiso: omnes ille partes subiacent interdico. Sed si pro indiviso secus: ne innocens puniatur. Si autem postea dominus acquirat novam terram: talis terra non subiacet interdico: nisi lator sententie expressisset: vel intendit tam de ea quam habebat: quam de ea quam habiturus esset. Si autem vendit terram interdictam: vel perdit eam: propter hoc tollitur interdictum: cum onus rei transeat cum ipsa re.

Nunquid autem civitate interdicta: sint ciues eius interdicti? Respondeo. quoniam propter delictum domini: vel rectoris est civitas interdicta: ciues eius qui culpabiles non existunt: non sunt interdicti: dummodo et ipsi propter dominum: vel rectorem in eis puniendum: non fuerint interdicti: unde poterunt in alijs locis non interdictis interesse diuinis. c. si sententia. extra de sen. ex. li. vi.

Quid de hominibus non interdictis: venientibus aliunde ad terram interdictam. nunquid ibi poterunt audire diuina? Respondeo. Asseritur. ubi dicitur de mente. Nos dicitur. quod nec poterunt celebrare: nec audire diuina quod loco interdicto: intelligitur omnibus interdictum ibi audire diuina: nisi super hoc sint privilegiati. puta. si accipientes signum crucis pro subsidio terre sancte vel quibus alijs. Et hoc nunc est expressum de priuilegio. li. i. c. primo. Respondeo. li. vi.

Interdictum autem loci speciale: seu particulare dicitur: quoniam una certa ecclesia: vel etiam plures certe ecclesie non omnes alicuius civitatis supponunt interdico: ut extra de sen. ex. si civitas. li. vi. Et intelligitur

quod nec in capella nec in cimiterio ecclesie interdictae pignus potest celebrari: nisi putat a iure permitti vel se peliri. Secus si non sint ei pignus. unde pignus sunt: quorum vltima se pignunt. Dicendum etiam quod interdicta ecclesia: non propter hoc intelligitur clericus illius ecclesie interdictus. nisi licite: clericus illius ecclesie celebrare possent in alia ecclesia ar. li. vi. de priuilegio. per exemptionem. et similiter interdico clero alicuius ecclesie: non propter hoc intelligitur ecclesia interdicta. unde alij clerici licite celebrarent in ea secundum Jo. an. in. d. c. si sententia. Item quoniam interdictus clericus alicuius loci: non propter hoc intelligitur populus illius loci interdictus: quod hec sunt diuersa. Et eodem modo. d. c. si sententia. Et secundum Jo. cal. appellatone cleri: intelligitur pignus. non solum promotos ad ordines: sed etiam religiosos. pueros et pueras: qui ita sunt ad ecclesiam translati: quod de populo proprie dici non possunt. r. i. q. j. duo sunt.

Interdictum autem persone: siue hominis. aliud est generale. aliud est speciale: siue particulare. Generale est: quando interdicitur homines regni: vel provincie: civitatis vel ville: vel castri etiam unius tantum. ar. dicto. c. cum in partibus. Aliud est enim interdico re locum tantum. Aliud locum et homines loci. Si enim locus est tantum interdictus: homines loci: qui non derunt causam interdico: alibi possunt audire diuina: et ecclesiastica recipere sacramenta. Si vero locus et homines loci sunt interdicti: non possunt alibi: nisi in casibus expressis a iure. ut colligitur in dicto. c. si sententia. in tex. et glo. Particulare vero: vel speciale interdictionum hominis. quod proprie dicitur sui suspensio est: quoniam suspenditur: vel interdicitur certa persona: vel etiam incerta: ut cum dicitur. Qui fecit sic vel sic: sit interdictus ipso facto. Et isti quocumque vadunt: sent per sunt interdicti: nisi absoluantur: vel nisi interdictum sit ad tempus. unde interdico siue generaliter: siue generaliter siue specialiter: siue singulariter non possunt exercere aliquem actum: qui pertinet ad ordines: aut ad celebratores diuinorum. Alii essent irregulares: vel suspensi secundum quod infligitur pena violantibus interdictionem ut. j. dicitur.

An antequam huiusmodi interdicti sint vitandi ab alijs? Respondeo. de hoc dicendum est: sicut de excommunicationis et suspensio. vix an sint nominatim et expresse interdicti: vel ve: sicut dicitur in concilio Basiliensi.

Pone quod homines alicuius loci sint interdicti. nunquid si quis ex eis se transferat ad aliud domicilium remanebit interdictus? Respondeo. Asseritur. quod sic: donec sententia saltem circa eum relaxetur. Si tamen iudex non intendebat ligare subditos illius domini: nisi quod dominus esset sub dominio eius: tunc quod dicitur definunt esse sub alia relaxatione speciali secundum quosdam Jo. tamen caldri. tenet indistincte quod si domicilium transfugerunt: non amplius sint interdicti. Item absentes ignorantibus excusantur. extra de cleri. excom. apostolice. Item populus non interdictus si fiat de populo interdico: efficitur interdictus secundum Caldri. Item si interdicitur populus: vel universitas. collegium. vel commune alicuius loci: non intelligitur per hoc locus ille interdictus secundum Jo. an. in. d.

et si sententia. quia aliud est interdictum loci aliud
vniuersitatis. vel collegij. poterit ergo celebrari al
ta voce in illo loco vt prius: interdictis tñ exclusis
7 poterunt admitti omnes qui non sunt de populo
illo. Sed fm Jo. cal. licet hoc dictū Jo. an. proce
dar de iure scripto: tñ prestare videtur occasionem
periculi. Audient enim voces publice celebrantiū
ab interdictis. 7 p hoc vilipenderet censura eccle
sie. vnde psulenduz esset clericis: vt tali interdicto
durante abstinerent a publica celebratiōe. Itē si
existens de populo interdicto: vel vniuersitate. si
banniā simpliciter 7 non ad tempus: cessat inter
dictum: quia non censet amplius de vniuersitate
vel populo illo: sed p̄natus vel relegatus bñ p
manet interdictus: quia adhuc censet de corpore
vniuersitatis fm Cal. Item si talis de populo vel
vniuersitate interdictis ingrediat monasteriū p̄
p̄fessionem: indubitanter poterit ordinari: q̄ desi
nit esse de populo totaliter. Sed ante p̄fessionem:
psiliū est q̄ nō ordinetur: tali interdicto durante:
si tamen fuerit ordinatus: putat Jo. cal. illam ordi
natiōem tenere. Item de absentibus tempore la
te sententia interdicti: 7 d̄ p̄sentibus non p̄sentibus:
sed p̄tradictibus aliorum culpe. p̄pter quam
latam est interdictum: an ligentur? Jo. an. refert
quosdam religiosos tenere: tales non ligari: etiam
quo ad ecclesiam: quia absens 7 ignorans ex male
ficio nō obligatur. Sed dicit ipse q̄ isti nō ponde
rant: q̄ pena interdicti etiam puniunt qui nō pec
cauerunt: de sp̄o. nō est. vñ tenet abientes et contra
dicentes ligari quod probat dicta decre. si snia.

¶ Et per idem dici potest. Quid de mulieribus q̄
viris p̄tradicit in q̄tum p̄t: 7 nihilomin⁹ dicen
dum q̄ sunt interdicte: licet seraf Jo. de deo dixit
se p̄trarium.

¶ Quid autem de impuberibus? Ad hoc fertur
Jo. de deo respondisse. q̄ si sint doli capaces. Ad
dicendum de eis quod de alijs: quia etas illa ē ple
na malicijs 7 mendacijs. extra de delic. pue. c. pue
ris. Si vō nō sunt doli capaces audire possunt di
uina in locis alijs non interdictis: in terra vō in
terdicta non: quia non est eis a iure p̄cessum. Itē
si talis absens est de alia ciuitate vel populo: h̄ gra
tiose receptus fuerit in ciues vel popularem popu
li interdicti: vt faciunt veneti: 7 forte ibi nunq̄ ha
bitant: credo q̄ cuz tali populo interdicto talis in
telligatur interdictus. Item habitantes in ciuita
te non ciues: nec de populo illius: non includunt
interdicto illius vniuersitatis vel populi. vt in di
cto. c. si sententia. Si tamen etiaz locus esset inter
dictus: in eo non possent audire diuina: sed extra
locum illum sic fm Cal. Itē si interdictum locus
sub appellatiōe regni. puincie. ciuitatis. castri vel
ville. suburbia. 7 p̄tinentia edificia loci illius inter
dicta intelliguntur. de sen. excom. si ciuitas. lib. vj.
etiam si dicta suburbia et p̄tinentia edificia in nul
lo essent subiecta dicto loco interdicto: vel vniuer
sitati. Si tamen p̄ferens interdictum habeat iur
isdictionem spiritalē in dictis suburbij. Si au
tem non haberet iurisdictionē licet de iure scripto

non videantur interdicta dicta suburbia: tamen
ponderata ratōe dicte decre. si ciuitas. Posset di
ci q̄ etiam tñ intelligat interdicta: nō ab homine
h̄ a iure. extra de sen. ex. nup.

¶ Quid autem intelligatur nomine suburbij aut
continentis edificij? Respon. Jo. de deo dicit. q̄
suburbia intelliguntur illa que sunt infra vltimaz
portam ciuitatis: et faciunt cum ciuitate publicas
functiones. et vocantur ad consilia 7 huiusmodi.
Se. autem in dicto. ca. si ciuitas. dicit q̄ dicuntur
burgi extra et prope ciuitatem: in quibus domus
sunt contigue. Vel dic q̄ suburbia dicuntur do
mus per quas est iter rectum iuncti ad ciuitatem
vel locum. Continentia autē edificia sunt dom⁹
circa ciuitatem non intra suburbia. Et nō directe
introducunt ad ciuitatem. Glo. tamen in dicto.
c. si ciuitas. dicit. q̄ arbitrio iudicis est relinquen
dum que dicantur continentia edificia. nec tex. lo
quitur de contigujs. Et sic fm hanc glo. iuncto tex.
possumus dicere: omnia illa dici p̄tinentia edificia:
que sunt ita prope ciuitatem: q̄ in illis celebra
do vilipenderet censura ecclesiastica. puta. q̄ qua
si ita cōmode ibi puenire possent: sicut si non esset
interdictum. Secus vbi nō p̄tēneret. p̄pter hoc ec
clesiastica censura. Item ciues habitantes p̄tinuo
extra ciuitatē 7 suburbia 7 p̄tinentia edificia: inter
dicto populo: vel ciuibus ciuitatis. Intelliguntur
7 ipsi interdicti etiā vbi cūq̄ habitent: ex q̄ ponuntur
ciues: vel de vniuersitate interdicta: fm Cal.
Itē nobiles. Marchiones. Comites. 7 barones.
7 h̄mōi habitates in tali ciuitate: si s̄ d̄ populo in
terdicto: vel de dicta vniuersitate. Qd̄ patz ex hoc
q̄ subeunt onera 7 h̄nt honores: sicut alij ligantur
snia interdicti. Et idem si p̄ p̄uilegiū essent exem
pti ab onerib. Secus autē si essent sui iuris: vel ex
psuetudine: vel ex p̄uilegio imperiali. Ita q̄ dicte
vniuersitati: tanq̄ de eius corpore in nullo partici
parent fm Cal.

¶ Quid autem si ciuitate interdicta: aliqui satisfi
cere volunt. An in eis interdictum intelligat rela
xatum. Respon. Tan. dicit q̄ sic. Sed Hosti. di
cit q̄ nō. quia sic rigo: ecclesie dissolueretur. Hoc
idem tenent Ber. Jo. et Inno. extra de pe. et re.
q̄ in re. pro eo q̄ ibidem hoc p̄ceditur: specialiter
sumentibus signū crucis 7 pegrinis. q̄ hoc intelli
gatur p̄hiberi alijs.

¶ Quid de cruce signatis contra hereticos: q̄ ha
bent ex p̄uilegio. q̄ tpe interdicti in terra inter
dicta: possunt admitti ad diuina: nunquid si non
p̄tradicit potestati 7 psiliarijs: habebūt illius p̄
uilegiū beneficiuz. Rñ. ad hoc fertur Job. de deo
dixisse. q̄ tales q̄ p̄tradicare p̄t: 7 nō p̄tradicitur:
psentire vident. Et ideo nec ad dīna: nec ad sepul
turam ecclesiasticā debent admitti. Si tñ de taci
turnitate postea doleant 7 p̄tradicat: reuincit eo
rum p̄uilegiū p̄ decre. extra de sen. ex. duobus. a
sano ei⁹ intellectu.

¶ Quid autē si p̄cedat alicui singulari p̄sone: vt co
muni ep̄o 7 h̄mōi: q̄ tpe interdicti possunt celebra
re vel audire dīna. An ei⁹ familiares domestici ad

Interdictū. ij.

audiendū cum eo ⁊ celebrandū sibi diuinum officium licite admittant. **Rū.** q. sic dūmodo nō sunt ob istam cām in fraudē assumpti: vtz in. c. si. de v. signi. li. vj. Secus autē de familiaribz alicui⁹ puentus seu collegij illi⁹. extra de priuil. c. licet. li. vj. Illi enī nō debent admitti: nisi sint pūilegiati. **Ratō** diuersitatis est: q. in primo casu pūilegiū illō posset esse inutile: qd esse nō dz. extra de priuil. in his. **Sic** secōdo autē casu puenientius pōt p se sine familiaribus celebrare diuina. **Et** ideo pūilegiuz est restringendum.

Sed quid si in cōuentu sunt tm̄ tres: et duo infirmi. nunqđ tercius celebrare posset cum familiaribz? **Rū.** **Docti.** in. c. qđ nōnullis. de priuile. dicit. q. sic ne pūilegiuz inutile esset: ad instar eius qđ de persona dicitur singulari. in dicto. c. licet. **Intel** lige tamen q. hoc non conceditur illis familiaribz qui dederunt aliquo mō causam interdico. vt in dicto. c. licet. §. vltimo.

Quid si interdicitur familia alicuius. nunquid clerici de eius familia erūt interdici? **Rū.** **Ro.** q. sic. nisi spāliter excipiant. **Idem** **Astē.**

Quid si interdicanť doctores om̄s alicui⁹ ciuitatis. An intelligant interdici clerici qui sūt doctores. **Rū.** q. nō: fm̄ nota. p. glo. in. d. c. si sententia. ⁊ bene p. nota. s. Clericus. j.

Interdictum secūdo.

scilicet quo ad eius effectuz. **Sciendum** primo. q. in loco supposito ecclesiastico interdico fm̄ antiqua iura: nulla pmittebant ecclesiastica officia celebrari: vel audiri. extra de pe. ⁊ re. qđ in te. et de spon. nō est. nisi semel in ebdomada celebrari causa pficiendi corpus xpi. de sen. ex. c. pmittimus. **Sed** p noua iura extitit moderatum de sen. excom. alma. li. vj. p istum modū: q. singulis diebus in tali loco possunt in ecclesijs et monasterijs misse et alia officia celebrari sicut prius. **Sz** cum his quatuor pditionibz. s. voce submissa. Ianuis clausis. non pulsatis campanis. excommunicatis et interdicitis exclusis. vnde per quodlibet horum quatuor de per se: si non seruetur: etiā alijs tribus seruatis violatur interdictum. ⁊ est irregularis ibi. sic celebrans vel aliquid agens alicui⁹ ordinis. vt in officio suo. puta. si pulsatis campanis celebrat vel etiam si alta voce tm̄ et hm̄i fm̄ **Do.** **Jo.** an. et **Cal.** **Item** si clericus in loco interdico facit tm̄ vnum predictorum: alijs celebrantibus. puta. sonat campanas: vel aperit ianuas ecclesie ⁊ huiusmodi credo ipsum irregularem: quia participat in crimine criminoso. de sen. excom. nuper. **Secus** si facit alterum predictorum: vt celebratur diuina: que tamen non celebrantur de facto: cum irregularitas requirat actum perfectum. **Nota** tamen fm̄ glo. in. d. c. alma. q. si huiusmodi ecclesie. vel monasteria essent spāliter interdita: tunc nullo mō possent ibi celebrari diuina: etiā cum dicta moderatōne. **Siliter** idem dicendū in quatuor solennitatibz. de quibz infra. q. si esset aliq̄ ecclia specialiter interdita: nllō mō possent ibi celebrari di-

uina: nec alta: nec submissa voce. **Et** in his dittoy casibus pauci aduertunt.

Utrū autē predicta phibeant ita in ecclesijs exemptis sicut nō exemptis. **Hic** q. sic. **Et** ita seruabunt sicut faciūt alie ecclesie celebrando fm̄ modifitacōez capli alma. nisi hm̄i ecclesie eēt interdite spāliter: vt dictū est. **Item** nota. q. dicta moderatio interdici ⁊ effectus interdici nō hz locuz in interdico populis seu vniuersitatibz: non expresso loco in snia interdici. **Quis** enī ⁊ illud dicat interdictum generale: tm̄ decre. alma. cū snia moderatōne loquit de interdico generali loci: vt ciuitat. ca. stri. ville. regni. ⁊ huiusmodi. **Nota** tm̄. q. interdico loco generaliter: vel spāliter: aut singulariter: non sunt interdici homines vel clerici talis loci. vnde extra illa loca: pnt audire diuina et sepeliri: si ibi elegerint sepulturam: q. nō sunt interdici nisi fuerint in culpa. **Item** laici qui nō sunt interdici: nō pnt admitti ad diuina que celebrant euz dicta moderatōne in loco interdico: nisi sint super hoc specialiter pūilegiati. **De** clericis vō extraneis seu alibi beneficiatis. **An** possint admitti in ecclesia sita in loco interdici ad celebrandū: seu celebrandum. **Archi.** tenet q. nō. **Jo.** an. dicit. q. hoc ē durum. **Et** sic videt tenere p̄trariū. qđ p̄trarium **Jo.** **Cal.** pbat p multas rōnes. **Et** idem dicendū de religiosis. **Item** taz canonici: q. clerici ecclesiarū: in quibz distributōes q̄tidiane tribuunt illis q̄ inter se hois: si nō veniūt amittūt eas sicut amitterēt si nō esset interdiciū. d. c. alma. **Item** misse nō puentuales seu peculiare celebrari pnt tpe interdici i ecclesijs puentualibz: seruata moderatōne pdicta q. licet **Jo.** mo. in. d. c. alma. teneat q. monach⁹ celebrans missam peculiare in ecclesia sua interdita a iure vel ab hoie sit irregularis: tm̄ **Dire.** etiam tenet p̄mū. **Item** p. d. c. alma. extat moderatio circa interdiciū. vitz in festiuitatibz natiuitat. resurrexōnis. penthe. ⁊ assumptōnis b̄e **Marie.** **Item** pdictis quatuor festiuitatibz addita est solennitas corporis xpi. p extrauagantē. **Martini.** v. in qua interumpit interdiciū seu suspēdi. videt in quibz oibus pcedit vt campane pulsent. ⁊ ianuis apertis. alta voce diuina celebrent in locis interdici: excommunicatis exclusis: s. interdicitis admissis. **Ita** tm̄ q. illi ppter quos placuit interdiciū: altari non appropinquet: nō obstantibz quibuscūq. pūilegijs q. renocant p. d. c. alma. **Que** tm̄ decre. respicit pūilegia p̄terita ⁊ nō futura.

Quid si aliqui sint pūilegiati. q. tpe interdici celebrare possunt in suis festis. nunqđ alij celebrare pnt in eoz ecclesijs. **R.** **Inno.** ⁊ **Do.** in. d. c. vt pūilegia. q. nō si sit eis pūilegium psonaliter datum. puta. **Concedim⁹** vobis q. possit celebrare. **Pnt** autē si nō sit psonaliter datū. puta. **Concedimus:** vt in v̄is ecclijs celebret. **Nota** tm̄ q. fratres minores p pūilegiuz **Alexandri.** qđ incipit. **Pro** reuerentia. tpe generalis interdici: pnt in vigilijs ⁊ festiuitatibz b̄i **Fran.** **Antonij** ⁊ b̄e **Marie:** ⁊ octo diebz imedietate sequētibz: vna cū religiosis ⁊ clericis secularibz qui tūc in eorum ecclesijs

Nota b̄i

*De ecclia l. mōsterijs
i. r. c.*

conuenient apertis ianuis: excommunicatis dumtaxat exclusis: diuina officia solemniter celebrare: dummodo iidem fratres minores: ac etiam iidem religiosi & clerici eam non dederint interdictio: nec id eis & alijs contingat specialiter interdicti. **I**tem fratres minores habent ex mari magno Sixti quarti vt possint recipere ad diuina fratres & sorores tertij ordinis beati Fran. necno procuratores. & negocia gerentes: vtriusq; sexus dicti ordinis: ac beate Clare. **I**tem nota qd illud qd dictū est de dictis quatuor festiuitatibus: intelligi debet de vna die tñ pro qualibet festiuitate. **U**nde doc. querit quando incipiat talis dies. **E**t q̄tum ad principium diei concordant quasi omnes. s. q̄ incipit in vespere vigilie. **S**ed q̄tum ad finem: **A**rchi. tenet: q̄ terminetur in p̄letoio festiuitatis inclusiu: quia in beneficijs est larga interpretatio faciendā. **I**o. an. in dicto. c. alma. dicit q̄ terminat in vespere ipsius festi. **E**t sic excludit p̄letoium. que opinio etiā placet **C**al. **I**tem notandum: q̄ in predictis festiuitatibus nō potest licite dari corpus xpi in loco interdicto: nisi sicut & alijs diebus. s. infirmis decedentibus. de sen. ex. responsio. **E**t idem dicendū de extrema vinctōe **f**m **A**rchi. s. q̄ non est danda istis diebus. **I**tem et si in dictis festiuitatibus: honestus sit saltem q̄tum ad principalem missā: que in ipsa ecclesia celebratur: de ipso p̄prio festo dicere: quia id est inductum in honore ipsarum solennitatum. **E**t ideo de eis celebrandum. **P**ōt tamen & alia missa dici q̄ de ipso festo. **I**tem in dictis festiuitatibus credo q̄ possunt aque solemniter benedici: & aspersio fieri: panes & fructus benedici. et laicis etiam interdictis ministrari: quia ista de se nō p̄hibentur tempe interdicti. & ipso: ut benedictio est officium diuinum: qd generaliter in p̄dictis festiuitatibus permittit **f**m **C**al. **I**tem in festo assumptionis virginis semper tempe interdicti nuptie possunt solemniter benedici: quod alijs dieb' tempe interdicti non potest fieri **f**m **H**osti. **E**t hoc ideo: quia talis benedictio pertinet ad diuinū officium: qd illa die permittit solemniter celebrari. **D**e alijs tribus festiuitatibus non oportet querere: quia in his festiuitatibus prohibentur celebrari in omni loco: et ab omnibus fidelibus. **I**tem in istis festiuitatibus possunt virgines & altaria consecrari vel benedici. et calices. & paramenta. & abbates. et abbatisse: quia huiusmodi benedictiones nō sunt sacramenta p̄prie: sed orationes et certa officia **f**m **C**al. **I**tem dictis diebus in loco interdicto vtrum possint admitti mortui ad ecclesiasticā sepulturā. **I**o. an. putat qd nō: licet multotiens fuerit contrarium obseruatum. **S**z **I**o. **C**al. dicit qd licet videatur temerarium resistere opi. **I**o. an. maxime cum non viderit p̄ aliquem contrarium scriptum: tamen non obstante interdicto: putat posse publice & solemniter mortuos sepeliri. vbi aliud nō obstat. **P**uta. qd est sp̄aliter: aut nominatim interdictus. **A**ut qd fuit in culpa: vel ad hoc dedit p̄silium. auxilium. vel sanonē. **N**ouē ad hoc dicendū. qd p̄ gnāle interdictum p̄hibetur ecclesiastica sepultura: qd ipsa accedit ad diuinum officium: nam cum officio di-

nino d'z ferri funus ad ecclesiā. xij. q. ij. qui diuisa. **S**ed officium diuinū pmittit his diebus solemniter celebrari. ergo rē.

Tempe interdicti: et si prohibita sit administratio sacramentorum: illud tamen habet multas exceptiones. **N**am primo excipit baptismum nō solum puulorum: sed etiā aduulorum. extra de sen. ex. qm. li. vi. **E**t **f**m **C**al. si quis baptizaret in ecclesia interdicta sp̄aliter nō incureret irregularitatem: quia si honeste alibi posset fieri melius esset. **I**tem excipitur p̄firmatio. de sen. ex. responsio. **I**tem excipit penitentia: nō solum morientium: sed etiam sanorum: dummodo nō fuerint excommunicati. qui nō possunt admitti nisi in morte: et exceptis illis: p̄pter q̄ruz culpam vel dolū: lata est sententia interdicti: vel p̄buerint auxiliū. p̄silium. vel fauorem: nisi primo satisfactionem. aut si hoc nō possunt: nisi iurauerit qd cur potuerint satisfaciunt: & ad satisfactōez faciendam per illos qui tenentur: dabunt consilium auxiliū: et pro posse laborabunt: nec p̄pter aliquod predictorum fieri debet relaxatio interdicti. d. ca. alma. **I**tem & cathecismus q̄ p̄cedit baptismū pōt fieri: qd p̄missio baptismi: intelligunt p̄missa & cetera. **I**tem p̄mittit p̄fectio crismatis in die cene: q̄ vtendū est in baptismo & p̄firmatione. extra eo. r̄iso. **I**tem p̄mittit eucharistia dari decedentibus. de pe. et re. qd in te. **S**anis etiā daturat ad mortē dari pōt tempe interdicti: qd censent tūc in articulo mortis. **S**ed laicis & clericis nō interdictis: sed loco interdicto suppositis: an possit dari eucharistia p̄ter q̄ in mortis articulo: dubiū est. **E**xceptis tñ p̄sbyteris missam celebrantibus: cum forma seruata decre. alma. **C**elebrantes em̄ tenent sumere corpus xpi. **D**e alijs ergo dicit **C**al. trepido ferre sniaz: cum viderim gnāliter religiosos suis fratrib' & sororibus vel monialibus: quaz curā gerūt: tpe interdicti indifferenter p̄cedere eucharistie sacra. **S**z q̄ iure faciant ipsi discernat: cū cōtrariū videat de iure scripto. **I**n edictis em̄ p̄missionis certoz casuū. qd nō inuenit ex p̄se p̄missū: subiacet regule p̄hibitue vt in de. exim. de ver. si. **C**um ḡ sit p̄missum tpe interdicti sp̄aliter corp' xpi in q̄tum diei viaticuz. i. in q̄tum datur decedentibus q̄ rē. **D**e autē in. d. c. alma. dicit qd cleric' ecclesie interdicte pōt p̄cedi corpus xpi: qd nō est eis p̄hibita p̄cipatio sacrorum: nec diuinorum officiorum: qd p̄nt secrete celebrare: et sic sumere corpus xpi.

Utrum autem debeat dari corpus christi secularibus: quibus conceditur audire diuina per dictum. c. alma. **A**rchi. in. d. c. alma. dicit qd nō. licet aliqui dicant p̄trarium.

Utrum p̄gnantibus appropinquantibus partus possit dari viaticum? **P**anor. in. c. quod in te. d. peni. et remis. refert **I**o. an. sepe in facto dubitatum. **S**ed sibi placet qd non dicantur decedere: et sic qd eis dari non debeat. **S**ed **P**anor. mitanus dicit. qd debz considerari qualitas mulieris: et eius consuetudo vt sic vbi verisimiliter dubitaretur de morte: sit locus indulgentie dicto. c. quod in te. als. secus. **C**al. tamen tenet opinionē **I**o. an. **I**dem p̄ omnia putat

Interdictū. ij.

de intrantibus mare: vel bellum campestre: vel obfessis. et facit quod notatur de offi. or. pastoralis. in glo. Item cum portat eucharistia ad infirmum: debet portari cum pulsatione campanelle. et lumie procedente. et alijs p̄suetis: quia cum aliquid permittitur: ubi aliud non apparet intelligit fore p̄missum: sicut quia ius disponit illud fieri et vult observari. Poterit autem dari tale viaticum infirmo in p̄ntia stantium et venientium: ut p̄missio intelligat sicut p̄ditōem statim persone infirme.

Extrima de vinctio in c̄t̄ter est p̄hibita tempore interdicti. Sed an clericis vel religiosis tempore interdicti sit exhibenda. R̄n. Panoz. in. d. c. q̄d in te. dicit sicut doc. cōter q̄ non licet in facto q̄dam non aduertant. Nam ibi ex duobus denegatis conceditur vnum d̄t̄at̄ eis. videlicet sepultura. ergo videtur aliud denegatum. Idem Cal. qui etiam hoc intelligit in clericis non interdictis: licet de loco interdicto etiam posito q̄ seruauerint interdictum.

Sed nunquid officium recōmendatōnis aīne sit p̄missum. R̄n. Cal. dicit q̄ sic: quia videtur annexum sacro penitentie. Matrimonium vero in dicto tempore permittitur. q̄d p̄trahi potest quocumque tempore p̄ legitimū p̄sensum viri et mulieris: etiam si cōtrahentes essent interdicti sicut Inno. Sed solēnis benedictio nuptiarum fieri non potest sicut Hosti. etiam si alter t̄m viri vel mulier esset interdictus: et in loco non interdicto fieret. Idem Cal. Panoz. in. c. non est. de spon. de hoc dubitat. Et ideo in hoc tenēda ē pars tutior.

De sacramento autem ordinis sciendū q̄ nullus ordo conferri potest in loco interdicto clericis vel laicis. Et ratio est: quia p̄hibentur ecclesiastica sacramenta ministrari ibi. exceptis quibusdam casibus de quibus iste non est. ut in. d. c. non est. Si autem populus ē interdictus: cum p̄pter hoc non sit clericus interdictus poterit clericus illius loci extra locū interdictum ad ordines p̄moueri: ab eo t̄m qui hoc de iure possit. Item si locus t̄m est interdictus: licet ibi nullus valeat ordinari: laici tamen qui non fuerint culpabiles extra locum interdictum poterit ordinari: nisi p̄pter delictum vniuersitatis lata fuisset sententia interdicti in loco: quia t̄m nullus de dicta vniuersitate posset ordinari sicut Cal. Idem Panoz. in. d. c. non est. Secus tamen dicit. quando persone essent interdicte: quia tunc quocumque se p̄ferant. Interdictum sequitur easdem personas. Addit etiam vnus singularis q̄ ex necessitate poterit etiam laici ordinari in loco interdicto: sicut de p̄fectōne crismatis: arguitur tex. in. ca. qm̄. de sen. ex. li. vj. cum non fiat baptismus sine eo: quia ex quo p̄cedunt aliqua sacra: que non p̄nt cōferri nisi p̄ clericos: ergo indirecte permittitur ordinatio clericorum. Sed sine necessitate: nec clericus: nec laici poterunt ordinari in loco interdicto. Sed alibi ordinabuntur: si ipsi non sunt interdicti: ut dictum est.

Item tempore generalis interdicti denegat laicis ecclesiastica sepultura: etiam si penam egerint sicut Inno. in. d. c. q̄d in te. Ratio est: quia interdicti sunt tales et si peccatores s̄ sint. xvij. q. iij. viros. Sicut et

illi interdicti qui tunc absoluntur ab aliqua excommunicatione: remanent t̄m adhuc interdicti donec soluant interdictum. Et si in morientibus interdicti paruerint signa penitentiae: et postmodum fuerit solutum interdictum tunc talium corpora erunt apud ecclesiam transferenda. Et si apud ecclesiam: stante adhuc interdicto: sepulti fuerint: non erunt postmodum exhumandi: cum ad eum statum venerint res: a quo incipere potuit. Et p̄ h̄mōi interdictis: cum penituerint: licet mortuaria recipere: ac p̄ eis orandum est: Et si non penituerint: nec p̄ eis orandum est: nec mortuaria recipienda. lxxvij. di. c. fi. Clericis vero: qui in tali generalitate non sunt interdicti: non negat ecclesiastica sepultura. Ita tamen q̄ fiat sine pulsatione campanarum et cessante omni solennitate. ut in dicto. c. q̄d in te. Et q̄d ibi dicit. cum silentio non videtur hoc intelligendū de silentio funeralis officij: quia cum p̄cedatur quod maius est. scilicet dicere horas et missam submisisse et de officio funerali p̄cedi videtur. Et sic poterit sepeliri cum officio sine nota dicto. Et sic sicut moderatōnez dicti. c. alma. sicut Fede. in dicto in quibus potest publice celebrari: potest sepeliri cum campanis et alijs p̄suetis.

Quid autem si ecclesia sit sp̄aliter interdicta. nunquid clericus poterit ibi sepeliri? R̄n. Panoz. in. d. c. q̄d in te. refert quosdam tenere q̄ non. Hosti. vero tenet p̄trariū: quia tantum valet generale quo ad omnia quantum sp̄ale quo ad quedam. Sicut ergo permittitur sepultura in loco generali interdicto. Ita permittitur debet in speciali. Jo. an. in. d. c. q̄d in te. tenet contrarium: quia textus ille loquitur de generali interdicto. Et Panoz. videtur q̄d dubia. Nam p̄ opinione Jo. an. facit. d. c. q̄d in te. q̄d in duplici loco semper facit mentionem de generali interdicto. Item t̄m est ratio: quia nisi possit sepeliri in cimiterio alicuius ecclesie: tunc oporteret eum sepeliri: extra cimiterium in campis. Sed pro contraria opinione facit. c. ut privilegia. de priuil. Item quia posito generali interdicto: quilibet ecclesia censetur interdicta valde equum esset dicere: q̄ in speciali interdicto possint clericus illius ecclesie ibi de sepeliri: si alij non: t̄m habeant in loco ecclesias non interdictas.

Utrum confratres: qui ex privilegio religiosorum quorum sunt confratres admittuntur ad diuinam: possint sepeliri in ecclesia interdicta. Respon. q̄ non licet in alijs ecclesijs libere possint eligere sepultura. extra de priuil. c. ut privilegia.

Utrum privilegiatus tempore interdicti super admissione ad diuinam et receptione sacramentorum possit sepeliri in cimiterio. Respon. sicut Calde. q̄ sic. Et idem videtur dicendum etiam si solum esset privilegiatus super auditione diuinorum dumtaxat: non facta mentione sacramentorum: per regulam. Qui communicamus viuo et mortuo. Item quia do aliqua ecclesia est interdicta singulariter: si quidem est interdicta propter delictum clericorum t̄m: vel quia fuit violata: tunc possunt parochiani in alia ecclesia non interdicta eligere sepultura et audire diuinam. Sed si sit interdicta in penam populi: etiam si multi ex eis non deliquerunt: sed forte vniuersitas vel magna pars: vel forte quia deliquit deus

nis. et in hoc ponitur: tunc parochiani non possunt in alia ecclesia eligere sepulturam: etiam si non sit interdicta: nisi forte ex privilegio sicut in Inno.

An autem laici tempore interdicti possint sepeliri in cimiterio per episcopum non benedicto: licet sit deputatum ad sepulturam: Jo. an. dicit. qd oportet qd sit locus ad vltimum cimiterij per episcopum benedictus. Idem Jo. cal. qui dicit qd hoc oportet fieri: qd tum ad penam excommunicationis: que ponitur in de. eos. de sepul. De hoc vide s. Excomunicatio. xxxviii. Item sepeliendo extra ecclesiam et cimiterium interdictam personam vel non interdictam: sed in loco interdicto. cum officio diuino: clerici illud officium celebrantes sunt irregulares. Sed sine officio diuino bene possunt interdicti extra ecclesiam et cimiterium sepeliri. nec enim debet corpora remanere inhumata sicut in Alde. Et si laici de facto sepeliunt in cimiterio clerici peccant: dando eis crucem et aquam benedictam et incensum.

Interdictum tercio.

De pena non seruantis interdictum. Primo. si clericus est: est ista sicut in Hostie. qz scienter celebrans in loco interdicto: vnde dicitur qz sit effectus irregularis: et suspensus est. extra de de. ex. mul. postulatis. et de sen. ex. is qui. li. vi. Item talis non potest eligi: nec eligere. d. c. is qui. Item nec potest postulari. extra de post. p. c. j. Item qui non seruat interdictum: remouendus est ab officio. d. c. postulatis. Si autem talis sit religiosus et ad nullum ordinem ordinatus. Et si irregularitatem non incurrat: non est expressus in iure. Nam decre. is qui. agit de sola irregularitate: que procedit ob celebrationem diuinorum: et executionem ordinum: poterit tamen aliter puniri. Et idem videtur dicendum de monialibus: non seruante interdictum: quilibet tamen horum scilicet religiosus et religiosa si non habent ordinem: si violat interdictum: sunt irregulares actum et passive. Nam et si non habent ordinem clericalem: ratione tamen status ipsorum: habent officium celebrandi diuina sicut per ditionem ipsorum. vnde violando interdictum: illam penam incurserunt: cuius sunt capaces purus vero laicus violans interdictum: quous irregularitatem non incurrat vel suspensionem sicut in Inno. grauer tamen peccat: et puniendus est pena arbitraria per ecclesiasticum iudicem. Item omnis qui scienter celebrat in loco interdicto: siue personis interdictis a iure: vel a iudice: vel recipiens publice interdictos ad diuina vel sacramenta: vel sepulturam: etiam si non sit irregularis: est interdictus ab ingressu ecclesie. extra de priuileg. c. epoz. li. vi. Et si ea leingerit in officio suo sit irregularis. de sen. ex. is cui. li. vi. Nota tamen qd proceditur episcopis et alijs superioribus: vt vbi libet possint cum altari portatili celebrare et celebrari facere: et audire diuina quous sit interdicta terra: ciuitas: vel castrum: seruato tamen quod dictum est s. Januis. s. clausis et. vt in c. si. de priuileg. li. vi. Et simile privilegium habent fratres monachorum et predicatores. vt extra de priuileg. c. in his. Et notat glo. in d. c. si. Si tamen esset interdicta ecclesia: vel alius locus singularis: tunc secus: qz nec episcopus nec fra-

tres predicti possent ibi celebrare sicut in Jo. an.

Quid autem si quis celebrat in loco non interdicto: nec ipse est interdictus sed tamen personis interdictis: Rursus non est irregularis: est tamen et interdictus in ingressu ecclesie et. d. c. epoz. Idem sicut in Fede. qui admittunt laici aliunde venientes ad diuina in ecclesia non interdicta: ex parte in loco interdicto generaliter vel specialiter. Item nota. qd clericus licet non sit interdictus: tamen si exercet aliquod deputatum certo ordini in loco interdicto: nisi sicut quod permittit a iure est irregularis. hoc tamen intelligit Fede. verum: quoniam publice et palam more solito celebrat: sicut dicitur de excomunicato: vel interdicto sicut prius celebrante. Similiter existentes interdicti: si exercet aliquod deputatum certo ordini: vbi quous sunt irregulares. c. is qui. et c. is cui. de senten. excomuni. li. vi.

Quid autem si talis clericus exercet ea que non sunt deputata certo ordini: Rursus sicut in panoz. in. c. ij. de de. ex. et in. c. si. de ex. pre. vbi pcludendo dicta doc. dicit. qd illi incidit in irregularitatem non seruando interdictum: qui exercet aliquod deputatum alicui ordini ecclesiastico. et hoc faciunt tanquam clerici: siue sint presbyteri: siue in minoribus. vbi si diaconus diceret euangelium vel subdiaconus epistolam vel acolitus exercet officium suum tanquam clericus omnes efficiunt irregulares: vt in d. c. ij. Secus autem vbi exercet aliquid non deputatum certo ordini: vt cantans responsoria vel dicens psalmos: non officians principaliter ecclesiam. forte hoc intelligit panoz. si est ebdomadarius: qz tunc incurrit irregularitatem. Secus autem si dicit officium vt quilibet alius. nam tunc non efficit irregularis sicut in Inno. Sed si suspensus vel excommunicatus: vel interdictus sine apparatu diceret epistolam: non incurret irregularitatem. de quo vide s. Irregularitas secundo. Idem si predicti exercet aliqua que sunt iurisdictionis. vbi tpe interdicti non est irregularis alius excommunicatus vel absoluit: dummodo non absoluat tanquam sacerdos: et cum solennitate: que habetur in. c. a nobis. el secundo. de sen. ex. hmoi enim non sunt prohibita tpe interdicti: nec ea exercens tpe excommunicationis efficit irregularis. hec panoz. Idem tenent Inno. Ho. et Sui. dur. Et sic ex dicto panoz. videtur dicendum. qd si interdictus vel suspensus exercet hmoi iurisdictionalia: non cum dicta solennitate: non efficit irregularis. alio secus. nec sequitur. potest absolueri ab excommunicatione: et etiam poterit absolueri cum solennitate illa: qz illa solennitas potest esse de iusticia: qz de necessitate. Interdicti autem suspensi et hmoi sunt impediti ab executione ordinum. vt est de de. ex. p. totum

An autem in benedictione aque contrahatur irregularitas. R. sicut in Inno. qd sic: qd est annexa ordini. de pse. di. iij. aquaz. qui. i. interdictus clericus hoc ageret. Sed si non est ipse interdictus: ex eo qd facit talem benedictionem aque in loco interdicto: seruata moderacione: que tradit de alijs officijs non incurrit irregularitatem. Aqua autem benedicta non debet aspergi laicis loci interdicti: a sacerdote. Et hoc per tercia in quatuor festiuitatibus. de quibus in. c. alma. Si tamen aspergeret: putat Jo. Cal. qd non esset irregularis.

Per benedictionem autem mense etiam ab interdicto.

Interdictum. iij.

cto clerico: nō p̄trabit irregularitas: q̄ nulli est ordi-
dini deputata.

A benedictione etiā: quā p̄suerunt ep̄i vel alij
plati itinerando obuiantibus eis in sua diocesi dare
dixerūt quidā tutū esse in loco interdicto: abstinere
re. Si tñ p̄trāfaciūt: nō erunt irregulares. Qd̄ pu-
tat Jo. cal. verū de simplici benedictione. Sec̄ de
solenni: ad quā p̄mittit. Sit nomē dñi benedictū
talis em̄ benedictio p̄petit ep̄o ratōne ordinis. xv
di. ecce.

De benedictione aut̄ calicis: vel pamentorū: vel
corporaliū: vel candelarū in festo purificationis: vel
cinerū in die cineris. vel oliuarum in festo palma-
rum. Jo. cal. dicit. non posse fieri a clericis interdi-
ctis: vel nō interdictis in loco interdicto: nisi serua-
ta moderatōe: que tradit̄ de officijs diuinis in di-
cto. c. alma. Et idem dicit tenendū de facientibus
officiū p̄ baptismo in sabbato sancto: vel p̄ con-
fectōne crismatis in cena dñi: vel pro anniuersario
defuncti.

Benedictio etiā pere et baculi pegrinorū videt̄
esse p̄cessa: cum nō sit p̄hibita fm̄ Rod. Item de
purificatione post partū. dicit Jo. cal. q̄ nō potest
mulier p̄ptum introduci in ecclesia in loco inter-
dicto p̄ sacerdotē cū psalmis et orationibus et solenni
introductione. Als̄ incurret irregularitatē: q̄ illd̄
est officiū diuinū: ordini clericali p̄petens. S; sine
officio. facta solū p̄fessione vt̄ moris est: poterit mu-
lier intrare p̄ se. Itē in loco interdicto: et interdicti
et excoicatis p̄t p̄dicari verbū dei. et de sen. ex.
rūso. Et p̄t etiā interdictis fieri p̄fessio generalis
in fine p̄dicatōnis: q̄ fm̄ eū nō videt̄ officiū diui-
nū. S; fm̄ aliquos ista non est bona r̄sio: q̄ hoc
etiā p̄tinet ad ordinem. vñ s̄talis faciens eēt in-
terdictis efficere irregularis. Sed ideo licet: quia
sicut p̄nia omnibus cōcedit. ita et absolutio: siue ge-
neralis siue p̄ricularis. Item p̄t pro predicatōne
campana pulsari: q̄ cum dicta pulsatio sit signum
et preambulum actus permisi: vt̄ habet genera-
lis consuetudo: intelligitur et ipsa pulsatio permis-
sa Cal. Pro missis v̄o et bonis canonicis dicendis
nullo modo debent pulsari campane tempore in-
terdicti. Als̄ incurretur irregularitas: Exceptis q̄
tuor̄ festiuitatibus: de quibus supra: etiā si campane
ipse essent extra ecclesiam et p̄cul ab ea: non licet p̄-
p̄dictis pulsare. als̄ fieret fraus legi: nec etiā par-
uas campanellas licet pulsare tempore interdicti:
pro diuinis officijs celebrandis. Nam prohibitio
pulsatōnis campanarū tempore interdicti: vtiq̄ etiā
minores campanellas includit. cum de facto sonus
audiatur extra muros: et interdum satis p̄cul: vt̄
de tales sibi caueant et sufficiet eis: q̄ aliquo signo.
puta. tabula possint p̄uenire ad diuina eorū. Sed
pulsare campanas tempore interdicti p̄ bonis noti-
ficandis. puta. tertia. sexta. nona. et h̄mōi. nō credo
illicitū laicis: s; clericis nō credo hoc licere. licet em̄
de facto celebrent diuina: tamen ex q̄ dicto tempore
solēt diuina celebrare: p̄sumeret̄ verisimiliter q̄ p̄
celebratione diuinorū sonarent. Fateor̄ tamen pro
pter hoc tñ ipsos nō incurere irregularitatē fm̄
Cal. Pulsare aut̄ campanam pro aue. Maria i se-

ro vel in mane tempore interdicti: nō inducit irregu-
laritatez. Item pulsare campanas pro ostensione
litterarum aliquarū: vel in aduentu alicuius prelati
et h̄mōi tempore interdicti: nec laicis: nec clericis p̄-
bibetur fm̄ Cal. Consuluit etiā q̄ itinerantes p̄
loca interdicta: si sunt duo vel plures: q̄ nō dicāt
horas canonicas in via: q̄ ex q̄ ab alijs audiri pos-
sunt: dicit ipse q̄ nō audet dicere q̄ hoc facere pos-
sint sine violatione interdicti. Secus si esset vnus
solus: quia ita submisit dicere posset q̄ non audi-
retur. Sed Astē. lib. vii. ti. xvj. de mente Ber. et
Hosti. in. c. quod non nullis. de p̄uul. dicit q̄ nō
licet interdictis et multo magis nec excoicatis au-
dire extra ecclesiam diuina officia que dicuntur in
ecclesia. que v̄o dicuntur in domo vel in via: non p̄-
bibentur audire fm̄ quosdam: vt̄ dicit Rod. Si-
muliter non licet clericis ita alte dicere q̄ audiātur
defous. Intelliget̄ studiose. Possunt enim ita alte
dicere q̄ audiātur in choro: etiā si sic dicendo au-
diantur ab extra ar. dicti. c. alma. in. §. adijcimus
vbi permittitur q̄ in monasterijs misse celebren-
tur et alia diuina officia. Et sic per hoc datur intel-
ligi q̄ debent ita alte dicere: q̄ religiosi existentes i
choro possint audire. Et fm̄ Astē. debēt celebra-
re diuina officia voce demissa. i. q̄ videantur poti-
us legere: q̄ cantare. Et fm̄ Rod. nō est laicis ape-
rienda fenestra: vel ostium vt̄ videant eleuatiōes
corpis xp̄i: nec pax extra portanda: nec admittēdi
ad offerendū post euangeliū. Nota etiā fm̄ eun-
dem Rod. q̄ interdicti possunt in ecclesia oratioe
p̄uata orare: etiā si ecclesia sit interdicta: nisi sit si-
bi interdictus ingressus ecclesie. Aliq̄ tñ circa dice-
tes officiū p̄ viam vel extra ecclesiam tempore interdi-
cti: dicit. q̄ si hoc faciūt studiose: vt̄ seculares au-
diant: sic violant interdictū ar. c. si. de p̄uul. li. vi.
vbi habet q̄ etiā celebratio diuinorū extra ecclesiam
p̄hibetur tali tempore. Secus aut̄ si sic dicēdo: a
sū seculares transeūtes audiunt: q̄ hoc modicum
est. Excoicatis tñ et interdictis nō licet audire diui-
na officia: q̄ etiā dicunt̄ extra ecclesiam. Item h; cleri-
cis et laicis in loco interdicto legere euangeliū vel
psalmos et h̄mōi.

Quid autem hic p̄tineatur nomine diuini offi-
cij: dici potest q̄ solummodo ordinatum in bre-
uiario vel missali. Item nota. q̄ auditio diuinorū
non pertinet ad certū ordinē. Et ideo talia exercē-
tes tempore interdicti: nō erunt irregulares: nisi au-
crosando audirent diuina. vt̄ notat panor. in. c.
si. de ex. p̄ela.

Perū autēz habentes priuilegiū vt̄ in suis festi-
uitatibus celebrare possint et aliquos admittere: vt̄
dicit in. c. vt̄ priuilegia. de p̄uul. possint celebrare:
non fuata moderatōe dicti. c. alma. Rū. fm̄ Jo.
an. et Archi. q̄ nō: quia eorū priuilegia. p. d. c. al-
ma. reuocantur quo ad hoc. Sec̄ si priuilegia ob-
tinuisset post.

An autē laici teneant de ecclesia exire: si sacerdos
recipit interdictū ad diuina. R. fm̄ Donal. q̄ non.
nec peccat̄ audiendo: s; solus sacerdos.

Quid autem si ille: cui est interdictus ingressus
ecclesie ingerat se diuinis extra ecclesiam. puta sub

no pulsa

pulsa ad hora

pulsa ad hora

duo vel sub tentorio. **Rū.** fm glos. in. c. is qui. de sen. ex. li. vi. q. nō est irregularis. qz dictū limitatū fm suam limitatōez debet intelligi.

¶ Quid autē si celebrat in oratorio: qd pstrui nō potest sine diocesanī licentia. **Hic** qz si stricte est oratorium: ita qz nō ecclesia: nō est irregularis: **Sz** si celebrat in ecclesia nō psecrata: que pprie dicitur basilica: est irregularis. **Satis** est enī qz auctoritate pōtificis sit dedicata. **Item** pbytero celebrante missam in ecclesia: si subdiaconus cui est interdictū ingressus ecclesie: dicit epistolam extra ecclesiaz in illa missa: vel diaconus sic interdictus euangelium tales. **I.** subdiaconus z diaconus sunt irregulares qz unum est officii: qd tamen in ecclesia principaliter celebratur: cui cooperant in actu sibi pbito. **I.** di. si quis viduam. **Presbyter** vō: si celebrans in ecclesia admisit scienter dictū subdiaconum: vel diaconum ad lectionē epistole: vel euangelij etiaz extra ecclesiam: est irregularis: qz participat crimini criminoso. **¶** Immo videt tale participiū factum in ecclesia: p proxime dicta. **Sz** cōuerso: si subdiaconus: cui est interdictus ingressus ecclesie: dicit epistolam in ecclesia in missa: quam sacerdos celebrat extra ecclesiam: irregularis: qz in ecclesia vere et de facto id fecit z sic in loco pbito dicto. c. is qui. et idem dicendū de diacono in tali casu dicente euāgelium. **¶** pbyterum autem talem celebrantē extra ecclesiam: non audeo dicere irregularem: quia licet videat participare in culpa cum ministris: tamen nō est dignus qz principale: vel dignus trahat ad accessorium: vel minus dignum. **Item** non prohibent laici tempe interdicti dicere letanias: vel laudes suas: vt faciūt pfraterie.

Interdictum quarto.

de forma seu modo ponendi interdictū z quomodo relaxetur: vbi sciendū fm **Cal.** qz cum ab homine profert z ppter psumaciaz semp est necessaria monitio z forma: que traditur de sen. excom. c. j. li. vi. **Et** sic intelligit de ap. reprehensibilis. **Sed** si propter delictum fertur: non est necessaria monitio. v. q. iij. in loco. **Cum** vō a iure pferatur: ppter excessum siue delictum: sine monitione fit: siue sit spāle interdictum: siue generale siue singulare. **Sub** hac autem forma verborū profertur. **Mos** ppter talem causam: ecclesiam vel terram talem supponimus interdicto. extra de verb. signifi. cum in partibz. z additur etiā cōiter ecclesiastico. ad dñam interdicti legalis.

¶ Potest etiam snia interdicti ad voluntatem iudicis determinari. puta. vt interdicit missam cum cantu: vel horas vel sepulturas vel hmoi. **Potest** etiā iudex ab interdicto excipere z subijcere qz vult z qñ vult. puta qñ dñs terre est ibi pñs z hmoi. d. spon. nō est. **Ad** hoc autē vt obliget snia interdicti: sufficit eam publice pmulgari: nec postea necesse ē eam singulorū auribz inculcari. **Sufficit** etiaz cum quis fecit vicinos suos: maxime metropolitanā ecclesiaz recepisse sententiā z seruare. extra de postu. pre. c. pmo.

¶ An autē interdictū possit ad cautelam relaxari? **Rū.** qz generale interdictū nō pot. vt in. c. pñti. de sen. ex. li. vi. **Sed** si interdictū sit spāle ptra psonam: si pot relaxari ad cautelam ar. a ptrato illi? c. pñti. vt notat glo. ibi. qz spāliter interdictio oia sacramenta negant ante absolutōnez. **Et** sic idem est qz in excomunicato: qui pot absolui sub pditione. **Hoc** tamen verū si penitentialis non: qz sic relaxatio daret cām peccandi: nisi forte in casu: sic cum absoluit inuitus ab excomunicatōne.

¶ Vtrū ep̄s vel alius possit suū interdictū suspendere? **Videtur** dicendū p predicta qz sic. **Quod** tenent **Au.** **Tan.** z **Vin.** vt notat in. c. ad bec. cl. iij. de ap. z. c. directe. z. c. pteza.

¶ Vtrum p appellatōnez sequentē suspendat interdictū? **Rū.** qz nō: nisi qd effectus sit. suspensus ad temp? qz sic pot appellari a snia suspensa: sicut a pditionali dicto. c. pteza. **Et** hoc verū de interdicto vel suspensione. nō aut de sententia excomunicatōnis cui effectus nunq̄ potest relaxari: nisi i toto absoluat. vt in. c. cum desideres. de sen. exco. **Hoc** idem tenet **Ho.** in. d. c. ad bec. **Hoc** etiā intellige de interdicto adiuninis z sacris z alijs spūalibus. **Sed** in interdicto a tpalibz. vtputa. qz qñ ingrediat possessionez. **P.** **Vñ** **Yo.** an. in. c. is cui. de sen. ex. li. vi. restringit solū in mere spūalibz: per que ligat animā vide enī ibi in glo. vbi singulariter declarat hanc materiā.

¶ Vtrum p̄uilegiū pcessum a legato de latere: q̄ interdicti tpe valeat celebrari: interdictū z excomunicatōnis exclusio: valeat q̄rum ad suas snias z snorū successoz ordinarioz? **Rū.** qz sic: nisi spāliter a successore reuocetur.

¶ Vtrū papa dante licentiaz celebrandi in ecclesia spāliter interdicta: relaxet eoispo interdictū? **Rū.** fm **Hosti.** qz non.

¶ Sz nunqd ep̄s possit dare p̄uilegiū celebrandi in ecclesia ab eo interdicta. **R.** **Ber.** extra de ap. ad bec qm. qz nō: qz hoc p̄tinet tñ ad papā. **Imo.** vō dicit qz lz locus sit interdict? pot tñ celebrari: z de snia iuris. extra de p̄uili. vt p̄uilegia. **Et** de snia hois. vt in. c. dilectis. de ap. qz nihil aliud ē interdictū: qz interdictū celebrantes in ea: q̄ snia pot ep̄s qz vult excipere. **Sz** si psona sit interdicta vel suspensa: nō pot celebrare de alicui? snia: nec pot interdictum suspendi in psona suspensa: nisi p delicto alterius sit suspensa. **Idem** p̄uilegia. in. d. c. vt p̄uilegia. **Item** nota qz qñ interdictū est latū ppter aliqd: z ipsi nō seruant illud. **Alij** nō tenent seruare. vt in. c. penitis. de p̄uili. **Nota** tñ fm **Ho.** ibidē. qz si ciuitas vel ecclesia est interdicta ppter aliqd. i. ppter eorum delictum: tñ licet ipsi violent interdictū: aliq̄ tamen seruare tenent. **Si** aut sit positū p eoz que rela z ad eorum vtilitatem: tunc si ipsi nō seruant: nec aliq̄ seruare tenent: z sic efficit nullum. d. c. petitis. vbi p̄uilegia. querit qñ tales dicant violare interdictū. nūqd sufficiat vna psona. **R.** fm doc. qz nō h requiritur qz maiores violent: seu maior ps eozū arg. in. c. fi. de procu. **Et** oportet qz habeant perseuerandi animū. **Et** hoc potest p̄cipi ex actibus eo-

Interdictum. iij.

ram. Et hoc nota: q. singulare.

Quis autem possit relaxare interdictum? **Rñ.** **Fm** Directoriam. **Aut** cōditor canonis referuauit sibi relaxationem interdicti expresse. **Et** tūc ille solus potest relaxare. **Al's** episcopus possz. ar. de sen. ten. ex. nuper. **Aut** referuauit sibi absolutionez excommunicatōnis late ptra singulares personas z ex eodem delicto sequitur interdictum contra vniuersitatem vel loca. **platum** a iure: licet absolutionem interdicti expresse nō referuet. **videt** tamen psequens relaxatōnez interdicti sibi referuasse **fñ** **Archi.** nam quotiens viciū ex vna radice nascitur psequens est vt eadem lege tollat. **L. de nupf.** si libertam. **Facit** huiusmodi similitudo ratiōnis. **Et** tūc excommunicatio. z interdictū nomine censure p̄tinētur. **de ver. sig. querenti.** z qd̄ de vno dicitur: de alio intelligendum est. **Nota** tamen q̄ nullus alius minor: ep̄o p̄t relaxare interdictū a iure qd̄ sic. **pbat.** **Constat** enim q̄ fortius z maius impedimentuz seu vinculū interdicti est. **platio:** seu infliccio: quaz seminis pollutio vel sanguinis effusio. **Et** inde est q̄ magis punit celebrans in ecclesia interdicta ab homine: vel a iure: q̄ celebrans in ecclesia: semine aut sanguine polluta. **Nam** in primo incurrit irregularitas: non autem in sc̄do. **vt in. c. is qui. d. sen. excom. li. vj.** **Sed** impedimentū seu vinculuz p̄fate pollutōnis nō p̄t reconciliari: saltem si est cōsecrata: p̄ minorem ep̄o: ergo multo minus et alia. **Dicitur** tamen **Archi. s.** non placet **Joh. an.** hac ratione: quia de duobus suppositis vno solo referuato: alterum videtur p̄cessum. **Et** hoc videt placere glo. in **de. j. de hereti.** **Quibus** tamen adde. q̄ si interdictum esset terminatum ad certum tempus a iure: tunc ante illud tempus nō posset p̄ ordinarium tolli. **p nota. in glo. in. c. cupientes. in. s. ceterum. in ver. suspensos. de elect. li. vj.** **Et** quo inferri limitatio ad. **c. nuper. de sen. excom.** quod est vald̄ notandum. **A** sententia tamē interdicti vel suspensionis ab homine: non potest inferior illo qui tulit absolvere: sed superior. **vt dicitur** de excommunicatione: quia ista quo ad hoc pari mō p̄currunt. **De** hac materia vide. **j. Suspensus.**

Qualiter autem debeat fieri cessatio a diuinis p̄ canonicos. capitula vel p̄uentus. **Directo. fm** **Jo. an.** dicit. q̄ ad hoc. q̄ fiat cessatio: necesse est ista interuenire. **Primo.** q̄ hi qui cessant hoc habeāt de p̄suetudine vel a iure: vt cessare possint. **Secūdo.** q̄ vocent̄ absentes ad tractanduz de cessatōne: ac si de electōne ageret. **Tercio.** q̄ de illa cessatōne tractent diligenter. **Quarto.** q̄ de cessando deliberēt. **Quinto.** q̄ sit manifesta offensa p̄pter quā cessant. **Sexto.** q̄ causa sit ratiōnabilis. **Septimo.** q̄ an̄ cessatōnem instrumento publico: vel patentibus literis: autentico sigillo munitis: cām cessatōnis expriment. **Octauo.** q̄ illud instrumentū vel literas tradant ei p̄tra quē cessant. **Nono.** q̄ requirant illum q̄ emendet p̄petenter iniuriam vel offensam p̄pter quam cessare volunt. **Si** non fecerit: tunc locū habeat cessatio. **Decimo.** q̄ post cessatōnem: vtraz pars iter debet arripere ad sedem apostoli-

cam infra mensem per se vel per p̄uatores: sufficienter instructos. z cōtinuatis diebus q̄ cito poterunt: sedi apostolice se representent: vt discutiatur quid super hoc sit agendum. **his** nō seruatis: non seruatur cessatio. **Et** si pars que posuit cessatōnez: eam non seruauerit: ab alijs non seruetur. **Et** si cā cessatōnis fuerit iniusta: ponentes cessatōnez: durante tempore: nihil percipient: et si per ceperint restituere tenentur et parti satisfacere de iniurijs et damnis. **Et fm** **Inno. z** **Dosti.** causa cessatōnis debet esse notoria. q̄ si non esset: nulla cōsuetudo prodesset: quia esset ecclesijs onerosa. **Et** ille cōtra quem cessatur: non debet conuinci ex probabilibus sed apertis z notorijs: maxime in cultu diuino tollendo. **vt notat** **Jo. mo. et** **Archi. in. c. si canonicus. de offi. or. li. vj.** **Adde** etiam predictis quod notat **Panoz. in. ca. dilictis. de ap. q̄** differentia est inter cessatōnem a diuinis: et sententiā interdicti. **Nā** cessatio a diuinis: est quid facti: non enim est aliud q̄ suspendere organa ministrorum: vt ibi non celebrant diuina. **Sententia** vō interdicti est quid iuris. **unde** quando supponit locus interdicto. **Ibi** celebrans quando cūq̄ etiam forensis incurrit irregularitatem: vt in. **c. is qui. de sen. et. li. vj.** **Sed** aut in cessatōne a diuinis: vt volunt **doc. in. c. irre fragabili. de offi. or.**

Sed dubium remanet si cessatio a diuinis est generalis. **puta** respectu totius ciuitatis. **Nunq̄** ibi celebrans sit irregularis. **Jo. an. in dicto. c. si canonicus. concludit** q̄ sic: quia talis cessatio generalis equiperatur interdicto. **per de. j. de sen. excom. Sed. d.** **An.** dicit forte q̄ ex toto non procedit ista equiperatio. **Et** hoc forte verius putat **Panoz. q̄** celebrans in cessatōne generalis: non efficitur irregularis. **per regulam. vt nunq̄** quis irregularitatem incurrat: nisi in casibus a iure expressis. **vt in dicto c. is qui.** **Sed** iure non cauetur nisi in celebratōne in loco interdicto. **Nec** ob. dicta **cleri. j.** quia facit equiparationem tū in illo casu. et pene non debet extendi. **Nota** tamen q̄ fratres minores et predicatorum habent priuilegium. q̄ quando in ciuitatibus vel locis vbi habitant contingit interdictuz poni: et prohiberi omnia ecclesiastica sacramenta excepto paruulorū baptisate. et penitentis morientium: non obstantibus quibuscunq̄ priuilegijs: religiosi: quibuscunq̄: ab apostolica sede cōcessis: nihilominus tempore talis interdicti possunt confiteri peccata sua: et absolui. et temporibus consuetis iuxta morem ordinis sui: sacre communionis: et vnctionis extreme recipere sacramenta: et diuina officia celebrare: simul ianuis clausis: nō pulsatis campanis et voce submissa: excommunicatis et interdictis: ac omnibus personis que non sunt de ordine suo exclusis: non obstantibus prohibitionibus huiusmodi: seu aliquibus literis a sede apostolica impetratis vel impetrandis q̄ de ordine suo: z de hac indulgentia sp̄alem nō fecerint mentionē. **Donor?** in priuilegio qd̄ incipit. **Meritis** **vie.** **Ex** capiunt tamen tres casus. **Prim?** si causaz dederūt in dicto. **Sec?** si cōtingat eos specialiter

cessatio a diuinis
quā fieri d̄

64

interdici. Tercius si ecclesia illa ubi volunt celebra-
re est interdicta specialiter hec habentur in priuile-
gio Bonifacii. qd incipit virtute spicuos.

Inuenta. Quid sit agē

Indum de inuentis: Rñ. quedā sunt que
nunq̄ fuerūt in bonis alicui⁹. sicut sunt
lapilli ⁊ gemę que inueniunt̄ i litore maris. ⁊ talia
occupanti pcedunt̄. Et eadem est ratio de thesau-
ris antiquo tempe sub terra occultatis: quoz non
est aliquis possessor: nisi q̄ fm leges tenet medie-
tatem dare dño agri. ⁊ hoc si inuenit in alieno: nō
data opa. Sed si data opa inuenit totū tenet dare
vt in. l. vnica. c. de thesau. li. x. Et norat glo. insti-
de re. di. §. thesauros. Et hoc verum: etiā si cū vo-
luntate dñi requireret: q̄ etiā cū voluntate dñi
nō debet querere in alieno thesaurū suo nomine:
vt in. l. vnica. vbi etiā patz q̄ thesaurus dicitur
coadunatio rerū mobiliū abscondita: quaz igno-
rantur possessores: seu dñi. ppter vetustatem tem-
poris. Ibi etiā patet q̄ nec in suo solo pōt quis
querere thesaurū arte magica: diuinationibus vel
alijs illicitis modis. als thesaur⁹ erit fisci. De hac
materia vide s̄. furtum. Quedam vō res inuen-
te fuerūt de. p̄n quo in alicuius bonis. Et tunc si
quis eas accipiat: nō animo detinendi: s̄ restituē-
di dño: nō p̄mittit furtum: als secus.

Utrum emens domuz pro mille: in qua postea
inuenit thesaurū valentem. x. milia: teneat restitu-
ere venditori: Quidā dicunt q̄ sic. Et circa hoc ha-
betur remediuz capli. cum cā. de emp. ⁊ ven. Sed
p̄trarium videt̄: posito q̄ iste thesaurus sit recon-
ditus ab ignotis dominis tempe vetusto: vt in di-
cta. l. vnica. §. non erat reconditus. ab illo vendito:
res sed casus est in dicta. l. vnica. q̄ thesaurus reg-
tus efficitur eius cuius est solus: ⁊ iste emptor est
dñs. ergo eius erit. Idem p̄firmat per. l. a tutore:
iuncta glo. ff. de rei ven. vbi pecunia inuenta per
modum thesauri cedit emptori. Secus si nō esset
inuenta p̄ modū thesauri: vt murata in muro: q̄ a
tunc non cederet. Nec ob. q̄ venditor non vedit
thesaurum: qd conceditur tamen p̄ iura commu-
nia cedit dño soli.

Quid si res ab aliquo inuenta sit: que fuit a p-
prio dño habita p̄ delicta: Rñ. res que habet p̄
derelicta occupanti pceditur: siue sit mobilis ⁊ ab-
ijciatur: siue immobilis. vt si ex causa de fundo ex
eo hac intentōne: vt pro derelicto habeam. ff. pro
derelicto. l. j. Sed si in mari iactauero res meas: n̄
habeo pro derelicto. vide de hac materia sup̄. fur-
tum.

Irregularitas primo

de irregularitate homicidaruz. Omnes
qui habuerūt officium vindicte sangui-
nis. s. mortis vel truncationis membroz sunt ir-
regulares. vt dictū est s̄. homicidiū. iij.

Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiatur ⁊ ex
illa captione sequitur mors: vel truncatio: ipso ta-
men ignorante ⁊ factum ⁊ causam: Rñ. fm Do.
videtur irregularis: quia debuit suspicari hoc pos-

se euenire.

Quid de illis clericis qui cum alijs trahunt ad
māganelas: vnde aliquis pbabiliter creditur in-
fectus. Rñ. fm v̄d. credit irregularis.

Quid de presbytero qui misit puerum ad ada-
quandū equum: monens vt caueret a flumine. et
tamen submersus est. Rñ. fm Desti. hūc psbyte-
rum culpabilem esse: sicut ⁊ sacerdotē qui nō amo-
uit cultellum a corigia: cum qua verberabat famu-
lum. extra de homici. c. ad audientiam. hoc qdam
intelligunt: ⁊ bene: quādo de periculo pueri missi
poterat rationabiliter dubitari: vt q̄ erat infans:
vt patet in sum. confe.

Quid si aliquis clamet latrones latrones. Rñ.
fm Inno. Siue sic clamet: siue aliud agat: per qd
potuerit intelligere: q̄ ex clamore vel actu suo po-
terat sequi homicidiuz: irregularis est: nisi faceret
p̄pter timorē corporis sui. Nam si timeret q̄ ali-
quis vellet eum occidere: bene posset clamare pro
auxilio: q̄ non intendit in alicuius mortem: sed in
suam liberatōnem. Idem Do. qui addit. Secus
si clamaret p̄ solis rebus.

Quid de illo clerico qui cum latro duceret dixit
claudite ei os ne clamet: nunquid sit irregularis si
mors inde sequat̄. Rñ. fm v̄d. q̄ sic: q̄ iuuat du-
centes: dando eis psilium. Et eodem modo si que-
rentibz malefactorē indicauit eum: nisi forte igno-
rauerit: ⁊ ignorare pbabiliter potuit: nesciens q̄ ad
mortem quererēt.

Quid si psului amico: vt occideret aliquē inimicū
cum suū: Ille in cōtinenti nō fecit: s̄ longo tpe in-
posito. Rñ. Panoz. in. d. c. ad audientia. de mente
Inno. dicit. q̄ psulens est irregularis: q̄ debebat
reuocare psilium. Et si putabat sibi amicuz nō ob-
tempaturū in reuocatione: debebat hoc intimare
illi p̄tra quē psuluit. Et sic caueret: als non euadit
irregularitatem.

Quid si clericus comodat balistam: et inde ali-
quis occiditur. Rñ. si concessit in bello iniusto. ⁊
regularis est: et eodem modo si bellum sit iustum:
quia ars sagittandi est phibita. extra de sagit. artē.
glo. tamen ibi videtur restringere tex. ⁊ bene fm
Panoz. ibi quando bellum est iniustum. Nam da-
ta iusticia belli: licitum est pugnare cū quibuscun-
q̄ armis. Immo licitū est decipere inimicum p̄
seditionem: parando insidias. vt in. c. dominus.
xxij. qōne. ij.

Quid de eo qui ministrat ensem vel lanceam:
et inde aliquis mortitur. Rñ. fm directo. lib. iij. q̄
si quis in bello ministrat balistam vel huiusmodi
ad sui defensionem: non ad impugnatōnem alte-
rius: dato q̄ balistarius occidat aliquem: dū mo-
do tradens vel ministrans nō intendat principa-
liter. q̄ balistarius occidat: nec credebat ipsum tē-
dere ad occidendum: sed solum q̄ se et sua defen-
deret vel recuperaret: non est irregularis. l. distin-
ctione. si quis viduam. Secus si alterum p̄dicto-
rum interuenisset. In bello autem iniusto: etiam
ad sui defensionē. nō licet ministrare p̄dicta. Ali-
oquin ministrans homicide: est irregularis. ar. di-
cto. c. ad audientiam. ⁊. c. Jobānes. et. c. si. eodē ti.

Irregularitas. ij.

De hac materia vide singularia s. Homicidium.
ij. et. iij. 7. iij.

Irregularitas secundum
do se3 de illo: qui exis irregularis mini-
strat. Et primo sciendū fm Spe. qd irre-
gularitas est nota seu impedimentū canonicū: ex
facto: seu defectu proueniens: qua quis p̄hibetur
ad ecclesiasticos ordines pmoueri: 7 in eisdem mi-
nistrare. Et ad sciendū qm incurrat quis irregulari-
tatem ex indebita celebratōne vel executione or-
dinū Jo. cal. ponit hanc distinctionē. Celebrans
aut vtens officio ordinis. aut est femina vel mascu-
lus. Si est femina: siue laica: siue religiosa: nō effi-
tur irregularis: qd cum nō sit capax ordinis clerica-
lis: nō cadit in ea irregularitas: p̄ quaz quis impe-
ditur in ordine: vel ordinis officium celebrare. Si
autē est vir. aut furiosus. 7 tunc p̄ quamcūq; cele-
bratōnez: nō efficitur irregularis: nec peccat. Idēz
de infante. de. si furiosus. de homici. Aut est sane-
mentis. Tūc aut talis est laicus vel clericus. Si lai-
cus: 7 cum solenni apparatu alicuius ordinis cele-
brat. s. exequendo actū alicuius ordinis: siue puer-
sus sit alicuius religionis: siue secularis: videt qd sit ir-
regularis. extra de cle. ex. c. ij. Nec cum tali: vt va-
leat pmoueri alius qd papa pōt dispensare. Direc-
toria tñ li. iij. dicit qd laici p̄pter talia: irregularita-
tem vel suspensionē nō incurrūt: cum nec ordines
nec officia habeant. vñ aliter puniunt laici: si con-
tra faciūt: vt in dicto. c. ij. Et hoc videt verius. Si
vō est clericus. aut celebrat in ordine quem nō ha-
bet. aut in eo quem habet. Si primo mō: hoc agēs
in ordinib; sacris: est irregularis. Et subdiacona-
tu tamen dicit vñ. qd si est in minorib; potest can-
tare epistolam: dūmodo sine solennitate. Et addit
Inno. qd hoc est licitū: quando deest subdiaconus.
Sed solennis apparatus subdiaconi videtur esse
manipulus. Dicit enim Petrus de palu. in quar-
to. qd tunica licet etiam nō subdiacono porta-
re: quia non est ei propria vestis: sicut manipulus
quem nullus inferior subdiacono portare debet.
hec De. vnde si talis cantet epistolam cum tunica
sine manipulo: et non porrigendo calicem dia-
cono rē. Dic prout habetur s. dispensatio. Si vō
clericus celebrat in ordine quem habet: tunc aut
est excommunicatus maior: vel celebrans: vel of-
ficium exercens in loco interdicto ab homine vel
a iure. Aut est suspensus. Si primo mō: tūc vtro-
q; casu efficitur irregularis. et indispensabilis: nisi
per papam. de sent. excom. is qui li. vj. Dicit tamē
vñ. qd in minoribus constitutus ministrando seu
exercendo officium suum etiam cum solennitate
cum est excommunicatus: non efficitur irregula-
ris: quia illa duo capitula si quis episcopus. el. pri-
mo. 7 scdo. rj. qdne. iij. non loquuntur de his. S3
Hosti. sentit qd talis oīno irregularitatem incur-
rat per. c. cum medicinalis. de senten. excom. li. vj.
Et sic non potest dispensari nisi per papam. Idēz
Panor. in dicto. c. scdo. qui dicit qd hec opinio est
vera 7 communis: quia iura loquuntur indistin-
cte. Idem directo. li. iij. quo ad incurrendam irre-

gularitatem. Sed quo ad dispensationes: videtur
tenere qd episcopus possit dispensare fm Ray. Ho-
sti. 7 Archi. Sed Panor. in. c. clericus. de de. ex. sal-
uando opiniones dicit. qd aut queritur: nunquid
per inferiorem a papa possit iste talis celebrans li-
berari ab irregularitate iaz causata. Et dicit qd nō
Et ita loquitur. c. j. de re indi. in. vj. 7 dicto. c. cum
medicinalis: que iura dicunt in distincte: soluz pa-
pam ab hac irregularitate posse liberare. Aut que-
ritur de pena depositōnis imponenda p̄ iudicem
et tunc p̄cedit alia opinio: vt etiam eps dispense-
cum parato se corrigi. ne duplici pena conteratur.
Si autem clericus est suspensus: sumendo p̄ stri-
cta suspensione. s. quo ad se et quo ad alios. aut est
suspensus a canone: aut ab homine. Si ab homi-
ne: tūc aut ignorauit ignorantia p̄babili. et tūc nō est
irregularis. vt in. c. apostolice. de cle. ex. Aut igno-
rantia crassa et supina. 7 tūc est irregularis et mul-
to magis si sciuit se suspensū. Et hoc quomodo-
cūq; sit: suspensio simpliciter: siue ad tempus de-
terminatum: aut indeterminatū: etiam si ratione
defectus vel infamie puto talem: durante suspen-
sione: celebrantem esse irregularem. nec secuz pos-
se dispensari: nisi per papam dicto. c. cum medici-
nalis. Si vō est suspensus a canone. tunc aut ratō-
ne criminis: aut ratione defectus: aut ratione in-
famie vel scandali. Si primo modo. tunc aut sim-
pliciter est suspensus: et sic celebrando est irregula-
ris dicto. c. si quis eps. Aut est suspensus ad tem-
pus: et tunc. aut ad tempus determinatū. et sic in-
terim celebrando est irregularis. Aut ad tempus
indeterminatum: et tunc. aut cum conditōne: do-
nec satisfaciatur: vt in cle. j. de deci. Et tunc licet qui-
dam contra. puto si sic suspensus ante absolūōnez
celebrat: est irregularis: quia in hoc factum iudicē
est necessarium: vt habeatur pro absoluto. Et sic:
cum factum hominis sit necessarium: sequitur qd
ad suspensionem dei: canō aliquid addat. Si vō
est suspensus cum conditōne: donec peniteat: vt
de elect. Quid. et tunc equum est tenere: qd inter
celebrando non efficitur irregularis: quia talis su-
spensio videtur esse dei: ad quam nihil addit canō
nec vt habeatur pro sublata aliquod factum iudicē
est necessarium. Et ideo dicendum est de ea vt
de suspensione dei tñ. Si secundo modo sit suspē-
sus a canone. id est: ratione defectus. tunc aut rati-
one defectus ordinis: aut alterius defectus. Et si
ratione defectus ordinis. vt clericus per saltū p̄-
motus q̄tam ad ordinem omīssum: in quo si exer-
cet officium ante qd recipiat: est irregularis. Sed ce-
lebrando in ordine ad quem est per saltum pro-
motus quem habet: non est irregularis. li. j. distin-
ctio sollicitudo. Si vō ratōne alterius defectus
vt bigamus. Illegitimus. corpore viciatus. ordi-
natus ante legitimam etatē. vel a nō suo episcopo:
hoc casu p̄cordant omnes qd celebrando non est ir-
regularis: quia hoc non est iure expressum. Et qd
qm curia mandat cū sup̄dictis patētib; dictos de-
fectus dispensari: nihil dī de irregularitate. Stylus autē
curie est attendend; de cri. sal. qd graui. Nec ob. qd
ordinatio facta ante legitimā etatem: vel a nō suo

episcopo fuerit cū peccato: qz pncipalis causa: ppter quā dicimus tales suspēos: est defectus: nō peccatū. ergo rōne defect? nō criminis: talis censeri debet suspēsus. Et hac rōne puto qz licz irregularis ex celebratiōe diuino: sit suspēsus a canone ppter hāc irregularitatē. Si tamē alis nō sit suspēsus a iure vel ab homie. puta qz absolutus ab excoicatione. et suspēsiōe: sed nō est secū dispensatū sup irregularitate. vel nō suspēsus p̄trahit irregularitatē: talis nō p̄trahit nouā irregularitatē: qz nō est in iure exp̄sum. Si ē terciō mō suspēsus a canone. s. rōne scandali vel infamie. tūc celebrādo nō est irregularis de cle. p̄c. c. j. Sed hū facit abstinēdo. Et p hoc infert Inno. qz illi quoz crimina sunt notoria: qui etiā post penitentiā p̄bibent celebrare. ppter scandalū et infamiā. vt de coha. cle. c. si. si ante absolutionē celebrant nō incurrūt nouaz irregularitatē. et ex allegatiōe quā facit Inno. videt̄ intelligere de notorio fornicatore qd̄ piū est tenere. et qd̄ notat̄ in. c. j. de sen. ex. li. vj. intelligat̄ de notorio fornicatore ante penitentiā celebrāte: ne videat̄ sibi d̄nus. n̄ de rigore iuris sola penitentiā nō tollit suspēsiōnē canonis in notorio fornicatore: vt videt̄ exp̄sum. l. dist. puenit. qz requirit̄ factū iudicis: vt dictū est de iur. p̄sō a canone donec satisfaciāt. vide de hac materia s. Clericus. iij. Et nota fm̄ v̄. qz irregularis celebrās: nō ppter hoc aliā irregularitatē p̄trahit. Alioqn̄ totiens nouā irregularitatē p̄beret: quōtēs celebraret. Nota tamē qz exp̄cedētibz videt̄. qz ordinatus ante legitimā etatē sit ip̄o iure suspēsus ab executiōe ordinis sic recepti. Sed solēnes doc. cōiter tenēt̄ d̄nū. videlicz Ray. v̄. Archi. An. de butrio. Dau. de elez. et Fran. zab. in de. generalē. de eta. et qua. hi oēs dicūt. qz talis nō est ip̄o iure suspēsus h̄ suspēdendus. et interdicēda est ei executiō ordinis recepti ante legitimā etatē vsqz ad legitimā etatē. Et si postqz fuerit ei interdicta a iudice suo: vsus fuerit ordine tali añ legitimā etatem erit irregularis. Si aut̄ nō fuerit ei interdicta: et sic vtaqz ordine añ legitimā etatem recepto: non est irregularis. Nec Archi. flo.

¶ Recipiēs ordines etiā minores i maiori excoicatione: incurrit irregularitatē indispētabilē: nisi per papā. de sen. ex. cū illoz. vbi nō distinguit̄ in ordines minores vel maiores fm̄ Guil. dur. Recipiēs autē ordines in minori excoicatione nō incurrit irregularitatē: quia non est iure exp̄sum.

¶ An aut̄ excoicatus extra ecclesiā officians populo: efficiat̄ irregularis. Rñ. fm̄ Ri. in. iij. dist. xvij. qz aliquibz p̄babit̄ videt̄ qz si excoicat̄ etiā et̄ ecclesiā dicat̄ horas suas. officiādo populū i exercitu vlnau. incurrit irregularitatē. Si tñ dicat̄ horas suas cū vno socio vel pluribz. nō tñ officiādo ecclesiā vel populū irregularitatē nō p̄bit. Quo v̄o ad baptizādū dic̄ idē Ri. qz si excoicat̄ baptizaret nō solēniter. vt faciunt vetule in casu necessitatis nō esset irregularis.

¶ Quid autem si excoimunicatus in choro cum alijs clericis dicat̄ officium. an efficiatur irregularis?

Rñ. Be. in. c. cum medicinalis. de sentē. ex. li. vj. dicit. qz clericus suspēsus de quo loquit̄. d. c. si interest diuinis auctorizando. v̄puta. si legit et cantat cum alijs. et vltro hoc facit actum principalem chori: vt qz dicit capitulum et orationem vel facit officium cantoris in choro: tūc incurrit irregularitatem. Secus si auctoritatem non p̄stat. puta. si legit et cantat in choro: nō exercendo aliquod officium chori. nec auctorizando. tūc nō est irregularis. Et vt plene habeat̄ bec materia: p̄cludendo dicta docto. et Pano. mita. in. c. si. de ex. p̄c. potest dici qz presbyter vel alius clericus exercens aliquod officium deputatū alicui ordini ecclesiastico. et hoc facit tanqz clericus: efficiat̄ irregularis. Secus autē vbi exercet aliquid non deputatum certo ordini. vnde cantans r̄soria vel dicens psalmos: non officiano principaliter h̄ tanqz quilibet alius laic? non efficiat̄ irregularis fm̄ Inno. etiam dato qz illud esset deputatum certo ordini. tamen de consuetudine exercet per quemcunqz indistincte. etiam a non ordinatis. tūc talis exercens. non esset irregularis. Et per predicta patet responsio. quid de ebdomadario cantore. dicente antiphonas et responsoria. legente lectiones. et de exercente actuz minorz ordinū. Et quo ad ebdomadarium. si solēniter officiat ecclesiam in matutinis. vesp̄ris. vel alijs bonis excommunicatus: incurrit irregularitatem. Et hoc est indubitatum fm̄ Astē. Sed dubium est quando iste sacerdos non solēniter officia ret ecclesiam: vt faciunt communiter ebdomadaria: tamen per predicta idem videtur dicendum: quia saltem de consuetudine tale officium exercetur p̄ sacerdotem dumtaxat: et cum habeat̄ dicere. dominus vobiscum. qd̄ est deputatum certo ordini. De alijs autem supradictis dici potest. qz si officium cantoris et quedam alia supradicta. de iure sint deputata certo ordini. tamen de consuetudine quasi generali exercent̄ indistincte a quocunqz ordinato et non ordinato etiam a nouicijs et laicis. Et per consequens tales etiam excommunicati non incurrunt irregularitatem. Item fm̄ Astē. si excommunicatus actum minorz ordinum etiaz solēniter exerceat. cū hoc etiaz p̄ nō ordinatū licite fieri possit: nō incurrit irregularitatē hoc p̄t̄ exp̄dictis.

¶ Quid aut̄ de simplici clerico si in officio cantat. Rñ. Dir. tenēdo qz tonsura siue psalmistat? sit ordo. tunc incurrit irregularitatem. Tenendo autē qz tonsura nō sit ordo: dic qz non. Similiter si presbyter excoimunicat? vel suspēsus si in officio acolitatus ministrat: est irregularis. qz p̄ susceptōz alie? ordinis non absoluit̄ a minorz. hoc tñ limita vt dictum est s̄.

¶ An aut̄ excoicat? audiens diuina: incurrat irregularitatem. Dic qz sic auctorizando. Et iō panor. in. d. c. si. dicit. qz caueat p̄latus tpe excoicationis. suspensionis. vln̄ dicti. ne faciat corā se celebrari aut ne in̄sit celebrationi: qz tunc v̄ auctorizare.

¶ An aut̄ excoimunicat? dicens officium in ecclesia cum alijs: peccet mortaliter. Rñ. fm̄ v̄. qz sic cōmunicando cum alijs. imo etiam videt̄ tenere

¶ dicendo officium extra ecclesiam cum vno vel duobus socijs peccet mortaliter eadem rōne. Et minus malum faceret. si ab alio etiā: nō sacerdote faceret horas incipe.

¶ Quid autē de suspensio a p̄fessionibz. nunquid si celebrat ante reconciliatōz sit irregularis. Rñ. s̄m̄. Inn. 7 Jo. an. q. nō. q. hoc nō inuenit iure cautū De hoc vide. j. Suspensus.

Iudeus primo. com/ munitur iudei dicunt qui legem moſay cam ad lrām tenent: sic dicti a noie p̄ncipalis tribz. ſ. iude q̄ etiam p̄ius hebrei dicebant ab heber: cui? familia cultū dei tenuit: ceteri idola tria fedatis.

¶ Quomodo xp̄iani se dñt habere circa iudeos? Rñ. non dñt cum eis comedere. aut eos ad cōiuiua recipere. nec cum eis cohabitare. Item p̄hibetur omnibz xp̄ianis: ne in infirmitatibz suis iudeos vocent. aut medicinam ab eis recipiant. aut cū eis in balneo se lauent. vt in. c. omnes. 7. c. nullus. xvij. q. j. Et sic videt̄ p̄ceptū. ita q̄ p̄trarium faciens peccat mortalit̄ nisi p̄habilis ignorātia iur̄tum excuset. Dicit tñ Hug. q̄ necessitas excusat eum. qñ. ſ. alium nō habet medicum. Et idem videt̄ quādo nō habet sufficientē. Item dicit Du. 7 Lau. q̄ medicinalia p̄nt ab eis emi: 7 facere p̄ alium p̄parari. Dicit etiaz Du. in. d. c. omnes. ibi ad p̄uina non vocent. q̄ hoc intelligit̄ si volūt discernere cibos comedendo nobiscum. Sed si indifferenter volunt vti cibis nostris. credit q̄ tunc licite possum? eos inuitare. 7 habere nobiscuz in comestioe. imo plus credit q̄ in hoc casu eoz cibis vti possemus. puta. si ipsi nolēt cibos suos discernere: cessante enim causa cessare debet id qd̄ p̄pter causam statutum est. Secus ergo si ipsi cibos nostros discernūt 7 vitant. quia 7 nos ab eoz cibis abstinere debemus. ne videamur eoz factum venerari. 7 etiaz ne xp̄iani videant̄ inferiores iudeis Et sic peludit Du. q̄ non tñ azima eoz comedere non debemus hoc casu. imo credit q̄ nomine azimorum quilibet eorum cibus intelligatur. Glo. etiam in dicto ca. omnes. dicit. idem esse in gentilibz. Cum 7 ipsi hodie cibos discernant. licet enim gentiles non contineantur verbis edicti. vt. xj. q. iij. c. ad mensam vbi dicitur. Ad mensam quippe paganozum si volueritis ire: sine vlla p̄hibitione permittimus. hec ibi. Tamen mens 7 ratio non deficit. vt patet in dicto ca. omnes. Mens enim illius. c. est. quia cum apud xp̄ianos p̄munitio cibis non vitantur. indignum atq̄ sacrilegum est: eorum cibos a xp̄ianis assumi cum ea que ab apostolo permittente nos sumimus: ab illis indicentur immunda. hec ibi. Idem dicit. glo. in dicto. c. ad mensam. q̄ hodie sicut nec cum iudeis. ita nec cum paganis comedere licet. cum 7 ipsi discernāt cibos. sicut 7 iudei. hec glo. Sic ergo ex predictis patet q̄ opinio Hug. videtur vera. q̄ vbi iudei nō discernēt cibos: licite possemus cum eis co-

medere. Idem de gentilibz. Sed cum iudei hodie discernant cibos. peccant mortaliter ch̄stiani qui eos vocant ad conuiuia: vel si ipsi ch̄stiani vadunt ad eorum conuiuia. Et valde reprehendendi sunt ch̄stiani illi: qui ad eorum solennitates inuitant mulieres iudeas 7 ad choreas. et cetero. viri ch̄stiani et eorum vxores vadunt ad solennitates iudeorum. Et postmodum vadunt per civitatem ascripti ch̄stiani cū iudeis brachio ad brachium. Tales enim ch̄stiani huiusmodi facientes ratione scandaliz: videntur mortalit̄ peccare. Eunt tamen ad predicandum saracenis 7 alijs infidelibus: cibis eorum vti possunt: dummodo non de his que fuerūt idolis immolata. in necessitate tamen extrema vti possunt idoloto: dummodo non in venerationem idoli. Item non debent admitti ad officia publica: ne occasionem habeant seuendi. liij. dist. nulla. xvij. q. iij. constituit.

¶ An autem iudei possint admitti ad studia literarum: et per consequēs ad doctoratum? Rñ. Panoz. in. c. j. de iudeis. dicit q̄ de hac questione sepius fuit interrogatus. Et concludit. q̄ de rigore iuris non possunt intrare scholas causa ascendendi: quia dictū. c. nullus. prohibet a iudeis recipi medicinam: nec cum eis esse in balneo: ne clauari propter periculum corruptionis. vbi tamen contrahitur consortium: et quedam cohabitatio temporalis: 7 quasi momentanea. fortius ergo debet prohiberi ingressus scholarum: vbi inter scholares nedum consortium contrahitur: sed etiam intrinseca amicitia. Itē quia iuuenes habēt etates molles 7 defacili possent subverti ex affnitate deorum. Consuetudo tamen est in contrarium. illud tamen est verum q̄ iudei non debent doctorari: quia cum doctoratus sit dignitas non cadit in iudei. vt notat Bar. in. l. si. c. de iudeis. Itē nullus potest congregationi iudeorum: seu alicui iudeo vel pagano alicui relinqueri in testamento. 7 si fecerit etiam post mortem iudicabitur anathema. extra de hereti. si quis episcopus. xxiij. q. ij. sane. Hosti. dicit q̄ vniuersitati iudeorum legari nō potest. l. c. l. j. Sed singulari forte sic ad succurrendum necessitati eorum: non ad ditandum eos. Item non debent permitti iudei nonas erigere synagogas: sed antiquas reficere possunt: vt in. c. iudei. et. c. consuluit. extra eo. vbi Panoz. dicit hoc verum: ita tamen q̄ noua edificatio non amittat antiquam formam: vt videlicet non fiat edificium magis preciosum vel maius. Nam vbi cunq̄ mutatur p̄stina forma: videtur nouū edificium: 7 cadit sub p̄hibitione.

¶ Sed quid si antiqua synagoga fundit̄ corruit: nūquid licitum sit de nouo edificare in loco vbi fuit antiqua? Et potest dici q̄ non: quia videtur omnino nouum edificium: ex quo funditus destructum est. Intelligatur ergo iste tex. quādo antiqua synagoga minatur ruinas seu corruit: nō tamen ex toto.

¶ Sed quare iudei tolgrant in antiquis synago-

gis: Rñ. Panor. de mente Jo. an. q. spes est de eorum cōuersione. Et ut facilius trahantur ad fidem. ideo ecclesia permittit eorum ritus et solennitates seruare. ut in dicto. c. iudei. r. c. cōsultit. Itē etiam in sabbatis eorum nō debent trahi ad iudicia. nec ipsi alios trahere: sed nec in alijs festiuitatibus suis debent turbari: nec sepulcra eorum obtentu forte pecunie effodi. A. eo. ti. die sabbato. et extra eo. sicut. Item in diebus lamētationis et domiuce passionis non debent in publicū prodire. extra eo. in nōnullis. q̄netiam in die veneris sancta nō debent iudei tenere ostia vel fenestras aper- tas. extra eo. quia super. Item cogendi sunt iudei et saraceni vtriusq; seruis in terris christianorum vti habitu per quem a christianis discernantur di- cto. c. in nonnullis. Quod intelligit Panormi. ibi hoc verū nedum de nocte: sed etiam de die: et omni tempore. Nec debent portare signum distinctio- nis occulte sed publice. Non est ergo satisfactuz huic cōstitutioni si portant illud signum sub mā- tello vel implicatura mantelli. Sicut a multis fie- ri videmus: sed palam et publice: ut ab omnibus discernantur. Item cogendi sunt christianos testes recipere contra se. sed iudeus nō potest ferre testi- monium contra christianum. extra de testi. c. iu- dei.

An autem in mercimonijs christianus possit cōmunicare euz iudeo. Rñ. fm Panor. in. c. post miserabilem. de usu. per argumentuz a contrario illius tex. q. christiani non peccant cōmunicantes iudeis in mercimonijs. Nam in penam interdi- citur eis hec cōmuniō. ergo regulariter nō est in- terdicta. sed nimia familiaritas et cōuersatio bene interdicit. ut extra eo. c. ad hec. r. c. finali. Et ideo in dicto. c. ad hec. dicitur q. in familiari seruitio iu- deorum christiani esse non debent. nec christianus debet se exponere seruitio iudei: per id quod con- trahit familiaritatem intrinsecam cum ipso iudeo. Et ideo prohibetur assidua mora et seruitiū in do- mo. Et due sunt principales cause huus phibi- tionis. vna ne propter nimiam cōuersationem et assidnam familiaritatem subuertatur anime sim- plicitas. Secunda ne iudei videantur superiores si iudeis christiani famularent cum potius iudei debeant recogscere se seruos christianorū. ut extra eo. et si iudeos. Et sic quelibet istarum rationum militat in seruitio cōtinuo extra domū: cum et ibi cōtrahit familiaritas: et denotetur quedam supe- rioritas. Item dictus tex. ad hec. facit mentionem de domib; quādo loquitur de nutricibus: sed in pcedenti casu nullam facit mentionem de domo. Intellego tamē predicta et tex. quādo christianus vult seruire persone ipsius iudei. Secus videtur si aliquod edificium vel aliquid aliud fabricet i do- mo iudei ad vtilitatem eius mercede constituta. Hosti. tamē videtur tenere q. extra domum po- test christianus seruire iudeo. sed in domo ipsius iudei non. Et sic videtur intelligere dictum tex. ad hec. quando in domibus iudeorum christiani se exponebant seruitio. Sed Panor. putat q. alia sit mens dicti tex. scz q. extra domum non debet

christianus assidue seruire iudeo: nec etiam in do- mo eorum licet nutrire infantes eorum. vnde ille tex. voluit equipare assiduum futuum extra do- mum. et futuum qd fit in domo. Et certe illa dicitur paria. habito respectu ad causas phibitionis. nam si bene omnia huius materie ponderentur. due predictae cause sunt principales huius phibi- tionis.

An autem episcopi possint dispensare: ut iu- dei possint habere nutrices xpianas in domo. Vi- detur concludendum q. non: quia episcopus nō di- spensat contra ius: nisi expresse vel tacite permit- tatur: maxime: quia illa phibitio tendit in decus fidei. Et p hac parte cōsultit. d. Car. quod placet Panor.

Utr dominis terrarū liceat exactionem facere in iudeos: Rñ. fm Tho. in quadam epistola ad ducissam Lothoringie. Quis sicut iura dicūt iu- dei merito sue culpe futuri sunt addicti: et sic eoz res possint domini accipere tanq. suas ita tamen q. non subtrahant necessaria vite. quia tamē oportet nos ambulare honeste etiam ad eos qui foris sunt. ne nomen dei blasphemet: hoc obfudum est. ut exactionibus quas facere non consueverūt nullatenus pregraentur. sed ad consueta cogi possunt.

Quid si iudei nihil habent nisi vsuras: cui re- stituent ea que male accepta fuerunt ab eis: Rñ. Tho. vbi s. cum ea que iudei per vsuram extorserunt non possint licite retinere: p̄ns est q. si vos il- la ab eis receperitis: nec vos licite retinere possit. nisi forsā essent talia: que a vobis vel antecessoribus vestris hactenus extorsissent. Siqua vō ha- bent que extorserunt ab alijs: debent restitui illis: quib; iudei tenebant restituere: si inueniunt. Alioquin in pios vsus fm psilium diocesani et alioz pboz. vel in p̄munem vtilitatē terre si necesse est. nec esset illicitum. si vos de nouo exigeritis talia a iudeis seruata tamen consuetudine predecesso- rum vestrorum. hac intētionē: ut in pios vsus ex- pendant.

Utr iudeus qui nihil habet p̄ter vsuras pos- sit puniri pecunialiter. Rñ. fm Tho. vbi s. q. ex- pedit omnes pecunialiter puniri: ne ex sua iniqui- tate comodum reportent. et maiori pena q. quicū- q. alius non vsurarius in simili casu: quanto pe- cunia que eis auferit: minus ad eos pertinet. po- test superaddi etiam alia pena. ne ad penam suffi- cere videat. q. pecuniam alijs debitam desinunt possidere. Pecunia tamē: pene nomine ab eis ab- lata. retineri non potest. sed debet de ea fieri ut s. dictum est.

Utr liceat recipere donum vel precium labo- ris et hmoi a iudeis vsurarijs. Rñ. fm. v. v. Si iu- deus habet aliquid aliud q. vsuras: potest accipi ab eo. Si vō nihil habet p̄ter vsuras: tunc aut recipiens certat de damno suo vitando. Et sic ac- cipiendo non peccat. Sicut qui a fure: vel rapto- re damnificatus est. puta. per incendium et huius modi non peccaret si recuperaret ab eo damnus suum: licet ipse fur vel rapto: nihil haberet nisi q.

acquistum esset et furto. Vel rapina. dummodo non reciperet. p damno suo in specie ipsas res alienas. **Ad**dit etiam **Bo.** q si iudeus vitro confert pecuniam vel encennium: expedit accipere. vt pecunia sic recepta reddatur his qbus de iure debetur.

¶ Quid si iudei occupant totam aliquam parochiam emendo que a xpianis solebant possideri. nunquid potest ecclesia. hac occasione petere aliquid ab eis. **R**espon. petere potest et soluere tenetur decimas prediales. et omnes census et alia que xpiani de predictis soluere tenebant. extra de vsur. quanto. **S**ecus de decimis seu oblationibus personalibus. cum non recipiant ecclesiastica sacramenta. nec audiant diuina.

Iudeus secundo. **D**e puerione iudeoz. iudei nolentes: non sunt in iuri baptizandi nec ad hoc cogendi extra eo. sicut. **S**ine sint adulti. sine parvuli **¶** **P**anoz. ibi. licet quidam de paruis teneant q parvuli in iuris parentibus baptizari possunt. quaz op. sentit **Jo. an.** et **Archi. xlv.** distin. qui sincera. quia cum sint iudei fui xpianoz. non habent filios in potestate. **S**z **P**anoz. dubitat de hoc. an. s. sint **f. ni.** imo stricte t. pprie non sunt fui. imo nec ab eis pnt coacta fucia erigi.

¶ Quid fiet de possessionibus et bonis iudeoz seu alioz infidelium ad fidem puerioz. **R**si. **P**anoz. in. c. iudei. extra eo. q iudei conuersi ad fidem: non perdunt eoz bona nec tenentur illa distribuere in pauperes: ptra communem opinionem vulgari. s. inualuit illa opinio. quia iudei vt plurimum habent bona ex vsuraria prauitate acqulita et talia tenent dimittere. nec etiam perdunt agnationem post puerionem ad fidem. vnde debent succedere suis attinentibus et parentibus sicut primo. **N**on em debent esse deterioris pditionis pueri ad fidem qm erant in iudaismo.

¶ An autem ecclesia peccet pmittendo iudeos ritus suos obfuare. **R**espon. **f. m.** **D**irectoriam li. iij. q non. quia non approbat s. permittit. **Q**uod autem permittimus nolentes concedimus. imo si ecclesia eos no toleraret quo ad suas consuetudines obfuadas videret eos ad fide velle cogere qd fieri no dz. d. c. sicut.

¶ An autem peccent xpiani vendentes ramos palmarum et cedros et huiusmodi iudeis ac alijs infidelibus quibus vtunt in sacrificijs eoz. **P**ro quo dubio soluendo notandum est **f. m.** **t**heolo. et canonistas. et notat **Jo. an.** in regula peccatum: q triplex est pcessio sine permissio. **Q**uedam est simplex tolerantia. vt quia delinquentes no puniunt. **E**t hoc quandoq. fit ppter maius malum vitandum. vt ea. deniq. iuncta glo. iij. di. **Q**uedam est permissio: no solum penam indulgens s. etiam impedimentum fieri. phibens. **E**t isto modo tolerantur iudei in suis ritibus ppter bonu spiale: qd inde sequit. **Q**uedam est permissio que pstat iuuamē vel psum ad actū perficiendū. et ista nullo mō pōt

fieri: quia no licet consentire malo vel prestare auxilium ad faciendū malū. imo nudus consensus qui nullū iuuamen prestat ad faciendū malū est damnabilis. vt in. c. felicitis. de pe. li. vj. **D**edo per predicta patet responsio ad questionē nostrā. **¶** **R**si iudei peccent mortaliter in faciendo et obseruado suas cerimonias: vt notat glo. singularis in dicto c. qui sincera. dantes illis iuuamē ad ea faciendā: suo malo cōsentiant. **E**t sic peccant mortalit. **E**tia vt patet per predicta: ecclesia quo ad istam terciā pmissionem omnino est aliena licz quo ad secundā permissionē que est auferre impedimēta tolleret. **S**ecus vt dictū est quo ad iuuamen. **M**ulto fortius ergo peccant vendētes pdicta alijs infidelibus **E**t hec nota.

Iudex primo cōmuniter. **Q**uātam scientiaz debeat habere iudex: **R**si. **f. m.** **v. v.** debet esse peritus. nec debet querere ab alijs quid enim loqui oporteat: vt in auten. de iudi. in principio. col. vj. **E**t tamē etiam si illiteratus sit et habeat consuetudinem et peritiā iudicandi potest ei causa committi. **¶** **C.** de iudi. certi iur. **S**ed iudex maxime ecclesiasticus esse no potest: nisi sit pitus. **E**t hoc etiā videt velle glo. in. c. sciscitatus. de rescriptis. **E**t qua infert ibi **P**anoz. q contra iudicē delegatum potest excipi q iudex esse non potest: quia est illiteratus et non habet peritiā iudicandi. **S**ecus autē vbi haberet peritiā iudicandi ex consuetudine. licz sit illiteratus: vt est bonus tex. in dicta. l. certi iuris. **¶** **S**ic **f. m.** **P**anoz. no est differētia inter iudicem secularē et ecclesiasticū quo ad scientiā. **S**ufficit etiā in vtrisque q aut sit litteratus ex pitia litterarū: aut ex consuetudine. **N**ota tamē predicta: qd sepe causa cōmittitur per sedem apostolicā religiosi prelati qui no habent peritiā: nec practicā nec theoricā iudicandi vt cōtra tales possit excipi q iudices esse non possunt. **N**on tamen requirit iudicem esse pitissimū. cum ex defectu scientie sibi concedat: vt possit assumere assessorē expētis pitū vt in. c. statutū. §. assessorē. de rescriptis. li. vj.

¶ **Q**uam quis possit super se constituere extraneum iudicem: **R**si. laicus potest constituere suū iudicem quēcunq. qui als iurisdictioni preest. no alium. **¶** **C.** de iurisd. om. iudi. l. j. et l. priuatum. **¶** **M**erici vo non possunt in non suū iudicem cōsentire: nisi sit persona ecclesiastica: et de consensu episcopi sui. vt de fo. compe. significasti. et ibi **P**anoz. **N**am et secularis iudex: nullam in eo potest habere iurisdictionem: neq. in criminalibus: neq. in civilibus. **¶** **C.** de epi. et cle. auten. statuimus. **¶** **A**dde etiā qd notat **P**anoz. in dicto. c. significasti. q exemptus non potest renunciare priuilegio exemptionis: contra **F**ederi. quia exemptio no fuit indulta in merum fauorem exempti: sed etiam in fauorem superioris. **E**t per hoc infert ibi **P**anoz. q episcopus non potest absoluerē a sententia excommunicationis religiosos exemptos: etiam si renūciarent priuilegio exemptionis.

¶ **Q**uam iudex possit aliquē iudicare sine actor

re: vel accusator? Sic q non. interdum tamen infamia habet locum accusatoris: vt in. c. euidentia. de accusu.

An autem delegatus principis sufficienter beneficiatus possit petere expensas cum proficiatur extra domicilium. Et nunquid debeat computare expensas quas fuisse facturus. Itē nūquid veniant expense victualium. et victurarum equorum et similibus. **R**ñ. **P**anoz. in. c. cum ab omni. de vi. et hone. deri. distinguit. aut loquitur in ordinario: aut delegato. **P**rimo casu: ordinarius expensas nec aliud petere potest: cum talis capiat redditus sui beneficij vt sustineat ipsius onera: excepto casu posito ibi in glo. **D**elegat⁹ vo quātūcumq; sit sufficienter beneficiatus licite petat expensas: tam pro victualibus q; pro victuris equorum et consimilium. argumento dicto. c. cum ab omni: et dicto. c. statutum. **S**. in super. **N**ā predicta iura loquūtur indistincte. **N**am beneficia non conferuntur istis cum hoc onere: cum nō habeant ordinariam iurisdictionem annexam. **I**deo non coguntur tales proficisci extra domicilium proprijs sumptibus: nec tenentur computare expensas quas fecissent domi cum iura ista indistincte permittant eis expensas: nec distinguūt vt faciunt in ordinario. **I**n delegato autem inferioris a principe est magis dubium. **G**lo. in dicto. **S**. in super. distinguit. q; aut deputatur ad vniuersitatem causarum. **E**t tunc ipse ordinarius habet p. uidere. **A**ut deputatur ad vnam causam et ordinarius ei causam cōmittit maliciose: et tunc idem. **S**ed cessante malicia tunc ipse etiam poterit petere a partibus expensas. ar. dicto. c. cum ab omni. **E**t hoc plus placet **P**anoz. q; dictum glose ibi. que voluit q; ordinarius delegans debeat sibi p. uidere.

Nūquid autem ordinarius possit petere salarium pro assessore? **P**anoz. in dicto. c. cum ab omni. videtur concludere q; non: quia ordinari⁹ debet scire canones in quibus versatur. ad hoc. c. j. de cōsang. **I**tem quia ad hoc habet redditus vt subeat omnia onera. **I**tem non reperitur iure tantum: q; ordinarius hoc casu possit suos subditos collectare. **E**t q; q; accidere possit: q; causa non sit de adhibilis fm ius canonicum: tamē hoc raro cōtingit. ideo prouideat de suo: quando hoc contingit. **E**t hoc p. munitur tenetur a docto. **D**elegatus tamen licite petit salarium pro assessore: dūmodo fraudulēter nō faciat.

An autem pro notario possit aliquid peti a delegato. **P**anoz. vbi supra dicit q; sic. vt in dicto. c. statutum. **S**. notarios. **S**ed in ordinario potest dubitari: quia ipse debet prouidere suis officialibus.

An autem iudex ecclesiasticus. ordinarius vel delegatus possit recipere a partibus sportulas: sicut potest iudex secularis. **S**portule dicuntur quedam vasa in quibus solent deferri munera iudicibus. et qualia debeant esse ista munera seu quāta non est lege diffinitum. **P**anoz. vbi supra di-

cit. q; nec ordinarius nec delegatus potest petere dictas sportulas. licet textus in dicto ca. cum ab omni. tñ loquatur de delegato. **S**ed eadem ratio. immo fortior est in ordinario: cum beneficia dentur eis vt ius reddant: q; sit in delegato. **G**lo. autem in dicto ca. statutum dicit. q; fm leges delegatus habet sportulas. s. duos aureos in principio. et duos in fine. vt in dicto **A**utentico. de iudicibus. **S**. ne autem. **E**t hoc si causa maior sit. c. aureis. **S**; fm ius canonicū vt patet per dictum. c. statutum. delegatus nihil debet habere: cū sic generaliter loquatur. **I**udex tamen delegatus potest a partibus recipere esculentum. vel poculentum: ex mera liberalitate oblati. quod paucis diebus consumi possit dicto ca. statutum. **I**dem tamen potest dici de iudice ordinario seculari. vt nihil recipiat a partibus: cum ppter iusticiam tenendam habeat suos puisiones. potest tamen et ipse recipere esculentum et poculentum. eo modo vt dictum est.

Quid autem si iudex zelo conscientie restituit quod sibi a parte datum fuerat. et pars ei donat. nunquid potest retinere. **G**lo. in dicto. c. statutum. credit q; sic. quia hoc ibi non prohibetur. sicut nec alia bona sua donare phibetur. **E**t est ratio. quia aliud est in remissione. aliud in donatiōe. **R**emissio enim facilius presumitur fraudulenter fieri q; donatio. quia faciū⁹ remitteret quis multa q; donaret pauca. **S**ic simile. ff. ad vel. l. sed si ego. vbi dicit q; senatusconsultus velleianus mulieri intercedenti succurrere voluit: non donatiō quia facilius se obligat mulier q; alicui donet. **N**oc tñ intelligendum: dummodo contractus iste in fraudem non fiat: quia tunc non credo iudicem absolutum.

An autem delegatus pape delinquens in legatione sua possit conueniri coram ordinario loci **R**egiste hanc questionem tractauerunt in **A**utentica. qua in puincia. **L**. vbi. de cri. agi. oportet. **E**t **J**o. an. in. c. fi. de rescriptis. et idem **P**anoz. mutan⁹ ibi. **E**t conclusio fm cum est hec. q; aut delegatus delinquit in pcedendo. et tunc quia solum delinquit contra papam in non parēdo mandatis eius: non potest per alium inferiorem puniri. aut delinquit peruerse agendo. **E**t tunc potest puniri per ordinarium loci. quia non conuenitur vt delegatus. sed vt criminofus. **S**ed **J**o. an. dicit se non credere: q; pendente causa coram eo. possit conueniri coram ordinario: saltem vbi impediretur pcedere in causa sibi delegata. **N**am respectu illius cause dumtaxat est maior ordinario vt in. c. studiisti. de offi. le. **M**ostien. tamen in sum. dicit. q; ratione peccati poterit puniri per ordinariū. **P**anoz. mutanus autem in. c. prudentiaz. de offi. dele. concludit q; aut queritur. **A**n ordinarius possit compellere delegatum ad exequendum. **E**t est dicendum q; non. quia non spectat ad eius officium. sed pape. **A**ut queritur. nunquid ordinarius possit cum punire ratione peccati. quia contempnit exequi mandatum superioris. **E**t potest dici q; sic

quia hoc casu non punit eum vt delegatum: s; vt
perfeuerantem in crimine. Et sic cessat maioritas
Dicit tamē glo. ibi. q. quis non tenetur exequi de-
legationem sibi iniunctam per papam: cum graui
damno rerum suarum: siue causa sit commissa cū
clausula impotētis siue simpliciter. vt dicit Panor-
mitanus. quia non est verisimile q. papa velit ar-
tare delegatum ad executionem mādati: cum gra-
ui periculo rei familiaris. Sed si appareret de pre-
cisa intentione pape: tunc secus. Dicit etiam ibi
glo. q. delegatus qui debet proficisci extra domici-
lium suum. potest a principio petere expensas a
partibus. Hoc limitat Panormitanus quando
iudex esset ita impotens q. non posset suis expen-
sis itinerare.

¶ Quid si iudex iniuste iudicauit. Respon. fm
Ray. Si sciens male iudicauit. puta. timore. cu-
piditate. odio. amore. vel alia quacūq. causa: te-
netur lesio precise ad omne interesse: nisi posset in-
ducere illum. p. quo tulit sententiam ad plenari-
am restitutionē. xj. q. iij. quatuor. Idem fm Mo-
nal. si iustam noluit dare. aut iusticiam viduis. aut
huiusmodi noluit administrare. Si vō p. ignoran-
tiam iniuste iudicauit. tunc aut ex se iudicauit si-
ne assessore. aut de psilio assessoris. Si ex se. z. igno-
rantia illa est crassa z. supina. quia nec per se scie-
bat qd. communiter scire debebat. nec ab alijs cu-
rauit inuestigare: tunc fm Ray. z. Vl. fm. ll. tene-
tur lesio in quantum equum videbitur iudicio iudicantis. ff. de var. co. l. vltima. In iudicio autem
anime credo: vt inquit Ray. q. teneatur ad resti-
tutionem. vt in primo casu: quia in culpa fuit. cū
se iur. vel scire debuit se insufficientem. z. tamen iudicare presumpsit. extra de iniur. c. fi. Si autem fuit
it ignorantia pbabilis in eo: vt quia facta debita
diligentia ad inuestigandum a peritis: de consilio
eorum. tulit iniustam sententiam p. iusta. siue
quia materia erat variarum opinionum. Et illi
fm suam opinionem: quam rectam putabant: cō-
suluerunt: excusatur tunc iudex precipue del. ga-
tus fm Vl. z. etiam vt videtur ordinarius nil o-
mittendo de contingentibus ad inuestigandum
rei veritatem. Si vō iudex hoc facit de consilio as-
sessoris. qui assererat talem sententiam iustam. ex-
cusatur. quia in eo est ignorantia pbabilis que ex-
cusat. Dantur enim assessores iudicibus. ppter sci-
entiam eorum. vt consulant ignorantibus iura.
Quis enim non possit esse ecclesiasticus iudex. nisi
habeat saltem mediocrem scientiam. extra de elec.
cum nobis. z. rr. distin. c. j. in glo. tamen in secula-
ri iudice: si habet consuetudinem causarum: siue
peritiam iudicandi: causa committi potest iura
ignoranti z. etiam ordinario. C. de iudi. l. certi iu-
ris. vbi dicitur q. milites possunt esse iudices. De
iudice autē delegato dicit Vl. q. sepe est iuris igna-
rus: quod etiam nouit delegans. Sed ratione ho-
mitatis delegat sibi causam. Et talis si sic tulit iniu-
stam sententiam bona fide z. consilio peritorum.
non tenetur ad satisfaciendum. Et idem dicendū

videtur de arbitris quo ad sententias iniustas.
Idem Archi. florē. Si vō iudex tulit iniustā sen-
tentiam: sine ordinarius siue delegatus siue arbi-
ter. Et si erat sciens: tamen neglexit reuoluere li-
bros et studere in materia: vel si nesciebat per se: z.
neglexit querere consilia peritorum: etiam si esset
delegatus non excusaretur ab obligatione restitu-
tionis parti lese propter iniquam suam sententiā:
etiam si credebatur iustam fore fm Raimū. et Vl.
Item si fuit negligens ad sumendum idoneum
assessorem: quia elegit ignorantem: aut hominem
male psicentem fm cōmunem opinionē. Sine hoc
fecerit ex auaricia: vt minus expenderet in salario
dando: siue ex amicitia: vt seruiret amico pro illo
roganti: siue ex incuria vel alia causa. non excusat
a restitutione: quia in culpa fuit. dicto. c. finali. Si
autem assumpsit qui cōmuniter credebatur bo-
nus vel sufficiens vel datus sibi a superiore. Ita
q. de eius consilio haberet iudicare. tunc excusa-
tur a peccato. z. a restitutione ferendo iniquā sen-
tentiam quā credebatur iustam: ex consilio ipsius
assessoris. Sed ipse assessor tenetur in solidum par-
ti lese consulendo sententiam fore iustam. si hoc
facit mala fide et contra conscientiam: vel etiam
bona fide: sed ex crassa ignorantia vel negligē-
tia. ff. quod quisq. inris. l. ij. Et hoc fm Hostien.
Ray. et Vl. Item si iudex accepit pecuniam: vt
iudicet: siue vt bene iudicet. peccat grauius cum
teneatur gratis officium exercere. argu. xiiij. q. v.
c. non sane. Pecuniam autem illam retinere non
potest. Sed fm Ray. tenetur restituere ei qui de-
dit. Nota ad predicta singulare dictum Bar. in
l. j. ff. de fal. q. iudex qui accepit pecuniam: vt ve-
ram sententiam det. tenetur pena falsi. vt. l. ij. ff.
de condi. ob. turpem causam. Idem de eo qui ac-
cepit pecuniam vt verum testimonium dicat. vt
notat glo. in dicta. l. j. quia testes debēt facere gra-
tis: nō ob pecuniā.

¶ Quid si iudex accepit pecuniam vt ma-
le iudicaret: Respondeo fm Raymū. pecuniam
sic receptam tenetur restituere. non ei qui dedit
cum turpiter dederit. sed ei in cuius iniuriam re-
cepit. j. q. j. iubemus. Hoc tamen verum in foro
iudiciali. Secus in penitentiali. in quo non succe-
dit obligatio nisi ad solum interesse. et non ad pe-
nam. nisi precesserit iudicialis sententia. alis pena
non debetur in foro penitentie. vt dicit glo. xij. q.
ij. fraternitas.

¶ Quid si iudex tenetur et nullo modo vult iu-
dicare et propter hoc amittit aliquis ius suum?
Respondeo fm Raymū. tenetur restituere
totam litis extimationem ei qui propter hoc
est lesus. xxij. q. ij. dominus. xxij. q. v. ad iuri-
stratores.

¶ Vtrum iudex possit penam reo totaliter rela-
tare: Respondeo fm Tho. secunda secūde. q. cl. vij.
duplici ratione impeditur iudex ne reum a pena
absoluere possit. Primo quidem ex parte accusa-
toris: ad cuius ius quādoq. pertinet vt reus puz

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible]

niatur: pnta. propter aliquam iniuriam in ipsum commissam. et huiusmodi relaxatio non est in arbitrio iudicis. quia tenetur vnicuique ius suum redde-
 re. Secundo modo impeditur ex parte rei: publice ad cuius bonum pertinet quod malefactores puniantur. Sed tunc quod ad hoc est dicitur inter inferiores iudicem et supremum. scilicet principem: cui est plenarie potestas publica commissa. Iudex enim inferior non habet potestatem absoluentis: reum a pena contra leges a superiore suo impositas. sed princeps qui habet plenam potestatem in republica. poterit reum licite absolvere. Si hoc reipublice viderit expedire: et passus iniuriam voluerit remittere.

¶ **Q**uodrum iudex possit penam diminueret? **R**ñ. **f**m **D**ost. Reo convicto: si in iure certa pena inueniatur: illi imponi debet. alia arbitrio suo committitur. **C**. de vi pu. vel pa. l. seruos. et extra de trans. c. si. tamen in humaniore partem debet semper declinare: et sic mitigare: maxime cum causa subest. puta. quod non ex proposito: sed casu culpa commissa fuit: vel quod iniuria effectum non habuit: vel propter etatem puerilem: aut senilem et huiusmodi. **E**t **f**m **T**ho. misericordia iudicis habet locum solum in his que et arbitrio relinquuntur. **A**dde predictis quod singulariter dicit panoz. in. d. c. si. quod iudex potest et dicit in penis imponendis interdum detrahere seueritatem: recedendo a penis in iure statutis si causa legitima subest. ut puta. quando multitudo delinquentium est in causa. **E**t sic sine scandalo plecti non potest. **I**dem ubi subest alia legitima causa. vide glo. ibi.

¶ **Q**uodrum iudex possit penam augere? **R**ñ. auge-
 est pena aliqui ad terrorem aliorum: qui proini sunt ad culpam: quod multis crassantibus opus est exemplo. ff. de pe. l. aut facta. §. si.

¶ **Q**uodrum iudex indistincte possit cum bona conscientia partes reducere ad compositionem. **R**espon. **P**anoz. in dicto. c. si. refert **S**pecu. dicere quod si iura partium sunt ignota poterit. Si vero iam sunt clara. ut quid conclusum est in causa: et sic iudex liquet pro qua parte debeat ferre sententiam. **S**pe. hoc disputationi relinquit. **S**ed **J**oh. an. dicit quod nisi alique circumstantie inuadeant. abstinere debet a tali compositione: quia non debet de iure vnius dare alteri sine causa. **S**ed ex circumstantiis posset hoc facere. et ceteris paribus magis debet suadere actori vincenti: quod reo absoluen-
Ratio: quia sententia ferenda: pro actore est mandanda executioni: et in executionis actu posset fieri longum litigium que ratio cessat ex parte rei: tamen in eo posset subesse causa. ut puta. quia actor est pecuniosus et paratus appellare quantum iura sibi permittent. **D**ebz ergo his et similibus causis consideratis iudex abstinere vel reducere ad concordiam.

¶ **A**n autem iudex debeat sequi ius vel equitatem. **R**espon. **P**anoz. in dicto. c. finali. **f**m glo. dicit quod ius semper est proferendum equitati: etiam vult quod propter equitatem non scriptam: non debet iudex recedere a iure scripto: quia non debz iudex velle clementior lege videri. ut dicit textus in

autentico. de iudi. §. oportet. **S**ed docto. faciunt tria membra. quod aut neutrum est scriptum. scilicet nec ius: nec equitas. **E**t tunc iudex debet seruare equitatem: ut in dicto. c. si. **A**d hoc adde notabile verbum **I**nno. in. c. j. de consti. quod sequitur **B**ar. in. l. j. **C**. de. ll. quod in his que relinquuntur arbitrio iudicis. debet semper seruare equitatem. **A**ut alterum tamen est scriptum. et illud est seruandum. **T**ercio aut utrumque est scriptum. **E**t tunc: aut ius est scriptum in genere et equitas in specie: vel e contra et seruandum est quod in specie reperitur scriptum. quod species derogat generi. **A**ut ambo sunt scripta specialiter. seu generaliter et tunc cõiter tenet quod equitas est preferenda.

¶ **Q**uodrum liceat iudici iudicare propter probata contra veritatem quam ipse nouit? **R**ñ. **T**ho. scõ. a sede. q. lxxij. dicit quod iudex in iudicando magis debz sequi legitima documenta per instrumenta et testes et alia huiusmodi. quod id quod ipse nouit tanquam persona priuata. **E**t hac tamen priuata cognitio potest iuari: ut districtius dissentiat probationes inductas: ut possit eorum defectus inuestigare. **E**t si eas non potest de iure repellere. debet eas in iudicando sequi. **D**icit etiam **T**homas quod si aliquis quem scit iudex innocentem. falsis testibus committitur ut occidatur: si iudex non potest inuenire occasionem liberandi innocentem: debet eum ad superiorem mittere iudicandum. **S**i autem nec hoc potest. non peccat **f**m allegata ferendo sententiam. quia non ipse occidit eum. sed illi qui eum asserunt innocentem. **C**oncor. **D**e. et **R**ay. **S**ed legitime et canonice videntur sentire contrarium. **N**am **A**nge. et **J**mol. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. formant hanc questionem. **A**n iudex in criminalibus sciens sententiam iniustam exequi debeat? **E**t **A**nge. indistincte determinat quod non: allegando **I**nno. ita tenuisse in. c. pastoralis. de offi. deleg. **S**ed **J**mol. dicit distinguendum: aut talis sententia est absolutoria. et cum habeat executionem paratam. l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iudi. et de ea non tractatur. **A**ut est condemnatoria. quo casu: aut est pecuniaria: aut corporalis. **S**i pecuniaria et veniat applicanda fisco. exequitur. et transibit in rem iudicatam sicut civilis. licet sit criminalis. **E**t sic habes quod pena pecuniaria dicitur criminalis. quando applicatur fisco. **A**ut est pena corporalis affixa corpori. **E**t tunc si iudex sciat causam iniustam. seu sententiam. non debet exequi **f**m **I**nno. in dicto. c. pastoralis. §. si vero. et **A**ngelus in dicta. l. a diuo pio. et **J**ohannẽ calde. in dicto. §. si vero. ubi dixit. quod si iudex non ut iudex sed ut priuate persone liqueat accusatum innocentem esse. licet ex actis contrarium appareat. non debet eum condemnare. sed debet de veritate inuestigare. vel scribere principi. argumento. l. j. §. si. ff. de questionibus. **E**t si veritatem non poterit inuenire: vel princeps non rescribat. potius absoluat. cum sciat in sua conscientia ipsum esse innocentem. licet sit probatum contra. **Q**uod est verum. si iudex propter talem absolutionem non puniretur aliqua pena. **D**el solum pecuniaria.

qz tunc magis debet pati puniri pena pecuniaria qz consentire in mortem hominis: saltem fm cano- nistas. arg. notatorum. in. c. suscepimus. de homi- ni. Si vo iudex veniret puniendus personaliter: potius etiam salua conscientia: debet condemna- re et condemnationem exequi. qz pati propriaz pe- nam corporalem: quia prima charitas incipit a se- ipso. Et hec opinio approbata per tot doct. famo- los vtriusqz iuris videtur tenenda: maxime cu sit valde pia.

An autem iudex possit interpretari sententiã suam postqz eam tulit. si de nouo circa eaz oriretur aliquod dubium. Glo. in. ca. primo. de postu. pre. arguit qz sic. Et in hoc tene eam menti. Sed tu vi- de Panormitanũ in dicto. c. primo. et in. c. ex par- te. el. tercio. de verbo. signi. vbi post Bar. et glo. in lege ab execute. ff. de appella. dicit. qz si est delega- tus non potest per. c. in literis. de offi. delega. si est ordinarius et inferior: et non potest. vt in dicta. l. ab execute. vbi textus notabilis. Maiores autẽ indices possunt: et videtur tex. in dicta. l. ab execu- tore. Et ita debet interpretari vt non corrigat: vel mutet: s; declarat tñ. Qd tene menti.

An autem arbiter possit suam sententiam inter- pretari postqz eam tulit. Vide per Specula. in ti- tulo de arbi. et videtur qz non possit per textuz. in c. cum olim. de arbi. et Panormita. ibi. Et p̄dicta faciunt ad questionem. nunquid statutarj depu- tati a populo possint interpretari statuta per se edi- ta: si oriretur aliqua dubitatio. Johannes and. in dicto. c. ex parte. et Bar. et communiter legisse in lege omnes populi. ff. de iusticia et iure. concludũt qz non. ex quo sancti sunt eoz officio. Immo eti- am nec legatus potest interpretari suam constitu- tionem postqz functus est officio suo fm Panor- mita. in dicto. ca. ex parte. Nec ob. si dicatur qz est interpretari: cuius est condere: quia in veritate non videntur isti condidisse statuta: sed populus qui dedit auctoritatem: quia is dicitur facere cui? auctoritate sit: vt in. c. si diligenti. de p̄scri. Et ideo recurrendum est ad populum: seu ad consiliũ ge- nerale. Et intellige qz debet recurri ad populũ seu consiliũ: quando interpretatio est valde dubia. Secus si est clara et iuri consona: quia tunc iudex eozam quo vertitur questio potest interpretari sta- tutum. Sicut dicimus in. l. communi. et priuile- gijs principis: vt notat Inno. in. ca. cum speciali. de ap. facit. l. vnica. C. de prof. in vr. constan. lib. xij. vbi datur inferioribus et doctoribus potestas interpretandi. Adde tamẽ quod notat Ludo. ro. in suis singularibus per. l. paul. la prima. de re iudic. qz iudex potest eadem die post sententiam la- tam supplere circa accessoria. Idem in arbitro. per glo. singularem in. l. qz arbiter. et si errauerit. ff. de arbi.

An minister peccet exequendo sententias iudicis contra innocentem. Respon. fm Thomã secunda secunde. qdne. lxxij. si sententia continet intolerabilem errorem: minister non debet obedi- re. Ns excusarentur carnifices qui martyres occi- derunt. Si autem non contineat manifestam in-

iusticiam: non peccat preceptum exequendo: quia ipse non habet discutere sententiã superioris. nec ipse occidit sed iudex. cui ministerium adhibet. Et intelligit Ray. qz si ipse minister sciat qz cõdemna- tus innocens est. non debet exequi mandatum iudicis. Secus si dubitat. tunc enim excusat obedi- do. xxij. q. j. quid culpa.

An autem iudex puniens principaliter propter pecuniam peccet mortaliter. Vide. j. Matrimo- nium. j.

Judex. ij. Judex eccle- siasticus ordinarius siue delegatus. qui contra iusticiã z grauamen alterius par- tis in iudicio quicqz facit per gratiam. vel per sor- des: puta per pecuniam: suspensus est per annum ab executione officij. Et debet condemnari ad ex- timationem litis parti quam lesit. Et si suspensio durante ingesserit se diuinis: fit irregularis. z non nisi p papam potest dispensari. c. cum eterni. de re iudic. li. vj.

Nunquid p̄neat cognitio ad iudicem ecclesia- sticum. si iudex laicus tenet malefactorz qui dicit se clericum. z petit remitti ad curiã ecclesiasticã: vel ipsa curia petit eum. z iudex denegat: Rñ. ad iudi- cem ecclesiasticum spectat cognoscere: qz de re agit sp̄iali. siue ecclesiastica. sed debet vocari iudex secu- laris aut alius cuius interest. extra de sent. ex. si iudex. li. vj.

Sed quõ p̄cedet in dicta. qz: Rñ. si est notorius qz ille sit clericus: statim absqz alia cognitõe dz red- di. Qd si fama publica de hoc est: vel ipse p clerico cõiter habeat: vel se prius nõ gerebat. p laico. z de ph̄sus fuit cum tonsura z habitu clericali. dz etiã reddi incõtinẽti. Non dico sine cause cognitõe. s; añ cause cognitõẽ de clericatu. Ita tñ qz pbandi necessitate. nõ ipse sed aduersarius astringat. si vo ante dephensionẽ p laico publice se gerebat. z pro- tali cõiter habebat. etiã si tpe dephensionis erat in clericali habitu: nõ est restituendus quousqz fide fe- cerit de clericatu. Sed tñ interim cõtra eum p̄ces- sus iudicialis quiescet. d. c. si iudex.

Sed querit de. q. quotidiana. Done aliquis est effectus clericus post delictum: puta. post bonici- dium. Et quo debz puniri. An a iudice seculari: vel ecclesiastico: Rñ. Barto. in. l. j. ff. de penis refert Dy. determinasse hanc. qd. in. l. Item vulpianus ff. de ex. tu. distinguendo. qz aut fecit se clericum in fraudem. Et tunc ista allegatio qz est clericus: non p̄dest. vt. l. si marit. §. j. ff. de adul. z. l. hos accusa- re. ff. de accu. Aut est certum qz fecit hoc sine frau- de. z tunc p̄dest sibi ista allegatio. vt dicta. l. hos accusare. §. hoc beneficio. Aut est dubium. Et tũc si quidem erat accusatus: vel infamatus de crimi- ne. p̄sumitur hoc fecisse in fraudem. Concordat Guido de lu. z Specu. in titulo de reo. Sed Bar- tolus dicit qz tota ista determinatio Dy. loquitur anteqz processus sit inchoatus contra eum. Sed si p̄cessus esset inchoat. tũc quid iur? Vel qd si esset lata snia. z post sniam efficiat clericus. Videt- tex. cñ gl. qz si p̄sit ista allegatõ: vt. l. si qz postea. ff.

Adiur. q. i. iudex ecclesiasticus non potest punire clericum nisi per papam. Et si iudex secularis puniat clericum sine iudicio ecclesiastico. peccat mortaliter. Et si iudex secularis puniat clericum sine iudicio ecclesiastico. peccat mortaliter. Et si iudex secularis puniat clericum sine iudicio ecclesiastico. peccat mortaliter.

De indi. z. l. cum quedam. ff. de iurisd. om. iur. Sed
 Jo. an. in. c. j. de obli. ad ratio. vt refert Bar. in. d.
 l. j. dicit. q. predicta sunt vera q̄tum ad executionē
 faciendam in rebus. Sed q. persona possit capi z
 detineri in carceribus: vel decapitari: hoc fieri nō
 potest: cum persona clerici sit exempta a manu iu-
 diciali secularis. Et quod de clerico dicit. Idem dic
 de monacho: seu alio qui regulam professionis fe-
 cisset: quia q̄tum ad mundum est mortuus. vt. l.
 deo nobis. l. de episco. et cleri. Et idem concludit
 Bart. dicens q. iudex secularis non potest puni-
 re: nisi prius degradetur. Et quia episcopi istā de-
 gradatōem non faciunt. Ex isto inconuenienti sequit̄
 aliud inconueniēs: q. iudices seculares contra ius-
 ticiam faciunt iusticiam de eis: et eos puniūt. Pre-
 dicta vera: nisi facerent professionem existentis in
 carceribus. vt notat Joh. an. ibi. Item predicta
 vera in illis qui efficiuntur clerici vel faciunt pro-
 fessionem. ita q. efficiuntur religiosi. Sed in illis q̄
 mutant habitum et efficiuntur bigini: seu milites
 gaudentes: posito q. habeant priuilegia q. sunt ex-
 empti a curia seculari: mutatio talis habitus sibi
 non predest: quia illa regula non facit eum cleri-
 cum: nec religiosum. Idem. Guil. de laude.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de
 subditis laicorum principum: et de ipsis princi-
 pibus. Respon. omnis christianis ratione pecca-
 ti efficitur de foro ecclesie. extra de iudi. nouit. **U**
 si iudex laicus negligit facere iusticiam de subditis:
 potest ecclesiasticus iudex illum compellere ad ten-
 endum iusticiam: vel supplere defectum eius: cō-
 gnoscendo de causa. et sic de illius subditis iudica-
 re. extra de foro comp. et transmissa. et c. licet. et
 ca. et tenore. xxij. questōne. v. administratores. et
 in dicto. c. administratores. habetur q. si iudex se-
 cularis ab episcopis et ecclesiasticis viris conuen-
 tus fuerit vt faciat iusticiam et neglexerit: post. j. ij
 et. ij. monitionem: communionem est priuatus. Et
 dicit ibi glo. et sic est excommunicatus ipso iure.

Utrum iudex ecclesiasticus possit iudicare de
 infidelibus? Respon. fm Ray. directe non iudi-
 cat de his qui foris sunt. scilicet aliquas eis religio-
 nis regulas apponendo. sed in directe iudicat chri-
 stianos: ab eoz p̄muniōne subtrahendo. vt. s. In
 deus primo.

Iudicium. Quid est di-
 cere: debet procedi simpliciter. z sine stre-
 pitu et figura iudicij: **Rñ.** tūc nō oportet
 q. necessario exigatur libellus vel litis prestatō
 potest etiam iudex procedere tempore feriarū ob
 necessitates hominum indultarum. et multa alia
 succiduntur. vt in de. sepe. de verb. signi. verbum
 summarie. circa ordinē procedendi. id est breuiter.
 Ita tamen q. totam substantiam comprehendat.
 Unde in processu: nihil de substantialibus debet
 omitti. vnde libellus ita bene debet esse formatus
 sicut cum ordinarie proceditur. Item contestatur
 lis. Item sententia diffinitiva datur. verbū de fa-
 cto. intelligit manu regia. l. ij. in prin. ff. de ori. iur.
 Et sic omnia omni iur. solennitate. non autem q.

intra alterius vltimo modo ledant contra naturalem
 equitatē. Verbum omni solennitate omitta: tollit
 omnis solennitas iuris civilis. Ea q. que sunt de
 iure gentium. naturali: vel diuino ablata nō sunt:
 puta. q. in ore duorum rē. nec poterit tollere defen-
 sionem. nec poterit examinare testes parte absente
 sed bene poterit recipere absq. iuramento. z diebus
 feriatis in honorem dei. cum hec solennitas indu-
 cta sit de iure civili fm Bart. in. l. filiussa. ff. de do-
 na. Item poterit vigore talium verborum admit-
 tere testes z psonas a iure reprobatas: puta. relega-
 tas vel infames. ff. de testa. l. cum. lege. Verbi bo-
 na equitate z omittis solennitates iuris. Dicit q.
 nō debet. intelligi de bona equitate. hoc est nō ha-
 bito respectu ad ciuilia iura. q. hoc est contra. l. bo-
 na fides. ff. de posi. Sed debet intelligi. hoc est non
 illis iuribus. q. ponunt quāsdā solennitates seu sub-
 tilitates. q. veritatem negocij nō tangunt. Et ista
 vocant apices iuris fm Bart. in. l. si fideiusso. s.
 quedam. ff. mandati. Negocium q. principale de-
 bet decidi p iura. vñ seruandum est ius cōe. Item
 nota q. cum in priuilegijs religiosorum dī. q. possit
 positus rimulis z apicibus iuris libere. pcedere pos-
 sint plati ad correctionē viciorum. nō p hec verba
 tollit. nec p hmoi erimunt a iure cōi. ad quod oēs
 catholici tenent. extra de consti. c. j. Sed nō tenent
 ad ea que nō sunt de substantia iuris. seu ordinis iu-
 diciarij. sine quibus nō potest pcedi in iudicio cō-
 tentioso. Sicut etiam cum dī in constitutionibus
 fratrum p̄dicatorum. q. electiones fiant fm formā
 canonicā alijs iuris solennitatibus relegatis. si alī
 quid dimitteretur cum procedit p scrutinyum. qd
 sit de substantia forme. cassaretur electō. sed ea que
 non sunt de substantia forme: vt collatio zeli ad ze-
 lum z huiusmodi. per illa verba tolluntur fm Ar-
 chi. slo. verbum sola rei veritate inspecta. p hec ver-
 ba tollitur omnis solennitas iuris. z relaxate sunt
 omnes habene iuris civilis. et solum remanet id
 quod est de iure naturali. Ita q. error formularij
 seu solennitatum iuris. seu earum ommissio non no-
 cet propter illud verbum. sola. Quod denotat sin-
 gularitatem z vnitatem. Ita q. sola veritas inspi-
 ciatur. z nō ad aliud habeatur respectus. Item in
 causis plenarijs requirit citatio pemptoria. In sū-
 marijs autem non. vt notat Panoz. in. c. consulu-
 it. de offi. dele. Item vbi nō requirit ordo iudiciari-
 us. ineptitudo libelli nō viciat pcessum. de elec. c.
 bone. el. j.

Quatuor modis puerit iudicium. xj. q. iij. qua-
 tuor. que continent in his versib. Quatuor ista. ti-
 mor. odium. dilectio. census. Spe solent boim re-
 ctos puertere sensus.

Iurare. Quid sit. **Rñ.**
 fm Tho. scda scde. q. lxxxix. iurare est de
 um in testez vocare. z est actus latric. vñ
 Hiero. sup. Math. Qui iurat: aut venerat: aut di-
 ligit eum p quem iurat.
Utrum liceat iurare p creaturas? **Rñ.** fm Tho.
 vbi s. iuramentū principaliter refert ad ipm deū.
 cuius testimoniū inuocat. Sedario aut assumunt

hanc
 ob
 dicitur
 clausis
 p. tit. 107

aliquae creature: non finit: sed in quantum in eis divina veritas manifestatur. Sicut iuramus per euangelium. id est per deum: cuius veritas in euangelio manifestatur. et per sanctos qui hanc veritatem crediderunt. Alius quoque est modus iurandi per execrationem: quando inducitur creatura aliqua in qua diuinum iudicium exerceatur: sicut solet quis iurare per caput suum: aut per filium suum: et huiusmodi. quod autem dominus prohibuerit iurare per creaturas. **Mat. v.** intelligitur prohibitum: ita quod eis exhibeatur reuerentia diuina. Sicut iudei per angelos et creaturas iurabant. Et eodem modo puniuntur clericus iurans per creaturam. **xxij. qone. j. clericum. et. c. si quis per capillum. Bon.** autem in **iii. distinctione. xxxix.** dicit. quod dominus prohibet iurare per creaturas: finit quod ipse creature finit se pferat in veritatis testimonium inuocant: quod sic crederetur quod aliquid numis esset in eis. Et hoc modo esset ibi superstitio: quia ei ultra debitam reuerentiam exhiberetur. Sed iurare per creaturam reuerentiam ad creatorem: hoc est prout reducit in ea vestigia diuine veritatis: sic licitum est.

An iurans non necessitate: sed ioco aut lenitate peccet mortaliter: videtur quod sic: quia facit contra preceptum secundum decalogi scilicet. **Non as. nomen dei in uanum.** Sed omnis qui necessitate celsante: vel utilitate iurat: assumit nomen dei in uanum. ergo etc. Item iuramentum debet habere tres comites. scilicet veritatem. iusticiam. et iudicium. **xxij. qone. j. et iurabunt.** Sed iurans ex ioco: vel lenitate non habet iudicium in se. id est discretam deliberationem. ut scilicet non iuret etiam verum nisi propter necessitatem et utilitatem. **xxij. qone. j. Ita ergo.** Ergo tale iuramentum est illicitum: et periurium vocatur. **xxij. qone. ij. anima duertendum.** Omne autem periurium est mortale peccatum. ergo mortaliter peccat. **Respon.** ex notatis per **Bon.** ubi supra. quod iurans verum: quis lenitate et ioco vel huiusmodi. non peccat mortaliter: nec dicitur in uanum iurare finit eum: quia in uanum iurare esset: quando non ad finem illum propter quem principaliter institutum est iuramentum quis iurasset. **Finis** autem eius est confirmatio veritatis: vel finit Thomam iuramentum ordinatur principaliter ad confirmationem dicti humani: quod idem est cum dicto **Bon.** Sic ergo quotienscumque verum iuratur: non in uanum dicitur iurari. Et sic patet sol. ad primum. Ad secundum dicitur concedendo. quod omne iuramentum debet habere tres comites. Et si non habet dicitur periurium: sed nego quod omne periurium taliter acceptum: sit peccatum mortale. ut dicitur idem **Bon.** ubi s. articulo. **j. q. iii. in corpe questionis.** Ibi enim pcludit quod non omne periurium est peccatum mortale: sicut id quod non est deliberatum. Sicut est in casu nostro. Deficit enim iudicium: ut dicitur est. Si tamen iuramento desit primus comes. tunc regulariter talis iurans dicitur periurus. et tale periurium est peccatum mortale. Secus autem ubi iuramento adsit veritas: licet absit iudicium. Nam tunc non semper iudicandum est de peccato mortali. ut infra diffusius dicitur. Idem tenet pa-

nor. in. c. sicut nostris. extra eo. ubi dicit quod si quis iurat temere. id est sine necessitate: vel utilitate: seu id est: tunc peccat venialiter. licet hoc casu videatur temere iurare. Et sic non omne temerarium iuramentum est peccatum mortale. Secus si iurasset aliquid.

¶ Quid de illis qui iurant per membra domini honesta. ut per corpus vel caput. Aut in honesta: ut faciunt ribaldi. an semper peccent mortaliter: Respon. p. de claratione predictorum. et totius materie iuramenti. ponent conclusiones quatuor. Prima conclusio. quod pferens blasphemiam in deum vel sanctos. scilicet dicendo deum non esse iustum. omnia non bene despondere: vel esse partialem: vel pditorem: vel deum esse maledictum: vel sanctos et huiusmodi. quodlibet istorum est mortale. si aduertit quod dicit et intelligit. extra de male. c. statuimus. ubi propter gravitatem criminis debet imponi penitentia publica. Secunda conclusio. nominare membra dei: vel beatitatem virginis: aut sanctorum vel sanctarum in contemptum: vel nominando eorum membra anteriora: vel posteriora. ut faciunt ribaldi. etiam peccat gravissime et mortaliter. si aduertit que dicunt et intelligunt. d. c. statuimus. et. **xxij. q. j. si quis per capillum.** Tercia conclusio. quod iurans. etiam in comiseratione. et extra iudicium quatuor ex eis: vel utilitate vel iocofitate. vel lenitate. et qualicumque modo. non solum per sancta dei euangelia: vel per corpus christi. sed etiam per fidem meam: vel si deus me adiuuet. per virginem Mariam. per crucem. per animam meam. per sanctum Anthonium. vel conscientiam meam. in predictis casibus. semper est mortale. quando aduertit se iurare et falsum dicere. et totiens quotiens iurat. hoc conclusio patet ex predictis. quia talis directe facit contra secundum preceptum decalogi. In uanum enim iurat. Et sic indubitanter peccat mortaliter. Quarta conclusio infertur correlarie ex predictis. quod si quis iurat per membra dei: vel sanctorum. que in hominibus non censentur turpia: vel inhonesta. ut per corpus christi. vel sanguinem eius. caput: vel oculos: vel ventrem et huiusmodi. vel sancta dei euangelia. fidem dei. crucem sanctam. per sanctum Anthonium et quecumque similia iuramenta. non peccat mortaliter veritatem dicendo. Hoc conclusio patet. quia talis non dicit in uanum iurare. ex quo tali iuramento non deest primus comes et principalis. qui est veritas. dato quod desit iudicium. Predictis tamen non obstat. d. c. si quis per capillum. ubi dicit quod si quis per capillum dei: vel caput iurauerit. si est clericus debet poni. si laicus excoicetur. Et per patet talis peccat mortaliter. cum nullus debeat excoicari. nisi propter peccatum mortale. et tamen dicta membra non sunt turpia nec inhonesta. Ad hoc respondet **Bon.** ubi supra. quod canon loquitur contra illos qui credebant deum finit diuinitatem habere caput et capillos. et tales erant blasphemii. aut certe contra illos qui irreuerenter nominant membra christi. et quodam exquisito modo iurandi. diuidunt ipsum quasi membra. Secus autem in casu nostro. Adde etiam predictis quod notat **Archi. flo.** in sum. quod si quis etiam cum iuramento promittat se aliquid facturum. quod non est aliquid

importantie boni vel mali: ut mater de verberando filium: vel de bibendo: vel non. et huiusmodi: videtur veniale iuratio et periuratio. **Hec archi. floren.** Hoc intellige verum: maxime si quando iurabat habebat intentionem faciendi illud quod iurabat: licet postmodum mutauerit intentioez aliqua de causa.

¶ Quid si quis ex impetu iuravit id quod deliberare non iurasset: **¶** dicitur quod debet servare: si licitum est. **Sed contra hoc est. d. An. in. c. sicut ex literis. de iureiur.** ubi dicitur quod si fuit tanta iracundia: quod id deliberare non iurasset: tale iuramentum non est obligatorium. **Nam** procedunt a pari votum et iuramentum ut notat in. c. j. et. ij. de iureiuran. **Et ita ibi determinat. d. An. per illud quod dicit Tho. q. in voto tria sunt necessaria. s. deliberatio. propositum voluntatis. et promissio. q. idem in iuramento. Idem tenet glo. singularis. in. c. dudum. de puer. coniu. q. votum factum calore iracundie non obligat. **Et ibi tenet Panor. q. ubi tantus fuit iracundie calor: quod sedato calore non fecisset votum: non obligat apud deum: quod deus vult militem omnino voluntarium. c. non est. xv. q. j. ar. in. d. c. sicut. Tamen quod difficile est talem calorem pbare: servaret in practica opinio Joh. an. qui voluit quod votum factum calore iracundie obligat: nisi esset tantum quod saperet quendam mentis alienationem ex multo furore. **Et sic intelligit glo. s. Et sic Panor. videtur dicere. q. ubi profaret de eius voluntate. puta. q. sedato calore non fecisset tale votum: non obligaret in foro ptenioso. In foro autem anime stabitur dicto eius. **¶** Idem in simili videtur dicere glo. in. c. ex literis. de iureiur. ubi dicitur quod professio facta calore iracundie: non preiudicat: nisi detur perseverantia. **¶** Idem tenet Panor. in. c. si vo. de iureiur. et allegat. d. An. p. hac opi. in. c. sicut. **Et credit quod huius opinionis sit etiam Jo. an. q. si calor iracundie fuit tantus: quod illud deliberare non iurasset. non est obligatorium tale iuramentum: quod deficiat iudicium seu discreto.********

¶ Quid dicendum de iuramentis in quibus deficiat alius comes. puta. iusticia an talia sint obligatoria. et talis iurans peccet mortaliter. **¶** Non est valde pulchra. **Dicendum primo. prout habet per Archi. in. c. si aliquid. xxi. q. one. iij. et per Panor. in dicto. c. si vo. q. quicumque iurat se aliquid facturum: obligatur ad illud faciendum: nisi illud vergat in interitum salutis spiritualis: vel corporalis: vel in dispendium salutis eterne: vel in peiorem exitum: vel contra bonos mores naturales. et dicitur vergere in interitum salutis spiritualis: quando obligat ad peccatum mortale: quod est mors anime. **¶** Vergit autem in interitum salutis corporalis: quando obligat ad id quod est mors corporis. **¶** Dicitur autem vergere in dispendium salutis eterne: quando obligat ad veniale: quasi disponat ad mortale: et sic ad interitum salutis eterne. **¶** Quarto casu. quoniam tendit in peiorem exitum. **¶** Et hic casus est multum generalis. et potest in se comprehendere peccatum mortale. et veniale. **¶** Et tertius in dicto. c. si aliquid. dicit tale iuramentum non servandum. **¶** Et Archi. ibi dicit. quod iuramentum vergit in peiorem exitum sex**

modis. **¶** Primo. quando iuratur aliquid quod est mortale. **¶** Secundo. quando iuratur aliquid quod est veniale in se. **¶** Tertio. quando iuratur aliquid quod ex se est indifferens. tamen ex circumstantia efficit veniale vel mortale. **¶** Exemplum. ut si quis iuravit quod nunquam erit negociator: vel miles: vel quod non recipiet feudum a tali domino: vel quod non recipiet mutuum: vel quid simile. certe si res venit ad casum in quo non potest aliter vivere nisi veniat contra iuramentum. non tenet illud observare. quia si a principio fuisset iste casus. iuramentum fuisset temerarium. **¶** Et ideo potest propria auctoritate contravenire. quod est notandum. **¶** Quarto. cum iuramentum excludit opus faciendum ex charitate. ut quando iuratur quod nihil ex charitate dabit tali: vel quid simile. quia non est verisimile quod deus recipiat talia. cum ipse mandet opera charitatis exerceri. et iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum. extra. e. quanto. **¶** Quinto. cum excludit opus de genere bonorum. ut cum quis iuratur quod nunquam erit episcopus: vel clericus: vel monachus: vel non celebrabit usque ad sensum. vel quod non ieiunabit pro peccatis suis in pane et aqua. vel non dicet psalmos: vel quod non ieiunabit in licitis et honestis usque ad certum tempus. **¶** Hu. tamen notavit. xxi. q. iij. in principio. quod talia iuramenta. scilicet quod nunquam erit episcopus: vel religiosus et generaliter omnia quibus iuratur aliquid quod non est mortale nec veniale. sunt servanda. **¶** Idem Gratianus. xxi. q. iij. s. vlti. **¶** Sed Archi. lxxv. dist. floren. in. improbat opinionem illam per textum illum. per quem habetur quod qui iuravit quod nunquam erit episcopus. repellitur ab episcopatu. **¶** Sed potest dici quod hoc non est. quia iuramentum sit obligatorium sed quia mortaliter peccavit temere iurando. **¶** Cum autem sint due partes iniusticie. scilicet facere malum et declinare a bono. **¶** Sicut iuramentum non obligat ad faciendum malum. ita nec obligat ad declinandum a bono. cum nulla sit utilitas in observatioe talis iuramenti. **¶** Et hoc dico propter obedientiam: propter quam et si non sit faciendum malum. est tamen dimittendum bonum. cuius dimissio compensatur cum bono humilitatis. que servatur in obedientia. **¶** Preterea: cum dominus consulat opera perfectionis. contra ius quoddammodo esset: si vellet quod occasione iuramenti a talibus aliquis abstineret. **¶** Sexto. cum excludit opus indifferens. pia intentione pro deo vel proximo faciendum. ut si quis iuret quod non loquetur Martino. vel quod non intrabit domum eius. vel non coquet ad furnum eius. vel ad eius molendinum non molet. vel non vendet ei rem pro minori precio quam tali et similia. **¶** Non tenetur iurans ad observantiam talis iuramenti. si vult contrarium facere pia intentione propter deum vel proximum: vel saltem ad tollendum scandalum proximi. contra quem sic iuravit. **¶** Unde secundum Donal. in primis tribus casibus. potest quilibet sic iurans propria auctoritate contravenire. sed imponenda est ei penitentia de temerario iuramento. in reliquis autem tribus quibus huiusmodi iuramenta non sunt obligatoria. nec imponenda sit penitentia propter transgressionem ipsorum. tanquam pro mortali: non

Iurare

expedit tamen propria auctoritate contravenire: nisi propter urgentem necessitatem: tum propter reverentiam sacramenti tum propter scandalum simplicium.

¶ Ex predictis decidit qd. an valeat iuramentum qd. quis prestat de non fideiubendo pro alio. Jo. an. dicit q. aut salus primi periclitat nisi fideiubeatur. Et tunc non tenet ad observantiam talis iuramenti: quia iuramentum non extenditur ad hunc casum incogitatum. Et si tunc cogitasset: iuramentum fuisset temerarium. Et sic non observandum. Et hoc habet Panor. p. indubitato in. c. si vo. de iureiur. q. in tanta necessitate tenetur quis subvenire proximo. lxxv. di. pasce. imo panor. sentit. q. tale iuramentum non obligat: ubicumq. primus vere indiget tali fideiussione: licet non periclitet salus propria: etiam tenendo q. dare elemosinam non sit in precepto: nisi in extrema necessitate. q. licet fideiussio hoc casu non sit in precepto: tamen est de consilio. et opus ex pietate faciendum. propter deum et amorem proximi. Sed non potest quis obligari: ut non faciat opera pietatis et perfectio: q. non est verisimile q. deus talia iuramenta recipiat propter salutem suam. Et idem per omnia dicendum: quia quis iuravit non mutare pecuniam eadem ratione. Et videtur innuere Panor. q. in predictis iuramentis: iurans potest auctoritate propria contravenire: ex quo expresse dicit. q. talia iuramenta non sunt obligatoria. Idem videtur innuere glo. Ray. que dicit q. petenda est absolutio a superiore: qui huiusmodi iuramenta debet defacili relaxare. vel potius ostendere obligatoria non fuisse. Pro predictis facit singulare dictum monal. in ti. de iuramento ubi facit regulam generalem: q. ubicumq. quid iuratur faciendum vel vitandum: qd. facere vel vitare circumscripto iuramento esset mortale vel veniale: non est servandum huiusmodi iuramentum sed potest auctoritate propria contraveniri. Nec monal. dispensatio enim requiritur in iuramento licito: aut quando dubium est an sit licitum. Sed ubi constat q. tale iuramentum est illicitum: nulla requiritur dispensatio. Et satis videtur illicitum quando est contra charitatem proximi. Pro hoc facit singularis theonica Inno. in. c. venerabilem. de elec. q. non solum in temerariis iuramentis: sed etiam in licitis et honestis potest quis venire contra propria auctoritate: instante necessitate: si superior non possit adiri. xi. qone. iij. antecessor. Idem putat: si magna utilitas spiritualis hoc exigat. Sed hoc vltimum non placet Hosti. quia propter utilitatem non est periurium committendum. Sed. d. Lardi. placet dictum Inno. quia magna utilitas equiparatur necessitati: ut notat idem Inno. in. c. cum omnes. de consti. Et hoc etiam placet Panomi. Et hoc quando immineret talis utilitas pro qua superior ipsum: si potuisset adiri: verisimiliter absolvisset a iuramento. Idem tenet Directoria. lib. ij. De hac materia vide singularia supra. Alienatio.

¶ Quid si quis: quia iuravit facere aliquid quod est veniale peccatum: ideo committit illud? Rñ. fm Guil. l. Du. notavit q. talis mortaliter peccat.

nam impia est pmissio que scelere adimplet. xij. q. iij. in malis. ut si quis propter hoc q. iuravit superflue comedere: vel dicere verbum otiosum. superflue comedit: vel loquitur otiose. talis mortaliter peccat. non q. superflue comedit: vel loquitur otiose. qd. in se veniale est. sed q. transgreditur preceptum in malis pmissis etc. Quidam tamen dicunt ut. q. sic transgrediendo non peccat: nisi venialiter. q. predicta auctoritas non intelligit ita generaliter. q. extendat ad mala venialia. q. quantum ad illa non est preceptum. sed consilium tamen. Idem monal.

¶ Quid si iuramentum non possit servari sine interitu salutis corporalis. an sit servandum? Panor. in d. c. si vero. dicit q. iuramentum non est servandum nisi sine interitu salutis corporalis servari non potest. hac ratione. Sicut enim non valet iuramentum tendens in mortem alterius. xij. q. iij. c. j. ita et fortius. non debet valere si tendit in mortem propriam: ut in. c. si non licet. xij. q. v. Glo. in in. d. c. si vo. hoc intelligit verum nisi directe vergit in mortem. Secus si occasionaliter. Ponit exemplum in ultramontano qui iuravit trahere moram de mense augusti. romae. Nam sic iurans debet iuramentum servare fm glossam quasi velit dicere q. licet aliquando ex tali mora. propter intemperiam aeris contingat ultramontanis moris: tamen hoc non semper accidit. Et sic directe non tendit ad mortem. sed occasionaliter. Sed Jo. an. dicit dictam glossam esse verum. nisi ex imminente infirmitate. vel coplerione indicaret sic iurans mortuus ex tali mora. qd. est valde notandum. Et probatur ratio. nam ex his circumstantiis iuramentum apparet temerarium. ideo non est verisimile q. deus recipiat tale iuramentum pro quo creatura incurrat mortem. Et pro hoc dicerem q. si a peritis medicis diceret fratrem cartusienis ordinis non posse aliter mortem evadere. nisi per eduz carnum. q. non obstante regula seu voto. deberet carnes comedere. Sicut enim iuramentum non ligat propter periculum mortis ita nec votum. cum paribus passibus ambulat: ut notat in. c. f. r. c. debitores. extra eo. r. c. licet. r. c. magne. de voto. Ferit tamen q. magister Ray. de villa nova summus medicus fecit tractatum. in quo conclusit vitam posse restaurari sine eduz carnum. Dicit enim q. vinum mediocre: maxime aromaticum. vitella duorum mediocre molliora que acutissima digestionem convertunt in laudabilem et multum sanguinem sunt ad hoc magis competentia quam carnes. Et certe si hoc est verum cessat primum dictum. Sed ubi ex circumstantiis medicis dicerent contrarium. prederet dictum meum. Item possit contingere q. infirmo ova essent fastidio. Item q. non posset illa cape ut plures existunt quo casu indubie illud esset tenendum. Max necessitas excusat ab omni precepto. ut in. c. ij. de obser. ae. Nec Panormitanus.

¶ An autem iurans redire ad carcerem teneat redire? Sic fm doct. q. si carcer erat iniurius: hoc est. q. iniuste detinebat. non tenet redire. Secus si iniuste vide hunc casum diffuse s. Accusatus. r. c. Incarceratus.

¶ Qui sunt illi qui admittuntur ad iurandum? Rñ. fm Directoriam. ubi s. q. ois qui est dolica

140

Marginal notes on the right edge of the page, partially cut off.

par: & talis ex iuramento obligat. sed vsq; ad. xiiij. annos pater potest reuocare q̄ cito scit. xxij. q. v. par. uuli. Sed votum religionis non tenet statim reuocare cum scit. sed tñ ad annum et diem contradicere. duntaxat non consenserit. xx. q. ij. puella. **Ite** clericus iurare non debet nec compelli potest. nisi in sex casibus. extra de elec. significasti. qui in his verbis continent. **Pax** & fama. fides. reuerentia. cautio damni. **Defectus veri.** sibi polcunt magna caueri. **Pro pace** iurare licet. xxij. q. j. omne. extra de indi. nouit. fama. p fama conseruanda p purgationem. licet. extra de pur. ca. quotiens. fides. p si de retinenda si suspectus est in fide. de co. dis. ij. ego bererarius. **Reuerentia** p reuerentia seu obediencia exhibenda superior. xxij. di. q̄ q̄. **Cautio damni.** p danno dato iurat. ij. q. j. in primis. **Defectus veri.** p veritate habenda vel inquirenda ubi alij desunt. d. c. significasti. 7. d. c. omne.

Utrum si quis simpliciter iuret intelligatur aliqua conditio? **Rñ.** fm Hosti. multe conditiones etiam si taceant intelligunt. **Primo** intelligitur. si deo placuerit. **Secundo** si pape placuerit. extra eo. venientes. quia in omni iuramento excipit auctoritas superioris cuiuscunq; extra eo. ca. te. **Et** ppter hoc fide. cōsilio. c. xj. format hanc. q. **Quidaz** clericus scholaris in minoribus filiussa. existens in studio de voluntate patris obligatus est p iuramentum non exire districtum boni. nisi prius solueret debitum. reuocatus a patre ad certam diem. petita licentia a creditore. sed non obtenta redijt ad patrem vel ep̄m. nunquid sit piurus? **Et** concludit. q̄ primo excusat. ppter pceptum patris. ad quod multipliciter ex lege. filius est obligatus. ergo videt q̄ omnis obligatio. etiam facta cum iuramento p filium. intelligatur: saluo iure patris. **Et** inter alias conditiones quas habet iuramentum ista est potior. q̄ in eo intelligit saluum ius alterius: vt extra eo. c. cum contingat. 7. c. quanto. 7. d. c. venientes. hinc est q̄ filiussa. non potest vouere sine consensu patris. excepto voto religionis. p quod soluit patria potestas etiam cum iuramento: vt. xxij. q. v. c. pueri. **Et** licet ille canon videat loqui de impuberibus. **Idem** est de puberibus. **Itaq;** in impuberibus obligat etas in puberibus patria potestas. **Et** concludit fide. q̄ iste scholaris excusaret a periuurio. etiam ppter iuramentum ep̄i. **Addit** tamen q̄ p̄dicta intelligunt vera. ubi filius non procurauit se reuocari. als secus. **Tercio** subintelligit. si res in eodem statu pmanse rit. extra eo. quoadmodum. ideo si quis iurauerit accipe **Berrā** in vxore. si ipsa postmodū fuerit fornicata: vel supuenerit lepra. vel alia infirmitas incurabilis. non tenet obseruare iuramentum. d. c. quoadmodum. **Et** ob hoc **Bar.** in. l. qui seruum. de verb. obli. determinat hanc. q. **Feci** pacem cum meo inimico. 7. pmisi eum non offendere. **Demū** ipse fuit exbannitus. **Et** ex forma statuti quis potest impune occidere eum. **An** eum occidendo videat frangere pacem? **Oldra.** determinauit q̄ non. arg. d. l. qui seruum. iuncta. l. si seruum. de ver. ob. **Idem** tenet **Bar.** **Et** pbat hac rōne. quia pmittendo

non offendere intelligit. nisi lege permittente vt. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. **Item** quia ita videtur facta pax. scz rebus sic stantibus. d. c. quemadmodum. **Idem** videt tenere **Job.** an. in. c. frustra in mercu. de re. iur. in. vj. **Item** promissi me non offendere sub pena. c. duca. **Offendit** consociū meum. id est qui me insectat gratia defensionis: vt nihilominus tenearis ac si me offendisses. de quo p **Spec.** 7 **Jo.** an. in titulo de pace 7 treuga. **Quarto** intelligit. si seruet mihi fides seu promissum. extra eo. puenit. **Et** ob hanc conditionem dicit **Bar.** in. l. si cum venerit. ff. p socio. q̄ si pmisi non diuidere societatem. intelligit si seruet mihi pmissum. **Et** addit q̄ ista conuentio habet etiam istam conditionem. nisi socius sit rixosus vel molestus. **Qd** est vtile ad. q. q̄ pupillus non potest puocare ad diuisionem socium: vt. l. si pupillorum. ff. de re. eorum. **Quod** intelligit. nisi habeat socium odiosus vel molestus. **Et** hoc etiam facit ad testatores qui sepe apponunt in testamento. q̄ fratres non possint diuidere. **Intelligit** etiam sub dictis conditionibus. **Et** q̄ huiusmodi pmisiones obligent. vide s. **Fides.** **Quinto.** intelligit si res sit honesta et possibilis. d. c. quoadmodum. 7. c. quintanallis. extra eo. **Sexto.** si iuraueris mihi reddere pecuniam subintelligit. si ego tibi numerauero. **L.** de non nu. pe. l. indubitan. **Septimo.** si iuro dare tibi dotem intelligit si nuptie fuerint subsēcutę: vt. ff. de iur. do. stipulationem. **Octauo.** si non immoderatum quid p̄cipiat a superiore vel ab arbitro: vt filios exheredare: vel vxorem expellere. d. c. quintanallis. vel curiam principis non intrare si erat consiliarius vel aduocatus. extra eo. veniens. **Pro** hoc facit. quia iuramentum non extendit ad verisimiliter non cogitata: vt in. d. c. quemadmodum. **Nec** obligat vltra consensum. facit dicto. c. quintanallis. 7. c. veniens. **Et** notat **Pano.** in. c. cum gratia. de comod. **Nono.** si facultas subsit. extra eo. c. querelam. 7. c. breui. ubi habetur q̄ difficultas excusat a periuurio licet fm glo. ibi non liberet a pena conuentionali. **Decimo.** si iuravi tibi reddere. **L.** libras vsq; ap certum tempus. subintelligitur nisi iudex interdicit arg. extra de cens. significauit. **Undecimo.** si iuro tibi reddere granum: vel vinum 7 huiusmodi. intelligitur eiusdem bonitatis. ff. si cer. pe. cum quid. **Duodecimo** cum quis iurat factum alterius. subintelligitur. q̄ ad hoc perficiendum bona fide laborabit. extra de spon. ex literis. el. ij. **Tredesimo.** q̄ iuro tibi fidelitatē. vel q̄ non ero tibi cōtrarius subintelligitur nisi in se meum. vel meoū petendo vel defendēdo extra. e. petitio. **Decimoquarto.** subintelligitur si ab illo cui iuravi fuero absolutus. d. c. quintanallis. **Quindecimo.** si vir 7 mulier iuret contrahere. subintelligitur. nisi alteri quid turpe accidat 7 huiusmodi: vt dictum est: vel nisi per alterum stet. extra de spon. de illis: vel nisi ex mutuo consensu inuicē se absoluant. etiam si essent iurata extra de spon. c. ij. **Sedecimo.** si iuro tibi tanq; regi vel episcopo. te deposito non obligo. **Idem** videtur si tu tanq; episcopus iures mihi restituere pe

rioum. Querit an sit obligatus ad obseruandum qd̄ p̄misit: Rñ. fm̄ Panoz. in. c. si vo. extra eo. q̄ aut metum passus nō habuit animū se obligandi et tunc nō indiget quo ad deum absolutōne. q̄ de us iuramentum accipit. put̄ ex corde p̄cedit: vt̄ in c. humane aures. xxi. q. v. Peccauit tñ iurādo. q̄ assumpsit nomen dei sine effectu. **E**rit tñ peccatū veniale ⁊ forte hoc p̄cedit solum in homie p̄fecto. **S**ed in alio nullum erit peccatum. cum excusetur rōne metus. p̄ hoc qd̄ h̄ in sili. xxi. q. ij. ne quis. **A**ut habuit animū se obligādi. **E**t tunc puto q̄ contrariendo peccet mortaliter. q̄ affuit consensu. **S**ed rōne metus non puniretur ita acriter. si tñ si venisset contra iuramentum libere p̄stitum. **E**t dicerem q̄ vbi constaret de hoc. scz q̄ habuerit animū se obligandi. deberet puniri p̄ mortali. licet nō ita acriter. **E**t sic restringo. c. verum. §. ceterum. extra. e. aut sumus indubio: an habuerit animū se obligandi vel ne. **E**t dico q̄ sic. p̄rie loquitur. d. c. verum. **N**am indubio. p̄sumēdum est q̄ nō habuerit animū se obligandi. **S**ed q̄ posset accidere contrarium. ideo ne ecclesia daret materiam deierandi: voluit q̄ in dubio obseruaret. **S**ed post factum respectu pene. que est restringenda. p̄sumit in mitiorem partem: vt̄. s. non puniat tanq̄ p̄ mortali. hec Panoz. **Q**uo tñ ad primum. scz qñ nō habuit animū se obligandi. tenent theologū. q̄ talis metum passus peccaret mortaliter p̄iurādo. **E**t hoc videt̄ tutius ⁊ rationabilius. **I**dem dicens fm̄ Boñ. in. iij. di. xxxix. de eo qui dolose iurauit. cum tñ animū non haberet se obligandi. q̄ licet in foro contentioso talis iurans teneat̄ nō tñ in foro conscie: hac rōne. qm̄ obligatio iuramenti nō est fortior obligatōe voti: vel matrimonij. **S**ed matrimonij non est verum matrimonij: nisi ad sit consensus interior: nec votum est obligatoriu nisi ad sit intentio obligādi. **S**ic ergo nec ipsum iuramentū dolosum. **N**ec obstat auctoritas Iheronimi q̄ quacunq̄ arte verborū quis iuret: deus sic accipit: sicut ille cui iuratur intelligit. **Rñ.** Boñ. q̄ iste sermo causaliter intelligit: vt̄ dicat̄ q̄ deus sic accipit: q̄ sic vult accipi ab ipsa ecclesia. **E**t sic vult etiā iudicari. **E**t vide Boñ. vbi s̄. vbi querit: an iuramentum coactum sit obligatoriu. **Q**uidā distinguunt inter iuramentum assertorium. ⁊ p̄missoriū. **R**espectu assertorij coactio nō excusat a toto: sed a tanto. **S**i quis coactus iurat ⁊ asserit falsum esse verum: incurrit crimen p̄iurij. **I**n iuramento vo p̄missorio: coactio que surgit ex metu qui pōt cadere in constantem virum excusat a toto: tale em̄ iuramentum licitum est. ⁊ nō est contra deū. quo quis p̄mittit aliquid alicui se facturum. **E**t ideo respectu talis iuramēti pōt interuenire coactio sufficiens ad inclinandum etiam cōstantem virum. ergo ⁊c. **S**ed q̄ Aug. videt̄ tenere tale iuramētum esse obligatoriu: vt̄ de quodam qui coactus iurauit dicere quandā in vxorem. **I**deo est alius modus dicendi: vt̄ distinguat̄ inter forum ecclesiasticum. et forū conscie. **I**ta q̄ obligatio iuramenti coacti cōtrario se habet obligationi iuramēti dolosi. **N**am in foro ecclesie iuramentum coactum non est obli-

gatoriu. **N**am ecclesia p̄sumit q̄ iurauerit non voluntate implendi iuramentum. sed potius euadendi periculum. etiam in odium violēti. qui nullum habet ius reperendi. **I**n foro aut̄ dei iuramentum coactum obligatoriu est. cum deus respiciat voluntatem interiorem. ⁊ voluntas nō possit cogi coactione sufficienti sed inducente: **E**t ita cum talis voluntas coacta: volūtas sit. iudicat deus talem hominem obligari: etiam in foro conscientie. **E**t fm̄ theo. est consulendum ei vt̄ iuramentū impleat: nisi relaxatōnem inueniat. **E**t hoc si iuramentum fuit respectu relicite. **N**ec obstat de voto. scz q̄ vota coacta. non obligant. quia dico q̄ non est simile. quia votum respicit obligationem ad deum: qui vult sacrificia nō coacta. **S**i quis tñ coactione inducente cogat̄: vt̄ votum emittat: vicz. vt̄ in periculo mortis existens a dño liberet. non videt̄ absurdum dicere eum esse obligatū. **N**ec etiā est sile de matrimonio: vt̄ dictū est.

Quid de duobus habentibus mensuram cōtatis: vel stateram quam consuerunt portare ad vendentes ⁊ mercedem recipere. si iurauerunt sibi nuicem decetero nō portare: **Rñ.** fm̄. v. §. Si ex hoc multum damnificati sunt: puta. quia pulsum est de alia mensura. nō possunt auctoritate. p̄ria venire contra iuramentum. nisi forte ex hoc ad extremā necessitatem deuenirent: vel nullo modo possent habere vnde viuerent. **E**piscopus tñ absq̄ tanta necessitate posset huiusmodi iuramentum in melius cōmutare. cum nulli sit vtile ⁊ aliquibus damnosum.

Sed si vnus p̄dictorum p̄iurat. nunquid alter poterit venire contra iuramentum? **D**icēdum q̄ si intendebat iurare sub conditione. scz si alter non portaret. tunc altero portante nō tenebit̄. **S**i autē absolute iurauit tenebit̄. q̄ si nescit quō iurauit vel intendit. tunc si emolumentum est cōmune ambobus. vno p̄iurante: reliquus nihilominus tenebitur. cum nullum ex hoc fiat ei p̄iudicium. **S**i autem emolumentū est solum eius qui portat. tūc benignius est interpretandum. s. q̄ nō seruanti fidem. nō p̄miserit cum dāno suo ⁊ lucro alterius. **N**am generaliter fm̄ Hostiē. ⁊ Ber. si duo sibi aliquid ad inuicem iurauerunt. vno nō seruante. alius nō tenet̄. extra eo. sicut. el. iij. nisi q̄ iuratur est. esset in honorem dei. vt̄ si iurauimus q̄ diceremus psalterium p̄ inuicem. vel ad certam elemosynam daremus.

Nunquid paganus qui iurat p̄ falsos deos nō concessos: teneat̄? **Rñ.** fm̄ Ray. q̄ cū iurauit peccatum cōmisit in iurando. **S**ed si modo nō seruat fidem. p̄missam: addit peccatum peccato. **C**oncordat Tho. et addit q̄ licitum est accipere iuramentum eius qui paratus est p̄ falsos deos iurare. non tñ licet eum inducere ad hoc.

Quid si quis audit aliquē iurare id: qd̄ audiens scit falsum esse? **Rñ.** fm̄ Ray. sufficit audienti. ⁊ tenet̄ vt̄ indicet illis qui p̄sūt p̄ficere. ⁊ nō obesse p̄iuro siue eum corripēdo. siue p̄ eo orando. xxi. q. v. hoc. videt̄.

Quid si quis iurauit non reuelare secretum: atq̄

Indistincte teneatur tenere secretum? Rñ. fm Panor. de mente Glo. in. c. ego. extra eo. q. si quis iuravit non reuelare secretum. debet intelligi de honesto: et nō alteri nociuo. et q. tunc possum reuelare. non tamen omnibus. sed illis qui possunt prodesse. p. hoc vide tex. iuncta glo. singulari. in. c. nerui. xij. dif.

Quid si clericus iuravit se seruaturum statuta in ecclesia sua edita. et postea fit nouum statutum? Rñ. fm Doc. in. c. clericus. extra eo. distinguendo. q. si in statuto fuit appositum istud verbum. edita et non edenda. q. tunc non extendit ad futurum. q. non debet extendi ad ea de quibus non fuit verli militer cogitatum. si autem nō fuit appositū istud verbum. edita. sed simpliciter iuravit seruare statuta Jo. an. et clarus. d. Car. dicunt. q. tunc obligaretur etiam ad edenda. Quod non placet Panor. quia propter periculum perirurij: iuramentum est grauis preiudicij et stricte interpretationis. Ideo non extendendum. immo potius restringendum ut nō comprehendat etiam quod ex lata verborum significatione posset comprehendere. hoc vult Archi. in. c. ne quis. xij. q. ij. Posset tamen sic distinguui. q. aut ista statuta que postmodum fiunt non sunt multi preiudicij: et tunc extenditur iuramentū ad illa. argu. in. l. si. l. que res pi. ob. po. et quod ibi notatur. q. q. enim perirurium sit in se grauisimū preiudicij. tamen debemus attendere. nō ad id quod venit accessorie. sed ad id quod iuramentum obligat principaliter. Sic ad statuta fienda q. sunt modica preiudicij. sicut cum obligo bona mea simpliciter. veniunt etiam futura: quia in obligatione agitur de modico preiudicio. Et hoc expresse voluit Bar. in. l. si stipulatus fuerim. §. cum stipulamur de ver. oblig. Aut sunt grauis preiudicij. et tunc iuramentum ad illa non extenditur. ar. in. d. §. cum stipulamur. et in. l. si mandauero. §. is cuius. ff. mā. dati. et c. felicis. de penis. lib. vi. vbi habetur q. publicatis bonis alicuius simpliciter. nō veniunt bona futura. Et hoc propter grauitatem preiudicij. Et sic reductur ad concordiam cum. d. l. si. Et hec notabis. q. si talis clericus promisit per prius prestitum iuramentum seruare illud statutum quod postea factum est. iterum nō est obligatus ex iuramento fm quosdam. Sed Panor. vbi s. cōcludit post dicta doc. q. si potest constare in foro anime vel iudiciali q. ille intendebat nouiter iurare: obligabit de iuramento. ar. extra eo. et si xps. Et sic in dubio videtur satis voluisse iurare: si expressit verbum. Iuro. vel consimile. Idem intelligendū de eo qui fit nonus cuius alicuius ciuitatē et iurat seruare statuta.

Quid si aliqui domini temporales: vel clerici: vel prelati iurant seruare statuta et consuetudines alicuius loci: vel ecclesie. et inter illa sunt aliqua illicita vel impossibilia: vel libertati ecclesiastice obuiosa. Rñ. si iurantes hoc sciuerunt. non debuerunt sic generaliter iurare: nec sunt aliquatenus huiusmodi iuramenta seruanda. sed solum alia. Sili. etiam si nesciunt nō sunt seruanda. q. non tenent ad illa extra eo. contingit. li. vi.

Utrum ille cui iurando aliquid promittit. possit relaxare iuramentum? Rñ. fm Dir. vbi s. q. aut quis iurat se facturum aliquid alteri: quod pertinet ad cultum diuinum. aut ad commodum temporale. Si iurat aliquid. quod pertinet ad cultum diuinum: aut ad religionem vel pietatem. non possunt sibi remittere talia iuramenta: vt si duo iurāt tria psalteria pro inuicē dicere: vel si piscatores: vel alij mechanici iurant de lucro suo certam portionem prestare fabrice ecclesie: vel in alios pios usus: vel si duo iurant ire vltra mare: et ibi deo militare: possunt tamen sibi remittere q. simul non vadant. Si vō iurant se facturos aliquid quod respicit commodum temporale. Distinguitur. q. aut pter illud iuramentum tenentur als illud facere. aut non. Si tenent pter iuramentum als illud facere: puta. quia carnisifices iurant non vendere carnes infectas pro sanis. Vel mercatores. q. non sophisticabunt merces suas: vel ob prolixiorē terminum carius nō vendent. Et tunc nequeunt sibi remittere: quia ppter salutem animarum sic iuratum videtur. Aut non tenentur sine iuramento seruare quod iurāt: sed solum ex iuramento. Tunc distinguitur. aut obseruantia iuramenti spectat tñ ad commodum: vel incommodum iurantium. vt scribere librum vel domū edificare. et huiusmodi. tunc remittere sibi possunt. aut obligatio iuramenti respicit deum: vel tercium. vt iuro tibi q. dabo. x. Petro. et tunc iuramentum: qd tangit deum: vel tercium remittere nō pnt. Nec Directoria. et est notabilis distinctio. Et facit ad multa.

Quid si venditor iuravit non venire contra vēditionem. et nunc dicit se deceptum vltra dimidiū iusti precij. nunquid debet audiri? Rñ. Glo. in. c. cum causa. de emp. et vendi. dicit q. si maior est. nō auditur. Secus si minor: quia per tale iuramentum non excluditur. nisi beneficium etatis. Non autē q. renunciet iuri communi. vnde potest agere ad supplementum precij: vel ad rescindendum vēditionem. tale enim iuramentum representat eum maiorem: nisi iurasset rem non repetere vel precij eo q. deceptus esset vltra dimidiā. quia tunc vtraq. via esset ei preclusa propter iuramentum. Addit tamen Panor. ibi. q. si minor esset enormiter lesus posset petere absolutionem a iuramento. etiam si interuenissent verba magis specifica: vt quia dixit se velle donare totum quod plus valebat etiā in magna quantitate. quia in minore presumitur deceptio arg. l. si quis cum sciret. ff. pro emp. Et idem credit dicendum de maiore: vt possit petere absolutionē a iuramento. ratione enormissime lesionis: intelligendo q. nō donauerit qd plus valebat. quia non presumitur in tanta quantitate donatio. sed deceptio. hec Panor. in. d. c. cum causa. vbi etiā refert De. de belap. tenuisse. q. per tale iuramentum generaliter factum a minori. minorē excludi ab omni beneficio sibi competenti. et vide ibi. an requiratur specifica mentio de tali beneficio. ad talē renunciationē faciendam?

Quid si puella q. iuravit non habere regressum ad bona paterna: sed q. esset dote contenta. An ob

stante iuramento: possit habere regressum? **Dic** q non: sed debet seruari iuramentum. vide s. dos. Adde pdictis quod singulariter notat Panoz. in c. non sine. de arbi. vbi ponit istam regulam quaz dicit esse verissimam. q. quantumcuq; iuramentum prohibeatur a quacunq; lege etiam canonica vel diuina. tamen si no continet in se peccatum. tenetur iurans obseruare iuramentum. licet peccauerit in iurando. pro hoc facit. c. si chistus. extra eodem.

An autem mulier que fecit donationem. et iurauit non contrahere. supernuenientibus liberis possit reuocare? **Vide** s. Donatio. j. z. c. Emptio.

Iuramentum. j. Que

est forma iurandi? **Dulte** sunt. Nam olim in testamento veteri aliter iurabatur aliter in testamento nouo. Et fm Boni. in. iij. dif. xxxix. duplex est modus iurandi. scz per prepositionem. per. et per prepositionem. in. Que autem sit differentia. dicit q. per. magis dicit ipsam veritatem sub ratione testificantis et principantis. Prepositio autem. in. importat habitudinem diuine veritatis sub ratione testificantis et exemplantis. vnde fm rem idem est iurare in deum et per deum. Et dicere testis est mihi deus. Et ideo pot dicit q. dicere in conscia mea sic est: vel in anima mea: est iuramentum. Et idem est in re. sicut dicere p consciam meam et p animam meam.

Que exiguntur in iuramento vt recte fiat? **Rn.** tria. scz veritas. iusticia. et iudicium. Veritas enim semper debet adesse: vt scz sciat quis firmiter verum esse quod iurat. Iusticia: vt scz quod iuratur licitum sit et honestum. Iudicium. id est discreta deliberatio. vt scz non iuret etiam verum: nisi ppter necessitatem. et vtilitatem. de hoc dictum est s. Jurare. Que dam tñ alia magis specialiter requiruntur. que his verbis continent. Si iuramentum licitum vis discernere. **Quis**. cui. quando. quid. p quod. cur. quo.

Que est maior obligatio voti. vel iuramenti? **Rn.** fm Tho. scda scda. q. lxxix. votum ex sui ratione est magis obligatorium. Nam obligatio voti cansatur ex fidelitate. quaz deo debemus. cuius transgressio infidelitatem et per consequens irreuerentiam continet. Obligatio autem iuramenti cansatur ex reuerentia. quam debemus ei. ex qua tenemur q. verificemus id quod per nomen eius promittimus. cuius transgressio continet irreuerentiam tñ.

An autem viri possint irritare iuramenta vxorum? **Rn.** fm. v. nō. nisi sint talia que vxor non pot implere sine scandalo et p iudicio viri. de hoc vide s. Jeunium.

Utrum in iuramentis possit dispensari? **Rn.** fm Tho. vbi s. In iuramentis promissorijs dispensari potest. sicut in votis. vbi notandum. q. illud quod cadit sub iuramento promissorio. aliquando est manifeste peccatum. vel maioris boni impeditiuum. Et tale iuramentum dispensatione non indiget. Aliquando est dubium. Utrum sit licitum: vel

illicitum. proficuum: vel nociuum. aut simpliciter aut in aliquo casu. Et in hoc potest quilibet episcopus dispensare. Cum vo promittitur aliquid sub iuramento: quod est manifeste licitum et vtile. In tali iuramento non videtur habere locum dispensatio: vel comutatio: nisi aliquid melius occurrat faciendum ad communem vtilitatem. Quod maxime videtur pertinere ad potestatem pape. qui habet curam vniuersalis ecclesie. Similiter etiam et iuramenti absoluta relaxatio. Adde qd notat Directoria. li. ij. q. papa quemlibet absolueret potest a iuramento ex causa iusta: puta. propter scandalum intolerabile: vel si malum exemplum prorogetur. in multos clauē nō errante. xv. q. vj. auctoritatem. Et dispensare potest in voto et illud comutare in aliud. quod magis sit deo acceptum. et etiam in iuramento ex eisdem causis. quia auctoritas superioris in omni iuramento est excepta. extra eo. venientes Sed si aliquis vouet vel iurat aliquid quod licite et honeste seruari potest. nec subest causa. papa illud mutare non debet. Si tamen absoluat aliquem tenet absolutio. quia est supra ius positum. Et etiam contra ius diuinum potest dispensare. dum tamē contra euangelium: vel articulos fidei non dispenset.

Que autem sit differentia inter papam et episcopum quo ad dispensationem voti et iuramenti? **Rn.** fm Panoz. in. c. proposuit. de concess. preben. q. episcopus non liberat ex toto a voto. sed comutat in causam magis acceptam: vt extra de voto. c. j. Sed papa ex causa potest ex toto liberare: quemadmodum potest ipse deus. quia verisimile est q. deus ex causa dederit potestatem suam inter homines vicario suo. alis non fuisset bonus paterfamilias. si dimisisset gregem suum sine pastore. qui ex causa posset omnibus consulere. Vnde Tho. in. c. qto. de transla. pla. dicit. Cum idem sit dei et vicarij sui consistorum. potest papa fere omnia facere. que deus potest. clauē non errante. Nam generaliter dixit xp̄us Petro. Quodcumq; liga. etc. Et qui totum dicit nihil excipit. Et idem dicit circa iuramentum. Illud tamen papa nō relaxat sine causa: vt notabiliter dicit Inno. in. c. cum inter. de renun. et glo. in. c. qto. de iur. iuran. Ex quo infertur q. cum papa sine causa non possit alium a iuramento absolueret: fortius nec se ipsum. hec Panoz.

Qualiter intelligitur illa auctoritas. xxiij. q. v. c. iuramenti. q. deus nō facit differentiam inter iuramentum. et simplicem loquelam? **Rn.** Panoz. in phemio decre. dicit q. deus nō facit differentiam inter illa duo. quando simplex loquela continet perfidiam: vel mendacium: vt quia venit ad decipiendum. Et sic proprie loquitur ille tex. iuramenti: vt puta. quia alius aliunde sibi puidisset: nisi ipse ei pmisisset et hmoi: vel qm pmittens ex causa alia habebat illud facere ex debito.

Iuramentum. ij. De

iuramento vniuersitatis siue alicuius Societatis. Aduertendum est q. quando vniuersitas alicuius ciuitatis vel collegij iura-

nota 6.

Juramentum. ij.

mento se obligant: iurantes iam mortui sunt. Successores facientes contranon sunt propter hoc per iuri. Nam obligatio iuramenti est psonalis. et nō transit ad successores. tenent tñ ex quadā fidelitate adimplere qd iuratum est.

¶ Quando multitudo iurat aliquid facere vel nō facere. nunquid aliquibus contraveniētibz possint alij contravenire? Rñ. fm. vñ. Si absolute et in omnem eventum iuratum est. quilibet observare tenet. Si vō sub conditione vel ob determinatā causam: puta. si alij servarent et hmoi. non tenetur quis nisi existente conditōe. ar. extra de condi. ap. verum. extra eo. puenit. vnde si oēs alij vel plures non servent: in hoc casu absolute videntur alij. Si vō pauci sunt qui nō servarent: recurrendū est ad intentionē iurantiū. vtz q si intendebant q quo cumq; nō observare: ipsi nō tenerent. Aut solum si multi essent illi qui nō servarent. Et si de intentionē nescit: tutius est servare.

¶ Quid autē dicendum de iuramentis scholarū: universitatū: collegiorū: verberatorū et hmoi: qui iuraverūt multa in eorum statutis cōtenta: an sint piuri cōtraueniendo? Paul. in de. j. de reg. distinguit. q aut illi de universitate: aut collegio iuraverunt servare statuta. aut cōtenta in eis. Pūmo casu si cōtraueniunt collegialiter. nō incidunt in pñrium. q tollunt statutum. et pñs tollit iuramentum: statuto accessorium. Si aut iurant servare cōtenta in statuto. tunc incidunt in pñrium: veniendo cōtra: sine cā rōnabili. Et hoc intelligit Panoz. in. c. dilecto. de pben. qñ iuraverunt cōtenta in statuto servare: nulla habita mentione de statuto: vt puta. si dixerunt. iuramus nō recipere aliquē qui nō sit gradatus. Secus si dixissent. iuramus nō recipere aliquem qui nō sit gradatus sicut continet in statuto: quia hoc casu vident iurasse servare statutum. Idem sentit. do. Car. in. d. de. j. Et dicit q nō solum exp̄sse. sed etiam tacite remoueri pōt. q tale statutum obligat tanq singulos et non tanq collegium. Et ideo consult q tales tollant statutū anteq; contraveniant: quo sublato. iuramentum sublatum est. Et ita servat. Sed si contravenierint non sublato statuto: adhuc pbabiliter videt posse defendi: q intelligunt destruxisse statutum. Et sic nō sunt piuri. q cum possint tollere statutum exp̄sse. ergo et tacite intelliguntur sustulisse. ex quo apparct de voluntate cōtraria. Nec est verum q sint p iuri. eo ipso q incipiunt ptrauenire. q iuramentū obligat singulos et nō collegium. cum non sit susceptible piurij. ar. extra de sen. ex. romana. in. vj. hāc opi. videt etiaz sentire Jo. an. in. c. j. de bis que fi. a ma. par. ca. Sed Jo. de lig. in. d. de. j. dicit. q in primo membro cōtraueniendo etiā collegialiter incidunt in pñrium. Panoz. autē in. d. c. dilecto. dicit q hec materia semp sibi fuit visa difficilis. Et p cōcordia dicit. q aut singulares de collegio iurāt servare statuta singulariter: ita q habito respectu ad formā et substantiā iuramenti: potius ligat eos singulariter. Et tunc sublato statuto collegialiter. nulum pñrium incurrunt cōtraueniendo. Et hoc casu intelligere primā opi. veram. Exemplū. statutum

est vt nullus vocem habeat. nisi sit matriculatus. Iuravit singuli servare statutum. Certe iuramentum hoc casu cōcernit observatiā singulorū. Ideo si collegium deliberat tollere statutum. nō peccant singuli postmodum cōtraueniēdo. Sed si iuramentum stringit eos ad observandū collegialiter. tunc habet locum alia opinio. vt sine meta periurij nō possint etiam collegialiter cōtrauenire. causa rōnabili non subsistente. Pone exemplum in casu. d. c. dilecto. Nam canonici iurādo nō recipere aliquē vltra numerum statutum: iuramentū videt habuisse respectum: vt etiam collegialiter nō recipiant: q nulli dubium q singulares nō possunt singulariter eligere canonicos. vnde ex forma et materia iuramenti poteris cōprehendere vtrum iuramentū stringat tñ singulos singulariter: an vō singulos collegialiter. Et ad ppetuationem statuti adhibeas hanc cautelam. vt singuli iurent cōtenta in statuto. nō habita mentione de statuto. Et vt iurent q etiam collegialiter nō contraveniant. Subsistēte postmodum cā concernente fauorem publicum pñt cōtrauenire. vide de hoc glo. notabilem. ij. di. in his.

¶ Quid autē dicendum de statutis cōtatum: vel universitatum: aut collegiorum. seu fraternitatū. q quidē statuta multoties sunt cōfirmata ab ep̄is aut principibz civitatum: vel terrarū. An nō obstāte hac confirmatōe possint contravenire eo tñ modo vt dictum est? Dic q si supior confirmavit p̄dicta statuta ex certa scia. et cum cause cognitōe: sic inferiores absolvere: nec disp̄sare poterūt: als secus Bar. tñ in. l. oim. c. de testa. videt tenere indistincte. q inferiores possint cōtrauenire. Dicit etiā q lz testm sit factum de cōsensu principis. tñ pōt reuocari sine eius cōsensu. Qd facit ad statuta fm cum q sunt in ducatu spoletano cōfirmata p supiorem. Et sic pñt sine eius cōsensu reuocari. Ad de tñ p̄dictis q notat Panoz. in. c. cum accessissent. de cōsti. q statuētes pñt recedere a statuto confirmato a se de apostolica vel alio superiore. et redire ad ius cōe. nō obtenta alia licētia a supiore. Et idē tenet Bal. in. l. oēs ppli. ff. de iu. et iure. Sed Bar. in cōtrariū est in. d. l. oim. Solet Panoz. sic cōcordare. Aut statutum cōcernit principalr fauorē statutū. et p̄dit p̄ma opi. Nam cōfirmatio habet vim cuiusdā p̄uilegij. cui pñt statuētes tanq p̄uilegio renunciare. Si vō statutū cōcernit fauorē aliorū vel ius publicum. ita q nō mere ipsos statuētes. tunc p̄cedit alia opi. q ex quo supior confirmat. videt dispositionē facere suā. q oia nostra facimus et. Inferior aut nō potest tollere legem supioris. facit dictum Inno. in. c. accedentibz. de p̄nu. vbi dicit q si statutū concernit principalr fauorem ecclesie. nō pñt canonici exp̄sse: vel tacite illi renūciare. Aliud notabile Panoz. q si statuētes vel eorū successores veniūt sciēter cōtra statutū. vident tollere statutū Ita q p vnicū actum cōtra statutū factum. tollit ism statutū. Idem Do. et Jo. an.

¶ Quid autē dicendū de statutis quarūdā terrarū vt in rippia ianue. que nō pmittunt vinū aliunde apportatū vendi in suo teritorio. q diu vinū illius

terre inueniat venale p tanto vel tanto precio. Et multociens talia statuta sunt confirmata iuramento. An sit obseruanda? Rñ. fm Donal. q. bñdōi statuta et iuramenta sunt illicita et nō obseruanda. cum etiā circūscripto statuto vel iuramento; talia obseruare vel facere intēde corrupta; illicitū sit. Et hoc videt rōnabile. Secus autē si aliqua bona intentiōe. et ad bonū reipublice; vtputa. habēt vna valde debilia et corruptiōi obnoxia. q. longo tpe seruari nō pñt. Et si vna aliunde portarent. sua vna vendi non possent. et sic terra illa graue damnū incurreret.

De. Quid ē ius. quid

Rigor: quid equitas: et quid dispensatio? Rñ. fm Tho. ius est ars boni et equi: cuius merito quis nos sacerdotes appellat. i. sacrorū pceptorū ministros. Rigor: vō est excessus vel austeritas iuris. aliquoties ad terrorem scriptus. qui quidē nō est seruandus: nisi vbi timeat ne pctnā reducat ad alios p exemplū: vt in. c. sed illud. xlv. di. Quisq. tñ rigor idem est qd subtilitas iuris. et seruandus est. extra de resti. spoli. in lris. Equitas vō est mediū inter rigore et dispensationē. Et sic diffinit. Equitas ē iusticia: dulcore misericōdie tēperata. Quid sit dispensatio dictū est s. Dispensatio. de hac materia vide s. Iudex. j. vbi determinat. An iudex debeat sequi ius: an equitatē.

Utrum ea q. contra ius fiunt valeant? Rñ. fm Panoz. in. c. in noie dñi. de testi. distinguēdo. aut dispositio nō est penalit: aut sic. Si nō. regulariter actus est nullus: vt in regula q. cōtra ius. et in. l. nō dubium. l. de legi. Et hoc intellige qñ lex habet p pctnā cām phibitōis. i. rō pibendi est ppetua. Secus si tpalis. de hoc vide s. Impedimentū. xvj. et in. c. vides. x. di. et ibi bona glo. Aut dispositio est penalit. Et hic est maxima difficultas. Quidā dixerunt q. p appositionē pene sustinet actus. q. lex nō videt tunc simpliciter pibere. sed vltra pcesit apponendo penā. Hoc verum: nisi lex inducat vltra penā actus nullitatem: vt in. l. iubemus. l. de sa. san. eccl. et in. c. q. ppter. de elec. hec tñ opinio nō videt placere Bar. in. l. pto. ff. de no. ope. nun. allegat. d. l. iubemus. et multa iura q. vltra penā inducunt nullitatē actus. Sed certe posset rñderi q. in illis iuribus lex nō fuit cōtenta pena extrinseca: sed etiam voluit inducere nullitatē actus. Panoz. tñ aliquatiter limitat predicta: dicens q. non semp ex non obseruantia legis inducitur nullitas ipso iure. sed quandoq. pstat causam irritandi. quandoq. vō ipso facto irritat. Scire enim debes q. quandoq. lex iubet aliquam solennitatem adhiberi tempore cōtractus. et tunc si aliter fiat. actus est nullus ipso iure: vt in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et in. d. l. non dubium. et c. auditis. de elec. et l. de testa. hac consultiissima. Quandoq. lex iubet aliquam solennitatem adhiberi post contractum vel alium actum perfectum. et tunc si illa solennitas non interuenit. nō inducitur actus nullitatis ipso iure. sed non valet in effectum. quia debet annullari nisi aliud expresse caueretur in dispositione. Et hoc videt probari in. l. vniuersa. l. de preci. unpera. offe. Donec exem

plum: statutum dicit de quolibet contractu soluaē gabella decem solidis p libra. certe si non soluitur cōtractus remanet validus: licet possit annullari: Quod pcedit etiā si lex dicat. als nō valeat. Debet enī intelligi non valeat. sed in effectum: vt in. d. l. vniuersa. Secus si diceret: nō valeat ipso iure. vel ipso facto.

Legare. Quid si lega-

Legare. Quid si legator legauit rem alienam? Rñ. Panoz. in. c. filius. de testa. dicit q. aut quis legat rem alienam in qua habet aliquod ius. Et in dubio videtur solum ius legare. quod habet in re. Et sic non debetur extimatio totius rei: vt in. l. serui electione. de le. j. Idem si testator: putabat aliqd ius habere in ea re: quod tamen extinguebat morte: vt in. l. vxor. patrui. fm vnum intellectus. l. de le. Et per hoc posset attentari q. si testator legauit rem alienam sibi pignoratam: videatur legasse ius pignoris quod habebat in re. Aut legat rem sibi et alteri cōmunem. et tunc videt legare partem suam tñ. licet dixerit rem meam: vt in. d. l. serui. Et hoc verum. nisi testator: dixisset. lego totam rem vlt. verba similia. quia tunc debetur extimatio totius: vt Iulianus. de le. iij. Et nota Bar. in. l. cum alienā. l. de leg. Aut legat rem omnino alienam. Et tūc aut est heredis. et tunc omnino debetur. nec sufficit dare extimationem. quia testator potest legare rem heredis sicut ppriā: vt est pñcer text. in. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Aut legat rem alterius q. heredis. Et tunc aut scienter. et debetur illa res vel eius extimatio: vt d. l. cum alienam. Dum nō sit talis res cui cōmerciū possit haberi: als inutile est legatum: puta. si legatur res sacra: vel res principis. l. apud inl. in si. ff. de le. j. Si vō legauit ignoranter: tunc aut extraneo: et non valet legatum. d. l. cum alienam. Aut coniuncte persone. cui als fuisset relicturus. etiā si scinisset. rem alienā: debet extimatio. d. l. cum alienam.

Et ex predictis soluitur questio que nunc de facto accidit. Quedam mulier legauit quandam vestem alienam. scilicet loceri cuiusdam monasterio p salute anime sue. An valeat? Et dicendum est per predicta q. sic. Nec obstat dictū. c. filius. quia licet ibi ponantur plures lecture. tamen illa Innocen. est verior: et communior: vt intelligatur tex. quando filius legat rē ecclesie alteri ecclesie. Secus quando legaret in pios vsus rem alienam. que non esset alicuius ecclesie: vt in casu nostro. Et hunc intellectum tenet Glo. in. c. si episcopus. xij. q. v. vbi Archi. videtur dicere q. i hoc casu legatarius poterit agere ad extimationem. Et q. saltem debeat extimatio et valeat legatum: tenent cōiter doctores in d. l. cum alienam.

An autem hoc habeat locum in foro canonico et anime? Panormitanus in dicto. c. filius. dicit. q. communiter doctores tenent q. sic. licet ipse teneat contrarium. Sed ex quo ipse dicit. q. communiter doctores alia tenent opinionem. et ideo videtur tenenda: prefertim quando cōstat de mente defuncti: puta. quia sciebat dispositionem iuris civilis: cc. iij.